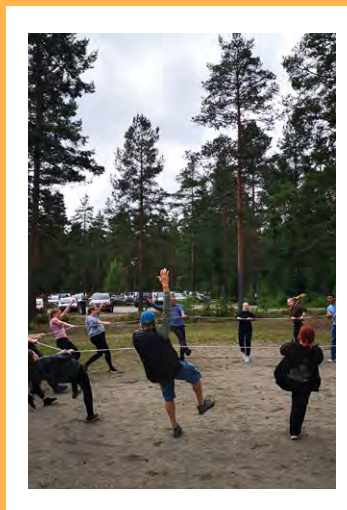
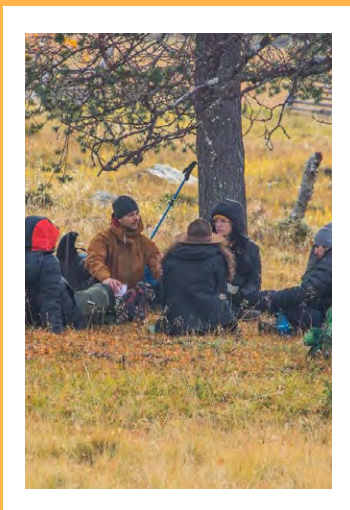
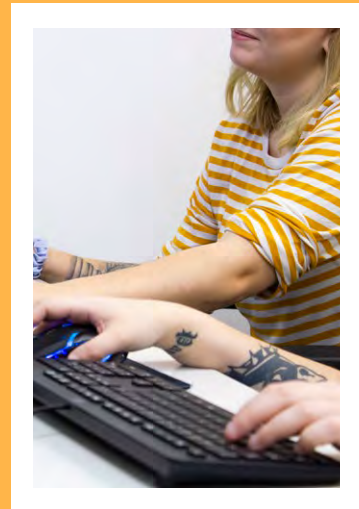
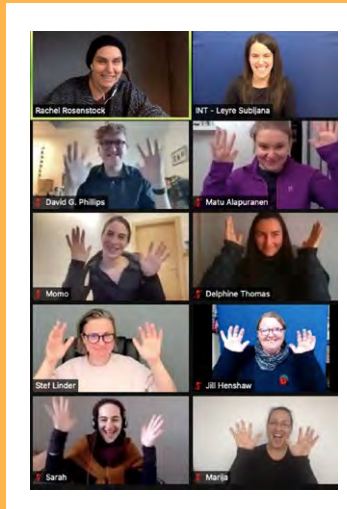
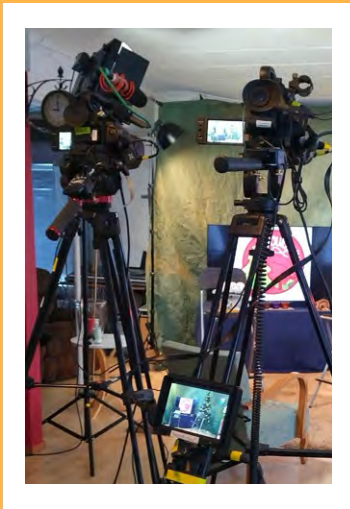

HUMAK[®]

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Väläyksiä Humakista V

Mikko Äärynen (toim.)

www.humak.fi

Mikko Äärynen (toim.)
Väläyksiä Humakista V

ISBN 978-952-456-407-6

ISSN 2343-0664 (painettu)

ISSN 2343-0672 (verkkojulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 132.
© Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2021, Helsinki

Taitto: Emilia Reponen

Alkusanat

Vuosi on kulkenut kierroksensa, ja on aika esitellä Humakin toimintaa kuluneen vuoden aikana. Tämä vuosi on ollut työntäyteinen, ja se näkyy myös tämän julkaisun artikkeleissa. Monenlaista työtä on tehty ammattikorkeakoulun eri toiminnoissa sen yhteisen asian eteen, jota varten me olemme olemassa.

Humak uudisti strategiansa aina vuoteen 2030 ulottuvaksi, ja vuosi 2021 oli strategian ensimmäinen toimeenpanovuosi. Humak tuottaa ja uusintaa osaamista, jonka avulla voidaan kehittää parempaa maailmaa ja kestävämpää elämäntapaa myös tuleville sukupolville. Tekemisen ytimessä on ihmisten ja yhteisöjen hyvinvoinnin, tasavertaisuuden ja saavutettavuuden edistäminen yhteisöllisen työn ja osallisuuden, kulttuurin ja kommunikaation keinoin.

Tulevaisuus näyttää lupaavalta. Humakin tekeminen kiinnostaa entistä enemmän myös uusilla alueilla. Innostuneen, osaavan henkilökunnan avulla onnistumme jatkossakin.

Jukka Määttä

Rehtori, Toimitusjohtaja

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Sisällys

Jukka Määttä	
Alkusanat	3

Humak

Ilse Lammila ja Karri Soppi	
Humak välittää – kampanja opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseksi	10

Helka Luttinen	
Uudet AMK-tutkintojen opetussuunnitelmat suunnitteilla	12

Pasi Toivanen	
Ylempää ammattikorkeakoulua kehittämässä	14

Hilla Mäkelä ja Päivi Marjanen	
Jatkuvaa oppimista kehittämässä	16

Sirpa Ali-Melkkilä, Pia Lundbom, Juha Nikkilä, Niila Tamminen ja Päivi Timonen	
Kansallinen verkkotutkintoverkosto FONE on työn alla	18

Emilia Lehtonen	
Jouhevuuatta harjoittelun ja opinnollistamisen hallinnointiin – katsaus uuteen harjoittelujärjestelmä Workseediin	21

Karoliina Miettinen ja Hilla Mäkelä	
Risuja ja ruusuja – opintojaksopalautteen keruu uudistuu	24

Päivi Timonen	
Kääntäisikö Vygotsky haudassaan?	26

Johanna Henriksson ja Sanna Lukkarinen	
Henkilöstön digiavain osaamisen kehittämisen tukena	28

Jarmo Röksä	
Ideat innovaatioksi Humakin tietohallinnossa	30

Timo Parkkola ja Anna Mattila	
Kestävän kehityksen suuntaviivat johtamisen ja henkilöstön osaamisen kehittämisessä - Humakin tavoitteet ja korkeakoulujen yhteistyö	32

Johanna Henriksson, Timo Parkkola ja Titta Pohjanmäki	
Humak mukana kestävyys- ja vastuullisuustyössä	34

Johanna Henriksson ja Titta Pohjanmäki	
Kohti hiilineutraalia Humakia	38

Timo Parkkola ja Päivi Marjanen	
Koulutus – kestävän kehityksen taidot jokaiselle	42

Timo Parkkola	
TKI-toiminnalla kohti kestävämpää maailmaa ja yhteiskuntaa	46
Konsta Ylimaunu	
Lukuisten mahdollisuuksien EU-rahoituskausi käyntiin hitaasti, mutta varmasti!	50
Jarmo Röksä	
Uusi strategia – uusi ilme	52
Jarmo Röksä	
Sisäisten viestintäkanavien uudistus Humakissa	54

Yhteisöjen kehittäminen

Virpi Ruuska	
Yhteisöpedagogi - arvostavan kohtaamistyön ammattilainen	58
Kristina Tilev	
Yhteisöpedagogit työmarkkinoilla nyt ja tulevaisuudessa	60
Konsta Ylimaunu	
Mahdollisuuksien EU-rahoituskausi yhteisöjen kehittämiseksi	62
Janina Sjöstrand	
Humaks svenskspråkiga kurser ger studerande kompetens i bemötande av mångfald ...	64
Susanna Pitkänen	
Yhteiskirjoittaminen yhteisöllisenä ja osallistavana menetelmänä	66
Merja Kylmäkoski	
Nuorisotyö kehittää	68
Sirpa Ali-Melkkilä, Tiina Heimo, Merja Kylmäkoski	
Nuorisotyön Speakers' Corner	70
Eeva Sinisalo-Juha	
Ovet auki korkeakouluun!	72
Virpi Ruuska	
Uutta jatkuvan oppimisen palveluketjua rakentamassa	74
Sari Huttu	
Nuorisotyölle uusi toimintaympäristö haltuun digitaalisessa sairaalanuorisotyössä	76
Marjo Kolehmainen, Saku Piispanen	
DigiGym-hanke digittää: Digi pintaan täytyy saada!	78
Merja Kylmäkoski	
R.I.P. – IPR	80
Merja Kylmäkoski	
Reflections on Research Integrity	82

Maarit Seppälä-Honkosen Kulttuuria, kävelyä ja hyvinvointia	84
Pekka Kaunistmaa Mikä on Kentauri ja mihin se on menossa	86
Sari Huttu ja Kimmo Lind Nuorisolan järjestöjen osaamiskeskus Kentauri dialogissa järjestöjen kanssa	88
Eeva Sinisalo-Juha Kentauri tutkii	90
Niina Autiomäki Kentauri systematisoi ja kehittää nuorisolan järjestökentän tiedontuotantoa	92
Eeva Sinisalo-Juha Järjestöt yhdessä tekemisen etulinjassa	94
Erja Anttonen ja Anniina Aunola Kolme väläystä JärKeä-hankkeesta	96
Irina Erlamo Tempo kouluttaa maahan muuttaneita, työnantajia ja ohjaajia yrittäjyyteen ja moninaisuuteen	98
Tarja Nyman, Heidi Odell ja Minna Schalin Saako oppia?	100
Tero Lämsä & Anita Saaranen-Kauppinen Seikkailukasvatukseen erikoistuneiden yhteisöpedagogien osaaminen nyt ja tulevaisuudessa – havaintoja työelämäselvityksen tuloksista	104
Tero Lämsä & Anita Saaranen-Kauppinen Pedagogista kehittämistä ja palveluntuottajien osaamisen vahvistamista – kansainvälisen seikkailukasvatuksen tutkinnon opinnäytetöiden satoa	106
Jussi Hynninen Seikkailukasvatus ja osallistava pedagogiikka verkkoympäristössä – ennakkoluuloista onnistumiseen	110
Tero Lämsä ja Petri Katajarinne Oma idea motivoi yrittämään – valmennus, tekemällä oppiminen ja NY Vuosi Yrittäjänä -ohjelma Adventure Education -tutkinnon yrittäjyysopinnoissa	112
Anu Järvensivu ja Nina Simola-Alha Työyhteisöjen kehittämisen osaamiskärki kasvaa ja panostaa TKI-toimintaan	114
Anu Järvensivu ja Juha Niiranen Muutosturvavalmennus – tarinallisuuden ja vertaisryhmätyöskentelyn avulla kohti uutta ammatillista identiteettiä	116
Laura Castrén Kehittämisen ytimessä: Tyken ensimmäinen työelämäseminaari	118

Anu Järvensivu Tykessä tykästyttiin valintakokekursseihin	122
Laura Castrén Kannustava Puhe –hankkeessa etsittiin työn iloa - Valokuvat rohkaisevat dialogiin	123
Sikke Leinikki ja Tarja Nyman Ennakoinnilla osaamista -hankkeen eteneminen ja opit	126
Sikke Leinikki, Anu Järvensivu ja Nina Simola-Alha Palapelimäistä työtä kulttuurialoilla – Humak asiantuntijana Freet2030-kehittämishankkeessa	128
Sikke Leinikki ja Katri Otonkorpi-Lehtoranta Opinnäytetyö näkyville – opiskelijoiden osaaminen esille	132
Anu Järvensivu ja Juha Niiranen Kokemuksia Kemusote-hankkeesta	134
Laura Keihäs eKollega-vertaismentoroinnista työhyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja uusia ideoita yritystoimintaan	136

Kulttuurituotanto

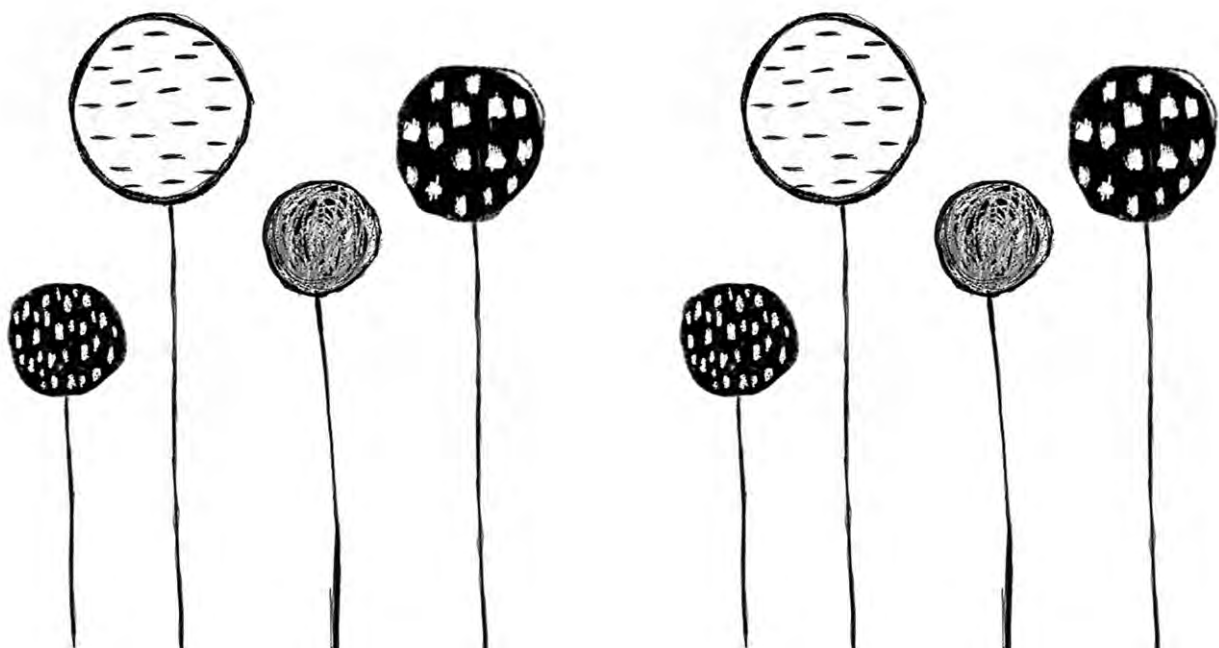
Katri Kaalikoski Poimintoja kulttuurituotannon vahvuusalan vuodesta	140
Pekka Vartiainen Kulttuurituotantoalan kansainvälisiä verkostoja kokemassa	144
Jari Hoffrén Kulttuurituotantojen strategioita kehittämässä	146
Konsta Ylimaunu Kulttuuri- ja luovat alat hienosti esillä uudella EU-rahoituskaudella	148
Kristina Tilev Kulttuurituottajat työmarkkinoilla nyt ja tulevaisuudessa	150
Sanna Pekkinen Työelämäasiantuntijoiden ajatuksia kulttuurituotannon opetussuunnitelmatyön avuksi	152
Laura Päiviö-Häkämies Nostoja luovien alojen yrittäjyyden osaamiskärjen kehittämistyöstä	154
Markus Suomi Yrittäjyyden polulla Humakissa	156
Nina Luostarinen Lisähappea luoville	158

Paula Kostia	
Digimagia valmentaa taide- ja kulttuurialan toimijoita kohti kiinnostavia digipalveluita....	160
Sanna Pekkinen	
Luovat alat näkyviksi Lookout-hankkeessa.....	162
Laura Päiviö-Häkämies	
Innotutka – yrittäjien kestäväillä innovaatioilla menestystä muuttuneissa olosuhteissa....	164
Leena Janhila	
Aikataulussa tavoitteisiin – Kohdennetuilla valmennusohjelmilla tukea luovien alojen yritysten kehittämisprojekteihin.....	166
Johanna Muhonen	
Taiteen ja teknologian kertomaa tarinaa - Struve Experience luo uusia mahdollisuuksia kokea kulttuuriperintö elämyksellisesti.....	168
Juha Iso-Aho	
Rural Explorerin matka jatkuu	172
Juha Iso-Aho	
Etelä-Karjalan kulttuurimatkailu kehittyy kohti kansainvälisyyttä	174
Paula Kostia	
Tuottajuus digitaalisuuden jäljillä.....	176
Oona Tikkaaja	
Immersiivisiä teknologioita kokeilemassa – lisätty ja virtuaalitodellisuus kulttuurituotannossa.....	179
Jyrki Simovaara	
Virtuaalimaailmaan tuotetaan kiinnostavaa kulttuuritarjontaa pienelle yleisölle.....	182

Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus

Tytti Luoma	
Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus -koulutus yhdenvertaisuuden edistäjänä yhteiskunnassa.....	190
Hanna-Kaisa Turja	
Kielellisen saavutettavuuden rakennustyömaalla ja verkkoja vahvistamassa	192
Outi Kuvaja	
Näkykö? Kuuluuko? Täällä ollaan!.....	194
Konsta Ylimaunu	
Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja osallisuus vahvasti esillä EU-rahoituksessa.....	196
Zita Kóbor-Laitinen	
YAMK-opinnäytetyöt tulkkausalan kehittämisen välineenä.....	198

Hanna Putkonen-Kankaanpää Tulkin osaamisen syventäminen - Vapaasti valittava opintojakso, jonka sisällön suunnitteleminen on opiskelijalähtöistä	200
Karoliina Miettinen Väylää pitkin tulkiksi	202
Päivi Rainò Selvityshanke kuuroihin ja viittomakielisiin kohdistuneista vääryyksistä sekä niiden käsittelyyn tarkoitettun totuus- ja sovinto-prosessin käynnistämisen edellytyksistä	204
Halkosaari ja Manunen EUMASLIn digiloikka intensiivisistä lähiviikoista verkko-opetukseen	206
Zita Kóbor-Laitinen Tutkimuksellinen kehittämistyö taistelevana tutkimuksena	208
Tanja Gavrilov Ydinasioiden äärellä	210
Päivi Rainò & Seija Pekkala Tutkimus rikostaustaisten nuorten puheen, kielen ja kommunikaation vaikeuksista	212
Lena Segler-Heikkilä Kommunikaatioasiantuntijuuden osaamiskärjen järjestämä puhevammaisten viikon ohjelma 4.-10.10.2021	214

Humak välittää – kampanja opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseksi

Ilse Lammila | Karri Soppi

Humak välittää.

Lukuvuoden 2021–2022 alussa Humakissa käynnistettiin kampanja, jonka kunnianhimoisena tavoitteena on tarjota opiskelijoille tietoja ja vinkkejä oman hyvinvoinnin tukemiseksi ja opiskelukyvyn edistämiseksi.

Maaliskuussa 2021 korkeakouluista tuolloin vastannut tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko haastoi korkeakoulut lisäämään toimia koronapandemian aiheuttamien ongelmien torjumiseksi ja opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseksi (Liiten 2021). Erityisesti opiskelijajärjestöt ovat korona-aikana nostaneet esille huolia pitkittyneen etäopetuksen vaikutuksista opiskelijoiden jaksamiseen, terveyteen ja oppimiseen. Korkeakouluissa opetus siirtyi pääasiassa verkkoon maaliskuussa 2020, ja vain välttämätön opetus järjestettiin pitkään lähiopetuksena. Opiskelijajärjestöjen viesti on ollut se, että pandemian torjunnassa korkeakouluopiskelijoiden ääni on jäänyt kuulumattomiin. Esimerkiksi lähiopetuksen järjestämiseen ei ole etsitty ratkaisuja samalla tavalla kuin alemmilla opetusasteilla.

Huoli opiskelijoiden hyvinvoinnista, jaksamisesta ja opintojen etenemisestä jaettiin Humakissa,

ja ministerin haasteeseen tartuttiin ripeästi. Yhtenä Humakin toimista päätettiin järjestää lukuvuonna 2021–2022 kampanja opiskeluhyvinvoinnin edistämiseksi. Kampanjan suunnittelu aloitettiin keväällä 2021 yhdessä opiskelijakunnan, koulutusalojen, opiskelijapalveluiden ja viestinnän edustajien kanssa.

Hyvinvointia eri näkökulmista

Kampanjan lähtökohdaksi otettiin Humakin opiskelijoille suunnattu luentosarja, jossa opiskelijoiden hyvinvointia ja sen edistämistä tarkastellaan psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä toimintakyvyn näkökulmista. Kampanjan tavoitteeksi asetettiin työkalujen, vinkkien ja näkökulmien tarjoaminen opiskelijoille heidän oman hyvinvointinsa edistämiseksi. Lisäksi kampanjan toivottiin antavan

rohkeutta, intoa ja motivaatiota opiskeluun tilanteessa, jossa pandemia on pitkittyessään hämärtänyt tulevaisuuden näkymiä ja aiheuttanut perusteltua huolta opiskelijoiden keskuudessa. Kampanja sai nimekseen Humak välittää, ja se esiteltiin opiskelijoille ja henkilöstölle lukuvuoden avajaisissa syyskuussa.

Opiskelijakunnalta pyydettiin ideoita, keitä luennoitsijoita kampanjaan voisi kutsua. Ulkopuolisten luennoitsijoiden lisäksi luentosarjan perusrunko muodostettiin opintopsykologin luennoista. Opintopsykologi saatiin mukaan kampanjaan, koska vuoden 2021 alussa Humak sai opetus- ja kulttuuriministeriöltä koronapandemian vuoksi jaettavaa erityisavustusta hankkeeseen, jossa Humakiin palkattiin oma opintopsykologi ensimmäistä kertaa.

Humak välittää -kampanjan vastaanoton voi sanoa olleen innostunut ja onnistunut. Ensimmäisillä luennoilla kuuntelijoita on ollut 80–100. Myös jakoon laitettujen luennot ovat keränneet jälkikäteisiä katselukertoja vastaavan määrän lyhyen ajan sisään. Opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa opintopisteitä osallistumalla luennoille ja kirjoittamalla niistä opintopäiväkirjaa. Humakin 2 000 tutkinto-opiskelijan joukon huomioon ottaen kampanjan tavoitavuutta voi pitää hyvänä.

Podcasteja opiskelijoiden toivomista aiheista

Humak välittää -luentosarjan spin-offina on syksyn 2021 aikana tehty Opiskelu mielessä -podcastia, jossa opintopsykologi Ilse Lammila ja suunnittelija Karri Soppi käsittelevät opiskeluhyvinvointiin kytkeytyviä aiheita. Aiheet koottiin opiskelijoiden toiveiden perusteella, joita kysyttiin Webropol-kyselyllä lukuvuoden alkaessa. Podcast-jaksot ovat vapaasti saatavilla, ja toivottavaa on, että mahdollisimman moni kokisi materiaalit hyödyllisiksi. Esimerkiksi ensimmäisessä jaksossa käsiteltiin ADHD:tä ja muita keskittymisen vaikeuksia, jotka ovat myös pandemian aikana nousseet esille opiskelukykyä heikentävinä tekijöinä. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS on kertonut merkittävästi kasvaneista käyntimääristä, jotka liittyvät keskittymisen vaikeuksien diagnosointiin (Malinen 2021).

Tätä kirjoitettaessa marraskuussa 2021 Humak välittää -kampanja lähestyy puoliväliään. Koronapandemian väistymisen osalta odotukset ovat varovaisen toiveikkaat paranevan rokotekattavuuden myötä. Tästä johtuen myös ammattikorkeakouluuyhteisö on taas löydettävissä kampuksilta kohtaamisten merkeissä. Toiveissamme on, että opiskelijat saavat kampanjasta tukea hyvinvointinsa edistämiseen pandemian jälkeisessä maailmassa ja ettei pandemian osalta ole enää suuria takaiskuja tiedossa.

Lähteet:

Liiten, Marjukka 2021. Ministeri Saarikko vaatii kaikilta korkeakouluilta kolme toimenpidettä opiskelijoiden hyvinvoinnin kohentamiseksi huhtikuun puoliväliin mennessä. Helsingin Sanomat 24.3.2021. Viitattu 1.11.2021. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000007877527.html>

Malinen, Johanna 2021. Juuso Karjanlahti soitti YTHS:ään, kun opinnot eivät korona-aikana enää sujuneet. Ennätysmäärä opiskelijoita on hakenut tänä vuonna apua keskittymisongelmiin. Helsingin Sanomat 6.9.2021. Viitattu 1.11.2021. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008227317.html>

Kirjoittajat:

Karri Soppi, suunnittelija, YTM, ohjausalan maisteriopiskelija, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Ilse Lammila, opintopsykologi, PsM, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Uudet AMK-tutkintojen opetus-suunnitelmat suunnitteilla

Helka Luttinen

Humakissa on käynnistynyt työ yhteisöpedagogi-, kulttuurituottaja- ja tulkikoulutusten AMK-tutkintojen opetussuunnitelmien uudistamiseksi. Uudet opetussuunnitelmat otetaan käyttöön vuosiksi 2024–2030.

Opetussuunnitelmauudistuksen tavoitteena on tuottaa Humakin uuden strategian mukaista osaamista ja vastata ammattikorkeakoulujen yhteisiin, uudistuneisiin kompetensseihin. OPS-uudistus mahdollistaa entistä paremmin opiskelijälähtöisten oppimispolkujen rakentamisen ja joustavuuden lisäämisen opintojen suorittamisessa.

Uudistuksella tavoitellaan myös päällekkäisyyksien poistamista ja tarpeettomien rakenteiden purkamista. Lisäksi tärkeää on opintojen läpäisyn parantaminen ja keskeyttämisen vähentäminen. OPS-uudistus linkittyy valtakunnallisiin kehittämissuunnitelmiin ja vastaa jatkuvan oppimisen muuttuviin tarpeisiin.

Tausta-aineistot uudistuksen pohjaksi

OPS-uudistus käynnistyi lähtötilanteen kartoituksella, jossa nykyiset opetussuunnitelmat ja opiskelijakyselyiden palauteaineistot analysoitiin. Lähtötilanteen kartoittamiseksi järjestettiin työpajoja henkilökunnalle, opiskelijoille ja työelämälle. Työpajoissa käytiin läpi opetussuunnitelmien tämänhetkistä tilannetta, tulevaisuuden osaamistarpeiden ideointia sekä työelämän ja työnkuvien muutoksia.

Kulttuurituotannon ja YP:n koulutusten työmarkkina-analyysi tehtiin kuluvan vuoden aikana. Tulkkauksen koulutus-

tarpeista ja alan tulevaisuudennäkymistä puolestaan valmistui selvitys jo vuonna 2020.

Syksyn aikana opetussuunnitelmista on valmistumassa myös CLA-analyysi, jossa tarkastellaan tulevaisuudenkuvaa eri kerrosten avulla: yleinen kuva, systeemitasoinen tarina, maailmankuva ja metafora. Kaikkinensa aineistoja ja pohjatietoa OPS-uudistusta varten on siis käytettävissä kattavasti.

OPS-uudistuksen koordinaatioryhmään ovat kuuluneet koulutusjohtaja Päivi Marjanen, lehtori Tiina Heimo, AMK-suunnittelija Helka Luttinen sekä tutkintovastaavat, jotka ovat toimineet myös oman koulutuksensa koordinaattoreina OPS-uudistuksessa. Lisäksi OPS-työhön on nimetty ja tullaan nimeämään valmistelevia työryhmiä uudistuksen eri vaiheissa.

Tiedostusta OPS-työn etenemisestä on tehty intran tiedotteiden, Teamsin uutisten ja Humakin henkilöstön aamukahvit -verkkotilaisuuksien kautta. Myös vahvuusalaryhmissä uudistusta käsitellään säännöllisesti.

Yhteiset opinnot valmistuvat ensin

Syksyllä 2021 lähdettiin tutkintovastaavien kanssa työstämään yhteisiä opintoja, eli mitä kaikkien Humakista AMK-tutkinnon suoritta-

neiden tulee osata työelämään siirtyessään. Työpajatyöskentelyn pohjalta päädyttiin neljään moduuliin, joista koostuvat yhteensä 60 opintopisteen yhteiset opinnot.

Uutena teemana yhteisissä opinnoissa ovat kestäväan kehitykseen liittyvät opinnot, jotka tulevat ammattikorkeakoulujen uudistuneiden kompetenssien kautta. Yhteisiin opintoihin tulee myös oppinäytetyöhön liittyviä opintoja 10 opintopisteen verran.

Yhteisten opintojen moduulien tarkempaa suunnittelua varten on perustettu monialaisia työryhmiä. Ne työskentelevät loka-marraskuun, minkä jälkeen kokoonnutaan joulukuussa yhteiseen työpajaan kokoamaan tulokset.

Opetussuunnitelmien ammatillisten opintojen suunnittelu aloitettiin yhdessä elokuussa Bestis-päivillä. Näitä tietoja käytetään hyväksi keväällä 2022, jolloin OPS-työssä vuorossa on ammatillisten perusopintojen ja syventävien opintojen suunnittelu.

Kirjoittaja:

Helka Luttinen, FM, suunnittelija,
AMK-koulutus, Humak

Ylempää ammattikorkeakoulua kehittämässä

Pasi Toivanen

Siirryin vuoden 2021 alussa Humakin kulttuurituotannon lehtorin tehtävistä kehittämispalveluihin YAMK-lehtoriksi. Kuulun tiimiin YAMK:n kehittämisryhmä, joka on pieni, YAMK-koulutuksen kehittämiseen erikoistunut iskuosasto – tai kuten itse leikkimielisesti nimitämme: nyrkki. Tiimimme vetäjä on yliopettaja Pia Lundbom. Muita jäseniä minun lisäksi ovat yliopettajat Arto Lindholm, lehtori Hanna Kiuru sekä kulttuurituotannon YAMK-koulutuksesta vastaava yliopettaja Pekka Vartiainen.

Tehtävänäimme on koordinoita ja kehittää Humakin YAMK-koulutusta kokonaisuudessaan. Työ on laaja-alaista, vaativaa mutta erittäin mielenkiintoista. Seuraamme aktiivisesti, mitä YAMK-koulutuksessa tapahtuu: Miten Humakin YAMK:n kulttuurituotannon ja yhteisöpedagogikoulutuksen uusi opetussuunnitelma 2021–2024 käytännössä toteutuu? Miten opetus resursoidaan ja organisoidaan? Miten opintojaksovastuut jaetaan? Miten tutkinto-opiskelijoiden opinnot etenevät? Kuinka paljon opiskelijoita valmistuu ja opintopisteitä kertyy? Minkälaista laadullista palautetta opiskelijat antavat? Miten YAMK:n pedagogiikka (erityisesti verkko-opetuksessa) toimii? Miten opintojaksot tukevat opiskelijoiden ammatillista kehitystä?

Tehtävänäimme on myös organisoida YAMK:n opiskelijavalinnat pääsykokeineen sekä tiedottaa YAMK-koulutuksesta Humakin johdolle ja koko henkilökunnalle. Toimimme myös kukin tahoillamme opettajina useilla opintojaksoilla, ohjaamme opinnäytteitä, teemme hanketyötä ja osallistumme koulun yhteiseen toimintaan.

Avoin AMK ja CampusOnline

YAMK-koulutuksen verkko-opintojaksoja on saatavilla myös avoimen AMK:n ja CampusOnline-portaalin eli Suomen ammattikorkeakoulujen yhteisten opintojen tarjonnassa. Kysyntä oli heti ensimmäisellä kierroksella, kevätlukukaudella 2021, huomattava. Muun muassa omalla kevään opintojaksollani Esimiestyö ja johtaminen 5 op (työparina lehtori Kristiina Vesama) oli mukana yhteensä 257 opiskelijaa (tutkinto-opiskelijoita 35, avoin AMK 43, CO 179). Palvelumuotoilu 5 op -opintojaksollani (työparina lehtori Gyan Dookie) taas mukana oli 160 opiskelijaa (tutkinto-opiskelijoita 35, avoin AMK 26, CO 99). Opintojaksot saivat erinomaista palautetta, ja kiinnostus avoimen YAMK:n ja CampusOnlinen opintoihin näyttää olevan jatkossakin suurta. Humakin YAMK on siis vahvasti mukana koko oppilaitoksen tuloksen tekemisessä.

Isot opintojaksot verkossa

Suurehkojen opiskelijamäärien hallinta verkko-opetuksessa on haasteellista. Olemme rakentaneet opintojaksot niin, että ne ovat opiskeltavissa itsenäisesti mutta vuorovaikutteisesti, ajasta ja paikasta riippumattomasti verkkoympäristössä. Osassa opintojaksoja järjestetään webinaareja, joihin osallistuminen on suotavaa muttei pakollista. Webinaareista tehdään tallenteet. Tietoperusta opiskellaan tyyppillisesti itsenäisesti, ja oppiminen varmennetaan automaattisesti arvioitavilla tehtävillä ja itsereflektiolla.

Humakin verkkopedagogit Sanna Lukkarinen ja Päivi Timonen ovat tärkeä tuki digitaalisen opetuksen teknisessä toteutuksessa. Opiskelun vuorovaikutteisuus saadaan aikaan sillä, että opiskelijat vertaisarvioivat ja kommentoivat laajemmissa tehtävissä toistensa töitä. Oppimistehtävät eivät ole pelkästään kirjallisia, vaan oppimista osoittavina tuotoksina tehdään myös visuaalisia esityksiä, miellekarttoja, videopresentaatioita sekä työelämän tilauksesta tehtäviä hankkeita ja suunnitelmia.

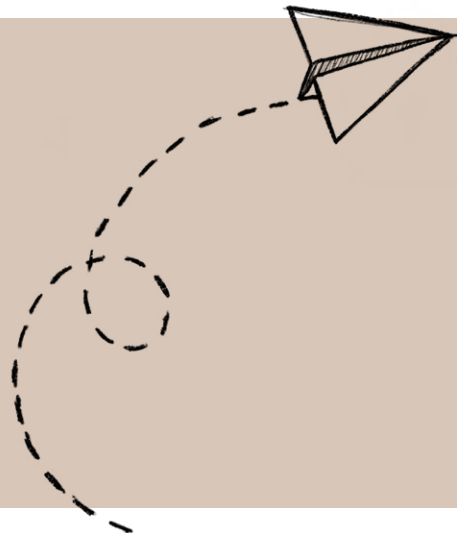
Kaiken YAMK-opetuksen ydintä ovat työelämän kehittäminen ja perusopintoja korkeampi vaatimustaso.

Kirjoittaja:

Pasi Toivanen, M.A., lehtori, Humak

Jatkuva oppimista kehittämässä

Hilla Mäkelä | Päivi Marjanen

Jatkuvalla oppimisella vastataan tarpeeseen kehittää ja uudistaa osaamista elämän ja työuran aikana. Valtakunnallisesti on ennakoitu, että Suomessa jopa vajaa puoli miljoonaa henkilöä tarvitsee uudelleen koulutusta tai täydennyskoulutusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a.) Opetus- ja kulttuuriministeriön (2021b) tavoitteena on myös, että 50 prosenttia ikäluokasta 25–34-vuotiaat olisi suorittanut korkeakoulututkinnon vuoteen 2030 mennessä. Vuosina 2021–2024 voimassa oleva rahoitusmalli kannustaa ammattikorkeakouluja vastaamaan näihin tarpeisiin lisäämällä jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa.

Valtakunnassa tapahtuu

Tahtotila jatkuvan oppimisen kehittämiseksi luotiin osana jatkuvan oppimisen parlamentaarista uudistusta. Sen tavoitteena on vastata tarpeeseen kehittää ja uudistaa osaamista elämän ja työuran eri vaiheissa. Osana parlamentaarista työtä on pyritty tarkastelemaan muun muassa koulutustarjontaa, rahoitusta ja opintojen aikaista toimeentuloa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a.) Osana jatkuvan oppimisen uudistusta on myös perustettu Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus. Se pyrkii edistämään työikäisten osaamisen kehittämistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021c.)

Merkittävä jatkuvan oppimisen kehittämistä tukeva hanke on kaikki Suomen korkeakoulut kattava Digivisio 2030, jonka tavoitteena on avata oppimisen kansalliset tietovarannot yksilön ja yhteiskunnan käyttöön. Hankkeessa kehitetään näin osaltaan jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuutta. Hankkeen tavoit-

teet avaavat mahdollisuuksia korkeakoulujen opintotarjonnan kehittämiseen niin, että opinnot pystytään avaamaan valtakunnallisesti kaikkien käyttöön. (Digivisio 2030 2021a.)

Uusia tuotteita

Vuoden 2021 aikana Humakissa on kehitetty jatkuvaa oppimista valtakunnallinen kehitys huomioiden. Avoimen ammattikorkeakoulun tarjontaa on kasvatettu kehittämällä erityisesti verkossa omaan tahtiin suoritettavia opintoja, jotta ne sopisivat työssäkäyvien tarpeisiin ja elämäntilanteisiin. Korkeakoulujen yhteisessä Digivisio 2030 -hankkeessa on nimittäin tunnistettu työssäkäyvien tarve aika- ja paikkariippumattomalle koulutukselle (Digivisio 2030 2021b).

Yhteisöpedagogin ja kulttuurituotannon ylemmissä AMK-tutkinnoissa otettiin käyttöön uudet opetussuunnitelmat vuoden 2021 alusta. Tämä mahdollisti uusien ylemmän AMK:n opintojen lisäämisen myös avoimen ammatti-

korkeakoulun tarjontaan. Opinnot ovat olleet heti suosittuja ja saaneet hyvää palautetta.

Tavoitteena on ollut myös jatkuvan oppimisen kansainvälisen tarjonnan lisääminen. Vuonna 2021 tarjontaan on lanseerattu kansainvälisille markkinoille suunnattuja englanninkielisiä tuotteita. Esimerkkinä niistä mainittakoon englanninkielinen kulttuurialan kestävään kehitykseen keskittyvä ylemmän AMK:n osaamiskokonaisuus.

Jatkuvalla oppimisella voidaan myös sujuvoittaa siirtymää toisen asteen opinnoista tai työelämästä korkeakoulututkinto-opiskelijaksi. Tarjontaa on yhteisöpedagogin ja kulttuurituotannon koulutuksissa laajennettu perinteisten verkkopolkujen lisäksi opiskelupaikkoihin kampuksilla suoritettaviin polkuopintoihin. Yhteisöpedagogikoulutuksessa avattiin myös työelämälähtöinen polku tutkinto-opiskelijaksi kaupunkien nuorisotyöntekijöille.

Toisen asteen opiskelijoille suunnatut väyläopinnot suorittamalla opiskelija saa valmistuttuaan kelpoisuuden hakeutua erillisvalinnan kautta opiskelijaksi Humakiin. Väyläopintojen tarjonta puolestaan on kasvamassa tulkkausten väyläopinnoilla. Myös valintakokekursseja, joissa hakijat saavat valintakokeeseen osallistumisesta avoimen opintopisteitä, on otettu käyttöön uusissa koulutuksissa.

Humak tuottaa opintoja myös yhteistyössä muiden korkeakoulujen kanssa esimerkiksi CampusOnline.fi-portaalin kautta. Portaaliin on pyritty tuottamaan erityisesti itsenäisesti suoritettavia, pitkälle automatisoituja verkkokursseja. Tällöin opintoja voidaan tuottaa kannattavasti ja korkeakouluopiskelijoiden on helppo sovittaa opiskelunsa CampusOnlinessa yhteen muiden opintojensa kanssa. Humakin CampusOnline-opinnot ovat suosittuja: opintopistemäärä korkeakoulujen yhteistyönä tuotetuissa opinnoissa on kasvanut noin 49 prosenttia edellisestä vuodesta.

Huomio asiakaskokemukseen

Opintotarjonnan kasvattamisen lisäksi jatkuvassa oppimisessa on tehty myös muita kehittämistoimenpiteitä. Avoimen AMK:n opintojen vetovoimaa on pyritty lisäämään markkinointia

kehittämällä. Myytävässä koulutuksessa myös asiakaskokemus on tärkeä menestystekijä.

Avoimen AMK:n asiakaskokemusta on parannettu uudistamalla verkkokaupan visuaalista ilmettä sekä parantamalla tuotekuvauksia ja tuotteiden löydettävyyttä. Asiakaskokemuksen selvittämiseksi ja laadun kehittämisen tueksi on otettu käyttöön avoimen AMK:n asiakkaille suunnattu palautekysely. Lisäksi kulttuurituotannon koulutuksen opintojaksolla pilotoitiin osaamismerkkejä avoimen opintojen houkuttelevuuden lisäämiseksi.

Lähteet

Digivisio 2030 2021a. Korkeakoulujen yhteinen digivisio 2030 Suomesta joustavan opiskelun mallimaa. Viitattu 17.11.2021. <https://digivisio2030.fi/>

Digivisio 2030 2021b. Digivisio-webinaarit. Digivisio-webinaari 12.10. kello 11–12. Viitattu 5.11.2021. https://wiki.eduuni.fi/display/digivisio/Digivisio-webinaarit?preview=/197671693/236606344/Digivisio%202030%20webinaari_102021.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a. Jatkuva oppiminen. Viitattu 17.11.2021. <https://okm.fi/jatkuva-oppiminen>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021b. Korkeakoulutusjatkutkimus 2030-luvulle. Vision tiekartta. Viitattu 17.11.2021. https://okm.fi/documents/1410845/12021888/Korkeakoulutus+ja+tutkimus+2030-luvulle+VISION+TIEKARTTA_V2.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021c. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus. Viitattu 16.11.2021. <https://okm.fi/jatkuvan-oppimisen-ja-tyollisyyden-palvelukeskus>

Kirjoittajat:

Hilla Mäkelä, FM, Tradenomi (YAMK), suunnittelija, Humak

Päivi Marjanen, KT, dosentti, koulutusjohtaja, Humak

Kansallinen verkko- tutkintoverkosto FONE on työn alla

Sirpa Ali-Melkkilä | Pia Lundbom | Juha Nikkilä

Niila Tamminen | Päivi Timonen

Humak on mukana kansallisessa verkkotutkintoverkostohankkeessa, jota koordinoi Turun ammattikorkeakoulu. FONE (Flexible Online Education) -verkkotutkintoverkoston toiminnan mahdollistaa opetus- ja kulttuuriministeriön kolmivuotinen rahoitus. Tarkoituksena on hankkeen nimen mukaisesti luoda verkosto toimijoista, joilla on kokonaan verkossa toteutettavia tutkintoja. Tavoitteena on myös samalla visioida ja ennakoida tulevaisuuden koulutus-

tarpeita ja -ratkaisuja. Hankkeen kolmantena tavoitteena on verkoston avulla edistää joustavia opiskelumahdollisuuksia ja -polkuja nimenomaan uusille aloille ja digiympäristöihin.

Ensimmäisenä eli vuoden 2021 tavoitteena on päästä alkuun yhteisen verkoston luomisessa. Hankkeen alkuvaiheessa on tarkoitus benchmarkkauksen avulla koota lisää tietoa verkostoja ylläpitäviltä tahoilta: sekä verkko-

tutkintoja toteuttavilta ammattikorkeakouluilta että työelämäkumppaneilta.

Me, Humakissa hanketta edistävät pedagogiset osaajat, haluamme kertoa, mikä meitä erityisesti kiinnostaa verkkotutkinnoissa ja miksi olemme mukana edistämässä hanketta.

Ennakointi ja selkeys avainasemassa

Sirpa Ali-Melkkilä: Toimin lehtorina monimuotoverkottutkinnossa, ja olen havainnut haasteita opiskelijoiden kiinnittymisessä opintoihinsa. Halusin tulla kuulemaan ja pohtimaan yhdessä opiskelumudon mukanaan tuomia tilanteita, kuten kuinka opintojen kaari hahmottuu alusta loppuun ja miten opiskelijoita valmennetaan ja ohjataan mahdollisiin yhteisiin opintoihin.

Verkkotutkinnoissa havaittuja haasteita voisi ennakoita hankkeen kautta ja samalla pohtia, kuinka niihin lähdetään etsimään ratkaisuja. Myös palvelumuotoilusta ja opiskelijaprofiilien miettimisestä voisi olla hyötyä ennakoimisessa. Opintojen ja mahdollisten yhteistarjonnassa olevien tutkinnoisien selkeys on avain siihen, että opinnot hahmottuvat. Samalla opiskelija saa riittävän kuvan siitä, mitä opintoja hänen on mahdollista liittää tutkintoonsa.

Mallia muista ammattikorkeakouluista

Pia Lundbom: Työskentelen yliopettajana ja YAMK-kehittämisryhmän vetäjänä. Olen erityisen kiinnostunut oppimaan lisää siitä, miten toisissa ammattikorkeakouluissa toteutetaan verkkotutkintoja ja millaisia hyviä käytäntöjä toteuttaa yhteisöllistä pedagogiikkaa on jo käytössä.

Humakissa on vuonna 2021 otettu käyttöön opetus suunnitelma, jossa on yhteisiä opintojaksoja kulttuurituotannon ja Yhteisöpedagogi (YAMK) -tutkintojen opiskelijoille. Jatkuvan oppimisen opiskelijoita on alkuvaiheessa ollut mukana ennen kaikkea tutkintoon kuuluvien yhteisten opintojen opintojaksoilla. Osa kokonaisuuksista voidaan opiskella kokonaan itse-

näisesti ja omatahtisesti. Kysymys yhteisöllisyyden muodostumisesta onkin silloin merkittävä: miten mahdollistaa yhteinen ajatustenvaihto ja osaamisen jakaminen mielekkäällä tavalla?

Opiskelijoiden laaja kirjo tuo mukanaan myös haasteita

Juha Nikkilä: Toimin lehtorina monimuotoverkottutkinnossa ja YP MOVE -tiimin tiimivastavaana. Näen haasteita siinä, että opiskelijoiden taidot ja kyvyt toimia verkossa ovat hyvin vaihtelevia. Ns. kultaisen keskitien, kaikille hyvin ja tasavertaisesti soveltuvan verkkotutkinnon, kehittäminen on haastavaa – mutta haasteena myös mielenkiintoista. Syksyllä 2021 sisään otetun ison ryhmän ikähaitari on 20–60 vuotta. Niinpä on selvää, että tällaiseen ryhmään mahtuu monenlaista digitaalisten alustojen käyttäjä hyvin erilaisilla taidoilla varustettuna.

Toivon, että tulevaisuudessa verkkotutkinnon luonnetta läpileikkaisi osittain yhteisöllisyys mutta samalla myös yksittäisen opiskelijan mahdollisuus suorittaa tutkintoa oman aikataulunsa ja intressiensä mukaan muista opiskelijoista tai asuinpaikkakunnastaan riippumatta. Vuoden 2020 ensimmäiselle, koronan takia kokonaan verkossa toteutetulle, opintoihin orientoivalle lähivalmennusjaksolle opiskelijat osallistuivat alueelta Lissabon–Inari. Vaikka tulevaisuuden suunnitelmissa on, että lähivalmennusjaksot toteutettaisiin muutaman kerran vuodessa opiskelijat yhteen fyysiseen paikkaan kooten, muun verkkotutkinnon opiskelun tulisi olla mahdollisimman sujuvaa ja mielenkiintoista, aikaan ja paikkaan sitomatonta itsensä kehittämistä.

Oppilaitoksen ja opiskelijan suhde vain verkon varassa

Niila Tamminen: Työskentelen Humakissa pääasiassa kulttuurituotannon lehtorina. Vastuualueenani minulla on Kulttuurituottaja (AMK) -tutkinnon verkkototeutuksen opiskelijat. Toimin opiskelijoiden valmentajana: autan ja tuen kaikissa verkko-opiskeluun liittyvissä asioissa.

Näen haasteena sen, miten yhdyspinta koulun ja opiskelijan välillä on pelkästään verkon varassa. Samoin ammatillisen identiteetin kehittyminen ja uusien taitojen oppimisen haasteet ovat nostaneet kiinnostustani verkkotutkintoa kehitettäessä. Ydinasiana näen opiskelijoiden keskinäisen verkottumisen, yhteisöllisyyden ja opintoihin sitoutumisen merkityksen verkkotutkinnon tulevaisuuden suuntia kehitettäessä. Toivon, että hanke tuottaa konkreettisia apuja verkkotutkintojen kanssa toimiville, työkaluja mukana oleville oppilaitoksille sekä korkealatuista ja relevanttia työelämäosaamista.

Yhteisöllisen osaamisen tila huolestuttaa

Päivi Timonen: Työskentelen Humakissa verkkopedagogina. Verkko-opiskelun pedagoginen kehittäminen on yksi keskeisiä työtehtäviäni. Osaltani tuen henkilökuntaa erityyppisten opintokokonaisuuksien edistämässä. Opiskelijoille tulee olla mahdollista suorittaa opintojaan monia taitoja kartuttaen.

Olen hieman huolissani opiskelijoiden yhteisöllisten taitojen ja tulevaisuuden työelämässä tarvittavan yhteisöllisen osaamisen tilasta. Suomessa ja maailmalla on satsattu self-paced-tyyppiin, omatahtisen ja itseopiskelun mahdollistaviin verkko-opintoihin. Onneksi näihin on kuitenkin saatu laadukkaasti ujutettua mukaan tulevaisuuden taitoja ja osaamista tuottavia toteutustapoja. Mielestäni on tärkeää, että verkkotutkintojen toteuttajat, verkkotutkinnoissa työskentelevät ja lopulta myös opiskelijat tuntevat toisiaan ja kehittävät tätä aluetta yhdessä. Siksi olen edistänyt Humakissa tämän hankkeen sisältöjä mielelläni.

Yksi vapaa-ajan harrastuksistani linkittyy hyvin vahvasti verkkopedagogiseen kehittämiseen. Tutkin tohtoriopinnoissani sitä, mikälainen valmennuspedagoginen malli on reaaliaikaiseen yhteisölliseen verkko-opiskeluun. Tutkimuksessani keskityn verkkotutkinto-opiskelijoiden kokemuksiin ko. teemasta.

Seuraa Fone-hanketta:

<https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/hae-projekteja/kansallinen-verkkotutkintoverkosto/>

<https://www.tuas.fi/en/research-and-development/projects/national-network-online-degrees/>

Kirjoittajat:

Sirpa Ali-Melkkilä, lehtori, Humak

Pia Lundbom, yliopettaja, Humak

Juha Nikkilä, lehtori, Humak

Niila Tamminen, lehtori, Humak

Päivi Timonen, lehtori, Humak

FLEXIBLE ONLINE EDUCATION
KANSALLINEN VERKKOTUTKINTOVERKOSTO

Jouhevuutta harjoittelun ja opinnollistamisen hallinnointiin

– katsaus uuteen harjoittelujärjestelmään Workseediin

Emilia Lehtonen

Ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyy ammattitaitoa edistävää harjoittelua vähintään 30 opintopisteen edestä. Harjoittelut ovat keskeinen ja kriittinen osa opintoja, sillä ne valmentavat opiskelijaa työelämään käytännönläheisesti ja konkreettisesti. Harjoitteluprosessiin kuuluu useita eri toimijoita, joiden välinen sujuva yhteistyö on onnistuneen harjoittelun edellytys. Näistä lähtökohdista katsottuna harjoit-

telun hyvä ja tarkoituksenmukainen hallinointi on ensiarvoisen tärkeää.

Harjoittelun rinnalla työtä on mahdollista myös opinnollistaa. Opinnollistamisella tarkoitetaan vaihtoehtoista tapaa opiskella joko työpaikalla tai vapaaehtoistyössä. Opinnollistamisessa opintojen aikaisen työssäkäynnin tuottama osaaminen tunnustetaan, arvioidaan ja tunnus-

tetaan opintopisteinä. Prosessi alkaa opiskelijan aloitteesta, ja siitä sovitaan yhdessä HOPS-valmentajan kanssa.

Yhtenä Humakin kehittämiskohteena on jo tovin ollut harjoittelujen ja työelämäyhteistyön jouhevoittaminen. Tähän asti harjoittelujen ja opinnollistamisen hallinnoinnille ei ole ollut toimivaa järjestelmää, jossa sopimukset, harjoittelehtävät ja palautelomakkeet olisivat samalla alustalla. Kehittämistyö sai alkusysäyksensä vuoden 2019 lopulla sopivan järjestelmän kartoituksella. Parhaiten Humakin tarpeisiin soveltuvaksi osoittautui muissakin ammattikorkeakouluissa käytetty Workseed, jonka etuja ovat erityisesti tiedon keskittäminen yhteen paikkaan, tiedonhallinnan yksinkertaistaminen ja automatisoidut ratkaisut. Workseed on järjestelmänä opiskelijalähtöinen. Se mahdollistaa opiskelijan, harjoittelun ohjaajan ja lehtorin välisen toimivan kolmikantakeskustelun sekä vertaispalautteen antamisen. Ajatuksena on, että koko harjoittelu- ja opinnollistamisprosessi sekä niiden hallinnointi tapahtuvat samassa järjestelmässä. Käyttöönottossa on toiminut koulutussuunnittelijoista, vahvuusalojen lehto-

reista ja palveluntoimittaja Workseedin edustajasta koostunut käyttöönottoryhmä.

Koulutusten erityispiirteet määrittävänä tekijänä käyttöönnotossa

Siirtyminen Workseediin on toteutettu asteittain vuoden 2021 aikana, joskin järjestelmää pilotoitiin jo syksyllä 2020 kulttuurituotannon harjoittelussa. Käyttöönnotossa on tullut huomioida Humakin koulutusten ja niiden eri profiilien harjoitteluihin liittyvät erityispiirteet; yhden koulutuksen harjoittelussa käytettävä toteutustapa ei todennäköisesti toimi toisen koulutuksen harjoittelussa. Myös alalla tapahtuneet abstraktimmat rakenteelliset muutokset ovat vaikuttaneet harjoittelujen käytännön toteutumiseen. Esimerkiksi tulkkausalalan organisoinnin muutokset (toiminimiyrittäjien lisääntyminen) ja tulkkauksen palveluiden kilpailutuksen tuomat vaikutukset yritysten toimintaan näkyvät tulkkauksen harjoittelussa pirstaleisuutena

ja hajanaisuutena, mikä asettaa omat haasteensa Workseedissä tehtäville teknisille ratkaisuille.

Kulttuurituotannon ja tulkkauksen sekä yhteisöpedagogikoulutuksen järjestö- ja nuorisotyön harjoittelut ja opinnollistamisen prosessi ovat kokonaisuudessaan Workseedissä. Järjestelmästä uupuvat vielä yhteisöpedagogikoulutuksen Työyhteisön kehittäjä -profiilin harjoittelut sekä Adventure Education -profiilin harjoittelut ja opinnollistamisen prosessi. Edellä mainitut pyritään viemään Workseediin vuoden 2021 loppuun mennessä.

Workseedin käyttöönoton anti harjoittelujen ja opinnollistamisen kehittämistyöhön

Workseedin käyttöönotto on tuonut esille selaista harjoitteluihin liittyvää tietoa, joka olisi muuten saattanut jäädä pimentoon. Projekti on tuonut näkyväksi sen, miten harjoittelut kussakin koulutuksessa järjestetään, ja pakottanut pohtimaan, mitä ratkaisuja pidemmällä tähtäimellä kannattaa tehdä. Tästä esimerkkinä voidaan mainita Harjoittelun käsikirja, joka tullaan uudistamaan järjestelmän käyttöönoton yhteydessä. Arvokkaina tulee nähdä myös käyttöönoton myötä aloitettu yhteiskehittäminen sekä opiskelijoilta ja lehtoreilta saatu palaute, jonka pohjalta järjestelmää on vähitellen kehitetty vastaamaan harjoittelujen tarpeisiin käyttäjälähtöisesti. Workseedin käyttöönoton myötä harjoittelun ja opinnollistamisen prosesseja onkin selkeytetty, ja ne on kuvattu sisäisissä ohjeistuksissa. Harjoitteluprosessin kehittäminen on keskeinen laatutyön kehittämiskohde, ja yhtenäiset ohjeistukset ja yhdenmukaiset prosessit voidaan nähdä merkittävinä laatua tukevinä tekijöinä.

Koulutusten erityispiirteet on toki tunnistettava ja huomioitava, mutta prosessia olisi hyvä pohtia myös yhtenäisyyteen pyrkivästä näkökulmasta. Järjestelmän ansiosta eri alojen harjoitteluja tulee peilattua toisiinsa nähden, mikä mahdollistaa Humakin koulutusten välisen vertaisoppimisen uudella tavalla.

Workseed on saanut henkilöstöltä ja opiskelijoilta kiitosta selkeydestä. Merkittävänä harjoittelujen sujuvuuteen vaikuttavana kehityskaskeleena voidaan nähdä harjoitteluihin liittyvän, aiemmin sähköpostiviesteihin pohjautuneen tiedonkulun siirtyminen keskitetyksi Workseediin. Pyrkimyksenä on edelleen kehittää järjestelmän silmäiltävyyttä ja automatisointia harjoitteluohjattavien ja opinnollistajien tilanteen seuraamisessa. Kehitteillä on myös arviointien Peppi-integrointi ja pohdittavana Workseedin keskusteleminen muiden Humakin järjestelmien kanssa. Huomionarvoista on, että Workseedissä on mahdollista sopia myös TKI-hankkeissa ja työelämätilauksissa työskentelemisestä. Näin ollen Workseed taipuu hyvin monipuolisesti Humakin erilaisiin tarpeisiin. Järjestelmä on Humakissa otettu käyttöön laajasti, ja kehittämistyö jatkuu yhdessä palvelun toimittajan kanssa.

Kirjoittaja:

Emilia Lehtonen, koulutussuunnittelija,
Humak

Risuja ja ruusuja

– opintojaksopalautteen keruu uudistuu

Karoliina Miettinen | Hilla Mäkelä

Opintojaksopalautteet ovat yksi olennaisimmista välineistä opetuksen sisällön kehittämisessä. Niinpä jokaisen opintojakson päättyessä opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus palautteen antamiseen. Suunnitellessaan opintojakson seuraavaa toteutusta lehtori ottaa huomioon opiskelijoiden antamat risut ja ruusut ja mahdollisesti tekee muutoksia opintojakson toteutukseen palautteiden perusteella.

Palautejärjestelmän uudistaminen palvelumuotoilun avulla

Humakissa oli havaittu, että opintojaksopalautetta saatiin opiskelijoilta vain vähän ja että palautteen kerääminen ja analysointi vaativat lehtoreilta paljon käsityötä. Niinpä Humak käynnisti loppuvuodesta 2020 projektin opintojaksopalauttejärjestelmän ja -prosessin uudistamiseksi. Projektin tavoitteena oli saada opintojaksopalautteen kerääminen ja analysoiminen sekä palautteeseen vastaaminen mahdollisimman helpoksi ja automatisoiduksi. Tavoitteena oli myös saada opiskelijoille paremmin näkyväksi, että palautteella on vaikutusta, ja siten saada heidät vastaamaan palautteeseen aktiivisemmin.

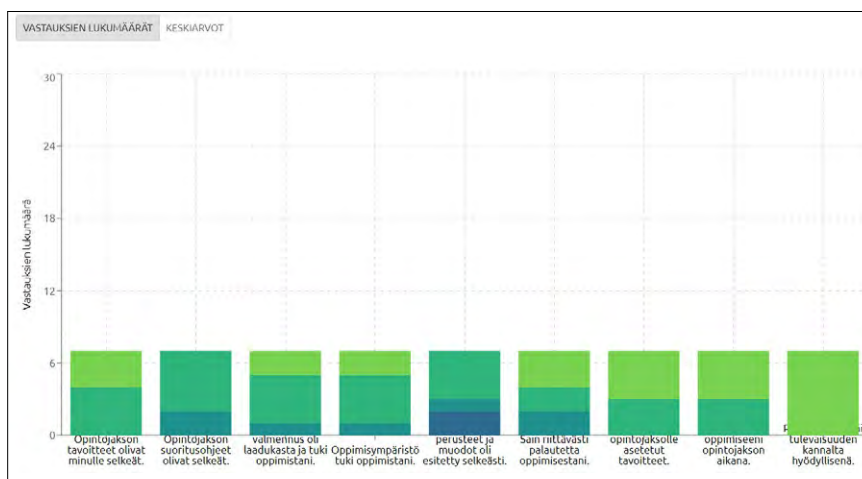
Projektissa hyödynnettiin palvelumuotoilun menetelmiä. Työ aloitettiin kartoittamalla ja kuvaamalla nykyinen palauteprosessi ja -järjestelmä. Ongelmakohtia ja käyttäjien tarpeita kartoitettiin haastattelemalla sekä lehtoreita että muuta henkilöstöä. Opiskelijoita ei saatu haastateltaviksi projektin aikaraamissa yrityksistä huolimatta. Projektissa kuitenkin huomiointiin opiskelijoilta tullut palaute sekä tulokset

opiskelijoiden tarpeita kartoittavista projekteista, joita Humakissa on aiemmin tehty. Kerätyn tiedon pohjalta tunnistettiin palauteprosessin ja -järjestelmän kehittämistarpeet ja luotiin vaatimusmäärittely, jota vasten palveluntarjoajien tuotteita verrattiin. Projektissa tutustuttiin kolmeen opintojaksopalautejärjestelmään. Humak päätti toukokuussa 2021 hankkia Studyo Oy:n Spark-palautepalvelun, joka vastasi parhaiten vaatimusmäärittelyssä kuvattuihin tarpeisiin. Uusi opintojaksopalauttejärjestelmä otettiin käyttöön syyslukukauden 2021 alussa.

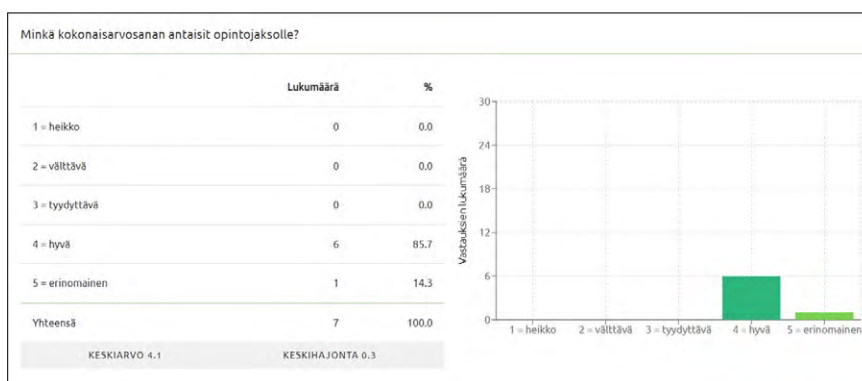
Mikä on muuttunut?

Uuden opintojaksopalautejärjestelmän myötä koko palautteenkeruu uudistuu. Järjestelmään on luotu kysymyspankki, jonka perusteella muodostuu opiskelijalle avautuva palautelomake. Kysymyspankki sisältää kaikille yhteisiä kysymyksiä sekä vapaavalintaisia lisäkysymyksiä, joita lehtori voi halutessaan valita mukaan opintojakson palautekyselyyn.

Jatkossa opintojaksopalautteeseen vastataan eri paikassa kuin ennen. Lehtori ei enää liitä erillisiä palautelinkkejä Moodle-oppimisympäristöön, vaan palautejärjestelmä on integroitu osaksi Peppiä. Opiskelija näkee vastattavissa olevat opintojaksopalautteet Pepin Opiskelijan työpöydällä, ja lehtori pääsee vastaavasti katsomaan annettuja palautteita Pepin Opettajan työpöydän kautta. Pepin integraatiosta on hyöttyä myös siinä, että palautelomake avautuu automaattisesti Pepin toteutustietoihin kirjatun jakson päättymispäivän perusteella. Lehtori

Kuva 1. Palautelomakkeen yhteiset kysymykset ja niihin annettujen vastausten jakautuminen viisiportaisella asteikolla. Mitä vaaleampi pylväs, sitä tyytyväisempiä opiskelijat ovat olleet eli antaneet "täysin samaa mieltä"-vastauksia.

Kuva 2. Opiskelijoiden antama kokonaisarvosana opintojaksosta.

voi tarvittaessa muuttaa palautelomakkeen avautumisaikaa. Lisäksi järjestelmä muistuttaa opiskelijaa palautteeseen vastaamisesta.

Opintojaksopalautteen antaminen on muuttunut uuden järjestelmän myötä reaaliaikaisemmaksi ja vastavuoroiseksi. Lehtori voi vastata annettuun opintojaksopalautteeseen antamalla vastapalautteen. Kaikki opintojaksolla mukana olleet näkevät, mitä lehtori on vastapalautteessaan kirjoittanut. Palautejärjestelmän käyttöä ollaan laajentamassa vielä niin, että myös välipalautteen antaminen mahdollistuu kesken jakson toteutuksen.

Mikäli opintojaksopalautteita on annettu riittävästi, opiskelijat näkevät koosteen kaikista annetuista numeerisista vastauksista. Uusi järjestelmä luo annetuista opintojaksopalautteista myös graafisia esityksiä (kuvat 1 ja 2). Niiden avulla esimerkiksi lehtorit, päälliköt, esihenkilöt ja johtajat voivat seurata vastuualueidensa kuulumisia.

Uuden palautejärjestelmän käyttöönoton yhteydessä uudistettiin myös palautelomakkeen kysymykset. Vanhat kysymykset eivät antaneet

riittävästi tietoa opintojakson kehittämiseksi, minkä vuoksi lehtorit teettivät omia palautekyselyitään.

Järjestelmä jalkautuu

Opintojaksopalautteiden jatkokäsittelyprosessin kuvaaminen ja jalkauttaminen jatkuvat vielä palautejärjestelmän käyttöönoton jälkeenkin.

Hyvästä opintojaksopalautejärjestelmästä huolimatta jatkossakin tarvitaan yhteistä vastuuta, muistuttelua sekä keskustelua palautteen antamisen tärkeydestä.

Kirjoittajat:

Hilla Mäkelä, FM, Tradenomi (YAMK), suunnittelija, Humak

Karoliina Miettinen, M.A., koulutussuunnittelija, Humak

Verkossa yhteisöllisyys näky monella tavalla

Yhteisöllisyys verkossa voi olla hyvin eri tavoin toteutettua. Opiskelijat voivat olla oma-toimisia ja etsiä itselleen pienryhmän oppimisen yhteisöksi, ellei ryhmiä ole mahdollistettu opintojaksolla tai moduulissa. Yhteisöllisyys voi siis olla organisoitua yhteisöllisyyttä, reaaliaikaista yhteisöllisyyttä, yksittäisen lähiopetus-tilanteen webinaarissa tapahtuvaa pienryhmätyöskentelyä tai parityötä. Säännöllisesti toistuviin online-lähiopetus-tilanteisiin yhteisöllisyys saadaan kehitettyä osaksi oppimisaktiiviteettejä. Yhteisöllisyys voi toki olla viiveellistä yhteisöllisyyttä. Tällöin sitä tuotetaan tapahtuvaksi ”ajasta ja paikasta riippumattomasti”, joskin paikaksi on määritelty esimerkiksi verkko-oppimisympäristössä sijaitseva keskustelualue tai videochat-aktiiviteetti. Ryhmänä voi olla oma opiskelijaryhmä, koulutuksen samaan aikaan aloittaneiden opiskelijoiden ryhmä tai muu ryhmä, johon opiskelija opintojensa aikana kiinnittyy.

Sosiokulttuurisen oppimisen teorian kehittäjä Vygotsky on kuvannut oppimista sosiaalisessa kontekstissa ja vuorovaikutuksessa tapahtuvaksi toiminnaksi. Sosiokulttuurisen oppimisen lähestymistavassa koetaan tärkeäksi vuorovaikutus kielen avulla. Vygotskyn aikana ei ollut tietoa tekoälystä tai oppimisanalytiikan hyödyntämisestä oppimisen edistämiseksi. Yksi tällainen iso sosiokulttuurinen konteksti on oppilaitoksen verkko-oppimisympäristö, jossa opintojaan edistävät samanaikaisesti tuhannet opiskelijat omilla verkko-opintojaksoillaan tai moduuleissaan. Osa tehtävistä on sellaisia, että ne vaativat opintojakson sisäisen ryhmän. Toiset yhteistyöskentelyn ryhmät voisivat olla yleisempiä ryhmiä, joiden muodostamisessa tekoäly voisi hyvinkin hyödyntää.

Vygotsky ja Säljö ruotsinkurssilla yhteisöllisyyttä etsimässä

Unessani kuvittelin, että Vygotsky ja Säljö osallistuisivat verkko-opintojaksolle toisistaan tietämättä. Molemmat etsivät yhteisöllisiä tapauksia. Halu olla ryhmässä, keskustella, väittää vastaan, kehittää vaihtoehtoja, antaa tilaa toi-

selle, kuunnella ja saada aivonystyrät liikkeelle vetää heitä eteenpäin verkko-opintojakson uumenissa.

Säikähdys. Oppimisympäristö ilmoittaa, että olet luultavasti kiinnostunut opiskelemaan juuri nyt pienryhmässä ja että opintojaksolla on myös muita opiskelijoita, jotka toivovat ryhmää. Opintojakson tekoäly ehdottaa heille Zoomin tilaa, jossa he voivat kokoontua 5 minuutin päästä. Vygotsky miettii, onko kyseessä pakopeli, joka alkaisi juuri näin: houkuttelulla yhteisöllisyyksiin. Säljö pohtii, että Zoomhan on tuttu ympäristö – sinne vain heti liittymään! Tekoäly on taustalla ohjannut Zoomin ryhmiin massakurssilla samanaikaisesti loppuillasta oppimisaktiiviteetteja suorittavat 70 opiskelijaa.

Unessani Vygotsky ja Säljö tekivät parhaillaan ruotsin kielen valmentavissa opinnoissa tehtävää numero 15. Tekoäly vei heidät automaattisesti tehtävän 15 pienryhmään Zoomissa, ja sinne pölähti kahdeksan muutakin osallistujaa. Ilokseen he huomasivat, että he voivat nyt keskustella yhdessä, kukin haluamansa hetken, tehtävän sisällöistä. Viikon päästä on opintojakson webinaari, jossa Vygotsky ja Säljö tekevät yhteenvetoa loistavista päätelmistään.

Ja sitten heräsin todellisuuteen. Todellisuus esitti minulle kysymyksiä: Voiko lähikehityksen vyöhykettä hyödyntävä tekoäly ohjata jo nyt opiskelijoita heterogeenisiin ryhmiin? Entä miten yhteisöllistä oppimista voitaisiin edistää tekoälyn avulla?

Lisätietoa eKampus-hankkeesta:

- [eKampus-hanke](#)
- [Hankejulkaisu](#)
- [Ammatillisen koulutuksen eKampus 2025/2035 -visio](#)

Kirjoittaja:

Päivi Timonen, Yhteisöpedagogi (YAMK), jatko-opiskelija Lapin yliopisto, lehtori, Humak

Henkilöstön digiavain osaamisen kehittämisen tukena

Johanna Henriksson | Sanna Lukkarinen

Viime vuosina digitalisaatio ja koronapandemiasta aiheutunut etätyö ovat asettaneet valtavasti uusia vaatimuksia korkeakoulujen henkilöstön osaamiselle. Vuosina 2017–2020 toteutettu opetus- ja kulttuuriministeriön kärkihanke ”eAMK – Oppimisen uusi ekosysteemi” toimi valtakunnallisena digiloikan alullepanijana ammattikorkeakoulukentällä (ks. eAMK 2021). Korkeakoulujen yhteistyö jatkuu Digivisio 2030 -hankkeessa, joka tähtää suomalaisen korkeakoulutuksen uudistamiseen digitalisaation avulla (ks. Digivisio 2030 2021). Humakissa digiosaamisen kehittäminen oli eAMK-hankkeen alkaessa jo hyvässä vauhdissa digikampuksen rakentamisen myötä (ks. Määttä, Pohjanmäki & Timonen 2016). Humakin verkostomainen rakenne on aina edellyttänyt verkkovälitteistä, yhteisöllistä työskentelyä.

Humakin opiskelijoille tarkoitettu digiavain julkaistiin elokuussa 2020. Opiskelijoiden positiiivisen palautteen lisäksi opetushenkilöstö kiitteli opiskelijoiden parantuneita digivalmiuksia ja toivoi vastaavan alustan kehittämistä henkilöstön tarpeisiin. (Henriksson & Lukkarinen 2020.) Toiveeseen oli helppo tarttua, kun syksyllä 2021 Humakissa otettiin käyttöön Microsoftin Sharepointiin luotu, uudistettu intranet. Käyttöönnoton yhteydessä julkaistiin henkilökunnalle suunnattu Digiavain-sivusto. Digiavaimessa käydään läpi se digiosaaminen, joka Humakin henkilöstön on hallittava päivittäisessä työssään. Sivusto on jaettu kahteen osioon – Digiperusosaaja ja Digipedaosaaja – sen mukaan, koskettaako se koko henkilöstöä vai vain opetushenkilöstöä. Digiavaimen liittyy myös läheisesti Järjestelmien ohjeet -sivusto, joka nimensä mukaisesti kattaa kaikkien Humakissa käytössä olevien järjestelmien oh-

jeet. Digiavaimella tulee olemaan tärkeä rooli niin uuden kuin vanhankin henkilöstön perehdytyksessä ja koulutuksessa.

Digiavain huomioi kaikki henkilöstöryhmät

Digiavain on rakennettu jo aiemmin Humakissa laadittujen digiosaamisen kehittämisen tavoitteiden pohjalta. Niitä on osin kirkastettu ja päivitetty tämänhetkisiin osaamistarpeisiin. Digiavaimessa tutustutaan osaamistavoitteiden saavuttamiseksi Humakissa käytössä oleviin järjestelmiin, kuten oppilaitosjärjestelmä Peppiin, oppimisympäristö Hoodleen sekä Office 365- ja Google Workspace -palveluihin. Järjestelmäosaamisen lisäksi syvennyttään muun muassa tietoturvaan ja -suojaan liittyviin asioihin sekä tekijänoikeuksiin. Henkilöstö voi digiavaimen materiaalien avulla kehittää osaamistaan esimerkiksi verkkovalmennuksesta tai videoiden hyödyntämisestä omassa työssään. Oppimateriaalina käytetään Humakin omia ja palveluntarjoajien ohjeita, jotka voivat olla tekstejä, videoita, sivustoja tai erillisessä oppimisympäristössä olevia koulutusaineistoja. Tavoitteiden yhteyteen on liitetty myös ne Humakin sisäiset tukiositteet ja henkilöt, joilta saa lisätietoa ja apua kyseiseen osaamistavoitteeseen liittyen.

Järjestelmien ohjeet -sivustolle on koottu kaikki Humakin järjestelmäkartta Koalan sisältämät ohjelmat. Aloitussivulta löytyvät pikalinkit työkalujen kirjautumissivuille ja ohjeisiin. Sivuston sisältö on jaoteltu digiavaimen osioiden mukaisesti, jotta jokainen löytäisi omaan työnkuvaan-

sa kuuluvat järjestelmät ja niiden ohjeet helposti. Lisäksi omaksi osiokseen on koottu Humakin yhteisten palveluiden henkilöstön työkalut lajiteltuina opintotoimiston, kirjaston, viestinnän, henkilöstö-, talous- ja tietohallinnon mukaisesti.

Digiavaimella kytkös henkilöstöhallinnon prosesseihin

Osaamistarpeiden muuttuessa jatkuvasti ja uusien järjestelmien käyttöönottojen myötä digiavaimella tulee olemaan keskeinen rooli henkilöstön osaamisen kartoittamisessa ja kehittämässä. Tämä edellyttää digiavaimen kytkemistä osaksi henkilöstön kehityskeskusteluja. Digiavain toimii myös työkaluna henkilöstön perehdyttämisessä. Tavoitteena on sujuvoittaa töiden alkua ja vahvistaa uuden työntekijän taitoja järjestelmien ja digiavaimen osaamistavoitteiden haltuunotossa.

Henkilöstöllä on mahdollisuus antaa jatkuvaa palautetta digiavaimen sisällöistä ja esittää toiveita koulutusten suhteen. Kartoituksesta ja palautteista nousseita aiheita tuodaan sisällöiksi koko Humakin henkilöstölle suunnatuilla, joka toinen viikko järjestettävillä digi- ja peda-aamukahveilla.

Lähteet:

Digivisio 2030 2021. Korkeakoulujen yhteinen digivisio 2030 – Suomesta joustavan opiskelun mallimaa. Viitattu 4.11.2021. <https://digivisio2030.fi/>

eAMK 2021. Projekti. eAMK perustiedot. Viitattu 4.11.2021. <https://www.eamk.fi/fi/projekti>

Henriksson, Johanna & Lukkarinen, Sanna 2020. Digiavain aukaisee Humakin järjestelmien salat. Teoksessa Mikko Äärynen (toim.) Väläyksiä Humakista IV. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 117, 139–141. Viitattu 5.11.2021. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2020/12/2020-va%C3%88la%CC%88yksia%CC%88-humakista-IV.pdf>

Määttä, Jukka & Pohjanaho, Titta & Timonen, Päivi (toim.) 2016. Kohti digikampusta. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 22. Viitattu 4.11.2021. http://www.humak.fi/wp-content/uploads/2016/11/KOHTI-DIGIKAMPUSTA_Humak_julkaisuja-22_sis%C3%A4llys.pdf

Digiperusosaaja

- Tietotekniikkaosaaja
- Tietosuoja ja -turvan osaaja
- Tekijänoikeusosaaja
- Sosiaalisen median osaaja
- Verkkokokousosaaja
- Dokumenttien yhteisöllisen työstämisen osaaja

Digipedaosaaja

- Peppi-osaaja: Opettajan työpöytä
- Peppi-osaaja: Suunnittelijan työpöytä
- Verkkovalmennuksen osaaja
- Hoodle-osaaja
- Videot valmennuksessa -osaaja
- Oppimisanalytiikkaosaaja
- Muut opetuksessa hyödynnettävät sovellukset
- Testitunnukset

Järjestelmien ohjeet

- Digiperusosaajan työkalut
- Digipedaosaajan työkalut
- Yhteisten palveluiden työkalut

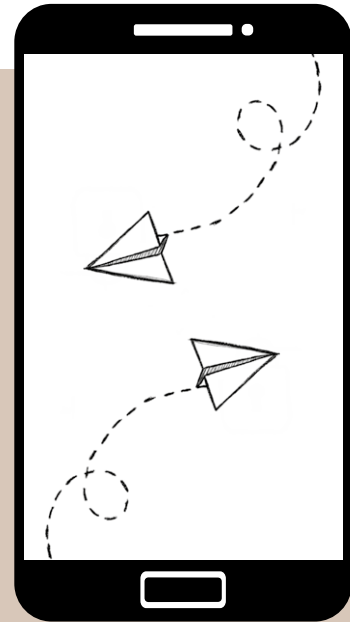
Kirjoittajat:

Johanna Henriksson, KM,
hallinnon suunnittelija, Humak

Sanna Lukkarinen, lehtori, verkkopedagogi,
Humak

Ideat innovaatioiksi Humakin tietohallinnossa

Jarmo Röksä

Tietojärjestelmien määrä ja kirjo on digitalisoituneessa korkeakoulumaailmassa valtava. Lisäksi järjestelmien hankintaprosessit ovat pitkiä. Ne vaativat runsaasti asiantuntijatyötä, jotta valituiksi tulevat kustannustehokkaimmat ja toimivimmat palvelut.

Aina tietohallinnon asiantuntijoille ehdotetut kaupalliset ICT-palvelut eivät kuitenkaan vastaa koulutusorganisaation tarpeita. Ne joko ovat liian kalliita tai liian monimutkaisia tai niiden käyttö ilman suuria integrointikustannuksia ei ole mahdollista – henkilöstön perehdyttämisestä puhumattakaan.

Toisinaan ongelmaan löytyy ratkaisu läheltä. Tietohallintomme asiantuntijat ovat kehittäneet meidän omaan toimintaamme soveltuvia työkaluja itse. Meillä on tästä pitkä kokemus. Kaikki muistavat nyt jo digihautuumaalle ansaittuun lepoon lasketun oppilaitosjärjestelmämme HumakPron. Se oli aikanaan edelläkävijä digitaalisessa asianhallinnassa.

Omasta käyttötarpeesta ponnistavat palvelut on kehitetty aitoihin käyttötarpeisiin, ja niitä käytetään päivittäin. Kehittämämme palvelut ovat osoittautuneet toimiviksi ja helppokäyttöisiksi. Niillä on ratkaistu käsillä ollut ongelma. Siksi ne voisivat hyvin soveltua myös muiden organisaatioiden käyttöön. Seuraavaksi esitellen muutaman Humakin tietohallinnon kehittämistä palveluista.

SMS – massatekstiviestien lähetysoalvelu

On tilanteita, joissa eri käyttäjäryhmien nopea tavoittaminen on tärkeää. Kriisitilanteissa on varmistettava, että kaikki asianosaiset saavat tiedon nopeasti ja varmasti. Puhelin on liian hidas, sähköpostia ei lueta riittävän nopeasti ja intranettiin ei välttämättä kirjauduta oikealla hetkellä. Tekstiviesti tavoittaa.

Markkinoilla tarjolla olleet tekstiviestipalvelut eivät vastanneet monella alueella ja monissa toimipisteissä sijaitsevan organisaatiomme tarpeita. Kehitimme SMS-massatekstiviestien lähetysoalvelun tavoittamaan kaikki kohderyhmämme nopeasti, helposti ja edullisesti. SMS-palvelu toimii korona-, hätä-, tulipalo- ja kriisiviestinnässä, mutta sillä voi olla myös muita yhteisöllisiä käyttötarpeita. Palvelu on osoittanut hyötynsä monessa tilanteessa: koronapandemian aikana, kausitervehdyksissä ja äkillisissä tilanteissa.

Selainpohjaisessa palvelussa viestin voi kohdentaa halutulle ryhmälle, alueelle, luokalle tai toimipaikalle tai niiden yhdistelmille. Puhelinnumerot haetaan organisaation omasta käyttäjähallintajärjestelmästä. Numeroita voi syöttää palveluun myös manuaalisesti, mikä lisää sen käyttömahdollisuuksia.

KOALA – järjestelmäkartta

Kehittämistarve voi nousta myös tietohallinnon omasta arjesta. Humakissa on käytössä lukuisia tietojärjestelmiä ja palveluita. Tilannekuvan saaminen kaikista käytössä olevista järjestelmistä ei aina ole itsestään selvää.

Kehittämämme KOALA-järjestelmäkartan avulla voidaan ottaa haltuun organisaation tietojärjestelmä-, sopimus-, kustannus- ja pääkäyttäjäviidakko. KOALA on selkeä ja helppokäyttöinen ja helpottaa tietojärjestelmien hallinnointia. Kuulostaa yksinkertaiselta, mutta tämä on suuri haaste monessa organisaatiossa.

KOALA sisältää palvelukuvauksen, käyttötarkoituksen, omistajan, toimittajan, sopimuksen sijainnin ja päättymispäivän sekä palvelun vuosikustannuksen. Se tarjoaa kattavan listauksen kaikista organisaation käytössä olevista järjestelmistä ja toimii sekä sopimustenhallinnan että budjetoinnin korvaamattomana tukena.

Oikeutetut käyttäjät voivat selata palveluiden kustannustietoja, ja ne voidaan viedä esimerkiksi Exceliin. Metatiedot varmistavat, ettei samaan käyttötarkoitukseen hankita toista, rinnakkaista järjestelmää. Tämäkin on yllättävän yleinen haaste monissa organisaatioissa.

VIRPI – videotehtävien palautuspalvelu

Muistat varmasti ajan, jolloin videotehtävien palauttaminen vaati käyttötukea erilaiset digivalmiudet omaaville opiskelijoille. Tällöin myös tehtävien tarkistaminen vaati lehtorilta klik-

kauksia moneen eri video- ja tallennuspalveluun. Lisäksi videoiden tekninen laatu oli hyvin vaihtelevaa.

Kehitimme pedagogisen henkilöstön toiveista järjestelmistä ja formaateista riippumattoman palvelun videotehtävien ja pitchausten palauttamiseen. Palvelu nopeuttaa opettajien työtä palautettujen videotehtävien arvioinnissa ja vähentää opiskelijoiden stressiä videoiden teossa.

Käyttäjä tarvitsee vain tietokoneen, mikrofonin, kameran ja selaimen. Palveluun kirjaututaan Haka-tunnuksella. Alkujaan VIRPI suunniteltiin korvaamaan perinteinen opinnäytetyöseminaari, mutta videoita voi hyödyntää myös esimerkiksi opiskelijoiden työpaikkahakemuksissa ja digitaalisissa ansioluetteloissa sekä jakaa sosiaalisessa mediassa. Videoiden pituutta on rajoitettu, joten opetushenkilöstö tietää videoiden arviointiin käytettävän ajan etukäteen.

Palvelu huolehtii automaattisesti GDPR:stä. Video poistuu palvelusta, kun määritelty aika on kulunut. Videoiden löytämistä helpottaa se, että niitä voidaan hakea monipuolisesti opiskelijan nimen, oppilaitoksen, koulutusohjelman, tutkintonimikkeen tai opinnäytetyön otsikon perusteella.

Kirjoittaja:

Jarmo Röksä, YTM, viestintäpäällikkö,
Humak

Kestävän kehityksen suuntaviivat johtamisen ja henkilöstön osaamisen kehittämässä

Humakin tavoitteet ja korkeakoulujen yhteistyö

Timo Parkkola | Anna Mattila

Lähtökohtana osaaminen

Johtaminen ja henkilöstöpolitiikka ovat osa myös Humanistisen ammattikorkeakoulun kestävän kehityksen lähtökohtia, kuten AmmattikorkeakoulujenrehtorineuvostoArenen julkaisu Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu – Ammattikorkeakoulujen kestävän kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma edellyttää. Olemme sopineet ammattikorkeakoulun henkilöstön, johdon ja hallituksen kesken, että viemme yhdessä eteenpäin johtamiseen ja henkilöstön osaamiseen liittyviä kestävän kehityksen lähtökohtia rakentamalla kestävämpiä malleja kaikkeen toimintaamme. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi lähtökohtana on henkilöstön kestävän kehityksen osaaminen, jota ammattikorkeakoulun johto on sitoutunut edistämään ja tukemaan.

Ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden ylläpito vaatii toimenpiteitä. Ammattikorkeakouluissa kestävä kehitys ja vastuullisuus nousevat tärkeään rooliin esimerkiksi silloin, kun strategiaa, toiminnan lähtökohtia tai arvoja viedään käytäntöön. Kestävän kehityksen muuttuminen osaksi arjen työtä vaatii

toimintatapojen uudistamista. Keskeinen rooli tässä on ihmisten osaamisella.

Johtaminen kestävän kehityksen tukena

Tavoitteen saavuttamisen merkittävänä tukena on henkilöstöjohtaminen. Ammattikorkeakoulun henkilöstön keskuudessa tietoisuus ympäristöstä ja kestävän kehityksen tärkeydestä on lisääntynyt. Henkilöstö haluaa tehdä työtä, joka on kestävän kehityksen näkökulmasta merkityksellistä, siis edistää kestävän kehityksen periaatteiden toteutumista.

Henkilöstöjohtamisen käytännöt ohjaavat ihmisten toimintaa tavoitteiden mukaisiksi. Tässä lähtökohtana on osaamisen kehittäminen. Jo rekrytointivaiheessa voidaan painottaa kestävyysnäkökohtien osaamista ja asenteita. Henkilöstökoulutuksen kautta rakennettava osaaminen puolestaan lisää vastuullista ajattelua ja tukee käytännön toimintaa myös niiden henkilöstön jäsenten osalta, joille kestävyysnäkökohdat ovat vieraampia. Samoin työn

tekemisen tapoja kehitettäessä kestävyys on tärkeää. Esimerkiksi etätyömahdollisuudet tai kestävä työmatkaliikkuminen ovat osa tätä tavoitetta.

Organisaation ja työntekijöiden osaamista voidaan kehittää monin tavoin. Kestävän kehityksen huomioivaa toimintamallia rakennettaessa osaamisen taso on myös mittari, jota voidaan seurata. Esimerkiksi koulutukseen pohjautuvat osaamismerkkit ja niiden suorittaminen on indikaattori, jonka avulla voidaan seurata osaamisen kehittymistä ammattikorkeakoulussa. Lisäksi voidaan seurata sitä, kuinka henkilökunta ja johtamisjärjestelmä toteuttavat yhdessä sovittuja kestävä kehityksen periaatteita ja toimivat tehtävissään vastuullisesti. Vastuullisuus tuottaa kädenjälkeä: kestävyden lisäämistä myös verkostoissa, yhteiskunnassa ja opiskelijoiden osaamisessa.

Korkeakoulujen yhteistyö

Näiden tavoitteiden osalta suomalaiset ammattikorkeakoulut ovat laatineet yhteiset lupaukset, joihin ne kaikki, myös Humak, ovat sitoutuneet. Olemme sitoutuneet toimimaan taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti vastuullisina työnantajina. Tässä tavoitteena on, että henkilöstömme tuntee omaan työhönsä liittyvät ja sitä ohjaavat kestävä kehityksen linjaukset. Tätä olemme sitoutuneet seuraamaan osana omaa henkilöstöpolitiikkaamme vuosittain.

Tässä työssä emme ole yksin. Koko ammattikorkeakoulu yhteisö on sitoutunut tukemaan kestävä kehityksen ja vastuullisuuden osaamista yhdessä, ja me olemme siinä mukana. Olemme sitoutuneet toisaalta sisällyttämään kestävä kehityksen osaamisen työntekijöiden perehdytykseen oman ammattikorkeakoulumme sisällä mutta toisaalta myös tekemään työtä yhdessä, korkeakoulu yhteisönä. Työssä ovat mukana kaikki: henkilöstö, sidosryhmät ja opiskelijamme. Tehtäväkenttä on uusi, ja kaikki ryhmät, joiden kanssa työskentelemme, voivat antaa meille tarvittavaa osaamista. Kestävään maailmaan pääseminen vaatii yhdessä oppimista. Tärkeintä on, että toiminta on avointa ja sovituista periaatteista pidetään kiinni.

Tulevan vuoden yhteistyön tavoitteiksi on sovittu sekä ylä- että toiminnallisen tason kestävä kehityksen kompetenssi kuvausten valmistelu. Kuvaukset valmistellaan henkilöstöryhmittäin opetushenkilöstölle, TKI-henkilöstölle, hallinto henkilöstölle sekä esihenkilöille ja johtajille. Henkilöstölle tarjotaan mahdollisuus suorittaa kestävä kehityksen peruskurssi sekä osaa mimerkki.

Kestävä kehityksen näkökulmien tuominen osaksi ammattikorkeakoulun johtamista ja henkilöstön osaamiskompetensseja on vasta alussa. On meistä itsestämme kiinni, kuinka pitkä tie tulee olemaan. Ammattikorkeakoulujen kesken olemme sopineet, että osaamisen kehittymistä seurataan ja kokemusten perusteella laaditaan yhteinen tiekartta, jonka kautta kaikki ammattikorkeakoulut kykenevät pääsemään tavoitteisiin nopeammin. Nykyinen strategiakautemme päättyy vuonna 2030. Se on myös maaliviiva, jolloin ammattikorkeakoulujen johtamisen ja henkilöstön osaamisen tulisi olla sillä tasolla, että voimme kertoa toimivamme kestävyden periaatteiden mukaisesti. Arvojen mukaisesti Humak haluaa olla tämän kehityksen kärjessä.

Lähteet

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2020. Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulujen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/Kest%C3%A4v%C3%A4%20vastuullinen%20ja%20hiilineutraali%20ammattikorkeakoulu.pdf?t=1606145574>

Valtiovarainministeriö 2021. Suomen kestävä kasvun ohjelma – vauhtia uudistuksiin ja investointeihin. <https://vm.fi/kestava-kasvu>

Ympäristöministeriö 2021. Mitä on kestävä kehitys? <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Kirjoittajat:

Timo Parkkola, koulutusjohtaja, Humak

Anna Mattila, palvelujohtaja, Humak

1 EI KÖYHYTTÄ

2 EI NÄLKÄÄ

3 TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA

4 HYVÄ KOULUTUS

5 SUKUPUOLTEN TASA-ARVO

6 PUHDAS VESI JA SANITAATIO

7 EDULLISTA JA PUHDASTA ENERGIAA

8 IHMISARVOISTA TYÖTÄ JA TALOUSKASVUA

9 KESTÄVÄÄ TEOLLISUUTTA, INNOVAATIOITA JA INFRASTRUKTUUREJA

10 ERIARVOISUUDEN VÄHENTÄMINEN

11 KESTÄVÄT KAUPUNGIT JA YHTEISÖT

12 VASTUULLISTA KULUTTAMISTA

13 ILMASTOTEKOJA

14 VEDENALAINEN ELÄMÄ

15 MAANPÄÄLLINEN ELÄMÄ

16 RAUHA, OIKEUDENMUKAISUUS JA HYVÄ HALLINTO

17 YHTEISTYÖ JA KUMPPANUUS

KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET

17 TAVOITETTA MAAILMAN MUUTTAMISEKSI

Humak mukana kestävyys -ja vastuullisuustyössä

Johanna Henriksson | Timo Parkkola | Titta Pohjanmäki

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry julkaisi vuonna 2020 kestävän kehityksen ja vastuullisuuden ohjelman, johon kaikki ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet. Työtä ohjaavat Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kestävän kehityksen Agenda 2030:n lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön laatimat kestävän kehityksen linjaukset korkeakouluille. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ammattikorkeakoulujen – myös Humanistisen ammattikorkeakoulun – tulee huomioida koulutuksen, TKI-työn, johtamisen ja henkilöstön osaamisen kehittämisessä kestävän kehityksen periaatteet niin ekologisesta, sosiaalisesta, kulttuurisesta kuin taloudellisesta näkökulmasta. Korkeakoulukentän yhteisenä tavoitteena on olla kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2020.)

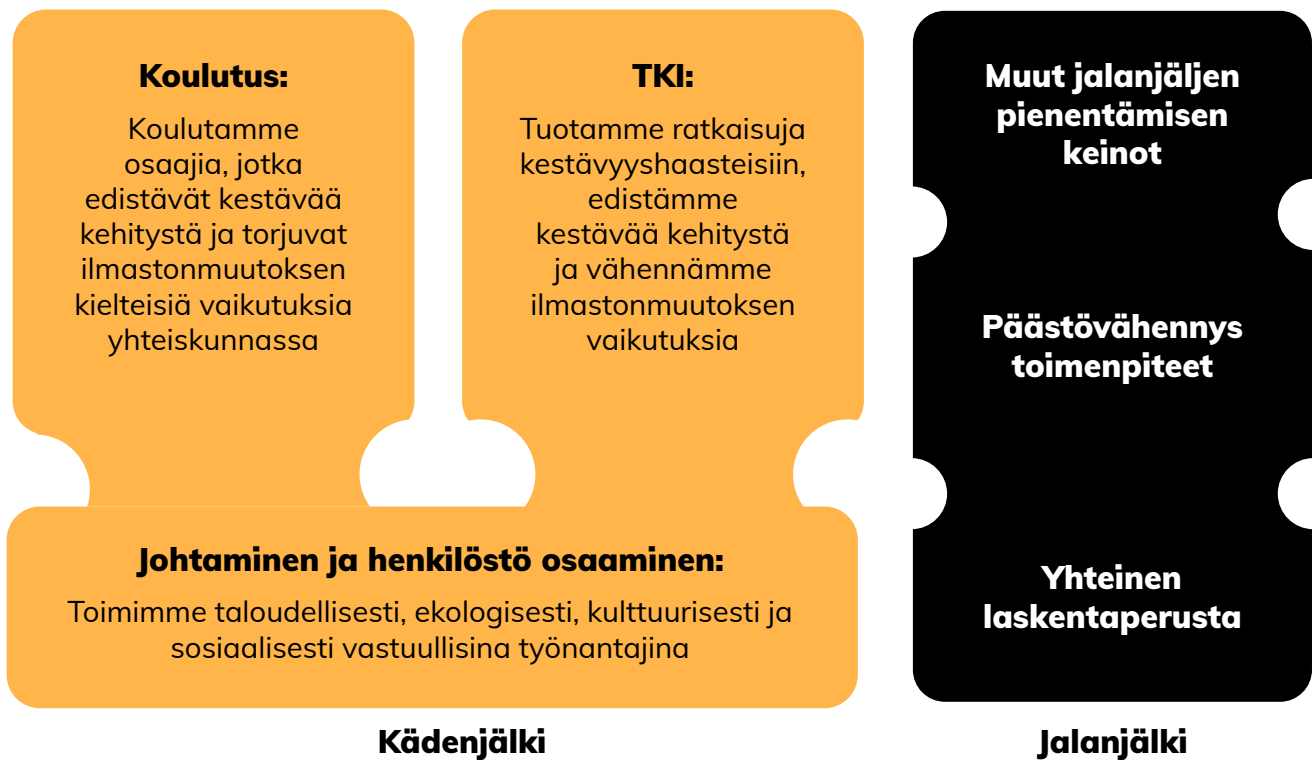
Osaamisen kehittämisellä kohti hiilineutraalia ammattikorkeakoulua

Tavoitteeseen pääseminen edellyttää ammattikorkeakoulujen hiilikädenjäljen kasvattamista ja vastaavasti hiilijalanjäljen pienentämistä (ks. kuvio 1). Arenen ohjelman mukaan kädenjäljellä tarkoitetaan niitä toimia, joilla ammattikorkeakoulut voivat koulutukseen ja TKI-toimintaan liittyvällä osaamisellaan tuottaa positiivisia ilmastovaikutuksia yhteiskuntaan. Koulutuksen osalta tämä merkitsee sitä, että opiskelijoille tarjotaan kestävän kehityksen osaamista unohtamatta kuitenkin jatkuvan

oppimisen tarjontaa ja koulutuksen saavutettavuutta. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2020.)

Humakissa teema on nostettu merkittäväksi osaksi opetussuunnitelmauudistustyötä sekä yleisten kompetenssien että ammatillisten opintojen osalta. Tavoitteena on, että jokainen Humakista valmistuva opiskelija kykenee toimimaan alallaan vastuullisesti ja kestävästi. Kestävä kehitys näkyy jo Humakin koulutustuotteissa. Eryteisesti jatkuvan oppimisen ja ylemmän korkeakoulututkinnon tarpeisiin on suunniteltu 15 opintopisteen laajuinen COSM (Culture, Organisation and Sustainability Management) -opintokokonaisuus. Opintojaksoilla ideoidaan ja tarkastellaan sosioekonomisia tapoja, joilla arjesta voidaan tehdä kestävämpää, eettisempää, vastuullisempaa ja tasapainoisempaa erityisesti kulttuurialalla.

TKI-toiminnassa kädenjäljen kasvattaminen tarkoittaa sitä, että tuotamme ratkaisuja kestävyyshaasteisiin ja edistämme TKI-työn vastuullisuutta yhteisesti luodun kriteeristön perusteella (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2020). Kestävä kehitys näkyykin jo nyt konkreettisesti Humakissa käynnissä olevien hankkeiden sisällöissä ja tavoitteissa, kuten Beetles LIFE- ja Digitaaliset kaksoset -hankkeissa.

Kuvio 1. Ammattikorkeakouluyhteisöjen kädenjäljen kasvattamisen ja jalanjäljen pienentämisen osa-alueet (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2020).

Henkilöstö ja hiilijalanjäljen kehittämisen seuranta avainasemassa

Osaavalla ja vastuunsa tuntevalla henkilöstöllä on tärkeä merkitys kädenjäljen kasvattamisessa. Henkilöstön tulee tuntea omaan työhönsä liittyvät – ja sitä ohjaavat – keskeiset kestävä kehityksen linjaukset, joten ne huomioidaan jatkossa niin henkilöstön osaamisen kehittämisessä kuin perehdyttämisessä. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2020.) Humakissa yksi keskeisistä strategisista kehittämisohjelmista vuosiksi 2021–2024 on hyvinvoiva, osaamisen varmistava ja sitoutunut henkilöstö.

Humak on sitoutunut yhdessä muun ammattikorkeakoulusektorin kanssa toteuttamaan erilaisia keinoja hiilijalanjälkensä pienentämiseksi ja lopulta hiilineutraaliuden saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Keskeistä työssä on ammattikorkeakoulun hiilijalanjäljen vuosittainen laskenta yhteisesti sovitulla periaatteilla

vertailtavuuden mahdollistamiseksi, hiilijalanjäljen kehittämisen seuranta ja sen pienentämiseksi tehtävät linjaukset. Laskennan myötä näemme konkreettisesti, millaisia vaikutuksia valinnoillamme ja toiminnallamme on ympäristöön. Koska Humakin hiilijalanjälki koostuu suurelta osin matkustamiseen, kiinteistöihin, ruokapalveluihin ja hankintoihin liittyvistä päästöistä, meidän on jatkossa tehtävä niihin liittyviä uusia linjauksia.

Muutos vaatii sitoutumista kaikilta

Kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ohjelmaan on sitoutunut koko ammattikorkeakoulukenttä, ja se on huomioitu myös Arenen strategisissa painopisteissä. Humakissa kestävä kehityksen edistämiseen on nimetty vastuuhenkilöt, ja se on huomioitu myös Humakin strategiasa 2030. Ohjelman toimeenpanoa tukevat Arenen kestävyys- ja vastuullisuustyöryhmän

lisäksi koulutuksesta vastaavien vararehtoreiden ja johtajien, TKI-johdon sekä talous- ja hallintojohtajien verkostot. Ohjelman toimeenpano on alkanut vuoden 2021 osalta opetussuunnitelmien uudistamisesta, TKI-kriteeristön käyttöönotosta, henkilöstön kestävä kehityksen ja vastuullisuuden osaamisen seurannasta sekä hiilineutraalisuuden tiekartan luomisesta. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2020.) Päästöjen vähentäminen on ensisijaista ja välttämätöntä tulevaisuutemme kannalta. Siihen liittyvissä toimenpiteissä meillä kaikilla on oma vastuumme.

Lähteet

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2020. Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulujen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma. Viitattu 19.11.2021. <https://www.arene.fi/wpcontent/uploads/Raportit/2020/Kest%C3%A4v%C3%A4%20vastuullinen%20ja%20hiilineutraali%20ammattikorkeakoulu.pdf?t=1606145574>

Kirjoittajat:

Johanna Henriksson, KM,
hallinnon suunnittelija, Humak

Timo Parkkola, FM, koulutusjohtaja,
Humak

Titta Pohjanmäki, KL, hallintopäällikkö,
Humak

Kohti hiilineutraalia Humakia

Johanna Henriksson | Titta Pohjanmäki

Humanistinen ammattikorkeakoulu on sitoutunut Arenen vuonna 2020 laatimaan ammattikorkeakoulujen kestäväen kehityksen ja vastuullisuuden ohjelmaan. Ohjelma sisältää lupauksen hiilineutraalista ammattikorkeakoulusta vuoteen 2030 mennessä. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2020.) Lähtökohtana ohjelmalle ovat olleet opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen välisten sopimusten edellyttämät toimenpiteet korkeakoulujen hiilineutraalisuuden saavuttamiseksi viimeistään vuoteen 2030 mennessä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021). Kestävyys ja vastuullisuus näkyvät myös Humakin uudistuneessa strategiassa, jossa läpileikkaavana teemana on kestävä kehitys: lisäämme yhteisöllisyyttä, saavutettavuutta ja hyvinvointia kestäväen elämäntavan mahdollistaen (Miettinen & Pohjanmäki 2020).

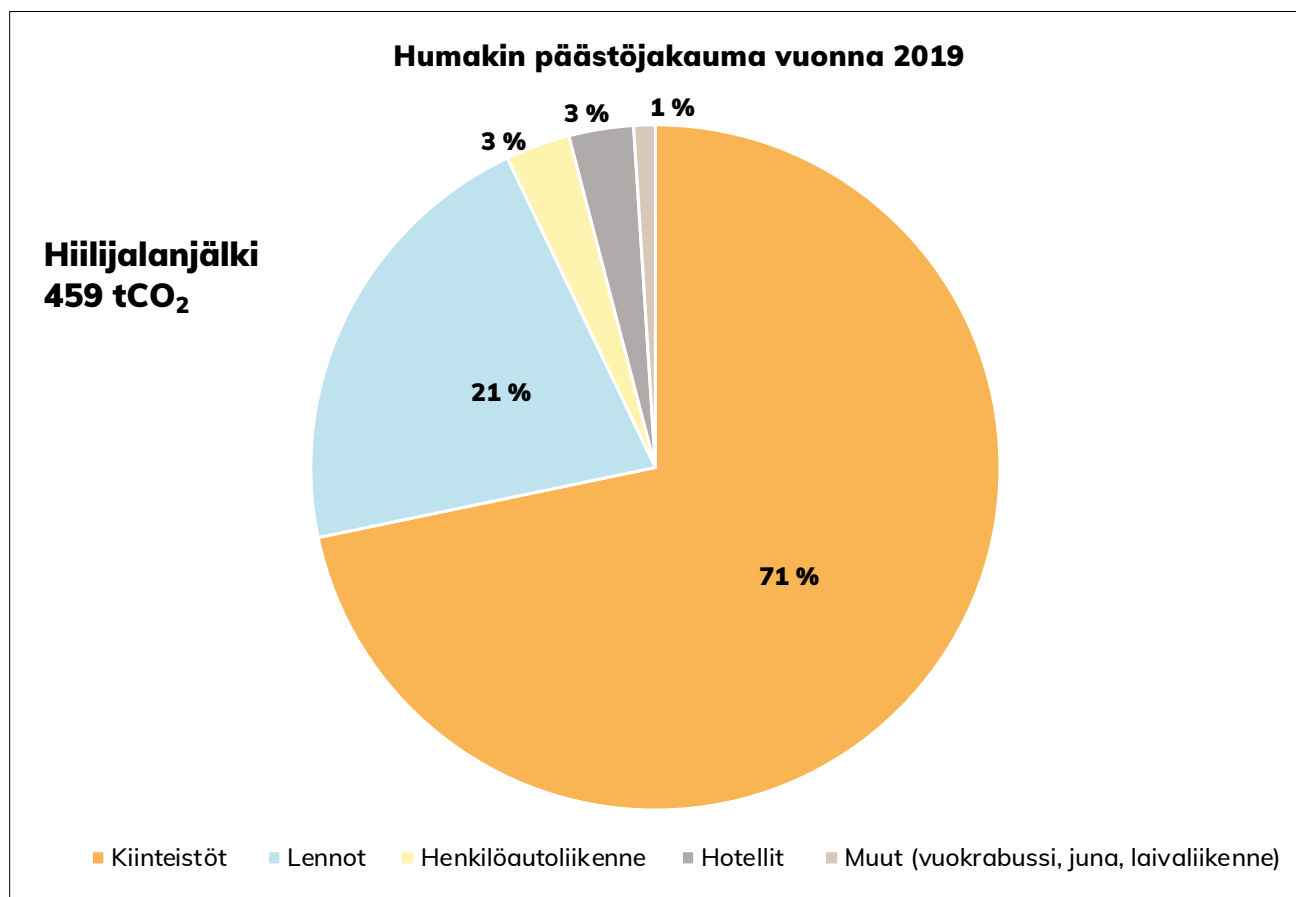
Muiden korkeakoulujen ohella Humak on toteuttanut hiilijalanjäljen laskentaa vuodesta 2019 alkaen yhteisesti sovituilla periaatteilla vertailtavuuden, seurannan ja kehittämisen mahdollistamiseksi (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2021). Ammattikorkeakoulukentän päästövähennysten toteuttamisen avuksi on valmistumassa Arenen hiilijalanjälkilaskentaryhmän laatima tiekartta. Sen keskiössä tulevat olemaan päästöjen vähentämistä koskevat toimenpiteet hiilineutraaliuden saavuttamiseksi.

Ammattikorkeakoulukentän lisäksi yhteistyötä hiilijalanjäljen laskennan yhtenäistämiseksi tehdään yliopistojen kanssa. Finn-ARMAN Kestävä kehitys ja vastuullisuus -ryhmäs-

sä valmistellaan korkeakoulujen yhteistä hiililaskennan raportoinnin tiekarttaa. Tiekartan tarkoituksena on asettaa minimivaatimukset hiilijalanjäljen raportointiin opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Humakin päästöt keskimääräistä pienemmät

Humakin hiilijalanjälki laskettiin ensimmäistä kertaa vuonna 2019 Arenen kestävyys- ja vastuullisuusryhmän laatimalla laskurilla. Laskennassa huomioitiin matkustaminen ja kiinteistöt. Matkojen osalta laskuri pohjautuu Hiilifiksi-järjestölaskuriin ja kiinteistöjen osalta

Kuvio 1. Humanistisen ammattikorkeakoulun päästöjakauma vuonna 2019.

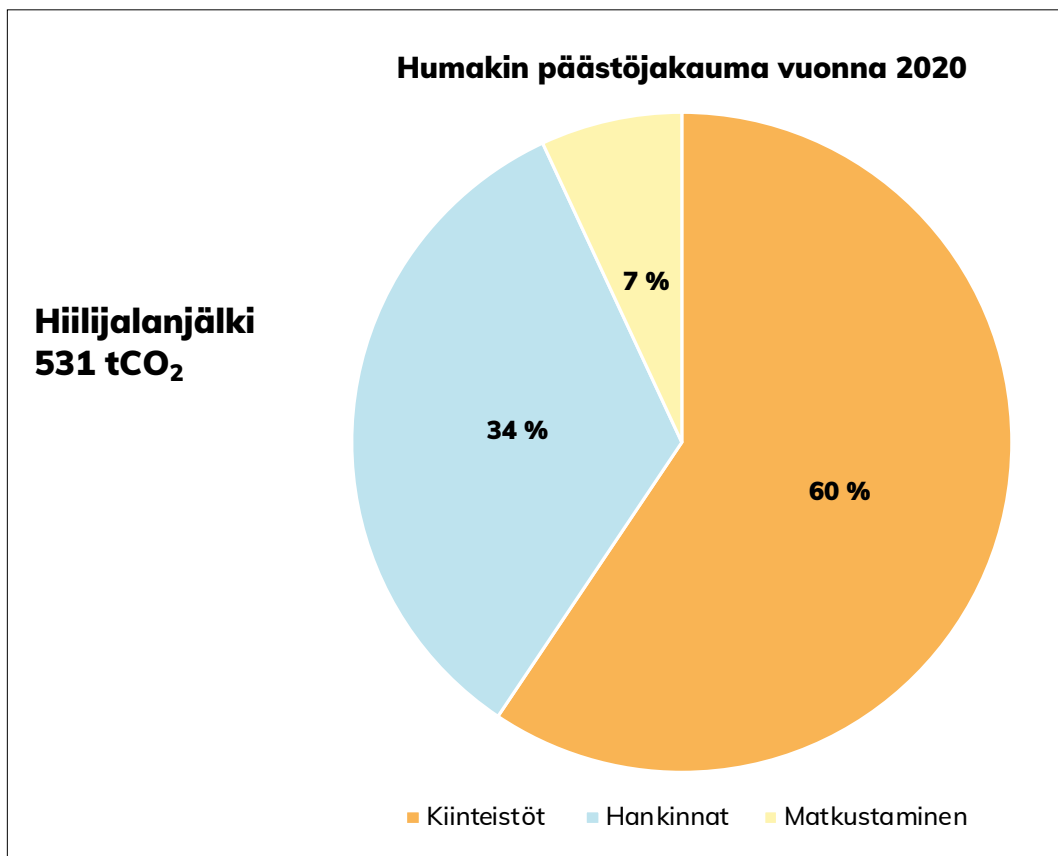
Suomen Yliopistokiinteistöjen (SYK) tausta-aineistoihin. Matkustaminen sisälsi henkilökunnan tekemät lennot, matkalaskuilla dokumentoidun henkilöautoliikenteen, vuokrabussit, laivaliikenteen, junamatkat ja hotelliyöpymiset. Laskennassa huomioitiin myös Humakin organisoimat opintomatkat.

Näillä laskentaperusteilla Humakin hiilijalanjälki vuonna 2019 oli 459 tCO₂. Tästä matkustamisen osuus oli 29 prosenttia ja kiinteistöjen osuus 71 prosenttia (ks. kuvio 1). Ammattikorkeakoulujen vertailussa Humakin hiilijalanjälki oli toiseksi pienin. Kun hiilijalanjäljessä huomioidaan ammattikorkeakoulun henkilökunta ja opiskelijamäärä, Humakin päästöt olivat edelleen keskimääräistä alhaisempia ammattikorkeakoulujen välisessä vertailussa. On kuitenkin hyvä huomata, että päästöjen suuruuteen vaikuttavat muun muassa ammattikorkeakoulun sijainti ja kampusverkon laajuus. Humakilla on kampukset kuudella alueella, minkä lisäksi erillisiä TKI-keskittymiä on valtakunnallisesti.

Vuoden 2020 laskenta poikkesi suurelta osin vuoden 2019 laskennasta. Sen lisäksi, että laskennan perusteet muuttuivat – junamatkat jäivät laskennan ulkopuolelle mutta laskentaan lisättiin hankinnat –, matkustuskäytäntöihin vaikutti merkittävästi koronapandemia. Matkustamisesta syntyneet päästövähennykset eivät toteutuneet tietoisesti vähennystavoitteiden perusteella vaan tautitilanteen saanelemana. Näin ollen vuoden 2020 laskenta matkustamisen osalta ei ole vertailukelpoinen vuoden 2019 laskennan kanssa.

Humakin hiilijalanjäljen koko vuonna 2020 on alustavien laskelmien mukaan 531 tCO₂. Jalanjälki on suurempi kuin edellisellä vuonna, vaikka matkustamisen päästöt vähenivätkin merkittävästi lentämisen, automatkojen ja hotellioiden osalta. Jalanjäljen kasvu ei myöskään selity kiinteistöillä, sillä Humakin tilojen käyttöneliöt pienenevät vuonna 2020.

Kasvuun ovat syynä hankinnat, joista tulevat päästöt kattavat jopa 34 prosenttia Humakin hiilijalanjäljestä. Hankinnoissa huomioitiin esi-

merkiksi IT-laitteet ja -asiantuntijapalvelut sekä telepalvelut, jotka kuormittavat ilmastoa ja ympäristöä suuresti. Liikenne- ja viestintäministeriön laatiman kansallisen ICT-alan ilmasto- ja ympäristöstrategian (2021) mukaan ICT-alan osuuden maailman sähköenergian kulutuksesta on arvioitu olevan noin 4–10 prosenttia ja kasvihuonekaasupäästöistä noin 3–5 prosenttia. Hankintoihin lasketaan myös kalusteista, viestinnän markkinointimateriaaleista, kirjaston materiaaleista sekä ruoka- ja kahvitarjoiluista aiheutuvat päästöt.

Tavoitteena hiilineutraali Humak 2030

Hiilijalanjälkilaskennan kehittäminen ja laajentaminen on tärkeää, jotta ammattikorkeakoulut voivat aidosti saavuttaa hiilineutraaliuden vuoteen 2030 mennessä. Laskennassa tulotuleen huomioimaan tulevana vuosina laajemmin muun muassa korkeakoulujen ruokapalvelut ja liikkuminen, esimerkiksi henkilökunnan kodin ja työpaikan väliset matkat. Myös sijoitustoiminnan lisääminen laskentaan on aktiivises-

sa keskustelussa. Matkustamisen ja liikkumisen päästöjen vähentäminen tarkoittaa väistämättä myös Humakin matkustussäännön päivittämistä ja lentomatkustamisen välttämistä aina, kun se on mahdollista. Liikkumisessa on syytä kiinnittää huomiota myös hiilineutraalin kuluneuvon – tässä tapauksessa junan – käyttöön oman auton sijaan. Myös valitsemalla yöpymiseen vähäpäästöisen hotellin on mahdollista vaikuttaa suoraan hiilijalanjälkeen.

Kyse on siis hyvin kokonaisvaltaisesta muutoksesta – ei pelkästään ajattelu- vaan ennen kaikkea toimintatavoissamme. Jatkossa tuotteiden ja palveluiden hankinnoissa tulee huomioida niiden vähähiilisyys. Humakin hiilineutraalius edellyttää, että jalanjälki lasketaan riittävän kattavasti ja että sen pienentämiseksi laaditaan konkreettisia toimenpiteitä ammattikorkeakoulun kaikissa toiminnoissa työn organisoinnista lähtien.

Hiilijalanjälkikeskusteluun liittyvät läheisesti myös kompensatiot, joilla tarkoitetaan syntyneiden päästöjen hyvittämistä rahallisesti. Kompensatiot eivät kuitenkaan saa olla ensisijainen keino hiilineutraaliuden tavoittelussa,

sillä vaarana on, etteivät päästöt todellisuudessa vähene. On hyvä pitää mielessä, miksi päästövähennyksiä tehdään: tavoitteena on torjua ilmastonmuutosta.

Lähteet

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2020. Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulujen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma. Viitattu 19.11.2021. <https://www.arene.fi/wpcontent/uploads/Raportit/2020/Kest%C3%A4v%C3%A4%20vastuullinen%20ja%20hiilineutraali%20ammattikorkeakoulu.pdf?t=1606145574>.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2021. Ammattikorkeakoulut ja ammatilliset oppilaitokset vahvistavat yhdessä kestävä kehityksen kädenjälkeään – Yhteistyön pohjana ammattikorkeakoulujen kehittämä hiilijalanjälkilaskuri. Viitattu 19.11.2021. <https://www.arene.fi/ajankohtaista/ammattikorkeakoulut-ja-ammattilliset-oppilaitokset-vahvistavat-yhdessa-kestavan-kehityksen-kadenjalkeaan-yhteistyon-pohjana-ammattikorkeakoulujen-kehittama-hiilijalanjalkilaskuri/>

Liikenne- ja viestintäministeriö 2021. ICT-alan ilmasto- ja ympäristöstrategia. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2021:4. Viitattu 22.11.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162910/LVM_2021_04.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Miettinen, Tiina & Pohjanmäki, Titta (toim.) 2020. Humak 2030. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 107. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.11.2021. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2020/08/HUMAK-2030-MiettinenPohjanmaki-2020.pdf>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriön kirje korkeakouluille ohjauskäytänteistä ja korkeakoulujen toiminnan raportoinnista vuonna 2021. Viitattu 19.11.2021. <https://okm.fi/documents/1410845/15969577/OKM+kirje+2021+korkeakouluille+ohjausk%C3%A4yt%C3%A4nteist%C3%A4+ja+korkeakoulujen+toiminnan+raportoinnista+vuonna+2021.pdf/e9d8bc8f-840a-162d-2604-57019396fd2e/OKM+kirje+2021+korkeakouluille+ohjausk%C3%A4yt%C3%A4nteist%C3%A4+ja+korkeakoulujen+toiminnan+raportoinnista+vuonna+2021.pdf?version=1.2&t=1616057790818>

Kirjoittajat:

Johanna Henriksson, KM,
hallinnon suunnittelija, Humak

Titta Pohjanmäki, KL, hallintopäällikkö,
Humak

Koulutus – kestävän kehityksen taidot jokaiselle

Timo Parkkola | Päivi Marjanen

Lupaus paremmasta tulevaisuudesta

Tämän artikkelin pääotsikko on suoraan Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenen julkaisusta Kestävä vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu – Ammattikorkeakoulujen kestävän kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma. Siinä ei ole oikeastaan muutettavaa, vaan se kuvaa hyvin myös sitä, mihin Humanistinen ammattikorkeakoulu on sitoutunut opetuksensa suunnittelussa ja järjestämisessä.

Ohjelma on ammattikorkeakoulujen yhdessä laatima lupaus tukea kestävän yhteiskunnan

kehittämistä ja vähentää itse tuottamaansa kuormitusta. Tässä työssä koulutuksen ja opetustyön merkitys on keskeinen, mikä on huomattu myös YK:n Agenda 2030:n kestävän kehityksen tavoitteissa. Tulevaisuuden yhteiskunta on sellainen, minkälaisella koulutuksella sen jäsenet sitä rakentavat. Koulutus on osa paremman tulevaisuuden tuottamista, mutta sillä on myös vastuu tuosta tulevaisuudesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu on omalta osaltaan sitoutunut noudattamaan kestävän kehityksen periaatteita ammattikorkeakoulujen yhteisten lupauksen mukaisesti.

Ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä kehitys

Ympäristöministeriön mukaan ”kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet”. Samalla tämä tarkoittaa, että kestävä kehitys otetaan koulutuksessa huomioon kokonaisvaltaisesti. Se ei ole vain ympäristötietoisuuteen liittyvää koulutusta, vaan kestävään kehitykseen sisällytetään myös taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys.

Tämä näkemys näkyy koulutuksessa sisällöllisenä muutoksena. Arene on sisällyttänyt kestävä kehityksen osaksi niitä kompetensseja, jotka kaikkien ammattikorkeakouluopiskelijoiden tulisi hallita opinnoista valmistuttuaan. Tähän kompetenssityöhön myös Humak on osallistunut aktiivisesti.

Ammattikorkeakoulujen yhteistyönä valmistettu kestävä kehityksen kompetenssi on laadittu niin, että pelkät valmiudet toimia kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti eivät valmistuvalle opiskelijalle riitä. Hänen tulee myös aktiivisesti ”edistää ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä kehityksen toteutumista työssään ja toimia vastuullisesti ammattilaisena ja yhteiskunnan jäsenenä”.

Kestävä kehityksen elementit uudessa opetussuunnitelmassa

Kestävä kehityksen elementit on Humanistisessa ammattikorkeakoulussa huomioitu syksyn 2021 aikana aloitetussa opetussuunnitelman uudistustyössä. Tässä vaiheessa on rakennettu erityisesti kaikille ammattikorkeakoulun opiskelijoille suunnattavia yhteisiä opintoja. Niihin on sijoitettu 10 opintopisteen laajuinen kokonaisuus, joka koostuu toisaalta kestävä kehityksen periaatteista ja toisaalta kestävä yhteiskunnan näkökulmista. Tällöin

huomioon otetaan kaikki kestävä kehityksen elementit.

Kestävä kehityksen perusehtona on biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttäminen. Biodiversiteetti, ilmastonmuutoksen hillintä sekä taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttaminen pitkällä aikavälillä turvaavat luonnon kestävyys. Tämä ekologisen kestävyys periaate on lähtökohdana opintokokonaisuudelle. Siinä ei myöskään voida unohtaa, että ekologinen kestävyys ei ole kotikutoista. Jokaisen valmistuvan opiskelijan täytyy osata vaikuttaa myös kansainvälisesti. Taloudellinen kestävyys puolestaan tähtää tasapainoiseen kasvuun. Tämä tarkoittaa, että talous ei voi perustua velkaantumiselle, joten opintokokonaisuus sisältää kansantaloustieteen ja globaalin talouden ymmärtämisen elementtejä. Toisaalta taloudellinen kestävyys sisältää myös ekologisen ulottuvuuden: taloudellinen kasvu ei voi perustua luonnonvarojen hävittämiseen. Opiskelijan tulee ymmärtää, että kestävä talous on sekä oman työympäristön että yhteiskunnan keskeisten toimintojen edellytys. Kestävä talous luo edellytykset kestävä kasvu, mutta se luo myös perustan kohdata tulevaisuuden haasteet, kuten väestön vanhenemisen tai segregoitumisen. Humanistisen ammattikorkeakoulun kaikki osaamiskärjet joutuvat tekemisiin näiden haasteiden kanssa, ja yksittäinenkin yhteiskunnan jäsen tai työntekijä voi joutua reagoimaan muuttuvan maailman kysymyksiin. Näiltä osin myös taloudellisen resilienssin ymmärtäminen on osa kestävä kehitystä.

Humanistisen ammattikorkeakoulun kaikkien tutkintojen ja opiskelualojen näkökulmista myös sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys nousevat tärkeiksi osaamisalueiksi. Hyvinvointi, tasa-arvo, saavutettavuus ja osaamisen jakaminen ovat Humanistiselle ammattikorkeakoululle tärkeitä arvoja, jotka voi löytää myös ammattikorkeakoulun strategian taustalla olevista arvoista. Koulutamme yhteisöpedagogeja, kulttuurituottajia ja viittomakielen tulkkeja, joille kaikille kulttuurinen ja sosiaalinen kestävyys ja sen tuottaminen oman ammattialansa tehtävissä on erottamaton osa työn kuvaa ja ammattietiikkaa.

Kestävä kehityksen elementit kuuluvat tulevassa uudessa opetussuunnitelmassa kaikkien opiskelijoiden opintoihin. Lisäksi opinnoissa

Lupauksemme

1. Tutkintoon johtava koulutuksemme tuottaa osaajia, jotka osaavat edistää kestävästä kehitystä työelämässä ja yhteiskunnassa. Kaikilla meiltä valmistuneilla on omaan erityisalaansa liittyvän osaamisen lisäksi vähintään perustiedot kestävästä kehityksestä ja vastuullisuudesta, mukaan lukien ilmastoasiat. Varmistamme, että kestävä kehitys ja vastuullisuus läpileikkaavat kaikkea tutkintokoulutustamme.

2. Tarjoamme jatkuvan oppimisen koulutuksia, jotka edistävät kestävyysmuutoksen toteutumista kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla ja tasoilla.

3. Edistämme korkeakoulutuksen saavutettavuutta, jotta jokainen voi tavoitella koulutusta ja osaamista perhetaustasta, sukupuolesta, kielestä, etnisestä taustasta, kansallisuudesta, toimintarajoitteesta, asuinpaikasta tai muusta yksilöstä riippumattomasta tekijästä riippumatta.

Toimenpiteemme

- Määrittelemme ammattikorkeakoulujen yhteiset kestävästä kehityksen osaamistavoitteet.
- Vahvistamme kestävästä kehityksen ja vastuullisuuden roolia jokaisessa opetussuunnitelmassa.
- Huomioimme kestävästä kehityksen ja vastuullisuuden osaamisen jatkuvan oppimisen opintotarjonnassa.
- Edistämme ja mahdollistamme kestävästä kehityksen osaamisen kehittymisen integroimalla TKI-toimintaa oppimiseen ja opetukseen.
- Seuraamme kestävästä kehityksen ja vastuullisuuden osaamistavoitteiden toteutumista ja vaikuttavuutta palautekyselyillä.
- Laajennamme yhteistyössä toteutettavaa maksutonta verkko-opetusta oppimisen saavutettavuuden parantamiseksi.
- Huomioimme opiskelijavalinnoissa erilaisilla taustoilla korkeakoulutukseen pyrkivät hakijat.
- Kehitämme ja hyödynnämme yhdessä kestävästä kehitykseen liittyvää verkko-opetusmateriaalia.
- Teemme avoimesti laajaa yhteistyötä korkeakoulujen, oppilaitosten, työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa.

nostetaan esille näiden elementtien välinen systeemisyys. Hyvinvointi ei ole mahdollista ilman taloudellista tasapainoa, eikä ekologisen kestävyysvaatimien muutoksia voi perustella ja edistää, ellei kansalaisten perushyvinvointia ole turvattu. Erityisenä sosiaalisen hyvinvoinnin näkökulmana Humanistisessa ammattikorke-

koulussa nostetaan esille kielellisen saavutettavuuden merkitys. Kestävyys vaatii ymmärrystä, eikä ilman kieltä voi ymmärtää. Meillä on monia ihmisryhmiä, joilla on puutteellinen kielitaito tai esimerkiksi sairauden tai vanhenemisen takia heikentynyt kyky kommunikoida. Kommunikaatiokyvyn tukeminen nähdään

Humanistisessa ammattikorkeakoulussa keskeisenä keinona luoda koko yhteiskunnan läpäisevää ymmärrystä kestävästä kehityksen merkityksestä. Siksi se nostetaan myös yhteisissä opinnoissa ehkä perinteisempien saavutettavuuden näkökulmien rinnalle.

Yhteisistä opinnoista ammatillisiin kompetenssiin

Yhteisiin opintoihin sisällytettävän opintokokonaisuuden suunnittelu on toistaiseksi ollut keskeinen osa opetukseen liittyvän kestävästä kehityksen näkökulmien edistämiseksi. Olemme kuitenkin sitoutuneet nostamaan kestävästä kehityksen laajemminkin osaksi koulutustamme. Lopullinen tavoite on se, että kestävä kehitys on läpileikkaavana periaatteena kaikissa opinnoissa. Olemme itse olleet luomassa kestävästä kehityksen kompetenssia sellaiseksi, että se ei ole vain yleinen näkökulma vaan myös kaikkiin ammattialoihin ja kaikkeen ammatilliseen osaamiseen liittyvä vaatimus. Eikä se ole myöskään pelkkä vaatimus vaan myös työkalu, jolla meiltä valmistuva opiskelija kykenee suoriutumaan tulevasta työelämästä vieläkin paremmin. Siksi myöskään kestävästä kehityksen kompetenssi ei pysähdy yleiseen kestävästä kehityksen osaamiseen, vaan se tähtää oman alan osaamisen syventämiseen. Kompetenssin mukaisesti valmistuvan opiskelijan tulee osata ”käyttää omaan alaansa liittyvää tietoa kestävien ratkaisujen ja toimintamallien etsimiseen, käyttöönottamiseen ja vakiinnuttamiseen” sekä ”ymmärtää kestävyysasteita, niiden keskinäisiä riippuvuuksia sekä asioiden ja ongelmien monia näkökulmia” omalla toimialallaan. Tämä vaatii kestävästä kehityksen huomioon ottamista kaikissa ammatillisissa opinnoissa.

Humanistisen ammattikorkeakoulun uusi opetussuunnitelma tulee voimaan syksyllä 2023. Meillä on siis ensi vuosi aikaa suunnitella, kuinka kestävästä kehityksen periaatteet saadaan tärkeäksi osaksi myös ammatillisia opintoja. Ja ne saadaan. Kuten Arenen raportti tuo esille, ”ihmiskunnan toiminta ylittää maapallon kantokyvyn ja siten uhkaa lastemme tulevaisuutta. Vanhoilla ajattelu- ja toimintamalleilla emme löydä ratkaisuja tulevaisuuden ongelmiin. Osaaminen on tarvittavan yhteiskunnallisen muutoksen suurin yksittäinen ai-

kaansaava voima”. Ottamalla kestävästä kehityksen osaamisen yhdeksi opetustoimintamme ytimeksi voimme omalta osaltamme olla mahdollistamassa sitä, että olemassaoloamme uhkaava negatiivinen jalanjälki voi muuttua mahdollisuuksia rakentavaksi kädenjäljeksi.

Lähteet

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2020. Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulujen kestävästä kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma. <https://www.arena.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/Kest%C3%A4v%C3%A4%20vastuullinen%20ja%20hiilineutraali%20ammattikorkeakoulu.pdf?t=1606145574>

Valtiovarainministeriö 2021. Suomen kestävästä kasvun ohjelma – vauhtia uudistuksiin ja investointeihin. <https://vm.fi/kestava-kasvu>

Ympäristöministeriö 2021. Mitä on kestävä kehitys? <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Kirjoittajat:

Timo Parkkola, FM, koulutusjohtaja, Humak

Päivi Marjanen, KT, dosentti, koulutusjohtaja, Humak

TKI-toiminnalla kohti kestävämpää maailmaa ja yhteiskuntaa

Timo Parkkola

Negatiivisesta jalanjäljestä positiiviseen kädenjälkeen

Kaiken muun tapaan myös TKI-toiminnalla on maailmamme tasapainoon vaikuttavat negatiivinen jalanjälki ja positiivinen kädenjälki. Kaikki toiminta on kuluttavaa ja tuottaa negatiivista jalanjälkeä, mutta TKI-toiminnalla on mahdollisuus laajimpaan mahdolliseen kädenjälkeen: se tuottaa uusia ratkaisuja, joilla voidaan ratkaista niin biosfäärin kuin ihmisenkin ongelmia, kestävästi ja kestävyyttä lisäten. Ammattikorkeakoulut ovat vahvasti mukana tässä työssä.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry laati vuonna 2020 ammattikorkeakoulujen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ohjelman, johon myös Humak on sitoutunut. Siinä esitetyt lupaukset ovat velvoittavia:

1. Tuotamme opiskelijoita osallistaen TKI-toiminnallamme ratkaisuja kestävyysaasteisiin ja edistämme kestävä kehitystä yhteistyössä korkeakoulu yhteisön, elinkeinoelämän ja julkisen sektorin kanssa.
2. Hyödynnämme yhdessä kehitettyä kriteeristöä TKI-toiminnan kestävyden ja vastuullisuuden kehittämiseksi.
3. Kehitämme toimintaamme niin, että meidät tunnetaan vetovoimaisina kumppaneina ja työnantajina myös ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti

ja taloudellisesti kestävä ja vastuullisen TKI-toiminnan ansiosta.

Tämä ei tarkoita vain ekologista kestävyttä tai ympäristönäkölä. Ympäristöministeriön mukaan ”kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet”. TKI-toiminnassa tämä tarkoittaa sitä, että jokaisessa toteutettavassa hankkeessa huomioidaan niin ekologinen, taloudellinen kuin sosiaalinen ja kulttuurinenkin kestävyys. TKI-toiminnan tulee noudattaa kestävä kehityksen periaatteita.

Jalanjäljen pienentämiseksi olemme osallistuneet aktiivisesti Arenen toimeksiannosta kehitettävän TKI-toiminnan kestävyys- ja vastuullisuusmittariston ja sitä hyödyntävän työkalun kehittämiseen. Työkalun lähtökohtana on laatia mitattava kriteeristö, jolla jokaisen TKI-hankkeen toimintaa voidaan tarkastella kestävä kehityksen näkökulmasta jo haku vaiheessa. Sillä voidaan myös ohjata TKI-työtä kohti entistä kestävämpiä toimintatapoja.

TKI-toiminta hakee ratkaisuja

TKI-toiminta tuottaa ratkaisuja kestävyden lisäämiseksi. Osa hankkeista kehittää suoraan kestävyden periaatteille pohjautuvia ratkaisuja. Jatkossa tämä tulee koskemaan yhä

useampia TKI-hankkeistamme. Tähän kädenjälkeen liittyy myös viestintä. Sen tulee olla avointa ja läpinäkyvää. Meidän pitää näyttää, että toimimme kuten opetamme. Toisaalta meidän tulee kyetä tuomaan esille toimintamme vaikuttavuus. Meidän ei tule kertoa uutisia vaan olla uutinen. Lisäksi meidän tulee kyetä viemään kehittämämme hyvät käytännöt osaksi laajempaa käyttöä. Kehitetyt ratkaisut eivät ole merkittäviä, jos niitä ei muuteta toiminnaksi myös TKI-hankkeiden ulkopuolella.

Esimerkkejä hankkeista

Humanistisen ammattikorkeakoulun kestävä kehityksen hankkeista voi nostaa esimerkiksi uhanalaisten eläinten suojeluun tähtäävän Beetles LIFE -hankkeen. Beetles LIFE on monipuolinen suojeluhanke. Se auttaa kahdeksaa kovia kokenutta kovakuoriaislajia ja ennen kaikkea niiden elinympäristöä, jossa elää satoja, jopa tuhansia muitakin lajeja. Hankkeen sankarilajeista kerrotaan taiteen, kasvatuksen, median ja leikkimisen avulla. Tässä Metsähallituksen vetämässä Life-hankkeessa Humakin opiskelijoilla on tärkeä rooli luonnonsuojeluviestin viemisessä suuren yleisön pariin. Opiskelijat suunnittelevat hankkeeseen pop-up- ja muita tapahtumia, tempauksia ja erilaisia keinoja saada uusia yleisöjä tutustumaan kovakuoriaisiin ja elinympäristöjen tilaan.

Ekologisen kestävyuden lisäksi sosiaalinen kestävyys on Humakille tärkeä kestävä kehityksen lähtökohta. Ydinasia-hankkeen merkitystä sosiaalisen kestävyuden edistäjänä on vaikea ohittaa. Kielelliseen kommunikaatioon liittyvä ymmärtäminen, tai paremminkin sen puute, on yksi sosiaalisen kestävyuden merkittävimpiä ongelmia. Se estää palvelujen saamista, normaalia hyvinvointia tuottavaa kommunikaatiota ja yleisemmin hyvää elämää monilla ihmisryhmillä. Tällaisia ryhmiä voivat olla kielitaidottomat maahanmuuttajat, sairauksien takia kommunikaatiokykyään menettäneet henkilöt ja yhä useammin aivan tavalliset suomalaiset, joilla ei ole riittävää kielellistä osaamista arkipäivästään huolehtimiseen. Ydinasia-hanke kehittää sosiaali- ja terveystalouden henkilöstön kielelliseen saavutettavuuteen liittyvää osaamista. Hankkeen päätyttyä sosiaali-

li- ja terveystalouden toimintaympäristöt ja palvelut kykenevät reagoimaan kommunikaatio-ongelmiin entistä paremmin eli ovat kielellisesti saavutettavampia kaikille. Hankkeen toiminta-alueena on Pohjois-Savo.

Kulttuuriseen ja myös taloudelliseen kestävyteen tähtää Aalto-yliopiston Memotutkimusyksikön ja Humakin yhteinen Digitaaliset kaksoset -hanke. Teknologiaa hyödyntämällä parannetaan kulttuurisältöjen saavutettavuutta ja edistetään virtuaalista kulttuurimatkailua. Digitaaliset kaksoset ovat mallinnuksia, joiden avulla voidaan suunnitella, markkinoida ja testata tilojen ja tapahtumien toimintoja entistä tehokkaammin. Hanke hyödyntää teknologiaa säilyttääkseen kulttuuria, kehittääkseen kestävää liiketoimintaa, tuottaakseen taiteen saavutettavuutta sekä jakaakseen digitaalisen kulttuuritoiminnan osaamista laajoissa verkostoissa. Hankkeen living lab -ympäristöinä toimivat Kansallisooppera, Kansallismuseo, Svenska Yle, Järvenpään taidemuseo, Hanasaaren kulttuurikeskus, A Tempo Oy ja Purkutaide. Hanketta rahoittaa Uudenmaan liitto.

Inhimillisempää ja kestäväää maailmaa rakentava ammattikorkeakoulu

Humanistinen ammattikorkeakoulu kehittää kestävä kasvun tavoitteiden mukaisesti niin ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kuin taloudellisestikin kestäväää kasvua. Työtä tehdään sekä kulkemalla kohti mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittavaa TKI-toimintaa että tekemällä TKI-työllä mahdollisiksi niitä ratkaisuja, joilla tulevaisuuden yhteiskunta on entistä kestävämpi. Haluamme olla osa vihreää siirtymää, joka huomioi talouden rakennemuutoksen kohti kestävyyttä, pyrkii toiminnassaan hiilineutraaliuteen sekä tukee hyvinvointia ja ekologisesti kestävämpää maailmaa ja yhteiskuntaa. Humanistinen ammattikorkeakoulu tekee kaikkia tehtäviään vahvojen arvojen pohjalta. Kestävä kehitys on keskeinen osa arvojamme, joita haluamme edistää myös tutkimuksen sekä kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kautta.

Lähteet

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene 2020. Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulujen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ohjelma. <https://www.arena.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/Kest%C3%A4v%C3%A4%20vastuullinen%20ja%20hiilineutraali%20ammattikorkeakoulu.pdf?t=1606145574>

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021a. Tervetuloa Ydinasian äärelle! <https://ydinasia.humak.fi/>

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021b. Digitaaliset kaksoset kulttuurialan ekosysteemin elvyttämisessä (UKKE029). <https://www.humak.fi/hankkeet/digitaaliset-kaksoset-kulttuurialan-ekosysteemin-elvyttamisessa/>

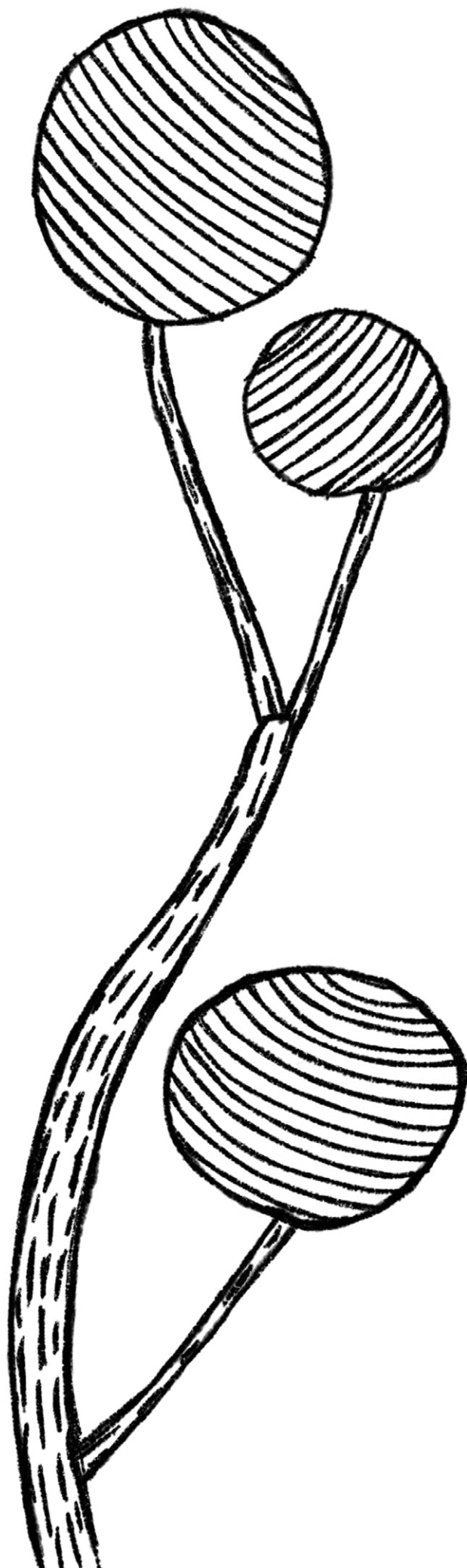
Metsähallitus 2021. Beetles LIFE. <https://www.metsa.fi/projekti/beetles-life/>

Valtiovarainministeriö 2021. Suomen kestävä kasvun ohjelma – vauhtia uudistuksiin ja investointeihin. <https://vm.fi/kestava-kasvu>

Ympäristöministeriö 2021. Mitä on kestävä kehitys? <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Kirjoittaja:

Timo Parkkola, FM, koulutusjohtaja,
Humak

Lukuisten mahdollisuuksien EU-rahoituskausi käyntiin hitaasti mutta varmasti!

Konsta Ylimaunu

Kansainvälisen TKI-rahoituksen näkökulmasta vuosi 2021 merkitsi jälleen uutta virstanpylvästä: uusi 7-vuotinen EU-rahoituskausi käynnistyi tammikuussa! Rahoituskausi otettiin vastaan varsin poikkeuksellisessa tilanteessa koronapandemian kurittaessa Eurooppaa edelleen pahemman kerran. EU-rahoitus muodostaa merkittävän osan myös Humakin TKI-hankerahoituksesta. Vuoden 2021 aikana Humakissa oli käynnissä noin 60 hanketta, joista eri EU-rahoituslähteistä rahoitettuja oli noin puolet. Tätä osuutta pyritään uudella rahoituskaudella tietoisesti nostamaan.

Ohjelmia käynnistyy vähitellen

Rahoitusohjelmia saatiin pitkin vuotta käyntiin eri aikoihin, ja vuosi 2022 tuo tullessaan lisää ohjelmakäynnistyksiä. Ensimmäisten joukossa saatiin käyntiin Erasmus+-ohjelma, jonka rahoitus uudelle seitsenvuotiskaudelle lisääntyi merkittävästi. Hieman viivästyen kesää kohti käynnistettiin myös muun muassa Luova Eurooppa- sekä Horisontti Eurooppa -ohjelmat.

Erityisesti ammattikorkeakoulujen näkökulmasta tärkeä EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma "Uudistuva ja osaava Suomi 2021–

2027” saatiin käyntiin marraskuussa perinteisten Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto +:n (ESR+) osalta. Niiden ensimmäisten hakujen aikataulu kuitenkin venyy vuoden 2022 puolelle, mikä toisaalta antaa erinomaista valmistelu- ja perehtymisaikaa uuteen ohjelmaan. Uutena rahastona alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan sisällytetään myös Suomessa energiaturpeen käytön hallittuun lopettamiseen liittyvä oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF), jonka toimet sisällytetään ohjelmaan myöhemmin.

Myös koronaelpymispaketti hyödynnettävissä

Niin kutsutun perinteisen EU-budjettikauden rinnalla toimii historiallinen Next Generation EU -koronaelpymispaketti, joka on rahoitusmalliltaan ennennäkemätön: Euroopan komissio sai luvan ottaa lainaa vapailta markkinoilta omiin nimiinsä. Lisäksi elpymispakettia on tarkoitus rahoittaa muun muassa erilaisilla EU-veroilla. Paketti sisältää täysin uusia ohjelmia, joista merkittävimpiä ovat kansallisten suunnitelmien pohjalta toteutettava elpymis- ja palautumistukiväline (RRF) sekä edellisen rahoituskauden rakennerahasto-ohjelmia tukeva REACT-EU-väline. Lisäksi täydentävää rahoitusta suunnataan niin kutsuttuihin ”perinteisiin” EU-rahoitusohjelmiin, kuten tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma Horisontti Eurooppaan.

Tärkeinä rahoitusta ohjaavina periaatteina tulee huomioida vuonna 2019 aloittaneen komission strategiset painopisteet. Niissä keskeisintä roolia uuden budjetin osalta näyttelevät erityisesti sekä digitalisaatioon että EU:n vihreän kehityksen ohjelmaan liittyvät tavoitteet. Tämä niin sanottu kaksoissiirtymä läpileikkaa teemaattisesti koko EU-rahoituksen kuluvan seitsemivuotiskauden aikana.

Monenlaista mietittävää myös Humakille

Kokonaisuudessaan uuden rahoituskauden sisällöt näyttävät Humakin näkökulmasta entistä sopivammilta. Viimeisten vuosien aikana niin yhteiskunnallis-humanistiset tieteet kuin kulttuuri- ja luovat alat ovat nostaneet profiiliaan EU:n TKI-politiikassa ja -rahoituksessa. Tämä näkyy muun muassa uudessa Horisontti Eurooppa -ohjelmassa sekä erilaisissa EU-tason aloitteissa. Edellä mainittuja aloja halutaan yhä vahvemmin mukaan myös sektorirajat ylittävään yhteistyöhön.

Komissio pyrkii myös enenevässä määrin poistamaan siiloutuneita rakenteita omasta organisaatiostaan. Tämä näkyy esimerkiksi EU-rahoitusohjelmien näkökulmasta siten, että ohjelmasisältöjen valmisteluun osallistetaan nyt kaikki relevantit pääosastot, jolloin valtaisa määrä asiantuntemusta saadaan aidosti ja laajemmin hyötykäyttöön. Tämä onkin hyvä ottaa huomioon myös EU-edunvalvonta- ja -vaikuttamistyötä suunniteltaessa.

Uusi EU-rahoituskausi tuo siis mukanaan monia mahdollisuuksia kotimaisen ja kansainvälisen TKI-yhteistyön näkökulmasta. Jäljempänä tässä julkaisussa on tarkasteltu uutta EU-rahoituskautta tarkemmin jokaisen Humakin vahvuusalannäkökulmasta. Rahoitusohjelmista keskusteltaessa huomio kiinnittyy usein pitkälti rahaan, mutta mahdollisuuksia arvioitaessa on aina myös hyvä muistaa, että eurot ovat vain osa kokonaisuutta. Osana näitä prosesseja saadaan myös muita, vähintään yhtä arvokkaita asioita, kuten verkostoja, uutta osaamista, tunnettuutta ja vaikuttavuutta!

Kirjoittaja:

Konsta Ylimaunu, FM, TKI-asiantuntija, Humak

Uusi strategia – uusi ilme

Jarmo Röksä

Humakin strategiauudistus toi mukanaan myös uuden visuaalisen ilmeen. Tämä oli vasta neljäs graafinen uudistus Humakin 23-vuotisen historian aikana. Alkuvuosina käytetty ilme korvattiin H-tunnuksella vuonna 2007. Vuonna 2013 siirryttiin oranssiin värimaailmaan (Johansson 2018). Nyt, vuonna 2021, käyttöön otettiin vanhasta ammentava mutta uudenlaista twistiä ilmentävä väriskaala Humakin erityislaatuisuutta viestivine kuvineen.

Uusi ilme yhteisöllisesti ja osallistaen

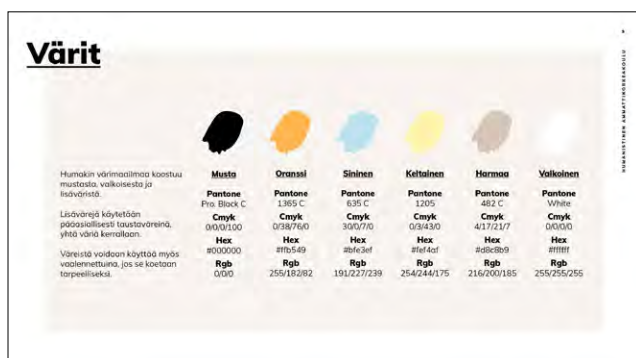
Uudistus toteutettiin yhteistyössä viestintätöimistö Hansdotterin kanssa. Toimeksiannossa haettiin osaamisestamme ja arvoistamme kumpuavaa visuaalista ilmettä, joka korostaa asemaamme suomalaisessa korkeakoulukun-

tässä sekä tukee profiloitumistamme alojemme kansainvälisenä huippuosaajana. Halusimme selkeän, luovan, raikkaan ja kohderyhmiimme vetoavan ilmeen, joka erottaa meidät selvästi ja positiivisesti muista alan toimijoista.

Projektissa oli tärkeää, että se toteutetaan dialogisesti. Matkan varrella ohjausryhmällä ja viestintätöimiston asiantuntijoilla oli useita tarkastuspisteitä ja yhteisiä kokouksia. Tämän lisäksi henkilöstöä osallistettiin tärkeimpiin päätöksiin, kuten fontti- ja logovalintaan, värimaailmaan sekä kuvitustyyliin.

Ilme käyttöön kaikkialla

Vanhat fontit, logot, värit, dokumenttipohjat ja taittomallit saivat väistyä uusien tieltä. Vastaanotto on ollut positiivista, vaikka onkin selvää, ettei mikään visuaalinen identiteetti tai

ilme miellytä kaikkia. Esteettinen mieltymys on aina subjektiivista. Organisaation graafisen ilmeen hyödyntäminen tai hyödyntämättä jättäminen ei kuitenkaan valintojen jälkeen ole enää subjektiivinen valinta. Visuaalinen ilme on tärkeä osa organisaatioviestintää.

Yhteisesti sovitulla ilmeellä luodaan positiivista mielikuvaa. Yhtenäinen visuaalinen ilme erottaa organisaation muista alan toimijoista. Ajan myötä visuaalinen ilme erottaa myös organisaation osaamisen muiden alan toimijoiden osaamisesta. Kun konteksti on positiivinen, visuaalinen ilme vahvistaa organisaation brändiä ja kasvattaa luottamusta.

Opastamalla alkuun

Visuaaliseen ilmeeseen liittyvien mallipohjien hyödyntäminen ja soveltaminen vaatii kykyä soveltaa ohjeistusta ja taitoa käyttää niitä hyödyntäviä ohjelmia. Office-ohjelmien edistyneet asetukset voivat olla niin monimutkaisia, että harjaantuneenkin käyttäjän on vaikea löytää niitä. Tästä johtuen viestintätiimi on antanut käyttötukea sekä henkilöstölle että opiskelijoille, jotta uusi ilme omaksutaan päivittäiseen käyttöön. Tarjoamme tätä tukea myös jatkossa.

Ohjelmistoviidakossa on hyvä muistaa, että mallipohjien toimivuutta ei voi taata kaikissa

laitteissa tai eri ohjelmaversioissa. Tällöin mallipohja on ymmärrettävä nimensä mukaisesti "mallina". Sitä soveltaen käyttäjä voi muovata oman versionsa alkuperäistä suunnitelmaa ja ohjeistusta mahdollisimman tarkasti seuraten.

Ohjeistuksen tarkoituksena ei ole vaikeuttaa työtä vaatimalla kaikkea pilkuntarkasti – vaan luoda yhtenäistä ilmettä viestintään tunnistettavalla tavalla.

Lähteet

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021. Graafinen ohjeisto. Versio 2.0. 03/2021. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/03/Humak-graafinen-ohjeisto-v2.pdf>

Johansson, Tuula 2018. Ihmimillistä vuorovaikutusta. Muistikuvia Humakin kasvun ja vakiintumisen vuosilta. Teoksessa Hanna Kiuru & Arto Lindholm (toim.) Yhdessä tehden. 20-vuotiaan Humanistisen ammattikorkeakoulun tarina. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 63. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 116–119.

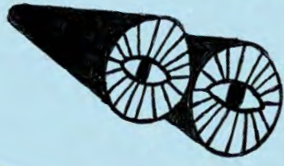
Kirjoittaja:

Jarmo Röksä, YTM, viestintäpäällikkö, Humak

Hoodle

**Opettajan
työpöytä**

Intra

**Opiskelijan
työpöytä**

TUUDO

**Opiskelijan
Opas**

Sisäisten viestintäkanavien uudistus Humakissa

Jarmo Röksä

Humakin sisäisen viestinnän kanavien palvelumuotoiluprojekti Kulju saatiin päätökseen vuoden 2021 aikana. Hankkeen aikana uudistettiin opiskelijoiden ja henkilöstön sisäiset viestintäkanavat ja ohjeistukset sekä päivitettiin opiskelijapalveluita Peppi-oppilaitosjärjestelmässä. Uudet palvelut otettiin kokonaisuudessaan käyttöön elokuussa 2021.

Opiskelijoiden viestintäkanavat.

Miksi uudistukseen päädyttiin?

Kulju-projektissa tehdyn selvityksen mukaan opiskelijat kokivat erilaisten kanavien määrän liian suureksi. Myös eri kanavien viestinnällinen rooli oli epäselvä.

Opiskelijoiden mielestä opiskeluun liittyvien palveluiden ja ohjeistusten löytäminen oli hankalaa. Monet palveluista eivät myöskään toimineet optimaalisesti mobiililaitteissa.

Alkuperäiseen Kuljuun liitettiin myöhemässä vaiheessa kaikkien sisäisten kanavien uudistus. Sen ulkopuolella toteutettiin lisäksi ulkoisten verkkosivujen uudistusprojekti.

Kommunikointikanaviksi Microsoft Teams ja SharePoint

Sisäisen viestinnän viestintäpalveluiksi valittiin Microsoft Teams ja SharePoint, jotka ovat laajasti käytössä eri organisaatioissa. Erilaisia ratkaisuja ja kehittäjäkumppaneita on tarjolla runsaasti. Myös opiskelijat hyötyvät palveluista ammatillisesti, koska he saavat mahdollisuuden tutustua niihin jo opintojensa aikana.

Valittujen palveluiden monipuoliset kommunikointimahdollisuudet ovat lisänneet vuorovaikutusmuotoja Humakissa. Ryhmäkeskusteluista ja videopuheluista on tullut osa tiimien arkea.

Merkittävin innovaatio projektissa on Humakin tietohallinnon kehittämä identiteetin hallinta (IAM). Sen ansiosta keskeisten tiimien ja kanavien jäsenyyksiä voidaan hallinnoida automatisoidusti. Jäsenet liitetään, siirretään tai poistetaan tiimi-, organisaatio- ja vahvuuslasidonnaisuuksiensa mukaan muodostetuilta kanavilta dynaamisesti.

Dynaaminen käyttäjähallinta tekee monipuolisen rakenteen hallinnoinnista helpompaa. Lisäksi palvelun käyttöliittymä on käyttäjälle selkeä: kaikille tarkoitetut kanavat näkyvät kaikille, tietyille ryhmälle suunnatut vain tälle ryhmälle.

Opiskelijaviestinnän sisäiset kanavat ja palvelut

Opiskelijat löytävät heille suunnatut viestit Teamsin rooliperusteisilta kanavilta ja oppimisympäristö Hoodlesta. Teamsissa julkaistaan viestejä joko kaikille opiskelijoille julkaistuin tiedotteina tai kohdennettuina vahvuusaloitain, alueittain tai saapumisryhmittäin.

Opiskelijat voivat luoda tiimejä ja niiden alla olevia kanavia myös omiin projekteihinsa. Tämän ansiosta he voivat tutustua palveluun monipuolisemmin kuin vain kanavien jäseninä. Tätä mahdollisuutta on hyödynnetty paljon. Opiskelijakunta HUMAKOLle on luotu kaikki opiskelijat tavoittava tiimi, jossa ei ole henkilöstöjäseniä.

Opiskelijan ohjeistukset siirrettiin Wiki-palvelusta WordPress-sivustolle. Opiskelijan opas -verkkopalvelun aineisto on suurelta osin julkisesti saatavana verkossa, mutta osa sisällöistä vaatii Haka-kirjautumisen. Opiskelijan opas on myös pedagogisen henkilöstön käytössä.

Jo aiemmin käyttöön otettua Tuudo-mobiilipalvelua päivitettiin. Sen yhteydessä sinne siirrettiin opiskelijoille tarjotut työ- ja harjoittelu-paikat sekä reaaliaikaiset tiedotteet Hoodlen opintojaksoista. Jo ennestään Tuudosta löytyivät muun muassa sähköinen opiskelijatunniste, kirjastokortti ja lukujärjestys.

Sisäisen viestinnän kanavat

Sisäinen uutis- ja tiedotekanava

Sisäiset ohjeistukset, prosessit ja laatu.

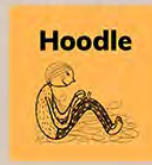
Humak henkilöstö (D)

Muut rooliperusteiset tiimit

Pedagogisen henkilöstön viestintäkanavat

Opettajan työpöytä

Hoodle

Opiskelijan Opas

Humak (D)-teams yleinen: henkilöstö + kaikki opiskelijat

Vahvuusaloilla lisäksi (D):
- Kaikki vahvuusalojen opiskelijat
- Paikkakunnat
- Aloitusryhmät

Pepin päivitetty Opiskelijan työpöytä tarjoaa kaikki opiskelijan tarvitsemat e-opiskelijapalvelut yhdessä näkymässä. Sieltä voi seurata opintojensa edistymistä reaaliaikaisesti ja saada tukea opiskeluun.

Henkilöstön uudet viestintäkanavat

Henkilöstön sisäisen viestinnän kanavat ovat intra ja Teams. Intrasta löytyvät sisäiset uutiset ja tiedotteet sekä sisäiset ohjeistukset ja laatudokumentit. Teams on päivittäisen työkentelyn ja vuorovaikutuksen sekä asioiden valmistelun kanava. Pedagoginen henkilöstö toimii näiden kanavien lisäksi Hoodlessa (opetus), Pepissä (arviointi ja opiskelijapalaute) ja Opiskelijan oppaassa (opiskelijoiden ja opettajien yhteiset ohjeet ja dokumentit).

Teamsissa kaikki voivat julkaista tiedotusasioita muille. Intranet on virallinen sisäinen uutiskanava, jossa viestitään henkilöstölle ajankohtaisia asioita HR:stä, taloudesta, TKI-toiminnasta, viestinnästä, opiskelijapalveluista ja vahvuusaloilta.

Intran sisältö sivut on jaoteltu organisaation yleisiin ohjeisiin, HR-sivustoon, koulutukseen, talouteen, tietohallintoon, TKI-toimintaan sekä viestintä- ja opiskelijapalveluihin.

Akilleen kantapää sisäisessä viestinnässä

Organisaatioissa voi olla useita digitaalisia palveluita ja kanavia sisäiseen tiedottamiseen. Kanavien roolit eri viestintätilanteissa jäävät hämäräksi, ellei niiden käyttötarkoitus eri yhteyksissä ole riittävän kirkas. Sisäisen viestinnän kanavia ja niiden rooleja on hyvä kerrata säännöllisin väliajoin.

Sisäisen viestinnän suurin haaste on, ettei mikään järjestelmä tarjoa tietoa vastaanottajalle automaattisesti. Jos palveluun ei kirjauduta tai julkaistu viestejä ei lueta, katsota tai kuunnella, viestintä ei tavoita kaikkia asianosaisia. Onnistunut sisäinen viestintä tukeutuu siihen, että kanavia seurataan aktiivisesti osana päivittäistä työrutiinia.

Tärkeimpien tiedotteiden perillemenon voi – ja se kannattaa – varmistaa eri tavoin: järjestämällä säännöllisiä henkilöstön verkkokokouksia, julkaisemalla tiedotteet monikanavaisesti sekä korostamalla niiden lukemisen tärkeyttä tekstiviestipalvelun kautta lähetetyllä viestillä.

Kirjoittaja:

Jarmo Röksä, YTM, viestintäpäällikkö, Humak

Yhteisöjen

kehittäminen

Yhteisöpedagogi

– arvostavan kohtaamistyön ammattilainen

Virpi Ruuska

Yhteisöpedagogin ammatillisuus -opintojakso kokoaa yhteen kaikki Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelijat. Yhteisöpedagogiopiskelijat opiskelevat joko järjestö- ja nuorisotyötä tai työyhteisön kehittämistä. Yhteisöpedagogin ammatillisuus (5 op) -opintojakso on yhteisöpedagogitutkinnon ensimmäinen ammatillinen opintojakso, ja se kuuluu osaksi ammatillisten perusteiden opintoja. Opintojakso avautui opiskelijoille 3.9.2021 ensimmäisellä webinaarilla. Webinaariin oli kutsuttu kaikki opintojaksolle ilmoittautuneet: yhteensä noin 400 opiskelijaa.

Yhteisöpedagogin ammatillisuus -opintojakso on tarjolla myös avoimen ammattikorkeakoulun puolella. Syksyllä 2021 avoimen AMK:n opiskelijoiden osuus on noin 20 prosenttia koko opintojakson opiskelijamäärästä. Yhteisöpedagogin ammatillisuus -opintojaksolle osallistuminen ei edellytä opiskelijalta aikaisempaa osaamista. Opintojaksolle voi tulla tutkimaan, mikä yhteisöpedagogi on ja millaisissa toimintaympäristöissä hän työskentelee. Opintojaksolla perehdytään esimerkiksi siihen, millaisen arvomaailman kautta yhteisöpedagogi kohtaa yksilöitä, ryhmiä ja yhteisöjä. Yksi opintojakson keskeisiä asioita on tietoperustan rakentaminen.

Yhteisöpedagogin ammatillisuutta rakentamassa

Yhteisöpedagogin ammatillisuus muodostuu kolmesta osiosta: 1) Yhteisöpedagogiikan ytimessä, 2) Yhteisöpedagogin erilaiset toimintaympäristöt ja 3) Yhteisöpedagogin osaamisalueilla. Yhteisöpedagogiikan ytimessä -osiossa rakennetaan tärkeää ammatillista tietoperustaa. Osiossa tutustutaan ammattialan

keskeisiin tieteellisiin lähtökohtiin ja suomalaisen yhteiskunnan päätös-, palvelu- ja vaikutusjärjestelmään. Lisäksi pohditaan, miksi yhteisöpedagogin on hyvä tietää demokratiasta sekä yhteiskuntamme erilaisista järjestelmistä. Yhteisöpedagogin erilaiset toimintaympäristöt -osiossa taas tutustutaan osion nimen mukaisesti yhteisöpedagogin toimintaympäristöön ja moninaisesti urapolkuihin haastattelella työelämässä toimivaa yhteisöpedagogia. Yhteisöpedagogin osaamisalueilla -osio puolestaan kokoaa yhteen opintojaksolla tavoitellut ja opitut asiat. Opiskelija tuottaa osaamisestaan refleктоivan esseen, jossa hän tuo esille omaa osaamisen polkuaan. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018.) Opintojaksolla opitaan itsenäisesti verkossa, yhteisöllisesti webinaareissa tai lähitapaamisissa sekä työelämlähtöisesti oppimistehtävien kautta.

Yhteisöpedagogi moninaisissa toimintaympäristöissä

Yhteisöpedagogin toimintaympäristöt -osiossa opiskelija pääsee tutustumaan yhteisöpedagogin autenttiseen toimintaympäristöön jo valmistuneen yhteisöpedagogin haastattelun kautta. Haastattelun kohteena on usein Humakissa opiskellut ammattilainen eli alumni. Alumnien kokemukset havainnollistavat yhteisöpedagogin ammatillista osaamista ja työllistymisen mahdollisuuksia eri toimintaympäristöissä. Haastattelu tuottaa aina uutta tietoa myös koulutuksen henkilöstölle yhteisöpedagogin tehtäväkentän laajentumisesta. Yhteisöpedagogi (AMK) -tutkinnolla on töissä. fi-sivuston (2021) mukaan sijoitettu 183:een eri työtehtävään. Yhteisöpedagogien työllistymisaste on viimeisten tutkimusten mukaan

noin 90 prosenttia (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021).

Yhteisöpedagogiopiskelija Mikko Juhola on Yhteisöpedagogin erilaiset toimintaympäristöt -osiossa haastatellut Raudaskylän Kristillisessä Opistossa ohjaajana ja koulunkäynnin avustajana toimivaa Matti Kotta (2021). Haastattelussa Juhola selvittää, millaisia taitoja ja piirteitä yhteisöpedagogi työssään tarvitsee: ”Ei ole vain yhtä muuttia millainen yhteisöpedagogin pitäisi olla, mutta jos yksi piirre pitäisi nimetä, olisi se ihmisten kanssa toimeen tuleminen / sosiaalisuus. Tämä on kuitenkin tavallaan tiimityötä, vaikka pääsääntöisesti töissä ollaankin yksin”, Kotta vastaa ja tiivistää ytimekkäästi olennaisen osaamisen työssään: ”Tärkeintä ei ole aina sanat ja puhe, vaan se että on aidosti läsnä ja saatavilla.”

Avoin oppiminen ja jatkuva tarjonta

Yhteisöpedagogin ammatillisuus -opintojakso sopii kaikille yhteisöpedagogikoulutuksesta kiinnostuneille. Se on tarjolla kaksi kertaa vuodessa: syksyllä ja keväällä. Jos haluat vain kurkistaa yhteisöpedagogikoulutukseen, voit valita maksuttoman Yhteisöpedagogin ammatillisuus 3 op -kurkistuskurssin. Avoimessa AMK:ssa on yhteisöpedagogikoulutuksen osalta tarjot-

la niin alemman kuin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opintojaksuja ja osaamiskokonaisuuksia. Tutustuthan myös avoimen AMK:n polkuopiskelumahdollisuuksiin. Humakin avoimen AMK:n verkkokaupan tarjonnan löydät osoitteesta <https://kauppa.humak.fi/>.

Lähteet

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018. Yhteisöpedagogikoulutus. Opetussuunnitelma 2018 – 2024. Viitattu 8.11.2021. <https://opiskelijanopas.humak.fi/wp-content/uploads/sites/5/2021/10/Yhteisopedagogi-AMK-OPS-2018-24.pdf>

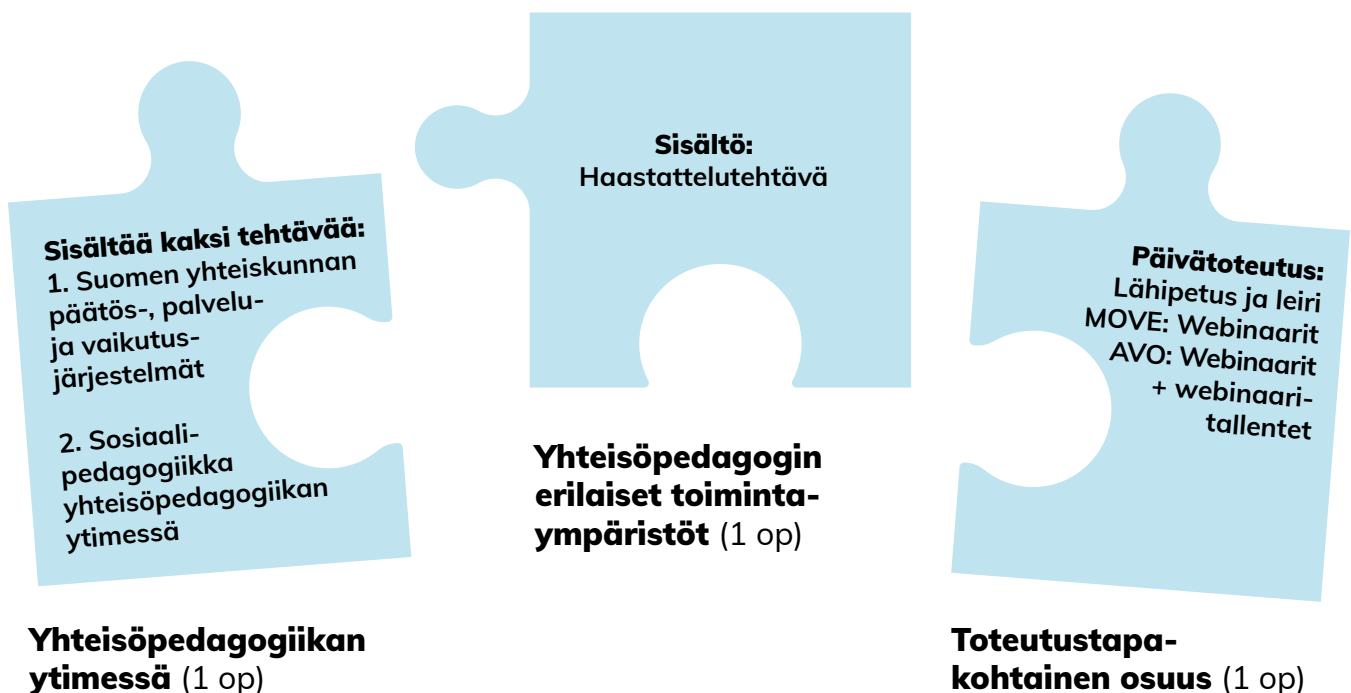
Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021. Yhteisöjen kehittäjä – neljä suuntautumisvaihtoehtoa. Viitattu 8.11.2021. <https://www.humak.fi/koulutus/yhteisopedagogi-amk/>

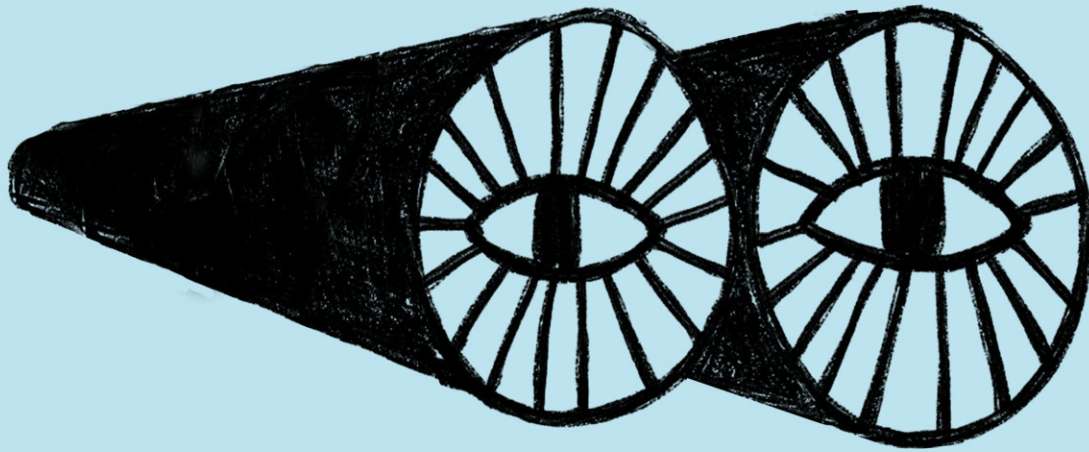
Kotta, Matti 2021. Yhteisöpedagogi. Haastattelija: Mikko Juhola.

Toissa.fi 2021. Yhteisöpedagogi (AMK). Viitattu 8.11.2021. <https://toissa.fi/sijoittuminen-tyoelamaan/show/yhteisopedagogi-amk>

Kirjoittaja:

Virpi Ruuska, Koulutussuunnittelija, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Yhteisöpedagogit työmarkkinoilla nyt ja tulevaisuudessa

Kristina Tilev

Humakissa on meneillään ammattikorkeakoulututkintojen opetus-suunnitelmien uudistustyö. Sen osana on toteutettu työmarkkina-
analyysia valmistuneiden yhteisöpedagogien työelämään sijoittumisesta sekä tulevaisuuden toimintaympäristöistä ja osaamistarpeista. Nämä näkökulmat antavat suuntaviivoja siihen, miten koulutuksia tulisi kehittää palvelemaan tulevaisuuden työmarkkinoita mahdollisimman hyvin.

Yhteisöpedagogit tyytyväisiä Humakista saamiinsa oppeihin

Humakista valmistuneiden yhteisöpedagogien tämänhetkistä sijoittumista tarkasteltiin valtakunnallisen ammattikorkeakoulujen uraseurantakyselyn sekä sitä täydentävien Tilastokeskuksen tilastojen avulla. Niistä saatavia tietoja yhdistettiin myös laadullisen työllistymisen näkökulmiin (Vuorikoski 2020). Näiden

aineistojen valossa Humakista valmistuneet yhteisöpedagogit ovat tyytyväisiä tutkintoonsa ja kokevat sen antaneen hyvät valmiudet työelämään. Mitä enemmän aikaa valmistumisesta on kulunut, sitä todennäköisemmin yhteisöpedagogit työskentelevät sellaisessa tehtävässä, joka vastaa vaatimustasoltaan ammattikorkeakoulutusta. Valmistuneet kuitenkin kokivat yleisesti, ettei yhteisöpedagogin tutkintoa tunneta vielä riittävän laajasti työmarkkinoil-

la. Suhteellisen moni yhteisöpedagogi työllistyy sosiaalialan kentälle, jossa haasteeksi koetaan se, etteivät yhteisöpedagogin tutkinnon sisällölliset kompetenssit ole riittävän selkeät.

Yhteisöpedagogit työllistyvät nopeasti valmistumisensa jälkeen. Yksi keskeisimpiä työllistymisen väyliä on opintojen aikana suoritetu harjoittelu ja sen myötä syntyneet verkostot. Noin kaksi kolmesta Humakista valmistuneesta yhteisöpedagogista on työllistynyt yksityiselle sektorille, julkiselle sektorille puolestaan kolmannes. Yrittäjänä toimii ani harva, eikä yrittäjyys myöskään kuulu kovin monen suunnitelmiin. Yhteisöpedagogit työskentelevät tyypillisesti asiantuntija-, kehittämis- ja ohjaustehtävissä. Moni yhteisöpedagogi työskentelee edelleen nuorisotyön parissa. Määrien ja kehityssuuntien arvioiminen tässä suhteessa on kuitenkin haastavaa, mikä johtuu esimerkiksi ammattinimikkeiden suuresta kirjosta (Malm 2021, 14–15).

Humakista valmistuneiden yhteisöpedagogien mukaan tutkinto on melko laaja ja yleispätevä, minkä ansiosta työllistyminen hyvin monenlaisiin tehtäviin ja toimintaympäristöihin on mahdollista. Toisaalta sen vuoksi moni valmistunut koki haastavaksi tunnistaa ja sanoittaa omaa osaamistaan ja markkinoida sitä työnantajille, joille tutkinnon kompetenssit eivät kaikilta osin ole vielä tuttuja. Humakin yhteisöpedagogitutkinnon arvioitiin antaneen paljon sellaista osaamista, josta on hyötyä nykyisissä työtehtävissä. Keskeisimmiksi omassa työssä vaadittaviksi osaamisalueiksi nostettiin pitkälti niin sanottuja geneerisiä työelämätaitoja, kuten vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot, oma-aloitteisuus ja itseohjautuvuus sekä stressinsietokyky ja kyky sopeutua uusiin tilanteisiin. Ammattikorkeakoulututkinnon arvioitiin kehittäneen näitä taitoja melko hyvin – ei kuitenkaan täysin samassa suhteessa kuin missä määrin kyseisiä kompetensseja nähtiin omassa työssä tarvittavan.

Tulevaisuuden tarpeet tapetille

Toisena osana opetussuunnitelmien uudistustyötä pyrittiin luomaan katsaus tulevaisuuden toimintaympäristöihin ja osaamistarpeisiin. Tämä tehtiin työpajatyöskentelyssä kartoit-

tamalla Humakin henkilöstön ja opiskelijoiden näkemyksiä. Lisäksi yhteisöpedagogeja työllistävien alojen asiantuntijoilta kerättiin haastatteluita ja heille organisoitiin eDelfoi-paneelija, joissa kerättiin tietoa siitä, millaisina asiantuntijat näkevät tulevaisuuden toimintaympäristöt ja osaamistarpeet.

Aineistojen valossa yhteisöpedagogien keskeisimpiä tulevaisuuden kompetensseja ovat vuorovaikutus- ja kohtaamistaidot sekä viestintä- ja kommunikaatio-osaaminen. Digitalisaation sekä verkostomaisen ja moniammatillisen työskentelyn lisääntyessä nämä taidot korostuvat entisestään. Työelämän murroksen myötä myös joustavuus, muutoskyky, kriittisen ajattelun taidot sekä ennakoitiosaaminen nousevat keskeisiksi yhteisöpedagogien tulevaisuuden osaamistarpeiksi. Yhteisöpedagogien toimintaympäristöihin tulevaisuudessa yhä enemmän vaikuttavina teemoina nähtiin kestävä kehitys, monimuotoisuus sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden kysymykset. Näihin aihepiireihin liittyvä osaaminen nähtiin sellaisena, jota jokaisella tulevaisuuden yhteisöpedagogilla tulisi olla.

Lähteet

Malm, Karla 2021. Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi? Nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt vuonna 2030. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 119. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

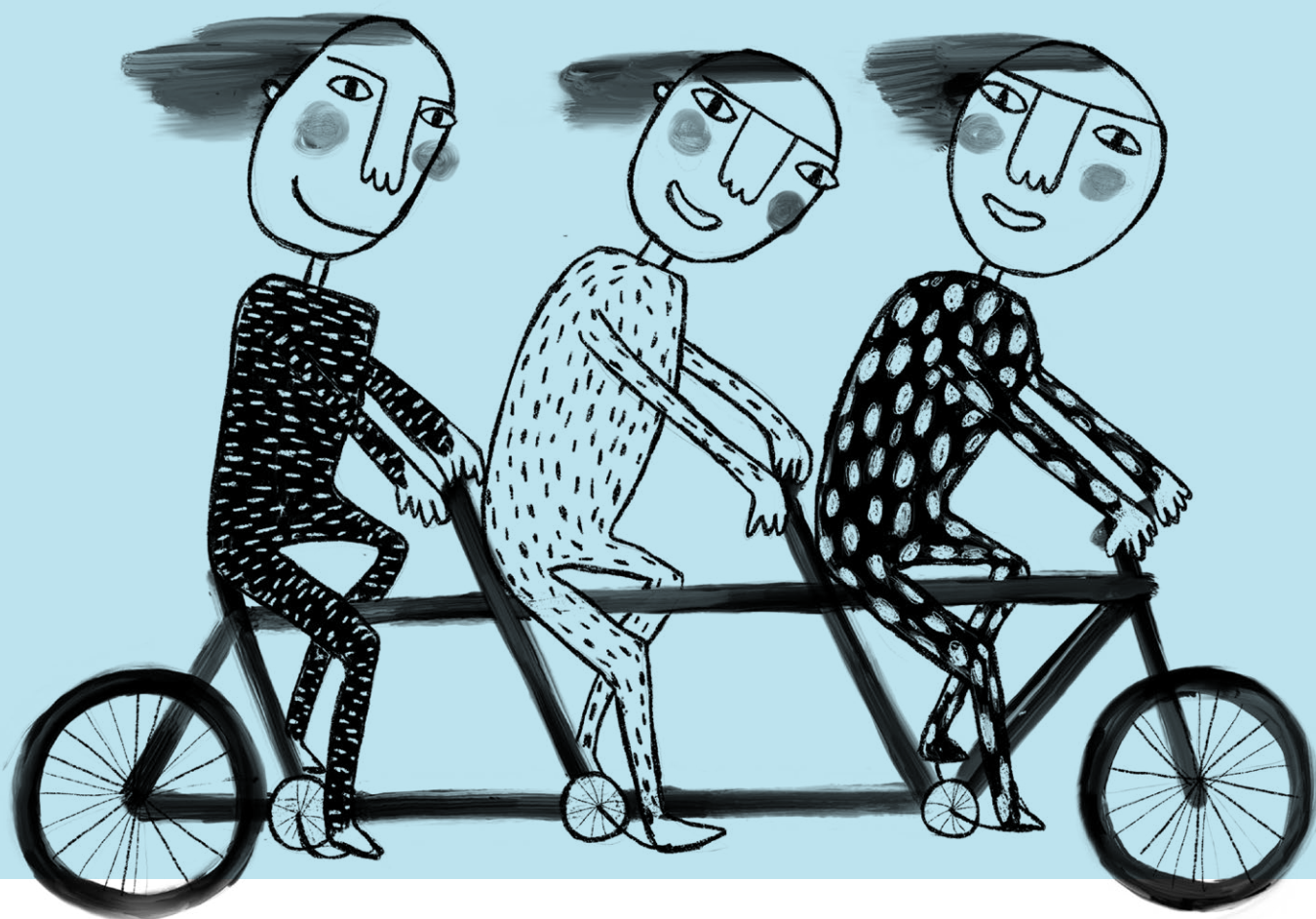
Vuorikoski, Kukka-Maaria 2020. Polkuja: valmistuneiden yhteisöpedagogien työllistyminen. Teoksessa Niila Tamminen (toim.) Polkuja Humakin koulutuksesta työelämään. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 104. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 19–28.

Kirjoittaja:

Kristina Tilev, VTM, asiantuntija, Humak

Mahdollisuuksien EU-rahoituskausi yhteisöjen kehittämiseksi

Konsta Ylimaunu

Yhteisöjen kehittämisen TKI-työn näkökulmasta EU:n eri rahoitusohjelmat tarjoavat monenlaisia mahdollisuuksia myös uudella EU-rahoituskaudella. Suomen uudesta EU:n alue- ja rakennepoliittisesta ohjelmasta "Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027" löytyy lukuisia rahoitustarjontoja vahvuusalan näkökulmasta esimer-

kiksi työelämän kehittämisen, asiakkaan palvelupolkujen, eri alojen palveluiden kehittämisen ja saavutettavuuden sekä yhdenvertaisuuden saralla niin alueellisissa kuin valtakunnallisissa teemoissa. Lisäksi erityisenä huomiona seikkailukasvatuksen osalta voi nostaa kestävän luontomatkailun kehittämisen teeman.

Vahvoina painopisteinä ohjelmassa voi nähdä digitalisaation edistämisen, vihreän siirtymän sekä kestävästä kehityksestä.

Ohjelmia moneen lähtöön

Korkeakoulujen näkökulmasta on aina hyvä nostaa esiin myös Erasmus+-ohjelma. Se tarjoaa myös uudella rahoituskaudella mahdollisuuksia koulutuksen, nuorison ja urheilun aloilla edellistä kautta paremmin resurssein. Perinteisten liikkuvuus- ja kumppanuushankkeiden lisäksi uudelle kaudelle on tarjolla entistä syvemmälle meneviä työkaluja korkeakoulujen strategisen tason ja yllirajaisen yhteistyön kehittämiseen.

Järjestötyön näkökulmasta voi nostaa esiin muun muassa kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman (CERV). Sen kautta tuetaan paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla toimivia kansalaisjärjestöjä ja muita sidosryhmiä sekä kannustetaan kansalaisvaikuttamiseen ja demokraattiseen toimintaan osallistumiseen. CERV-ohjelman hakukelpoisuusvaatimukset aiheuttavat kuitenkin ajoittain haasteita korkeakoulujen näkökulmasta.

EU:n tutkimuksen puiteohjelma Horisontti Eurooppa tarjoaa niin ikään erilaisia vaihtoehtoja kansainvälisten TKI-hankkeiden muodossa. Sopivia teemoja uudesta ohjelmasta löytyy erityisesti nk. kakkosklusterista, joka kulkee nimellä ”Kulttuuri, luovuus ja osallisuutta edistävä yhteiskunta”. Kahden ensimmäisen vuoden hakujen teemoista esille voi tässä yhteydessä nostaa esimerkiksi yhteiskunnallisen eriarvoisuuden, aktiivisen ja osallistavan kansalaisuuden, työllisyys-, koulutus- ja sosiaalipolitiikan haasteet, maahanmuuton sekä ikääntyvän yhteiskunnan. Digitalisaatio näkyy ohjelmassa koulutuksen ohella esimerkiksi pelillisyyteen liittyen.

Lisäksi yhteisöjen kehittämiselle voi hyvin odottaa avautuvan monia mahdollisuuksia esimerkiksi EU:n turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston (AMIF) sekä yllirajaisen Interreg-ohjelmien kautta. On siis tärkeää katsoa EU-rahoituskenttää avoimin mielin ja etsiä rohkeasti myös uusia avauksia oman osaamisensa kehittämiseksi ja hyödyntämiseksi!

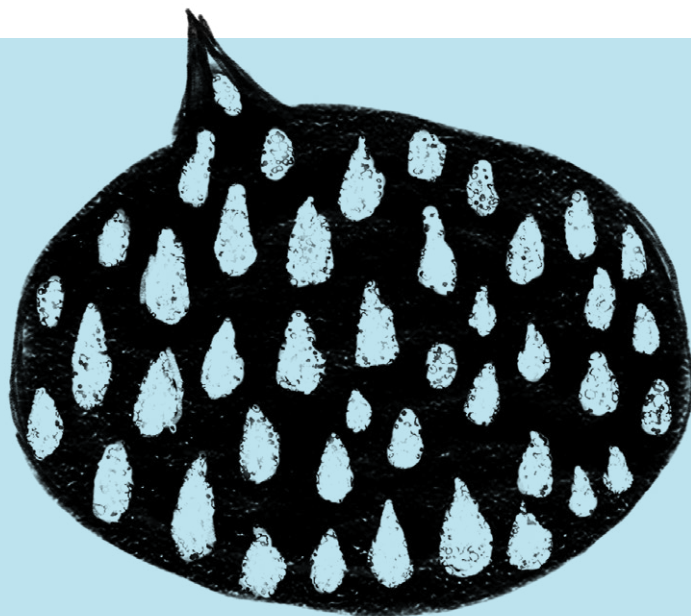
EU:n nuorison teemavuosi 2022 avaa lisää mahdollisuuksia

Yhteisöjen kehittämisen vahvuusalan ja erityisesti nuorisotyön osaamiskärjen näkökulmasta vuosi 2022 tulee olemaan EU-tasolla muutenkin mielenkiintoinen: Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen julkisti vuotuisessa unionin tilaa käsittelevässä puheessaan suunnitelmat EU:n nuorison teemavuodeksi 2022. Aloitteen taustalla ovat erityisesti koronapandemian mukanaan tuomat haasteet nuorten elämään.

Se, miten aloite vuoden aikana konkretisoi nuorten hyväksi esimerkiksi rahoituksen tai muiden toimien muodossa, jää nähtäväksi. Humakin näkökulmasta teemavuoden mukanaan tuoma potentiaali niin oman tunnettuuden kuin TKI-työn kehittämisen suhteen kannattaa kuitenkin pyrkiä hyödyntämään täysimääräisesti.

Kirjoittaja:

Konsta Ylimaunu, FM, TKI-asiantuntija, Humak

Humaks svenskspråkiga kurser ger studerande kompetens i bemötande av mångfald

Janina Sjöstrand

Vi utbildar experter i mångfald

Humak har under det senaste året erbjudit två svenskspråkiga kurser vid vår Öppna Yrkehögskola och på Campus Online. Kurserna ingår i läroplanen för samhällspedagoger (YH) och utgör en del av Humaks kompetenspaket Expert på mångfald (20 studiepoäng).

Kurserna som erbjuds på svenska heter Mänskliga rättigheter och mångfald (5 sp) samt Mångkulturell kompetens och integration (5 sp). På kurserna utvecklar deltagarna sin kompetens i främjandet av mångfald och integration. Studerandena får lära sig olika jämställdhets-

och likabehandlingsbegrepp, frågor gällande mänskliga rättigheter, människorättsfostran och får perspektiv på minoriteters status.

Kurserna ger studerandena färdigheter att upprätta en jämställdhetsplan och att utveckla en normmedvetenhet, vilka de kan tillämpa i sin framtida profession. På kurserna lär sig deltagarna att granska mångfald både på individ- och samhällsnivå och får verktyg för att möta mångfald på ett sensitivt och resursbaserat sätt. Framför allt ger kurserna verktyg för handling som värdesätter mångfald.

Socionom-studerande Bette Ollanketo från Yrkeshögskolan Novia tycker att Humaks svenskspråkiga kurser har varit givande.

Humaks svenskspråkiga kurser väcker intresse

Kursen Mänskliga rättigheter och mångfald (5sp) erbjöds första gången på svenska sommaren 2020, medan kursen Mångkulturell kompetens och integration (5sp) startade upp våren 2021. Sedan kursstarterna har närmare 100 studerande avlagt kurserna, vilket innebär att hittills har studerande sammanlagt avlagt över 400 studiepoäng på svenska vid Humak.

Bette Ollanketo, som studerar till socionom (YH) vid Yrkeshögskolan Novia i Åbo är en av dem som avlagt båda kurserna. Bette upplever att hon lärde sig hur de mänskliga rättigheterna har uppkommit och hur vi har det nu i den värld vi lever i. Enligt Bette innehöll kursen mångsidiga uppgifter och kursen var uppbyggd så, att uppgifterna inte kändes för tunga, utan de var väldigt varierande och inspirerande. "Det var intressant att testa hur bra man kände till olika begrepp, men allra mest tyckte jag om uppgiften där jag fick planera en aktivitet inom människorättsfostran", säger Bette.

Bette upplever att kursen Mångkulturell kompetens och integration förde henne djupare in i temat integration och att hon lärde sig om asylprocessen och vilken lagstiftning som gäller där. "Jag fick också en djupare inblick i hur den offentliga, den privata och tredje sektorn har delat upp arbetet kring flyktingarbetet", konstaterar Bette.

Uppgifterna var, enligt henne, också i den här kursen varierande och mångsidiga. Bette tilltalades särskilt av uppgiften där man skulle följa med medierna och skriva om någonting som just under kursen var aktuellt. Inlärningsdagboken som baserade sig på videomaterialet var, enligt Bette, intressant och hon upplever att hon lärde sig mycket nytt kring asylprocessen. "Jag fick också många nya insikter att ta vara på", säger hon.

På våren 2022 kommer ytterligare två kurser att erbjudas på svenska. Den första heter Mångfald i samhället (5sp) och ger studerande samhällsrelaterade färdigheter som behövs för framtida arbete gällande likabehandling, jämlikhet och hållbar utveckling. På kursen lär sig studerandena om aktiviteter och evenemang som främjar hållbar utveckling och ett aktivt medborgarskap.

På kursen Mångfald i arbetsgemenskapen (5sp), som är den andra nya svenskspråkiga kursen, bekantar sig studerandena med mångfald som en resurs för arbetsgemenskapen och som en framgångsfaktor i den globala världen.

På Humak upplever vi att det är viktigt att även i fortsättningen kunna erbjuda kurser i samhällspedagogik på svenska, eftersom samhällspedagog (YH) utbildningen inte längre erbjuds som helhet på svenska i Finland.

Kirjoittaja:

Janina Sjöstrand, lektor, Humak

Yhteis- kirjoittaminen yhteisöllisenä ja osallistavana oppimis- menetelmänä

Susanna Pitkänen

Yhteisölliset ja osallistavat menetelmät on syksyllä 2021 toteutettu vapaavalintainen opintojakso. Osallistujina oli noin 20 avoimen AMK:n ja Humakin opiskelijaa. Yhtenä jakson tehtävistä oli laatia yhteisesti uutinen kurssin aiheesta prosessikirjoittamisen menetelmällä.

Yhteiskirjoittamisen alustana käytettiin Googlen pilvipalvelussa jaettua tiedostoa. Tämä mahdollisti osallistujille kokemuksen kirjoittamisen organisoinnista, tekstin tuottamisesta ja versioista, kommentoinnista, näkökulman valinnasta ym. Kirjoittamiseen osallistui kymmenkunta opiskelijaa. Tekstiä hiottiin sekä eri aikoihin omatoimisesti että samaan aikaan opiskelijoiden keskenään sopimissa kirjoitushetkissä. Ryhmässä etsittiin, ideoitiin ja valittiin myös artikkelin kuvitusta.

Muutamalle osallistujalle tämä oli ensimmäinen kokemus yhteiskirjoittamisesta. Kokemus oli myönteinen, yllättäväkin. Tällainen prosessi vaatii "heittäytymistä", koska alussa ei ole selvää, millaiseksi tuotos muodostuu ja miten yhteistyö sujuu. Palautteessa muutama hen-

kilö toivoi strukturoidumpia ohjeita prosessiin, eli että valmentajat olisivat ehdottaneet esimerkiksi yhteisiä kirjoitussessioita tai uutisen rakennetta. Toisaalta todettiin, että tämä tehtävä simuloi hyvin työelämässäkin toteutuvia tehtävänantoja ja kirjoitusmenetelmiä, joissa tuotos täytyy saada itseohjautuvasti aikaiseksi annetussa aikataulussa. Tähän tehtävään oli opintojaksolla varattu runsas viikko. Tuotosta ja kirjoitusprosessia käsiteltiin yhteisesti webinaarissa.

Kirjoittaja:

Susanna Pitkänen, lehtori, Humak

Höpöhöpö-juttuja verkossakin! Tässä vaihtoehtoja etäpuurtamiseen

Artikkeli on tuotettu opintojaksolla yhteiskirjoittamisen harjoitteluna

Oletko joskus tylsistynyt verkkopalaverissa tai webinaarissa? Tai tuntuuko sinusta pitäessäsi etäesitystä, että puhut kuuroille korville tai tyhjiille saleille? Mikäli näin on käynyt, et ole varmastikaan ainoa. Oikeastaan näistä reaaliaikaisista monologeista voisi tehdä vaikka videota tai podcasteja.

Reaaliaikaisuus on loistava mahdollisuus! Kun olemme kaikki yhdessä ruudun äärellä, dialogin ikkunat avautuvat aivan erilailla. Kamerat siis vain rohkeasti auki ja gallerianäkymä päälle – tällöin näyttydymme yhdenvertaisina, olemme lähempänä toisiamme ja enemmän läsnä.

Elinikäinen oppiminen on vanha sanonta ja pätee myös hyvin tänä päivänä. Oppiminen tapahtuu kuitenkin hyvin eri tavoin. Mestari-kisälli-malli toimii toisaalla, hiljainen tieto siirtyy seuraavalle ja verkkoympäristössä opitaan aivan uusia ohjauksen toimintamalleja. Mikäli teoria-painotteisista opinnoista on huonoja kokemuksia, voi uuden oppiminen ja itsensä kouluttaminen eteenpäin tuntua haastavalta. Teoreettisen ja käytännön osaamisen lisääminen on siirtynyt pitkälti tietokoneen ja älylaitteiden äärellä tehtäväksi. Tavallisessa suoritettavassa työssä tulee nykyisin osata käyttää eri alustoja ja ohjelmistoja.

Koronapandemia muutti yhteiskunnallista tilannetta radikaalisti ja koronakeväänä tehty digiloikka näkyy myös kasvatus- ja ohjausalalla. Oppiminen siirtyi lähes kokonaan verkkoon. Teknologian lisääntymisestä ja digitalisaatiosta huolimatta, humanistisen ja kasvatustyön ydin on edelleen kohtaamisessa. Mutta mitä kaikkea kohtaava läsnäolo voi tarkoittaa verkossa?

Tutustu rohkeasti erilaisiin alustoihin yhteisöllisyyden lisäämiseksi. Voit tutustua ensin muutamaaan, jolloin opit käyttämään eri menetelmiä luontevasti ja saat myös luotua turvallisen olon itsellesi ja ryhmän jäsenille - itse tapaamisessa ei tällöin tarvitse keskittyä tekniseen puoleen. Näin pääset lisäämään yhteisöllisyyttä ja osallisuutta myös verkkoympäristössä.

Luomalla yhteisen toimivan osallistavan pohjan ja innostavan ilmapiirin verkkoon, sinulla on mahdollisuus löytää uusia ulottuvuuksia, joilla kehittää toimintaa jatkossakin. Voit myös pohdita, miten saisit osallisuutta lisättyä? Voisiko toiminnan suunnitteluun osallistaa myös heitä, jotka haluaisivat äänensä kuuluviin tavalla tai toisella, mutta eivät nauti valokeilassa olemisesta. Onko mahdollisesti huomioitava jotain muuta, millä edistää asioita kuten esimerkiksi selkokielisyys?

Miten siis lisätä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta verkossa, kun se on monille haastavaa kasvistustenkin? Pallonheitto verkossa voi vapauttaa tunnelmaa ja antaa kaikille mahdollisuuden puhua. Verkkoon suunnitelluilla osallisuutta lisäävillä menetelmillä voidaan luoda psykologista turvallisuutta ja siten rohkaista kaikkia aktiivisesti mukaan.

Lämmittelyharjoitus etäkohtaamisen aluksi

Pienen etäryhmän aloituksessa voi kokeilla asosiaatiorinkiä pallotellen, missä vuorovaikutusta harjoitellaan sekä sanoin että elein. Pyydä osallistujia laittamaan gallerianäkymä päälle ja suosittele avaamaan sekä kamera että mikki.

Harjoituksen aloittaja sanoo esimerkiksi sanan ”vuorovaikutus”, sanoo jonkun nimen ja heittää kuvitellun pallon hänelle. Vastaanottaja ottaa kopin ja kertoo, mitä hänelle tulee ensimmäisenä mieleen valitusta sanasta ja antaa vuoron seuraavalle. Jos ohjaajia on useita, he voivat kopitella ensin toisilleen, ja näyttää samalla mallia.

Pallottelua voi soveltaa monin tavoin. Tavoitteena olla vaikka nimien opettelu tai ryhmän pelisääntöjen ideointi kysymyksellä: ”Millaisessa etäryhmässä on hyvä olla?”

Yhteisölliset ja osallistavat menetelmät

-opintojakson opiskelijat: Kirsi Alastalo, Jenni Huttunen, Päivi Korttilalli, Karoliina Koskinen, Elisa Nousiainen, Mila Sjöholm, Anneli Tulppo ja Annakaisa Valli

Nuorisotyö kehittää

Merja Kylmäkoski

VANUPOssa eli valtakunnallisessa nuorisotyön ja -politiikan ohjelmassa 2020–2023 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020) digitaalisuus on tärkeässä roolissa. VANUPO raamittaa myös Humakin nuorisotyötä, ja siksi Humakin nuorisotyön osaamiskärjen strategiassa digitaalisuus on läpileikkaava teema yhdessä osallisuuden ja kansainvälisyyden kanssa. Digitaalisuus ei ole korona-aalloissa Humakin kehittämistyöhön uinut musta joutsen, vaan se on jo ennen covid-19-pandemiaa tietoisesti valittu strateginen linjaus. Ymmärrettävästi covid-19-pandemia on tuonut lisää ponnistusvoimaa Humakin nuorisotyön omaan digiloikkaan. Korona-aikana digitaalisuuden saralla on kehittämistyössä tehty uusia avauksia ja edetty suunniteltua vauhdikkaammin.

Tutkimus vahvistaa digitaalisuuden painoarvoa

Yksi nuorisotyön tulevaisuutta tutkineen Karla Malmin (2021) havainnoista on, että nuorisotyöntekijät uskovat digitaalisen nuorisotyön olevan voimakkaimmin kasvava nuorisotyön osa-alue vuoteen 2030 mennessä. Malmin tutkimus vahvistaa Humakin nuorisotyön strategisen linjauksen osuvuutta.

Humakissa on käynnistynyt vuonna 2021 useita digitaalisuuteen ja nuorten digitaitoihin keskittyviä hankkeita. Hankkeissa työskennellään muun muassa toisen asteen opiskelijoiden ja sairaalassa potilaina olevien nuorten kanssa. Näissä hankkeissa digitaalisuuteen kietoutuvat vahvasti osallisuuden ja yhdenvertaisuuden teemat. Hankkeissa pyritään ehkäisemään

nuorten jäämistä digitalisoituvan yhteiskunnan ja osallisuuden ulkopuolelle puutteellisten digitaalisten taitojen vuoksi. Digitaalisuus voi myös olla keino ylittää fyysisiä osallisuuden esteitä ja vahvistaa nuorten yhdenvertaisuutta ja osallisuutta, kuten Humakin virtuaalisen sairaalanuorisotyön hankkeessa tehdään.

Nuorista puhutaan monesti diginatiiveina, mutta nuoret eivät ole homogeeninen ryhmä eivätkä kaikki nuoret ole yhtä taitavia digitaidoiltaan tai edes yhtä kiinnostuneita digitaalisista palveluista tai mahdollisuuksista. Myös nuorten ja heidän perheidensä taloudelliset mahdollisuudet ovat erilaisia. Nuorten käytössä olevat laitteetkin ovat erilaisia. Yksi ajankohtainen esimerkki nuorten välisestä eroista on julkisuudessa käyty keskustelu nuorten koronarokotusten ajanvarauksesta: kaikilla nuorilla ei ole pankkitunnuksia, joiden avulla ajan voisi varata ilman puhelimesta jonottamista tai virka-ajan ulkopuolella.

Nuorten digitaalisten taitojen karttuminen on tärkeää myös heidän työelämätaitojensa näkökulmasta. Digitaalisuus on osa entistä useampien työarkea, ja kyky ottaa haltuun erilaisia digitaalisia toimintoja ja järjestelmiä sekä niiden päivityksiä on tarpeen monessa ammatissa. Merkittävä kysymys on myös digitaalisten taitojen sukupuolittuneisuus. Työolotutkimuksen (Sutela, Pärnänen & Keyriläinen 2019) mukaan naiset käyttävät työssään tavallisemmin asiakkaiden ajanvarausjärjestelmiä tai sosiaalista mediaa, kuten Twitteriä, Facebookia tai Instagramia. Vastaavasti miesten digityö liittyy tyypillisemmin esineitä ja varastointia seuraaviin sovelluksiin ja 3D-mallinnussovelluksiin. Tutkimus nostaa esiin huolen digitaalisten taitojen pysyvistä polarisoitumisesta työelämätaidona. Nuorisotyön tärkeä tehtävä on rikkoa sukupuolittuneisuus- ja polarisaatiokehitystä omalla toiminnallaan.

Humakin nuorisotyön hankkeissa pyritään tukemaan nuorten ja heidän kanssaan työskentelevien digitaalisten taitojen kehittymistä. Digitaalisten taitojen karttumisen laajempaan tavoitteena on vahvistaa nuorten siirtymiä työelämään ja mahdollisuuksia merkitykselliseen elämään. Humakin nuorisotyö pyrkii hanketoiminnallaan kehittämään välineitä nuorten yhteiskunnallisen osallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen digitalisoituvassakin yhteiskunnassa.

Digitaalisten ympäristöjen haaste nuorisotyön koulutukselle

Kehittämistyön tie on loputon. Maailma ei tule koskaan valmiiksi. Myös Humakin nuorisotyö on vasta alkumatkassa digitaalisuuden taklaamisessa. Yksi suuri haaste on Karla Malminkin (2021) tutkimuksessaan esiin nostama digitaalisissa ympäristöissä tapahtuvan kohtaamisen ja vuorovaikutuksen ero reaali maailmassa tapahtuvaan verrattuna. Teknologisoituvassakin maailmassa nuorisotyön keskiössä on ja pysyy nuoren aito kohtaaminen. Humakin nuorisotyön hankkeista kerrytetään tietoa ja osaamista myös digimaailmassa tapahtuvan kohtaamisen tavoista, joita voidaan jatkojalostaa tulevaisuuden hankkeissa ja jalkauttaa nuorisotyön koulutukseen.

Lähteet

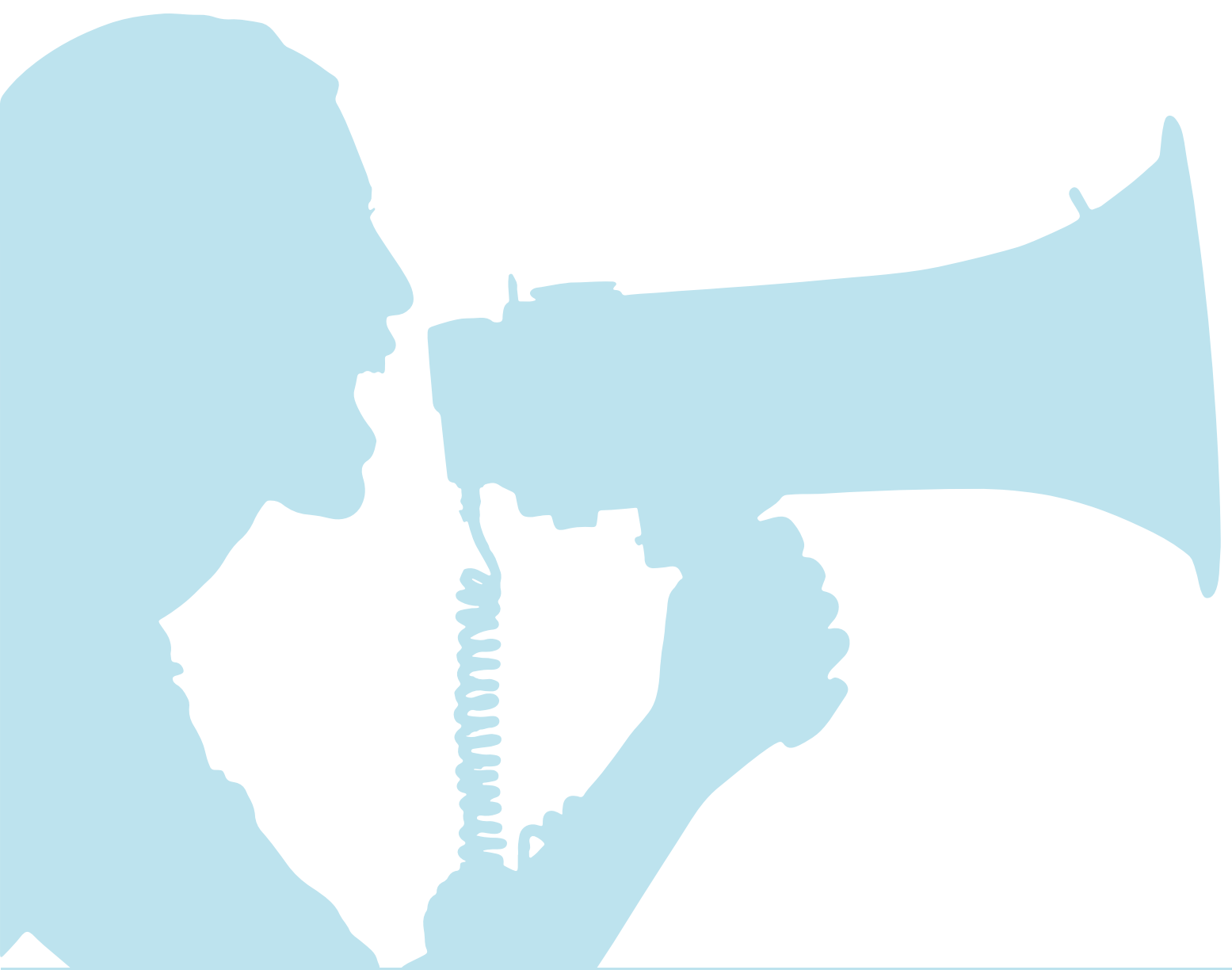
Malm, Karla 2021. ”Parempi vaihtoehto kuin 80-luvun Suomi?” Nuorisotyön tekijät, paikat ja ympäristöt vuonna 2030. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 119. Viitattu 22.10.2021. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/04/Parempi-vaihtoehto-kuin-80-luvun-Suomi.pdf>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2. Viitattu 22.10.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162007/OKM_2020_2_VANUPO_fi_u.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sutela, Hanna & Pärnänen, Anna & Keyriläinen, Marianne 2019. Digiajantyyppien elämä. Työolotutkimuksen tuloksia 1977–2018. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 22.10.2021. https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/tyym_1977-2018_2019_21473_net.pdf

Kirjoittaja:

Merja Kylmäkoski, FT, yliopettaja, Humak

Nuorisotyön Speakers' Corner

Sirpa Ali-Melkkilä | Tiina Heimo | Merja Kylmäkoski

Yksi Humakin nuorisotyön korona-ajan innovaatioista on ensimmäisen kerran Nuorisotyön viikolla 2020 järjestetty, Hyde Parkin Speakers' Cornerin innoittamana kehitelty virtuaalinen Nuorisotyön Speakers' Corner -tapahtuma. Sen idea on, että nuorisotalon ammattilaiset pitävät 5–10 minuutin puheenvuoron nuorisotyöstä. Esikuvansa tavoin tapahtuma on live-tilaisuus, josta ei tule jälkeempään jaettavaa tallennetta. Tapahtuman saavuttaman suuren suosion vuoksi oli heti selvää, että tapahtumasta tulee vuosittainen.

"Täällä Helsinki" – vuoden 2020 lähetyspaikkana Nuorisotiedon kirjasto

Tilaisuuden teemaksi valikoitui "osallisuus ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen". Osa toteuttajista puhui Nuorisotiedon kirjastossa sijaitsevassa Pasilan studiossa. Meillä oli ilo saada Vappu Turunen kirjastolta mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen. Jo tapahtu-

man valmisteluvaiheen alkumetreillä päätettiin, että tilaisuus tulkitaan suomalaiselle viittomakielelle.

Puhujia oli laajalla kirjolla. Tutkijapuheenvuorot olivat 10 minuutin mittaisia, muuten mentiin viiden minuutin puheenvuoroissa juontaja Sirpa Ali-Melkkilän johdolla. Erityistä ensimmäisen vuoden tapahtumassa oli osuus, jonka ajaksi lähetys siirtyi 20 minuutiksi Jyväskylän Veturitalleille. Siellä puhetta jatkettiin Humakin lehtori- ja opiskelijavetoisesti paikallisin puheenvuoroin. Tapahtumassa esiteltiin myös päivitettyt nuorisotyön eettiset pelisäännöt.

Puhujia tai kommenttipuheenvuoroja oli eri toimijoista. Tilaisuus onnistuikin saamaan yhteisen asian äärelle alan korkeakouluttajat, seurakunnan, kunnallisen nuorisotyön, järjestöjä ja aluehallintoviraston – tutkijoita unohtamatta. Koimme tilaisuuden arvokkaaksi opiksi tulevaa ajatellen, eli ehdottomasti jatkoon! Totesimme, että tämä on hyvä konsepti saada koolle paljon eri toimijoita kuormittamatta ihmisiä matkustamisella tai vaatimuksella olla paikalla koko tilaisuuden ajan. Tiiviit, napakat puheenvuorot toimivat erinomaisesti ja toivat esille nuorisotyön eri puolia teemaan liittyen.

Utopioita, dystopioita ja palopuheita nuorisotyöstä Turun kampuksella

Vuoden 2021 tilaisuuden lähetyspaikkana oli Humakin Turun kampus ja teemana ”nuorisotyön utopiat, dystopiat ja palopuheet”. Nuorisotyön eri toimijat eri puolilta Suomea pitivät napakoita puheenvuoroja nuorisotyön ideaalitalanteesta ja uhkakuvista sekä palopuheita nuorisotyön puolesta. Tilaisuudessa kuultiin niin alan tutkijoiden, kouluttajien, tekijöiden, virkahenkilöiden, opiskelijoiden kuin seniorien mielenkiintoisia ja ajankohtaisia puheenvuoroja.

Tilaisuus oli osin kaksikielinen: Juonto oli suomeksi ja ruotsiksi. Lisäksi mukana oli kaksi ruotsinkielistä puheenvuoroa. Nuorisotyön ammattilaisten lisäksi osallistujina oli runsaasti Humakin ensimmäisen vuoden yhteisöpedagogiopiskelijoita, joiden mukaan kaksikielisyys oli kiva ja motivoiva silta tuleviin ruotsin opintoi-

hin. Tätä kautta tuli näkyväksi, että nuorisotyötä tehdään myös ruotsiksi. Lisäksi tilaisuudessa päästiin Wauton matkaan videotervehdyksen kautta. Tervehdyksessä tarkasteltiin liikkuvan nuorisotyön utopioita ja dystopioita.

Moniammatillista yhteistyötä kulissien takana – eetterissä koko nuorisoalan kirjo

Speakers’ Corner järjestetään Humakin nuorisotyön opetushenkilöstön, viestinnän ja IT-hallinnon yhteistyönä. Tapahtuman sisällöstä vastaa opetushenkilöstö. Viestintä tiedottaa tapahtumasta ja fasilitoi verkkokeskustelua, IT-hallinto taas varmistaa tapahtuman teknisen onnistumisen. Yhdessä tekeminen lisää ymmärrystä toisten työstä ja toisten osaamisen arvostusta sekä vahvistaa humakilaisten yhteisöllisyyttä.

Pohjimmiltaan tapahtumassa on kyse yhteisöllisyydestä laajemminkin. Speakers’ Corner kokoaa hetkeksi nuorisotyön eri tehtävissä työskentelevät pohtimaan moniäänisesti nuorisotyötä ja sen merkitystä. Samalla tehdään näkyväksi, miten monipuolista työtä nuorisotyö on ja miten valtavasti alalla on osaamista.

Kirjoittajat:

Sirpa Ali-Melkkilä, lehtori, Humak

Tiina Heimo, lehtori, Humak

Merja Kylmäkoski, yliopettaja, Humak

Ovet auki korkeakouluun!

Eeva Sinisalo-Juha

Keväällä 2021 käynnistyneessä Erasmus+-hankkeessa Opening Universities for Youth in Europe (OUYE) tavoitteena on löytää ja ratkaista niitä ongelmakohtia, joita joillakin nuorilla on korkeakouluopintoihin hakemistamisessa. Hanketta toteutetaan samanaikaisesti Englannissa, Ranskassa, Turkissa ja Suomessa. OUYE-hanketta koordinoi Ranskan Bretagnessa sijaitseva Université de Rennes 1. Koronaepidemian vuoksi hanke on päässyt to-

della käyntiin vasta nyt syksyllä 2021, ja vuosi 2022 tulee hankkeeseen olemaan vahvaa tekemistä.

Idea OUYE:stä tuli aiemmasta hankkeesta, jossa ei ollut mukana suomalaisia. Kun tarve uudelle hankkeelle havaittiin, Suomesta pyydettiin mukaan Valo-Valmennusyhdistys ry. Heillä oli nimittäin jo ollut useita hankkeita, jot-

ka liittyivät oppilaitoksen ulkopuolella hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen muun muassa rikostaustaisten ihmisten parissa. Humak puolestaan pyydettiin mukaan suomalaisiksi korkeakoulukumppaniksi, koska olimme jo olleet yhdessä Partion Nuorisoalan osaamiskeskuksen kanssa kehittämässä järjestöissä hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista Humakin omiin opintoihin.

Miksi ovet eivät aukene?

OUYE-hankkeen tavoitteena on kohdata sellaisia nuoria, jotka ovat hakukelpoisia korkeakouluopintoihin mutta jotka eivät pidä itseään mahdollisina korkeakouluopiskelijoina. Näiden nuorten kanssa työskennellään pilkkoen heidän itselleen luomia opiskeluesteitä. Nuoria on tavattu virtuaalisesti Teamsin välityksellä ja paikan päällä Helsingin Nuorisotakuutalolla. Tapaamisten pohjalta onkin jo löytynyt muutamia keskeisiä ongelmakohtia, jotka estävät korkeakouluopintojen suunnittelua.

Nuorten ehkä useimmin nimeämä este korkeakoulutukseen hakeutumiselle on oman jaksamisen rajallisuus sekä pelko ylikuormittumisesta ja loppuun palamisesta. Tämä pelko kumpuaa nuoren elämästä elämästä ja kokemuksesta omien voimien vähäisyydestä. Jo pelkästään uuteen ryhmään asettuminen voi tuntua rasakalta, ja toisaalta pelko ulkopuolelle jäämisestä jälleen kerran nostaa päätään.

Myös kielet on useampi nuori nostanut esille omaksi kipukohdaksi. Kyseessä voi olla pelko ruotsia tai englantia kohtaan. Mieleen muistuvat omat aiemmat vaikeudet ja epäonnistumiset. Samalla myös asiatekstien lukemiseen, ymmärtämiseen ja kirjoittamiseen liittyvä epävarmuus vaikuttaa olevan monelle haastavaa.

Moni nuori on myös ottanut puheeksi sen, että ei osaa opiskella. Nuorelle on tullut selväksi jo peruskoulussa, ettei hän pysty oppimaan. Keskustelussa käydään läpi kirkkaina säilyneitä kokemuksia huonommuudesta. Jo pelkästään vaatimus istua hiljaa paikoillaan on voinut estää osallistumisen opetukseen. Koulu on muodostunut painajaiseksi, josta ei voikaan herätä.

Miten ovia yritetään avata?

Kutsumme keskustelujia nuorten kanssa valmennukseksi. Nuori kohdataan joko kahden kesken tai ryhmässä. Valmennuksessa etsitään yhdessä nuoren ajatuksia tulevaisuuden alasta: siitä, mikä kiinnostaa. Samalla mietitään, minkälaisia opintoja sen saavuttamiseksi on tarjolla. Usein nuori myös kertoo oma-aloitteisesti listan asioista, joiden vuoksi hän ei voisi kuitenkaan opiskella.

Syksyn 2021 valmennusten perusteella vaikuttaa tärkeältä tuottaa nuorille mielikuvaa korkeakoulusta paikkana, jossa lehtorit – kuten myös opiskelijat – ovat ihan tavallisia ihmisiä. Myös opintojen avaaminen opintojaksotasolle on helpottanut opintojen kokonaisuuden hahmottamisessa. Lisäksi tärkeää on ollut esitellä Valo-Valmennusyhdistyksen harjoittelijoiden valmistamaa koostetta erilaisista korkeakoulujen tarjoamista tukimuodoista. Esimerkiksi turtotoiminta on herättänyt kiinnostusta.

Avoimen korkeakoulun opinnot, väyläopinnot ja polkuopinnot ovat lähtökohtaisesti hyviä reittejä korkeakouluun. Hankalia sen sijaan ovat olleet niiden aikataulut: niihin pitäisi ilmoittautua jo kuukausia aiemmin. Juuri kun nuori olisi rohkaistunut kokeilemaan, mahdollisuutta ei olekaan tarjolla. Myös opintojen maksullisuus on monelle haaste, kuten myös oman tietokoneen hankkiminen.

Esiin on tullut myös nihkeää suhtautumista siihen, että esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeellä oleva nuori voisi edes testata mahdollisuuksiaan avoimen opintojen kautta. Tämä voi tarkoittaa altistumista erilliselle etuuksien käsittelylle, jonka aikana etuuksia ei makseta. Tällöin nuori jäisi ilman toimeentuloa.

Vuoden 2022 aikana saamme paljon lisää ymmärrystä näistä opiskelun haasteista ja niiden selättämisestä.

Kuva: Jaana Härkönen.

Kirjoittaja:

Eeva Sinisalo-Juha, YTM, projektipäällikkö, TKI-asiantuntija, Humak

Uutta jatkuvan oppimisen palveluketjua rakentamassa

Virpi Ruuska

Keski-Suomessa on tällä hetkellä työttömiä työnhakijoita toiseksi eniten koko maassa: työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on 11,7 prosenttia. Samaan aikaan alueella kuitenkin on työvoimatarvetta. Keski-Suomessa esimerkiksi sosiaali- ja terveysala, kone- ja tuotantotekniikka sekä ICT-alat tarvitsevat työvoimaa. (Joutsen 2021; Työ- ja elinkeinoministeriö 2021a.)

Syksyllä 2020 on käynnistynyt Uutta jatkuvan oppimisen palveluketjua Keski-Suomen työllisyyden kokeilukuntiin -hanke (2020–2023). Hankkeessa rakennetaan OsaajaKS-palveluketju, jonka tavoitteena on auttaa keskisuomalaisia työttömiä työnhakijoita työllistymään lisäkoulutuksen avulla ja sen myötä työnantajia saamaan osaavia työntekijöitä työvoimapulaa korjaamaan.

OsaajaKS-palveluketjua rakennetaan tiiviissä yhteistyössä Työllisyyden kuntakokeilun kanssa. Palveluketjun kohderyhmä ovat kuntakokeilun asiakkaat, noin 12 000 henkilöä. Kuntakokeilun asiakkaana ovat työttömät työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansioidonlaiseen päivärahaan. Tähän kohderyhmään kuuluvat lisäksi kaikki alle 30-vuotiaat sekä maahanmuuttajataustaiset ja/tai vieras-kieliset henkilöt. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021b; Viljakainen, Pintilä & Lassila 2021.)

OsaajaKS-palveluketjua rakennetaan neljän eri työpaketin kautta. Työpaketti 1 vastaa hankkeen toiminnan koordinaatiosta ja viestinnästä. Työpaketti 2 kartoittaa työelämän osaamistarpeita. Kartoituksen tuloksena on syntynyt raportti (Lassila, Seppänen, Jokinen, Jylänki, Paunonen, Aaltonen, Salmelin, Piispanen, Pinola & Makkula 2021). Työpaketti 3:ssa kehitetään lyhytkestoisia koulutuksia, joilla pyritään vastaamaan kartoituksessa esiin nousseisiin työelämän osaamistarpeisiin. Työpaketti 4 keskittyy työttömien työnhakijoiden ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittämiseen sekä alueellisen koulutus- ja uraohjaustarjonnan näkyväksi tekemiseen. Humakin osuus hankkeessa näkyy kaikissa työpaketeissa, mutta painottuu erityisesti työpakettiin 3, jossa muotoillaan ja tuotetaan työttömille työnhakijoille erilaisia lyhytkoulutustuotteita osaamisen rakentamiseksi.

Yhteisöpedagogiopiskelijat kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaamista tuottamassa

Humakin Jyväskylän kampuksen kolmannen vuoden yhteisöpedagogiopiskelijat pääsevät syksyn 2021 Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus -opintojaksossa kohtaamaan maahanmuuttajanuoria. Opintojaksolla opiskelijat rakentavat osaamistaan opintojakson tavoitteiden mukaisesti ja tarjoavat osaamistaan OsaajaKS-palveluketjun rakentamiseksi. Kansainvälisen ja monikulttuurisuuden osaamista kehitetään koulutuksen ja työllistymisen lähtökohdista.

OsaajaKS

Opiskelijoiden tavoitteena on oppia kommunikoimaan kansainvälisissä ympäristöissä sekä tarkastelemaan ja kehittämään ammatillista työskentelyään. Opintojakson aikana opiskelijat oppivat arvioimaan ja edistämään moniarvoista ja -kulttuurista toimintaa. Kohtaamalla aidosti maahanmuuttajanuoria opiskelija voi vahvistaa maahan ja maasta muuttaneiden sosiaalisia suhteita. Tavoitteena on, että opiskelija oppii tiedostamaan monimuotoisuuden ja monikulttuurisuuden yksilön kehittymisen ja yhteisöllisen kehittämisen mahdollisuutena. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018.)

Opiskelijoiden tehtävänä on konkreettisesti kartoittaa maahanmuuttajanuorten tuen tarvetta koulutukseen tai työelämään siirryttäessä. Kartoituksen perusteella muodostetaan toimintamalli, jonka avulla voidaan tukea aliedustettuja ryhmiä koulutukseen tai työelämään siirtymisessä. Opiskelijoiden arvokasta tietoa ja tuotoksia hyödynnetään OsaajaKS-palveluketjun rakentamisessa ja toimintamallin kehittämisessä.

OsaajaKS-palveluketju muodostuu yhteistyössä

OsaajaKS-projektia rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö ja koordinoi Jyväskylän yliopisto. OsaajaKS -palveluketju rakentaa laaja-pohjainen yhteistyöverkosto, jossa on mukana oppilaitosten henkilöstöä ja opiskelijoita, työllisyyden kuntakokeilun toimijoita sekä maahanmuuttajatoimijoita. Yhdessä on enemmän.

Tutustu jatkuvan oppimisen OsaajaKS-sivuihin: <https://osaajaks.fi/fi>.

Lähteet:

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018. Yhteisöpedagogikoulutus. Opetussuunnitelma 2018 – 2024. Viitattu 8.11.2021. <https://opiskelijanopas.humak.fi/wp-content/uploads/sites/5/2021/10/Yhteisopedagogi-AMK-OPS-2018-24.pdf>

Joutsen, Heli 2021. Jatkuvan oppimisen palveluketju OsaajaKS kokoaa koulutus- ja uraohjauspalvelut yhteen Keski-Suomessa. Viitattu 4.11.2021. <https://peda.net/hankkeet/elotori/ajankohtaiskatsaus/nro19/7>

Lassila, Kaisa & Seppänen, Mari & Jokinen, Jukka & Jylänki, Heikki & Paunonen, Sari & Aaltonen, Sami & Salmelin, Maija & Piispanen, Olavi & Pinola, Pirkko & Makkula, Mervi 2021. OsaajaKS. Millaista osaamista Keski-Suomessa tarvitaan? Raportti OsaajaKS-palveluketju varten tehdystä osaamistarvekartoituksesta sosiaali- ja terveysalalla, kone- ja tuotantotekniikan alalla sekä ICT-alalla. <https://osaajaks.fi/fi/hankkeen-osa-alueet/osaajaks-osaamistarpeet-raportti-2021.pdf>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021a. Työllisyyskatsaus. Syyskuu 2021. Viitattu 4.11.2021. <https://www.tem-tyollisyyskatsaus.fi/graph/tkat/tkat.aspx#>

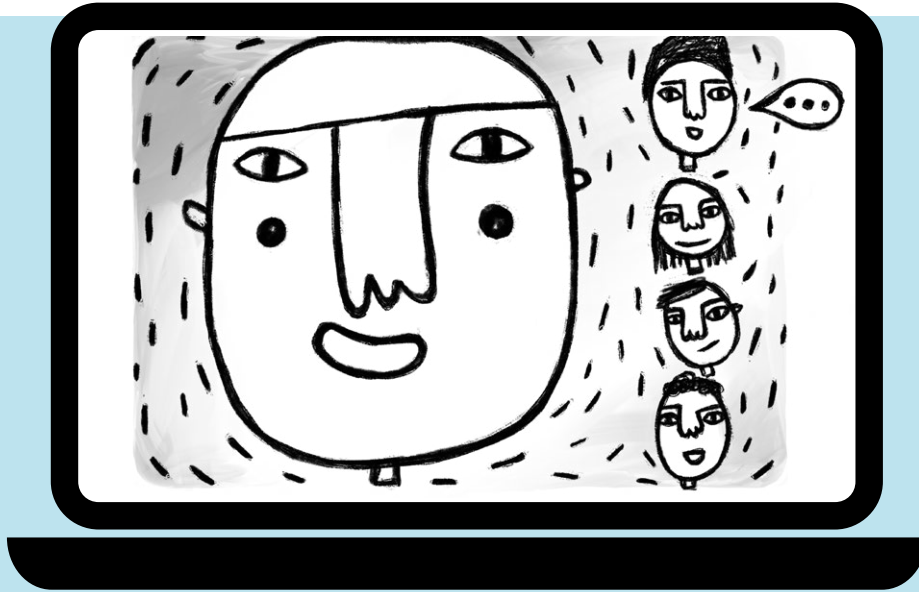
Työ- ja elinkeinoministeriö 2021b. Työllisyyden kuntakokeilut. Viitattu 4.11.2021. <https://tem.fi/tyollisyyskokeilut>

Viljakainen, Maarit & Pintilä, Tytti & Lassila, Kaisa 2021. OsaajaKS-palveluketju vastaa työelämän osaamistarpeisiin. Blogikirjoitus 21.4.2021. <https://www.avoin.jyu.fi/fi/blogit/osaajaks-palveluketju-vastaa-tyoelaman-osaamistarpeisiin>

Kirjoittaja:

Virpi Ruuska, koulutussuunnittelija, Humak

Nuorisotyölle uusi toimintaympäristö haltuun digitaalisessa sairaalanuorisotyössä

Sari Huttu

Humak ja Kympin Lapset ry. pilotoivat digitaalista sairaalanuorisotyötä Uuden lastensairaalan syöpäosaston lapsille ja nuorille kokeiluna keväällä 2021. Toimintaa toteuttivat verkkonuorisotyön ammattilaiset Helsingin kaupungin nuorisopalveluista yhdessä Humakin yhteisöpedagogiopiskelijoiden kanssa. Uudenlaisen nuorisotyön mahdollistaminen ja kehittäminen jatkuu Etelä-Suomen AVIn nuorisotyön kehittämismäärärahan avulla vuoden 2022 loppuun.

Nuorisotyö on parhaimmillaan sekä toiminnan että tuen tarjoamista monipuolisissa lasten ja nuorten toimintaympäristöissä muuttuvissa elämäntilanteissa. Sairaala on nuorisotyölle lähes tuntematon toimintaympäristö Suomessa. Kirjoittajan ystävän Anu Tikan toimiessa Kympin Lapset ry:n toimin-

nanjohtajana keskusteluissa heräsi ajatus digitaalisen sairaalanuorisotyön kehittämisestä Suomeen. Nuorisotyön jalkauttaminen periaatteessa hyvin haavoittuvassa asemassa oleville lapsille ja nuorille koettiin tärkeäksi ja tarvelähtöiseksi, ja ideaa lähdettiin kehittelemään ja selvittämään yhdessä.

Humakin ja HYKSin lapsisyöpäpotilaiden vanhemmat ja ystävät ry:n (Kympin Lapset ry.) yhteistyöpalaverissa todettiin, että tässä saattaisi olla uudenlainen, tarvelähtöinen hankeidea. Mukaan ideoimaan kutsuttiin Humakin nuorisotyön yliopettaja Merja Kylmäkoski. Humakin opiskelijoista mukaan toiminnan suunnitteluun saatiin kolme yhteisöpedagogiopiskelijaa: Jaana Aalto, Elina Hynynen-Sanchez ja Heini Muukkonen. Alun suunnittelupalaveriin saatiin myös kaksi työntekijää kahdesta osaamiskeskuksesta: Mimmi Mäkinen digitaalisen nuorisotyön keskukselta Verkestä ja Juha Leskinen kunnallisen nuorisotyön osaamiskeskus Kanuunasta. Työryhmässä heräsi idea tarpeesta saada toimintaan mukaan hyviä ja kokeneita verkkonuorisotyön ammattilaisia. Niinpä lähestyin Helsingin kaupungin nuorisopalveluiden päällikköä Mikko Vatkaa, joka lupasikin oman organisaationsa mukaan työn suunnitteluun. Myös HUSin edustaja osallistui osaan suunnittelupalaverista. Oli helppoa jakaa yhteinen näkemys siitä, että tämä työ on tarpeellista ja merkityksellistä.

Vuoden 2020 aikana koronavirus haastoi sairaalahoidossa olevan kohderyhmämme hyvinvointia entisestään. Jo aiemmin haasteellinen eristyneisyys muista sosiaalisista kontakteista korostui merkittävästi. Koronan aikana lapsi tai nuori joutui vanhempansa kanssa eristykseen potilashuoneeseen. Tätä kautta he menettivät edellä mainittujen seikkojen lisäksi kaiken kontaktin muihin lapsisyöpäpotilaisiin. Vanhemmat toivoivat lapsillensa virkistystoimintaa, jonka kautta lapset ja nuoret pääsisivät hetkellisesti ”lomalle” sairastamisesta.

Digitaalisen nuorisotyön pilotointi mahdollistuu

Koska toiminnalle ei ollut hankerahoitusta vuoden 2021 alussa, Helsingin kaupungin nuorisopalvelut rahoittivat ohjaustoimintaa oman organisaationsa budjetista kolmen kuukauden kokeilujakson ajan. Tämä oli upea kädenojennus – kiitos siitä. Ohjaajiksi kokeilujaksolle saatiin kolme upeaa digitaalisen nuorisotyön ammattilaista. Toimintaa Helsingin kaupungin nuorisopalveluista organisoivat mahtavat nuorisotyön osaajat ja esimiehet Tiina Nurmi ja Merja Hovi.

Kokeilujakson kohderyhmään kuuluivat Uuden lastensairaalan Taika-vuodeosastolla syöpähoidoissa olevat lapset ja nuoret sekä samalla osastolla hoidettavat elinsiirtopotilaat. Osastolla on yhteensä 26 potilaspaikkaa, ja siellä hoidetaan pääasiassa 0–18-vuotiaita potilaita. Kokeilun tavoite oli lapsisyöpäpotilaiden psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen. Toimintaan osallistuneet lapset ja nuoret saivat itse vaikuttaa toiminnan sisältöön, ja kokeilujakson toiminta toteutuikin pääsääntöisesti pelitoimintana maanantaisin. Ohjaustoiminnassa on ollut mukana vertaisia: jo syövästä parantuneita nuoria.

Syksyllä 2021 saimme iloisen uutisen Etelä-Suomen AVIsta. Hankehakemuksemme hyväksyttiin ja saimme nuorisotyön kehittämismäärärahaa digitaalisen sairaalanuorisotyön jatkamisen kehittämiseksi. Uuden työmuodon kehittämisen kautta digitaalinen sairaalanuorisotyömuoto palvelee tulevaisuudessa myös muita lapsi- ja nuorisopotilaita. Tavoitteena on luoda uusi, kohdennettu nuorisotyön toimintamuoto, joka huomioi jokaisen potilaan erityistarpeet, elämäntilanteen ja vertaistuen tarpeen. Kympin Lasten tekemän taustatyön tuloksena on selvästi pääteltävissä, ettei tavanomainen digitaalinen nuorisotyö sellaisenaan vastaa lapsisyöpäpotilaiden tuen tarpeeseen, vaan työmuotoa tulee kehittää sekä potilaiden tarpeet että sairauden ja sairaalaympäristön asettamat rajoitukset huomioon ottaen.

Aluehallintovirasto

Kirjoittaja:

Sari Huttu, YTM, lehtori, opinto-ohjaaja, Humak

DigiGym-hanke digittää:

Digi pintaan täytyy saada!

Marjo Kolehmainen | Saku Piispanen

Mikä sinun digikuntosi on? Kuntoa on testattu ja koeteltu viime aikoina covid-19:n myötä. Moni on kokenut osallistuneensa pikajuoksuksiinsa. Kisassa yhteisöt ovat ottaneet digiloikia, joihin on osallistunut lähes jokainen – niin Valo-Valmennusyhdistys kuin Humak. Valo-Valmennuksessa havaittiin digimaailmaan loikattaessa, että joidenkin haavoittuvassa asemassa olevien työpajatoiminnan asiakkaiden tavoittamiseen ja heidän mielenkiintonsa ylläpitämiseen digitaalisissa toimintaympäristöissä liittyi haasteita. Osaamisen rima asettui liian korkealle, vaadittava digikunnon ajoitus ei osunut kaikilla kohdalleen. Se normaali yhdessä tekemisen riemu oli kadoksissa! Yhteisöllisyys

on se juttu, josta työpajatoiminta – kuten myös Humak – tunnetaan. Niinpä puhallettiin yhdessä pölyt näytöiltä ja lähdettiin kohti DigiGymiä! Mistä saadaan se ihana treenifilis ja miksi treenata digitaitoja?

Valo-Valmennusyhdistys tarjoaa haavoittuvassa asemassa oleville 18–35-vuotiaille tukea siirtymävaiheissa koulutukseen ja työhön. Palvelumuotoja on useita, esimerkiksi työpajatoiminta. Humakin nuorisotyön koulutuksen vahva tahto taas on osallistua nuorten hyvinvoinnin ja toimijuuden edistämisen tukemiseen kehittämisen, tutkimuksellisen ja käytännön työn osaamisellaan.

Digitystä yhteisöllisesti

Euroopan sosiaalirahaston rahoittaman DigiGymin aikana (1.10.2021–31.8.2023) selvitetään Valo-Valmennusyhdistyksen Jyväskylän toimipisteen asiakkaiden kanssa heidän digitaitojaan sekä halukkuuttaan ja kykyään työskennellä digitaalisissa oppimisympäristöissä. Samalla selvitetään asiakkaiden käsityksiä digitaalisten tilojen viihtyisyydestä sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden mahdollistumisesta niissä. Vastaavasti selvitetään henkilöstön digitaalisiin taitoihin liittyviä osaamistarpeita ja digitaalisiin toimintaympäristöihin kohdistuvia odotuksia.

Valo-Valmennusyhdistyksen työpajojen arjessa yhteisöllisyys on merkittävässä roolissa pajalaisten kuntoutumisen tavoitteiden saavuttamisessa. Toimintaa toteutetaan yhdessä eri pajojen ja pajalaisten välillä. Pajalaiset ovat toistensa tukena siinä missä ohjaajatkin. Valon pelipajalla hyödynnettävä Discord on hyvä esimerkki jo käytössä olevasta yhteisöllisestä digittämisestä. Kyseisen sovelluksen avulla pajalaiset pitävät yhteyttä toisiin pajalaisiin ja pajalla toimiviin ohjaajiin, olivatpa he paikan päällä tai etäyhteyksien päässä. Yhteydenpito onnistuu niin teksti- kuin puhekanavienkin avulla. Yhteisöllisyys Valon Discordin näkyä etenkin tsempein, ihasteluin ja tervehdyksin.

Yhteisöllisen digittämisen haasteita vastaan

Aluksi kartoitetaan niin pajalaisten kuin ohjaajien nykyinen digikunto. Selvityksen perusteella tehdään treeniohjelma ja toteutetaan workshop-koulutuksia, joilla edistetään digikuntoa eli nostetaan osaamista. Tarvittaessa annetaan yksilöohjausta. DigiGymissä tullaan varmasti ravistelemaan asenteita – niin kohderyhmään kuuluvien pajalaisten kuin yhteiskunnan asenteita – haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten mahdollisuuksiin ja toimijuuteen digiyhteiskunnassa.

Eräiden pajalaisten kanssa käytyjen keskustelujen mukaan niin vanhemmat, isovanhemmat kuin yhteiskunta saattavat luoda ennakkoluuloja digimaailmassa tapahtuvaa vuorovaikutus-

ta kohtaan. Pajalaiset kertoivat törmänneensä asenteisiin, joissa ystävyyttä ja vuorovaikutusta nettikavereiden kanssa kyseenalaistetaan, sillä nettikaverit eivät ole ”oikeita” kavereita. Tämä harmittaa pajalaisia. Käytännössä tällä samalla ajattelumallilla tulisi kyseenalaistaa myös niin diginä tapahtuva työpajatoiminta ja siihen liittyvä yhteisöllisyys kuin lukuisat sosiaalisen median kanavatkin epäaitoina. Ravisteltavaa tulee riittämään. Digi pintaan pitää saada!

Yhteisöllinen digitaalinen ohjausympäristö

Yhteistreneilla ja sopivilla harjoituksilla, joiden tuloksia esittelemme valitsemillamme digiareenoilla, tulemme taatusti ravistelemaan asenteita, pidämme yhdessä hauskaa ja nostamme digikuntoa. Yhteiskehittämällä ja -kokeilemalla luomme DigiGymissä digitoimintaa tukevaa ja yhteisöllistä toimintamallia. Seuraavien vuosien treenaaminen tukee yksilöiden ja pajayhteisön mahdollisuuksia toimia ja osallistua yhä digitalisoituvassa maailmassa.

Kaikki on mahdollista, niin kauan kuin sähköä riittää. Kaikki ei tapahdu ensimmäisellä kerralla tai noin vain, mutta DigiGymillä kokeillaan uudestaan – tehdään toistoja. Humak osallistuu mallin levittämiseen järjestö- ja nuorisotyön toimijoille, ja toki treenattaessa kehittyvät samalla humakilaistenkin digilihakset.

Kuva: Inka Pasanen

Kirjoittajat:

Marjo Kolehmainen, projektipäällikkö (DigiGym-hanke) ja yhteisöpedagogikoulutuksen lehtori, Humak

Saku Piispanen, ohjaaja (DigiGym-hanke), Valo-Valmennusyhdistys ry

R.I.P. – IPR

Merja Kylmäkoski

Humakin ylemmän AMK:n opetussuunnitelmien päivityksen myötä syksyllä 2018 voimaan tulleen Yhteisöpedagogi (ylempi AMK) -opetussuunnitelman toteutus päättyi kuluvan lukuvuoden lopussa. Samalla opetusohjelmasta poistuu IPR-verkkokurssi eli Intellectual Property Rights -kurssi, jolla yhteisöpedagogi (ylempi AMK) -opiskelijat opiskelivat aineettomien oikeuksien perusteita. Verkkokurssi kehitettiin ainutlaatuisena työelämä- ja opiskelijayhteistyönä IPR University Centerin, Patentti- ja rekisterihallituksen ja yhteisöpedagogi (ylempi AMK) -opiskelijaryhmän kanssa.

Verkkokurssi räätälöitiin työelämäyhteistyöhön ja pilottiryhmäksi valitun yhteisöpedagogi (ylempi AMK) -vuosikurssin opiskelijoiden kanssa. Työelämäkumppanin kehittäjätiimi jalkautui pilottiryhmän lähiopetuspäivään, jossa opiskelijat antoivat palautetta ja toiveita kurssin sisältöjen osuvuudesta oman alansa tarpeisiin sekä testasivat kurssin teknisiä ratkaisuja. IPR University Centerin ja Patentti- ja rekisterihallituksen aikaisemmasta korkeakoulu yhteistyöstä poiketen verkkokurssin yhteyteen laadittiin myös esseetehtävä, jossa opiskelijat sovelsivat verkkokurssin sisältöjä autenttiseen työelämä-

kontekstiin. Kehitystyötä tuki myös samanaikaisesti käynnissä ollut ammattikorkeakoulujen Toteemi-hanke, jossa Humak kehitti yhteisöpedagogi (ylempi AMK) -koulutuksen digitaalisia oppimisympäristöjä ja digitaalisuutta.

Alun ihmetyksestä oivallukseen

Verkkokurssin alettua Moodlessa monen opiskelijan ensimmäinen reaktio oli hämmennys. Kirjainlyhenne IPR eli Intellectual Property Rights ei ollut kaikille entuudestaan tuttu. Moodlen aloitusosion suomenkielinen käännös lyhenteestä IPR, aineettomat oikeudet, ja seuraavien osioiden otsikoista löytyvät sanat teollisoikeudet ja tekijänoikeudet auttoivat hahmottamaan, mistä opinnoissa oli kyse. Tästä huolimatta monelle opiskelijalle oli vaikeaa oivaltaa opintojen yhteyttä omaa elämäänsä, kunnes he aloittivat kurssin suorittamisen ja alkoivat pohtia sen sisältöjen soveltamista työhönsä. Tällöin syntyi ymmärrys, miksi IPR-opinnot kuuluvat opintojakson sisältöihin. Useat opiskelijat myös havahtui-

vat IPR-asioiden kehittämistarpeeseen omis-
sa työyhteisöissään. IPR-kysymysten havaittiin
olevan sellainen osa arkea, johon ei aikaisem-
min ollut kiinnitetty huomiota. Silmien avau-
tumisen myötä IPR-kysymykset tunnistettiin
verkkokurssin jälkeen paremmin, ja niiden ke-
hittämiseen osattiin tarttua. Opinnoista saatu
opiskelijapalaute oli myönteistä: opiskelijat ko-
kivat – ehkä jopa omaksi yllätykseksensä – oppi-
neensa heille aidosti hyödyllisiä asioita.

Yksi verkkokurssin suunnittelun keskeisiä peri-
aatteita oli, että sen kehittämistyössä käytettiin
opiskelijapilottiryhmää. Pilottiryhmän palaut-
teen perusteella voitiin varmistaa, että kurssin
esimerkit ja esitystapa vastaavat sen kohde-
ryhmää. Opinnoista saadun palautteen perus-
teella tässä onnistuttiin.

Kevyet mullat IPR-opinnoille

Opintojakson opettajan näkökulmasta sii-
hen sisältyvät IPR-opinnot ovat olleet mie-
lekäs osa opintoja ja myös kevyesti toteu-
tettavissa. Opiskelijalle taas automatisoitu
verkkokurssi on ollut joustavasti opiskeltavis-
sa. Toteutussuunnitelmassa vasta syysluku-
kaudelle 2020 sijoitettu verkkokurssi voitiin-
kin avata ketterästi jo koronakeväänä 2020
vastaamaan koronatilanteessa lomautettujen
opiskelijoiden tarvetta hyödyntää lisääntynyt-
tä vapaa-aikaansa opintojen suorittamiseen.
Koska kurssi oli verkkokurssi jo valmiiksi, se oli
myös käytettävissä ilman erillisiä toimenpitei-
tä fyysisten opiskelutilojen sulkeutuessa koro-
nan vuoksi.

Covid-19-pandemia myös vauhditti digiloikkaa.
Digitaalisuus on tullut entistä enemmän myös
yhteisöpedagogien työn arkeen, ja sitä kautta
digitaalisuuteen liittyvien IPR-kysymysten hal-
linta on käynyt tärkeämmäksi. Verkkokurssi on
tukenut opiskelijoita näissäkin kysymyksissä.

Vaikka Humakin uudessa opetussuunnitelmas-
sa ylempi AMK-koulutus ei jatkossa enää sisäl-
lä IPR-opintoja, aihetta voi opiskella esimerkik-
si IPR University Centerin koulutuksissa, joissa
lähes kaikissa on ilmoittautumisjärjestyksessä
täytettäviä, maksuttomia opiskelijavapaapaik-
koja. IPR University Center tarjoaa myös kah-

Teollis- ja tekijänoikeudet ovat läsnä monissa arjen asioissa.

den opintopisteen laajuista, kaikille opiskeli-
joille tarkoitettua, maksutonta IPR is the new
black -verkkokurssia. Kurssi ei edellytä aikai-
sempia opintoja, ja sen voi suorittaa suomek-
si tai englanniksi. Nyt hyvästeltävän Humakin
IPR-verkkokurssin kokemusten perusteella on
helppo suositella IPR-opintoja kaikille yhtei-
söpedagogiopiskelijoille osana oman jatkuvan
oppimisen opintoja.

Kirjoittaja:

Merja Kylmäkoski, FT, yliopettaja, Humak

Reflections on Research Integrity

Merja Kylmäkoski

Humak is engaged in applied research, development and innovation activities. Research integrity is a pivotal part of RDI work at the universities of applied science. As an institution, Humak is committed to the guidelines of the Finnish Advisory Board on Research Integrity (TENK). TENK's Responsible conduct of research and procedures for handling allegations of misconduct in Finland is the key document on research integrity in Finland. As a result of participating in the Horizon 2020 funded the Virt2ue Train-the-Trainer program as a trainee, I have been able to have valuable peer discussions with trainer trainees from different countries, and utilise the material developed by the Virt2ue project in my own teaching, thus enriching Humak's teaching on research integrity.

The Importance of Virtue

The Finnish language does not have a grammatical gender. For this reason, the Finnish word for virtue, 'hyve', does not carry the same gender biased etymology as does the English word. The word 'virtue' is traced back to the Latin word 'vir' (man) via 'virtus' (manliness, valour, strength); and the attributes associated with 'virtus' are typically perceived masculine strengths, whereas the Finnish word 'hyve' comes from the word 'hyvä' (good).

The words we use mould our thinking: when working in English we need to rethink and redefine the concepts we use. Being a native speaker of a minority language can be a disadvantage in an international field of research. Furthermore, working on a small academic field, i.e. youth work, can lead to double marginalisation. However, when discussing virtue, these two potential disadvantages can be a strength. A native Finnish speaker is inclined to associate virtue to goodness, which gives the speaker a softer view to the concept than what the Latin, rather militarily-orientated origin of the word 'virtue' implies. In addition, when working with or researching youngsters, there is always a possibility that you may be dealing with people who are in a vulnerable situation due to their young age or other reasons. A gentle gaze and understanding of the shades of grey is inherent in youth work. Ethical considerations and balancing pros and cons of

the alternative courses of action come naturally to youth work professionals

The Golden Mean

In youth work and in any research, the most important maxim is do no harm. When dealing with minors, especially those under the age of 15, this is an especially important concern. Research situations can be complex: it is not always clear what the right thing to do is. One of the many teachings from the Virt2ue Train-the-Trainer programme was the use of the golden mean as an aid to find a solution for an ethical problem. The golden mean refers to Aristotle's virtue ethics. It is the desirable middle between two extremes, deficiency and excess. The right actions will follow if we focus on being good people, i.e. courage is the golden mean between cowardice and recklessness. This and the other Virt2ue toolbox exercises will be an asset for Humak's research integrity teaching.

Sources

The Embassy of God Science. Retrived 20/10/2021 https://www.embassy.science/wiki/Main_Page

Kirjoittaja:

Merja Kylmäkoski, FT, yliopettaja, Humak

The writer is a certified VIRT2UE trainer. The VIRT2UE project, funded by the European Commission, has trained over 400 trainers across the Europe.

Aktiivinen ja hyvinvoiva korkeakoulu -hankkeeseen on saatu avustusta opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnallisen elämäntavan valtakunnallisesta kehittämisavustuksesta. Hankkeessa toimeenpannaan erityisesti Liikkuva opiskelu -ohjelmaa korkeakoulujen osalta. Humakissa hankkeen kick-off-viikolla toteutettiin muun muassa yhteisöllinen kulttuurikävely kotikampuksen hoodeilla Korpilahden kotiseutumuseon alueella.

Kulttuuria, kävelyä ja hyvinvointia

Maarit Honkonen-Seppälä

Marraskuun alun aurinko pilkistää pilven raosta. Ilma on leppeä, vaikka ison Päijänteen puolelta tuulee. Mielessä käy ilmastonmuutos, mutta keskityn kuuntelemaan. Olemme Korpilahden kotiseutumuseon pihamaalla. Museoaktiivi Tuija Broman pyytää ummistamaan silmät ja siirtymään aikamatkalle yli 2 000 vuoden taak-

se. Tarina kertoo ajasta ennen Humakia ja hankkeita. Kurkistan toisella silmällä. Näky on mieleenpainuva: yli 20 Yhteisöpedagogi (AMK) -opiskelijaa kuuntelee keskittyneesti narratiivia Korpilahden historiasta, kotiseutumuseosta, kirkosta ja kylän Höyry-galleriasta.

Olemme Kulttuurikävelyllä kimpassa Korpi-
lahdella -tapahtumassa, joka on osa Keski-
Suomen maakunnan korkeakoulujen yhteis-
tä kick-off-viikkoa. Kick-off puolestaan on osa
Aktiivinen ja hyvinvoiva korkeakoulu -hanket-
ta, jonka tavoitteena on lisätä opiskelijoiden ja
henkilökunnan hyvinvointia ja liikuntaa sekä
vahvistaa oppimista.

Liikuntasuosituksat pelkkänä haaveena

Empiiriset havainnot ja tutkimukset kerto-
vat, että korkeakouluopiskelijoiden päivä on
nykyisellään fyysisesti erittäin passiivinen.
Hallituksen liikuntapolitiikan selonteon mukaan

2/3 korkeakouluopiskelijoista ei liiku tarpeeksi
ja joka kymmenes ei liiku lainkaan.

Etäopetuksen lisääntyminen ja covid-19-pan-
demia ovat entisestään lisänneet tar-
vetta aktivoida opiskeluarkea. Hankkeen
tärkeyttä vahvistavat myös karut luvut opiske-
lijoiden elämänhallinnan ja jaksamisen haas-
teista sekä lisääntyneestä yksinäisyydestä.
Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvin-
vointitutkimuksen (KOTT) mukaan jopa 70 pro-
senttia 18–26-vuotiaista korkeakouluopis-
kelijoista kokee, että opiskelu on vaikeutunut
koronaepidemian aikana.

Yhteisöllistä aktiivisuutta

Aktiivinen ja hyvinvoiva korkeakoulu -han-
ke käynnistyi opetus- ja kulttuuriministeri-
ön tuella kesäkuussa 2021. Hankkeen avulla
toimeenpannaan erityisesti Liikkuva opiske-
lu -ohjelmaa korkeakoulujen osalta. Yhteistyö
Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja yliopis-
ton, Ilmasotakoulun sekä Humakin kesken on
uniikkia mutta toimivaa. Kulttuurikävelyn lop-
pupetreillä, pienen mäen päällä, aavistuksen
hengästynyt korkeakouluopiskelijoiden ryhmä
pohtii elämänmenoa kiitollisena kehityksestä,
koulutuksesta ja yhdessä oppimisesta.

**Kick-off-viikon webinaaritallenteet
löytyvät Aktiivinen ja hyvinvoiva
korkeakoulu -hankkeen kotisivuilta.**

**Sivuille on myös koottu vinkkejä
lähiliikuntapaikoista omatoimi-
toteutukseen: [https://www.jamk.fi/fi/
Tutkimus-ja-kehitys/projektit/aktiivi-
nen-ja-hyvinvoiva-korkeakoulu/etusivu/](https://www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/projektit/aktiivi-nen-ja-hyvinvoiva-korkeakoulu/etusivu/)**

Kirjoittaja

Maarit Honkonen-Seppälä, Humakin lehtori
Jyväskylän alueyksiköstä.

K

Mikä Kentauri on ja mihin se on menossa?

Pekka Kaunismaa

Nuorisoalan osaamiskeskus Kentauri käynnistyi huhtikuussa 2020. Se on siis tätä kirjoitettaessa lähestymässä puolentoista vuoden ikää. Toiminta on saavuttanut täyden lentokorkeuden: se on tuottamassa nuorisoalan järjestöille tietoa, toimintaa auttavia välineitä ja toimintamalleja.

Kentauri on yksi kuudesta vuosina 2020–2023 toimivasta opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamasta nuorisoalan osaamiskeskuksista. Kentaurin erityisala on järjestöjen toiminnan kehittäminen. Tehtävässään se soveltuu hyvin Humakin toimintaan; se yhdistää järjestö- ja nuorisotyön kehittämisen tarpeet. Varsinainen otsikkotason tavoite on Kentauria ohjaavan tavoiteasiakirjan mukaan ”nuorisoalalla toimivien järjestöjen tilannekuva ja vaikuttavuus”. Tehtävä on organisoitu viiteen toimintalinjaan. Ne tuottavat malleja nuorisojärjestöjen tiedonkeruuseen, tutkimustietoa nuorista ja järjestöistä, järjestöjen arviointi-

osaamista, tulevaisuuden ennakkointiosaamista sekä järjestöissä opitun osaamisen tunnistamisen työkaluja. Kentaurin vetäjäorganisaatio on Suomen Partiolaiset ry. Muita toteuttajia Humakin ohella ovat Opintokeskus Sivis sekä Talous ja nuoret TAT ry.

Kyselyistä arvokasta tietoa

Humakin rooli liittyy erityisesti järjestöjen tiedonkeruuseen, tutkimukseen ja kansalais-toiminnan muuttuvien toimintaympäristöjen

analysoimiseen. Tässä kirjassa on erilliset katsaukset näihin aiheisiin. Kaikissa Humakin toiminnan kohteina olevissa tavoitteissa on lähdetty liikkeelle ilman varsinaista edeltävää toimintaa. Puolessatoista vuodessa alkukarsat on irrotettu ja toiminta on päässyt vahvaan vauhtiin. Tiedonkeruun saralla on toteutettu järjestöille suunnattu kysely, joka on tuottanut dataa ajankuvasta mutta myös ideoita, miten kehittää toimintaa eteenpäin.

Tutkimuksen puolella on kerätty laadullisia ja määrällisiä aineistoja. Erityinen menestys oli maaliskuussa 2021 toteutettu, nuorille suunnattu kysely. Siihen vastasi lähes 15 000 nuorta. Kysely tarjoaa ennen kokemattomia mahdollisuuksia tuottaa tutkimustietoa nuorten järjestö- ja harrastustoiminnasta sekä sen vaikutuksista. Nuorisojärjestöjen toimintaympäristöjen saralla on kehitetty järjestökumppanien kanssa vuorovaikutteisia kohtaamisia, joissa nuorisojärjestöjen tulevaisuudenkuvaa on peilattu.

Ratkaisuja haasteisiin etsitään

Kentauria on jäljellä kaksi ja puoli vuotta. Toiminta on saatu hyvin käyntiin, ja ensimmäisiä tuloksiakin on jo tullut. Myös toiminnan haasteet ovat näkyvissä. Niiden perusteella laaditaan juuri nyt suunnitelmia siitä, miten toiminta viedään maaliin.

Tiedonkeruussa suuri haaste on luoda digitaalinen järjestelmä, joka tekisi mahdolliseksi ajantasaisen ja monipuolisen järjestödatan keräämisen. Tutkimustiedon osalta materiaalinkeruun päävaiheet on saatu tehtyä. Jatkossa ytimessä on tuottaa tutkimustietoa julkiseksi. Tarkoitus on laatia monenlaisia tutkimusraportteja: materiaalikoosteita, erikoisteema-artikkeleita, lyhyempiä katsauksia sekä vertaisarvioituja tutkimusartikkeleita. Kansalaistoiminnan muuttuvien tutkimusympäristöjen teemassa haasteena on tuottaa järjestöjen kehittämisen kannalta syvempää tietopohjaa.

Näiden Humakin tehtävien lisäksi Kentaurissa kehitetään arviointityökaluja sekä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen välineitä. Ne ovat toisten hankekumppanien tehtäviä, ja tie-

toa niistä kannattaa katsoa Kentaurin (kentauri.fi) sivuilta.

Kentaurin missio on palvella nuorisojärjestöjä. Aikaa kehittämiseen on vuoden 2024 alkuun saakka. Siihen mennessä Kentauri ehtii hyvin toteuttaa tavoitteensa. Haasteena voi kuitenkin olla kehitettävien työkalujen ja toimintamallien jalkauttaminen järjestöjen toimintaan.

OSAAMISKESKUS KENTAURI

Kirjoittaja:

Pekka Kaunismaa, VTM, TKI-asiantuntija, Humak

Nuorisoalan järjestöjen osaamiskeskus Kentauri dialogissa järjestöjen kanssa

Sari Huttu | Kimmo Lind

Kentauri on nuorisoalan osaamiskeskus, jonka tavoitteena on nuorten merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Osaamiskeskukseen painopisteenä on nuorisoalan järjestöjen tilannekuva ja vaikuttavuus. Kentaurissa tutkitaan nuorten harrastus- ja järjestötoiminnan vaikutuksia sekä kehitetään järjestöjen nuorisotyötä koskevaa tiedon- tuotantoa ja vaikuttavuusarviointia. Kentaurissa myös vahvistetaan nuorten osaamisen tunnistamista ja tunnustamista järjestöissä tehtävän työn pohjalta sekä selvitetään kansalaistoiminnan muuttuvien toimintaympäristöjen vaikutuksia.

Kirjoittajien pääasiallisena tehtävänä Kentaurissa on viimeksi mainittu toiminta-alue. Kansalaistoiminnan toimintaympäristöt ovat muutoksessa, ja muutokset vaikuttavat myös nuorille suunnattuun toimintaan. Osaamiskeskus Kentauri selvittää järjestöjen toimintaympäristöjen muutostrendejä ja niiden vaikutuksia järjestöjen toimintaan. Olemme lähteneet liikkeelle siitä, että pääsisimme mahdollisimman hyvään dialogiin nuorisoalan järjestöjen kanssa muuttuvien toimintaympäristöjen selvittämisessä järjestämällä tilaisuuksia ja tapahtumia, joissa voi käydä keskustelua ajan- kohtaisista asioista.

Kentauri keskustelee -tilaisuudet on toteutettu Erätauko-menetelmällä verkossa vuosien 2020 ja 2021 aikana. Keskustelutilaisuuksia on ollut yhteensä neljä, ja lisäksi olemme osallistuneet

yhteen ruotsinkielisten järjestöjen keskustelutilaisuuteen. Kentauri keskustelee -tilaisuuksien teemoja ovat olleet muutokset jäsenyydessä, palvelutuotannossa ja rahoituksessa sekä järjestöjen toiminnan ennakointi. Syksyllä 2021 järjestimme kaksi työpajaa tulevaisuustaidoista järjestöalan kokeneen konsultin Juha Heikkalan vetäminä. Vuoden 2022 alussa järjestämme vastaavanlaisen työpajan ruotsinkielisille nuorisoalan järjestöille.

Poimintoja ja peilauksia

Laitisen (2018) mukaan valtakunnalliset nuorisjärjestöt legitimoivat toimintaansa eri sektoreita yhdistävillä tavoilla ja suuntaavat legitimoiteja monille eri yleisöille. Osalla järjestöistä painotus on moraalisisessa legitima-

tiossa, jolloin toiminnan tärkeys ja tarpeellisuus sidosryhmille korostuvat. Osalla taas toiminnan fokus on hyödyllisyyden korostamisessa. Toiminnan kansalaistoiminnallinen legitimaatio puolestaan painottaa nuorten osallistumista kansalaistoimintaan ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Nykyään yhä keskeisempi legitimaatiotapa on managerialistinen. Siinä korostetaan järjestöjen erityistä osaamista, ammattimaisesti kehitettyjä toimintamalleja tai palvelujen tuottamista erityisen taitavasti, tehokkaasti ja tuloksellisesti. Hybridit toimintatavat ja periaatteet ovat Laitisen (2018) mukaan olennainen ja legitiimi osa valtakunnallisten nuorisojärjestöjen arkipäivää.

Nämä erilaiset toiminnan legitimaatiotavat ovat Laitisen (2018, 112) mukaan yhteydessä nuorisojärjestöjen hybrideihin toimintalogiikoihin – siis niiden tapoihin toimia ja suuntautua asioihin omassa toimintaympäristössään. Erilaisia toimintalogiikkoja on kuusi: valtiologiikka, markkinalogiikka, yhteisölogiikka, demokratialogiikka, ammattikunnan logiikka sekä aate- ja altruismilogiikka. Tässä artikkelissa peilaamme Kentauri keskustelea -tilaisuuksista nousseita havaintoja valtiologiikan ja markkinalogiikan toimintalogiikoihin.

Valtiologiikalla Laitinen (2018) tarkoittaa yleistä yhteiskunnallisten tehtävien hoitamista. Järjestöjen toiminnassa valtiologiikka on kiteytynyt kysymykseen niiden palvelutuotannon luonteesta: kenelle ja miksi järjestöt tuottavat erilaisia palveluja? Peilaammekin havaintojamme tässä kohtaa palvelutuotannon teeman keskustelutilaisuuteen, jossa todettiin, että yhteiskunnassa on heiluritoimintaa kansalaistoiminnan ja palvelutuotannon välillä. Yhteiskunnan palvelutuotannon toivottiin muodostuvan sen pohjalta, mitä ihminen tarvitsee – ei niinkään keskittyvän siihen, kuka palvelut tuottaa. Keskustelussa pohdittiin kysymystä, mihin suuntaan kansalaistoiminnan ja palvelutuotannon välinen suhde tulee muuttamaan, ja mietittiin, mikä on neljännen sektorin toimijoiden rooli palvelutuotannossa. Nuorisotalan järjestöjen ja yleisemminkin järjestöjen palvelutuotannon oikeutus tulee olemaan tulevaisuudessa keskeinen kysymys. Onko palvelutuotannossa kyse tarpeista vai kansalaisten oikeuksista? Millainen rooli järjestöillä on kuntien palvelutuotannossa tulevaisuudessa?

Laitisen (2018) mukaan markkinalogiikka tarkoittaa kilpailua palvelutuotannosta, hankkeista, markkinoinnista, tuotekehittelystä ja brändien kehittämisestä. Keskustelussa rahoituksen muutoksista todettiin, että julkinen rahoitus järjestöjen suuntaan tulee pienentymään, mikä herättääkin huolia siitä, mitä vaikutuksia tällä on. Millaisia arvovalintoja joudutaan tekemään? Mihin nuorisotalan toiminta tulee fokusoitumaan? Hankerahoituksen ”haaliminen” on työlästä, ja varsinkin EU-rahoitteiset hankkeet vaativat paljon byrokraattista panostusta. Järjestöissä ei ole aikaa näiden tehtävien hoitamiseen nykyisillä resursseilla. Rahoittajat pitävät tiukasti kiinni sektorirajoista, vaikka usein työ ja toiminta on sektoreita ylittävää. Tulevatko pienet järjestöt jatkossa pärjäämään kilpailussa ollenkaan? Onko tulevaisuus vain suurten järjestöjen? Työn vaikuttavuuden osoittaminen on haastavaa. Nuorisotalan toivotaan kuitenkin saavan pysyä kiinni ehkäisevän näkökulman työssä.

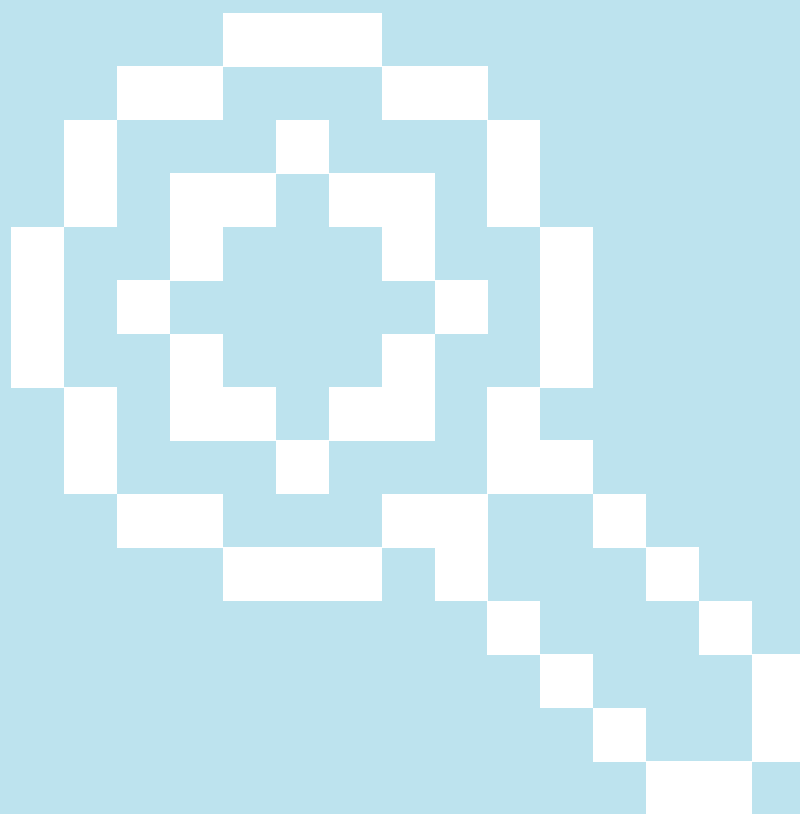
Lähde:

Laitinen, Hanna 2018. Nuorten, valtion vai markkinoiden asialla? Nuorisotalan hybriditoimintalogiikat. Jyväskylän yliopisto. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/60002/978-951-39-7586-9_vaitos10112018%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y

OSAAMISKESKUS KENTAURI

Kirjoittajat:

Sari Huttu ja Kimmo Lind, lehtorit/ Humak asiantuntijat/ Nuorisotalan osaamiskeskus Kentauri

Kentauri tutkii

Eeva Sinisalo-Juha

Yhtenä nuorisolan osaamiskeskus Kentaurin tehtävistä on tutkia nuorten harrastus- ja kansalaisjärjestötoiminnan vaikutusta heidän kasvuunsa ja osallisuuteensa sekä toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Suuria kysymyksiä, joihin pitäisi Kentaurin neljän toimintavuoden aikana löytää vastauksia! Humak vastaa tästä Kentaurin tutkimusosuudesta.

Ei tutkimusta ilman käsitteitä ja aineistoa

Käsitteillä on tärkeä asema tutkimuksessa. Tämä on aiheuttanut Kentaurissakin haastetta. Monet Kentaurissa käytettävät käsitteet ovat arkikäytössä vakiintuneita, mutta tarkemmassa pohdinnassa merkitykset ovatkin moni-

naisia. Esimerkinomaisesti voidaan tässä pohdita, mitä tarkalleen tarkoittavat harrastaminen, nuorisolan järjestö tai osallisuus. Merkitys vaihtelee kontekstin mukaan. Ratkaisuksi tähän kirjoitettiin Aino Tormulaisen toimittama kirja ”Kompassi Osaamiskeskus Kentaurin matkaan. Käsitteitä ja suuntia nuorisolan järjestöjen tutkimukseen, tilannekuvaan ja vaikuttavuuteen”. Siinä me yhdessä pohdimme, mitä näillä käsitteillä Kentaurissa tarkoitamme. Kirja julkaistiin vappuaattona 2021.

Tutkimushankkeessa tarvitaan myös aineistoa, jota tutkia. Kaikkein merkittävin aineisto on kerätty yhteistyössä Talous ja nuoret TATin kanssa. TATin vuosittaiseen Nuoret ja tulevaisuus-kyselyyn liitettiin kysymyksiä Kentaurin tarpeisiin. Tähän keväällä 2021 toteutettuun kyselyyn vastasi yhteensä lähes 15 000 nuorta

peruskouluista, lukioista ja ammatillisista oppilaitoksista. Aineisto on yksiselitteisesti valtaisa. Sen avulla saamme vastauksia moneen asiaan, mutta siitä myös nousee erinäisiä lisäkysymyksiä.

Ensimmäinen aineiston esittely oli tutkitun tiedon teemaviikolla pidetty julkistamistilaisuus, jossa kerroimme aineistosta hyvin yleisellä tasolla. Seuraavan kerran esittelin aineistoa muuttamasta näkökulmasta Nuorisotutkimuspäivillä Pekka Kaunismaan kanssa marraskuussa 2021.

Pohtiessamme keväällä 2021 nuoren toimijuuden kehittymistä ja sen yhteyttä harrastus- ja kansalaistoimintaan kehitimme yhteisöpedagogien koulutukseen yhden opetuspäivän, jossa syvennyttiin nuoren toimijuuden kehittämisen taustoihin: identiteetin kehittymiseen ja osallisuuden kokemuksiin. Samalla opiskelijoita pyydettiin refleктоimaan omaa elämäänsä kohti yhteisöpedagogiopintoja. Olimme kiinnostuneita siitä, mitä merkityksiä opiskelijat antoivat harrastuksilleen ja järjestötoiminnalleen. Saimme opiskelijoilta yhteensä 82 Webropol-vastausta. Tämän aineiston tuloksia esittelin Aino Tormulaisen kanssa Kroatiassa kansainvälisessä nuorisotyön konferenssissa, valitettavasti vain Teamsin välityksellä.

Kentaurissa on myös tavoitteena kerätä laadullista aineistoa. Fokushaastattelun mahdollisuuksia pilotoitiin keväällä 2021 Yhteisöpedagogien kehittämistoiminnan käytännöt -opintojaksolla. Yhteensä kahdeksan opiskelijaa lähti harjaanuttamaan tutkijan taitojaan. He haastattelivat yhteensä 17:ää nuorten harrastusryhmää. Tämä aineisto on analysoitu vasta alustavasti.

Alkukesästä 2021 toteutettiin yhdessä Allianssin kanssa Nuorisotalan järjestöt NYT! -kysely. Siinä tavoitteena oli kerätä järjestöiltä tietoa kentän ajankohtaisesta tilanteesta resursseihin, toimintamuotoihin ja ajankohtaisiin ilmiöihin liittyen. Mielenkiintoisesti samanaikaisesti Nuorisotutkimusseuran toteuttamassa kunnallisen nuorisotyön kyselyssä oli joitakin samoja kysymyksiä kuin meidän järjestökyselyssämme. Nämä kaksi aineistoa esiteltiinkin yhdessä Nuorisotyön viikolla lokakuussa 2021. Järjestökyselyyn vastasi yhteensä 186 valtakunnallista, alueellista tai paikallista yhdistystä tai järjestöä.

Aineistoa on, entäs se tutkimus?

Seuraava haasteemme onkin ottaa aineistoja haltuun ja lähteä niiden avulla selvittämään meille annettuja tutkimuskysymyksiä. Keväällä 2022 julkaistaan ensimmäinen artikkelikokoelma lähinnä Nuorten tulevaisuuskyselyn aineistosta. Samalla myös tulevien referee-artikkelien teemat selkenevät ja kirjoitustyö pääsee kunnolla vauhtiin. Lisäksi syksyllä 2021 aloittaneesta YAMK-ryhmästä on muodostunut viiden hengen tutkimusryhmä Kentauriin. Hekin hyödyntävät eri aineistoja ja tuottavat niistä uutta tietoa kentälle.

Humakilaisista Kentaurin tutkimuksen parissa työskentelevät Pekka Kaunismaa ja Eeva Sinisalo-Juha.

Lähteet

Tormulainen, Aino (toim.) 2021. Kompassi Osaamiskeskus Kentaurin matkaan. Käsitteitä ja suuntia nuorisotalan järjestöjen tutkimukseen, tilannekuvaan ja vaikuttavuuteen. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 122. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/04/kompassi-osaamiskeskus-kentaurin-matkaan-2021-humak.pdf>

**OSAAMISKESKUS
KENTAURI**

Kirjoittaja:

Eeva Sinisalo-Juha, YTM, tutkija,
TKI-asiantuntija, Humak

Kentauri systematisoi ja kehittää nuorisoalan järjestökentän tiedontuotantoa

Niina Autiomäki

Yksi osaamiskeskus Kentaurin toiminnoista pureutuu nuorisoalan järjestökentän tiedontuotantoon. Alkukartoituksen, jossa kuulumme muun muassa nuorisoalan järjestökenttää, jälkeen tutustuimme Allianssin Nuorisotyöstä Suomessa -selvitykseen (2019). Allianssin vuoden 2021 Nuorisoalan järjestö NYT! -kyselyä oli Allianssin ja Kentaurin lisäksi toteuttamassa AVI.

Osa tämän vuoden kyselyn tiedoista visualisoidaan AVIn Nuorisotilastot.fi-sivustolla, ja niistä raportoidaan Nuorisotyöstä Suomessa -sivulla. Kentauri jatkaa kehitystyötä vuonna 2022 pilotoitavan ja vuonna 2023 käyttöön otettavan tiedontuotantojärjestelmän parissa. Lopullinen tietojen raportointi tapahtuu AVIn Nuorisotilastot.fi-sivustolla.

Tiedontuotannon mahdollisuudet nuorisotalan järjestökentällä

Nuorisotalan järjestökentällä tiedontuotannosta tekee mielenkiintoista kentän heterogeisuus ja autonomisuus. Jo kysymys siitä, millainen järjestö nuorisotalan järjestö on, herättää tutkijoissa pohdintaa. Siirryttäessä valtakunnallista toimijoista pienempiin järjestöihin toimijuus pirstaloituu nuorisotalallakin. Vastaushalukkuus erilaisiin kyselyihin on ollut yleisestikin jo pitkään laskussa, ja esimerkiksi Nuorisotalan järjestöt NYT! -kyselyssä se jäi 28,6 prosenttiin.

Yksi mahdollisuus on kytkeä tiedonkeruu osaksi valtionavustusta. Tämä takaisi korkean vastausprosentin, mutta otos saattaisi jäädä kapeaksi koko nuorisotalan järjestökenttää ajatellen. Tämän tyyppisestä kyselystä saa Nuorisotilastot.fi-sivuston tarpeisiin sopivaa dataa. Toinen kysymys puolestaan on, kuinka tämä raportointitapa palvelee järjestökenttää ja yksittäistä järjestötoimijaa.

Tiedonkeruuta voitaisiin laajentaa siten, että valtionavustushakemuksen lisäksi tiedonkeruuta tehtäisiin niiden nuorisotalan järjestöjen taholta, jotka eivät kuulu valtionavustusta saavien järjestöjen piiriin. Näin kokonaiskuvaa pystyttäisiin laajentamaan. Tämän kyselyn otos vaatii osaltaan kartoitusta ja pohdintaa.

Muu nuorisotalan tiedontuotanto digitalisoituu

Kentaurissa on kartoitettu myös muun nuorisotalan tiedontuotantomenetelmiä. Kunnallisen nuorisotalan kentällä tapahtuu tällä hetkellä paljon monen toimijan taholla aina perinteisistä kyselyistä digitaalisiin tiedonhallintajär-

jestelmiin. Tiedonhallintajärjestelmistä, joihin olemme tutustuneet, mainittakoot Lokikirja ja Kuntaliitossa kehitteillä olevat Kunnallisen nuorisotyön dokumentaatio- ja Kulttuurinen kuntatieto -hankkeet. Olympiakomitean SuomiSport-digitaalinen urheilupalvelu on hyvin kehitetty tuote, joka on tehty urheiluyhteisöjen eli lajiliittojen, seurojen ja liikkujien tarpeisiin.

Kentaurissa on pohdittu, kuinka digitaalinen tiedonhallintajärjestelmä otettaisiin nuorisotalan järjestökentällä vastaan ja kuinka sellaisen kehittäminen olisi edes mahdollista heterogeeniselle ja autonomiselle kentälle, josta uupuvat esimerkiksi kunnalliselle nuorisotyölle ominaisimmat rakenteet. Nuorisotalan järjestökentällä on enemmän muuttuvia kuin yhdistäviä tekijöitä, mikä haastaa yhtenäisen digituotteen kehittämisen. Vastauksena tähän saattaisivat olla erilaiset käyttäjäprofiilit sekä tiedonhallintatuotteen mukauttaminen oman järjestön tarpeisiin.

Kehitämmekö tiedontuotantoa nykyhetkeä vai tulevaisuutta varten?

Osaamiskeskus Kentaurissa on siis pohdittu erilaisia tiedontuotannon vaihtoehtoja moniammatillisessa työryhmässä. Aiheesta on keskusteltu myös AVIn ja OKM:n kanssa. Tulevan talven aikana näistä pohdinnoista lähdetään suuntaamaan kohti tulevaa tiedontuotantojärjestelmää. Kehitystyötä tehdään myös tulevaisuuden tarpeita varten ja digitalisaation seuraavia askeleita uumoillen. On tärkeää miettiä, jättäytyykö nuorisotalan järjestökenttä pois muun nuorisotalan tiedontuotannon digitalisoitumisesta ja pitäytyykö se perinteisemmissä menetelmissä. Mikään tiedonkeruun keino ei ole hyödyllinen, jollei se motivoi käyttäjiä tuottamaan tietoa.

OSAAMISKESKUS KENTAURI

Kirjoittaja:

Niina Autiomäki, asiantuntija; kehittää osaamiskeskus Kentaurissa nuorisotalan järjestöjen tiedontuotantoa.

Järjestöt yhdessä tekemisen etulinjassa

Eeva Sinisalo-Juha

Suomen 100-vuotisen itsenäisyyden kunniaksi Suomen itsenäisyyden juhlarahasto perusti kolme avustusohjelmaa eriarvoisuuden torjumiseksi. Yksi näistä ohjelmista oli Silta-Valmennusyhdistyksen koordinoima ”Toimintakyky kuntoon”. Sen toiminnasta julkaistiin keväällä 2021 Mira Roineen ja minun toimittamani kirja ”Järjestöt toimintakyvyn edistäjinä”. Se luo kiinnostavan katsauksen suomalaisen järjestöelämän merkityksestä ihmisten arkeen.

Kirjan artikkeleista saa hyvän käsityksen siitä, miten järjestöt tarttuvat ihmisten elämässä eteen tuleviin haasteisiin ja lähtevät ratkaisemaan niitä yhdessä ihmisten kanssa. Järjestöt mahdollistavat osallisuuden kokemuksen näille haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille.

Miten merkityksellisyys rakentuu?

Puolisen vuotta kirjan julkaisemisen jälkeen se avautuu uudaksi. Sen artikkeleita lukiessani huomaan kyllä edelleen liikkuttuvani. Samalla joudun pohtimaan kysymystä, miksi tästä toiminnasta tuli osallistujille merkityksellistä. Kokattiin yhdessä, naurettiin yhdessä, valokuvattiin yhdessä, juotiin kahvia yhdessä... Mikä tässä oli niin erityistä? Tuntuu lähes naiivilta vastata: se yhdessä tekeminen. Yhdessä tekeminen, kuuluminen johonkin ryhmään, vertaisuus ryhmässä eivät ole kaikille itsestäänselvyyksiä. Suomessa on ihmisiä, jotka eivät saa mahdollisuutta tai vain pysty siihen omasta fyysisestä tai psyykkisestä kunnostaan tai vaikkapa asuinpaikastaan joutu-

Omassa artikkelissani olen kuvannut kokemuksemi Valo-Valmennusyhdistyksen Nuorisotakuutalolta. Teemanani olivat yksinäisyys ja ulkopuolisuus. Juhon Saarín sanoin se on juurisyy erinäisiin psyykkisiin ja fyysisiin oireisiin – uhkaava mörkö kaapissa, stigma, jota ei haluta kohdata ja jonka kohdattaessa oma toimijuus heikkenee. Saman asian toisella puolella ovat kuitenkin osallisuus ja kuuluminen. Ne ovat järjestöjen luontaista vahvuutta, kuten Toimintakyky kuntoon -hankkeen järjestöt osoittivat. Se ”yhdessä tekeminen” tuottaa merkityksellisyyttä, kuulumista ja osallisuutta. Ne ovatkin isoja asioita.

Tehdäänkö vielä yhdessä?

On hankalaa ajatella, että yhdessä tekeminen olisi sidottu epävarmaan ja määräaikaiseen hankerahoitukseen. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston rahoitushan mahdollisti Toimintakyky kuntoon -ohjelman osalta toiminnan kehittämisen järjestöjen kohderyhmien tarpeiden näkökulmasta. Löydettiin menetelmiä saada ihmisiä liikkeelle ja tekemään yhdessä. Se on tärkeää. Kun ohjelma on päättynyt, tämän kehittämistyön jatkaminen on kuitenkin heikoilla.

Ihmisten arkipäivän tapaamisista on tullut jollakin tapaa säädelyä. Niin kutsutun todellisen elämän kyläily tai piipahtelu ovat tulleet harvinaisemmiksi; ne ovat siirtyneet some-maailmaan. Samalla sosiaalinen media jättää monia ihmisiä ulkopuolisiksi – monesti heitä, jotka jo ennestään ovat ulkopuolisia. On varmasti turha edes tässä kohdin mainita koronaepidemian vaikutuksista ulkopuolisuuden kokemukseen. Missä olisi tässä tilanteessa yhdessä tekemisen tila? Yksi vastaus on: järjestöjen ja yhdistysten toiminnassa.

Pohdin kuitenkin, pitääkö yhdistyksen ensin määritellä oma kohderyhmänsä ja hakea sille hankerahoitusta, jotta ihmiset voivat tehdä jotakin yhdessä – edes juoda kahvia. Miten hankkeiden rahavirtojen suuntaa voitaisiin kohdentaa laajemmin tuottaen perustaitoja hyvään elämään ihan kaikille tarvitsijoille, ei ainoastaan hankkeiden kohderyhmään löytyneille? Voisiko yhteistä hyvää, yhdessä tekemistä, toteuttaa ilman hankkeistamista?

Lähde

Roine, Mira & Sinisalo-Juha, Eeva (toim.) 2021. Järjestöt toimintakyvyn edistäjinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 121. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/03/ja%C3%88rjesto%C3%88t-toimintakyvyn-edista%C3%88jina%C3%88-humak-2021.pdf>

Kirjoittaja:

Eeva Sinisalo-Juha, YTM, TKI-asiantuntija, Humak

Kolme väläystä JärKeä-hankkeesta

Erja Anttonen | Anniina Aunola

Ensimmäinen väläys: Luottamushenkilöiden työhyvinvoinnin johtamis- osaamista tulee vahvistaa

Hankehakemusta tehtäessä haluttiin nostaa keskiöön tutkimuksissa (esim. Selander 2018) ja aiemmissa järjestötoimintaa kehittäneissä hankkeissa (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021; Kaunismaa & Lind 2014; Kaunismaa & Rajalin 2015) saatu ymmärrys siitä, että järjestötyön ammattilaisten hyvinvointiin vaikuttaa keskeisesti hallituksissa toimivien luottamushenkilöiden työnjohdollinen osaaminen.

Lainsäädännön perusteella johtaminen ja työhyvinvoinnista huolehtiminen kuuluvat vapaaehtoisista koostuvalle hallitukselle, jonka työnjohdollinen osaaminen ja kosketuspinta työyhteisön käytännön toimintaan voivat vaihdella suuresti (Selander 2018, 87). Työhyvinvoinnin johtamisesta yhteisön arjessa oletetaan usein olevan vastuussa palkatun järjestöammattilaisen. Tämä synnyttää tilanteen, jossa järjestöammattilaisen oma työhyvinvointi ei vaikuta olevan kenenkään vastuulla.

Toinen väläys: Vain yhdessä kehittämisessä on järkeä

Hankehakemuksessa oli kerrottu, miten hanke aloitetaan rakentamalla koulutusmoduuleja järjestötoimijoiden tueksi. Hankkeen käynnistyessä oli olennaista aloittaa koulutussisältöjen suunnittelu mukana olevien järjestöjen kanssa yhteistyössä. Olennaista oli

saada selville, millaiselle koulutusmateriaalille järjestökentällä olisi tässä ajassa tarvetta sekä miten syntyvä materiaali suhteutuu jo olemassa oleviin vastaaviin aineistoihin.

Järjestötoimijoiden, erityisesti järjestöissä toimivien ammattilaisten, esiin nostamat työhyvinvointitarpeet olivat monisyisiä. Hanketiimin jäsenenä meistä tuntui tärkeältä antaa toimijoille tukea arkeen mahdollisimman nopeasti ja konkreettisesti. Aloimme etsiä asiantuntijoita luennoitsijoiksi toivotuista teemoista sekä kehittää teemoja syventävää työpajatyöskentelyä.

Luento- ja työpajatilaisuuksien myötä olemme saaneet osallistujilta olennaista tietoa työhyvinvointiin vaikuttavien ilmiöiden luonteesta juuri järjestötoimijoiden arjessa. Toisen väläyksen koimmekin siinä kohtaa, kun uskalsimme nähdä moduulit vasta hankkeen loppuvaiheen tuotoksina, yhteiskehittämisen myötä syntyvinä. Tästä toimintamallista tulikin hanketta läpileikkaava työtapa.

Kolmas väläys: Pidemmät prosessit antavat mahdollisuuden kuulla järjestö- toimijoita vielä tarkemmin

Eri ilmiöitä käsittelevien asiantuntijaluentojen ja työpajojen lisäksi meistä tuntui tärkeältä saada kokemusta pidemmistä prosesseista, jotka vastaisivat järjestöjen työhyvinvoinnin kehittämistarpeisiin. Kutsuimme järjestöjä mukaan kuuteen kahden tunnin työpajasessioon, joissa työstettäisiin järjestön itse valitsemaa, työhyvinvointia edistävää teemaa.

Toimintakulttuuria ja työhyvinvointia järjestöt halusivat työstää seuraavien teemojen kautta: luottamuskulttuurin kehittäminen, psykologisen turvallisuuden edistäminen, tiimityttäminen, arvotyöskentely, perehdyttämismallin rakentaminen, kehittyminen taidelähtöisyydessä sekä osallisuus ja yhteisöllisyys strategiatyössä.

Kolmas väläys onkin ollut varata aikaa siihen työskentelyyn, jota hanketiiminä olemme tehneet järjestöjen työpajatapaamisten välillä. Esimerkiksi järjestötoimijoiden kokemusten, näkemysten ja kommenttien kirjaaminen on ollut ilahduttavaa paitsi mukana oleville järjestöille itselleen myös todennäköisesti niille, jotka päätyvät hankkeessa syntyvien koulutusmateriaalien äärelle. Varsin tarkan kirjaamisen lisäksi olemme pyrkineet löytämään tuoretta tutkimustietoa ja arviointivälineistöä niin järjestöjen valitsemien teemojen työstämisen kuin kulttuurien nostojen tueksi.

Kokemustieto **koulutusmoduulien pohjana**

Erittäin arvokasta on ollut kaikki se kokemustieto, jota järjestötoimijat ovat jakaneet hankkeen aikana. Saatu tieto on merkittävässä roolissa koulutusmoduulien synnyttämisessä. Väläyksemme ovat auttaneet meitä myös tehdessämme valintoja liittyen siihen, millaista koulutuskokonaisuutta olemme hankkeessa rakentamassa.

Työhyvinvoinnin johtamisosaamisen vahvistamisen tavoite määrittää sitä, että koulutusmateriaalien tulee olla erittäin helposti käytettävissä esimerkiksi hallituksen tapaamisten yhteydessä. Yksittäisellä luottamustoimijalla tuskin on mahdollisuutta muuttaa kokonaisen yhteisön toimintakulttuuria yksin, vaan materiaaliin tutustuminen toimisi parhaiten esimerkiksi perehdyttämisen yhteydessä koko hallitukselle.

Saadun palautteen mukaan järjestöille on ollut merkityksellistä työskennellä ulkopuolisen fasilitoinnin avulla, heidän itse valitsemiensa teemojen parissa. Järjestötoimijoiden tarpeiden kuuleminen on synnyttänyt aineistoa, jossa näkyvät vahvasti järjestökentän ajankohtai-

set haasteet. Korona-aikana korostuneeseen etätyöskentelyyn sopeutumisen kohtaamiseen tottuneiden toimijoiden arjessa on ymmärrettävästi lävistänyt koko hanketta. Koulutusmoduuleihin syntyy paljon materiaalia tukemaan työhyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä paitsi lähi- myös etäyhteyksin toteutettavaksi.

Lähteet:

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021. Järjestöjalostamo. <https://jarjestojalostamo.humak.fi/>

Kaunismaa, Pekka & Lind, Kimmo 2014. Työhyvinvointi kolmannella sektorilla. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja B. 37. https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2015/02/HUMAK_Ty%C3%B6hyvinvointi_v2.pdf

Kaunismaa, Pekka & Rajalin, Minna 2015. Järjestöt eMessissä. Koulutusopas verkkopohjaisen vertaismentoroinnin toteuttamisesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisu 3. <https://www.humak.fi/julkaisut/7874/>

Selander, Kirsikka 2018. Työhyvinvoinnin paradoksit kolmannen sektorin palkkatyössä. Jyväskylän yliopisto. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/59451>

Kirjoittajat:

Erja Anttonen, YTM, lehtori, Humak

Anniina Aunola, lehtori, Humak

Tempo kouluttaa maahan muuttaneita, työnantajia ja ohjaajia yrittäjyyteen ja moninaisuuteen

Irina Erlamo

Tempo on Humakin ja Varsinais-Suomen Yrittäjien yhdessä toteuttama, Euroopan sosiaalirahaston rahoittama hanke. Sen tarkoituksena on edistää työllisyyttä kannustamalla maahan muuttaneita yrittämiseen ja yrittäjämäiseen asenteeseen. Hanke on toiminut vuodesta 2019 ja lähenee hiljalleen loppuaan. Niinpä sen hyvät käytänteet ja opit on aika julkaista ja juurruttaa osaksi perustoimintaa.

Tempo on luonut toimintamalleja, joilla voidaan aidosti tukea maahan muuttaneiden työllisyyttä ja yrittäjyyttä Varsinais-Suomessa. Käytännössä projektin hankehenkilöstö on valmentanut yrittäjiä, ohjaajia ja maahan muuttaneita toiminnallisten työpajojen, eri tapahtumien ja henkilökohtaisen neuvonnan avulla.

Projektin tavoitteena on maahanmuuttajien työllistymisen edistäminen ja Varsinais-Suomen alueen yrittäjien työvoimapulaan vastaaminen uusien keinoin. Se auttaa maahan muuttaneita omaksumaan yrittäjämäisen asenteen työnhaussa ja -teossa. Kaikista ei tarvitse tulla yrittäjiä, mutta yrittäjämäisestä asenteesta on apua kaikessa työhaussa ja työnteossa. Näiden kokemusten ja palautteen pohjalta Tempo on luonut verkkokurssin yrittämisestä Suomessa, kouluttanut alueen ohjaajia sekä julkaissut oppaita eri toimijoille. Materiaalien tarkoitus on palvella niin yrittäjiä, työyhteisöjä kuin maahan muuttaneiden parissa toimivia ohjaajia yli sektorirajojen.

Verkkokurssilta apua yrittäjyyteen

Maahan muuttaneille Tempo on toteuttanut avoimen Näin perustat yrityksen Suomessa -verkkokurssin. Se on mahdollista suorittaa selkosuomeksi tai englanniksi. Kurssi on viiden opintopisteen laajuinen kokonaisuus. Sen jälkeen opiskelijalla on alustava liiketoimintasuunnitelma eli käytännön hahmotelma siitä, mitä yrittäminen Suomessa vaatii ja konkreettisia keinoja lähteä edistämään yritystoimintaa. Kurssin voi suorittaa missä ja milloin tahansa omassa aikataulussaan.

Kurssi koostuu 10 teemasta, jotka käsittelevät esimerkiksi verotusta, kilpailua ja kannattavuutta. Jokaisessa osassa on tietoa aiheesta, Näin Suomessa -osio, videoita sekä lisätietoa. Aiheet pitävät sisällään erilaisia tehtäviä, joita suorittaessaan opiskelija verkostoituu muiden kanssa ja saa vertaistukea. Verkkokurssi soveltuu ammattikorkeakouluvalmiudet omaavalle maahan muuttaneelle, mutta sitä voidaan hyvin hyödyntää myös ohjauksen tukena.

Tähän liittyen Tempo onkin kouluttanut eri organisaatioiden (esim. kunnat ja TE-toimistot) ohjaajia siitä, miten ohjata monikulttuurisia asiakkaita paremmin yrittäjyysasioissa. Koulutusten tarkoituksena on antaa käytännön vinkkejä, mitä ohjauksessa kannattaa ottaa huomioon ja mistä ohjaaja voi hakea lisätietoa yrittäjyydestä. Materiaalia on saatavilla paljon, mutta sitä voi joskus olla hankala löytää tai hyödyntää.

Koulutukset ovat olleet parin tunnin mittaisia työpajoja, joissa ohjaajat ovat päässeet myös itse pohtimaan yrittäjyyttä ja saamaan uutta näkökulmaa ohjaukseensa.

Verkkokurssin materiaalista toimitetaan alkuvuodesta 2022 englanninkielinen opas, jotta materiaali on mahdollisimman helposti kaikkien hyödynnettävissä. Erityisesti englanninkielistä tietoa yrittäjyydestä Suomessa on vielä vähän, joten Tempo haluaa omalta osaltaan lisätä tietoutta. Lue lisää ja tutustu tarkemmin verkkokurssiin täällä: <https://tempo.humak.fi/>.

Moninaisuusosaamista työnantajille infopakettin avulla

Tempo haluaa tukea myös jo olemassa olevia yrityksiä kansainvälisissä asioissa. Hankkeessa on koulutettu työyhteisöjä sekä luotu kattava ja käytännönläheinen tietopaketti. Oppaasta löytyy vinkkejä ja tietoa olemassa olevista palveluista, joita yritykset voivat hyödyntää kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Moninaisuus edistää yrityksen kilpailukykyä, mutta hyvän työyhteisön rakentamiseen tarvitaan tarkempaa suunnittelua. Oppaasta löytyy apua esimerkiksi rekrytointiin, perehdytykseen sekä valmentavaan johtamiseen.

Opas sopii hyödynnettäväksi yritykseen kuin yritykseen, ja siitä saa aidosti apua työelämän moninaisiin kysymyksiin. Tulevaisuudessa organisaatiot tulevat tarvitsemaan yhä lisää taitoa johtaa kulttuurisesti moninaista työyhteisöä ja moninaisuusosaamista. Opas on kaikkien saatavilla Tempo-hankkeen nettisivuilla.

Kirjoittaja:

Irina Erlamo, yhteisöpedagogi (AMK), projektikoordinaattori, Tempo-hanke, Humak

Saako oppia?

Tarja Nyman | Heidi Odell | Minna Schalin

Muistatko, kun pyrit opiskelemaan? Saitko opiskelupaikan helposti vai jouduitko yrittämään monta kertaa? Onko jatkuvan oppimisen mahdollistava polku sinulle edelleen avoin ja saavutettava? Koulutuspolulla ja työuralla vaihtoehtojen löytäminen ja eteneminen voi olla hyvinkin palkitsevaa ja voimauttavaa. Matkan varrelle voi kuitenkin osua lyhyempiä tai jatkuvia saavuttamattomuuden kokemuksia aiheuttavia asioita, kuten työttömyysjaksoja tai opiskelu- ja toimintakykyyn tilapäisesti tai pysyvästi vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi siirtymät lukiosta tai ammatilliselta toiselta asteelta korkeakouluun ja valmistumisen jälkeen työelämään saattavat aiheuttaa epävarmuuden kokemuksia kenelle tahansa.

Miten voimme lisätä palvelujen saavutettavuutta tilanteissa, joissa jokin vamma, oppimisvaikeus tai muu erityispiirre tuottaa monta erilaista ja erityistä lisähaastetta arkeen, osallistumiseen ja toimijuuteen? Miten voimme opetus- ja ohjausalan ammattilaisina mahdollistaa jokaiselle ihmiselle parhaan mahdollisen koulutus- tai urapolun? Miten aliedustettuja ihmisiä edustavat järjestöt voisivat tukea meitä tässä työssä?

Syyskuussa 2021 alkanut, ESR-rahoitteinen Saavutettavat koulutuspolut ja oikeus oppia – Saako oppia -hankkeemme sukeltaa erilaisten haasteiden ja erityispiirteiden keskelle. Hankkeen tavoitteena on edistää koulutuksellista tasa-arvoa sekä digitaalisten ohjaus- ja oppimisympäristöjen saavutettavuutta. Saavutettavat oppimisen mahdollisuudet lisäävät yhteiskunnan digitaalista yhdenvertaisuutta, jonka kehittäminen vaatii uusia näkökulmia ja uudenlaista ymmärrystä (esim. Hämäläinen & Mäkinen 2021).

Lähdemme selvittämään yhdessä erityisiä tarpeita omaavien ja haasteita kokevien ihmisten kanssa sitä, miten voimme lisätä koulutuksellista tasa-arvoa ja miten ohjaus- ja oppimisympäristöistä saataisiin saavutettavampia

kaikille. Ymmärtämällä saavutettavien koulutuspolkujen esteitä ja kehittämällä saavutettavaa ohjausta voimme yhdessä poistaa näitä koettuja esteitä sekä edistää yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua ja oppia (esim. Lehto & Nevalainen 2020; Lignell & Putkonen-Kankaanpää 2020).

Yhteisiä tavoitteita Humakissa ja järjestöverkostossa

Opetus- ja kulttuuriministeriö on julkaissut 15.6.2021 korkeakoulutuksen ja korkeakoulun saavutettavuussuunnitelman ”Kohti saavutettavampaa korkeakoulutusta ja korkeakoulua”. Suunnitelma perustuu Sanna Marinin hallitusohjelmaan. Se esittää tavoitteita saavutettavuuden edistämiseksi kaikkien korkeakoulussa toimivien, kohdennetusti aliedustettuihin ja vähemmistöryhmiin kuuluvien, osalta. Erityisesti tavoite 11 painottaa saavutettavuuden edistämisen välttämättömyyttä. Tavoite sisältää saavutettavuuden, yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja moninaisuuden edistämisen lisäksi keinon, miten sen tulee tapahtua: verkostomaisesti yhteistyössä. (Kosunen 2021.) Samat teemat nousevat esiin myös korkeakoulujen

yhteisessä Digivisio 2030 -hankkeessa, jonka tavoitteena on tehdä Suomesta joustavan oppimisen mallimaa vuoteen 2030 mennessä (Digivisio 2030 2020).

Humakissa näemme vahvuudeksi yhteistyön järjestöverkostomme kanssa näiden asioiden kehittämisessä, sillä korkeakoulu ei ole yksin toimiva saareke. Humakin vahvuuksia ovat järjestöosaaminen ja yhteisöjen kehittäminen. Näemme järjestöjen tarjoamien moninaisten polkujen mahdollisuudet ja potentiaalin tärkeinä siltoina omiimme. Järjestöyhteistyön kautta hankkeeseen avautuu laaja yhteiskunnallisen vaikuttamisen avainpaikka edistää yhdessä kohderyhmiemme yhdenvertaisuutta. Saako oppia -hanke on saanut alkunsa juuri tästä: miten pystymme yhteistyössä järjestöverkostomme kanssa (palvelu)muotoilemaan entistä saavutettavampia ja riittävän joustavia digitaalisia toimintaympäristöjä ja ohjauspalveluja. Mahdollisuuksien koulutuspolkuihin ja jatkuvaan oppimiseen tulisi olla aidosti yhdenvertaisia kaikille henkilöille. Haluamme ylittää fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia esteitä laajalla skaalalla.

Rooleissa myös toimijakumppanit, kohde-ryhmät ja kanssakehittäjät

Toimijakumppaneina hankkeessa ovat Live-säätiö ja Valo-Valmennusyhdistys ry. Lisäksi ADHD-liitto on hankkeessa konsultoivana asiantuntijana. Mukaan voi matkan varrella pilottien yhteydessä liittyä muitakin järjestötoimijoita. Näin saamme järjestönäkökulmaa vahvasti mukaan ja tavoitamme monenlaisia kohderyhmiä kertomaan tarinaansa ja tarpeitaan. Keskinäisellä yhteistyöllä saamme kehitettyä koulutuspolkuohjauksen kaarta toimivammaksi niin toiselta asteelta korkeakouluun kuin työhönvalmennukseenkin.

Kohderyhminä ja kanssakehittäjinä toimivat täysi-ikäiset henkilöt, joilla on omakohtaista kokemusta arjen haasteista suhteessa koulutuspolkuihin ja työelämään. He ovat itse aktiivisia toimijoita ja asiantuntijoita saavutettavamman tulevaisuuden ihannemallin

kehittämisessä erilaisiin toimintaympäristöihin. Mukana yhteiskehittämisessä ovat myös opinto-ohjausta ja työhönvalmennusta tekevät ammattilaiset hanketoimijatahoista. Tämä on meille keskeisintä: me emme kehitä palveluja omista pedagogisista lähtökohdistamme käsin, vaan keskiössä asiantuntijoina, vertaisoppijoina ja kehittäjinä kanssamme ovat henkilöt, joita entistä paremman (so. saavutettavamman) polkuohjauksen tarve koskee. Läpi hankkeen toteutuva tarvelähtöinen yhteiskehittäminen mahdollistaa moniäänisyyden ja moninäkökulmaisuuuden. Oppimista ja asiantuntijuuden jakamista tapahtuu molempiin suuntiin yhteisesti kehittäen ketterillä pilottikokeiluilla – yhteistyössä järjestöjen kanssa.

Lopputavoitteenamme on kehittää erilaisia tuen tarpeita tunnistava sekä olemassa olevaa asiantuntemusta ja kokemustietoa yhdistävä digitaalisen ohjausympäristön ekosysteemi eri kanavineen. Suurena yleisönä myös muut oppilaitokset ja ohjaustyötä tekevät tahot hyötyvät hankkeessa syntyvistä oivalluksista ja tarinoista.

Saa oppia

Hankkeemme ottaa ensimmäisiä askeleitaan omalla polullaan. Tällä hetkellä olemme käynnistämässä toimintatutkimuksellista prosessia, suunnittelemme kick-off-tilaisuutta, tiivistämme yhteyttä järjestökumppaneihimme ja keräämme taustadatan. Aivan alkumetreiltä lähtien kutsumme saavuttamattomuutta arjessaan kokevia henkilöitä mukaan raivaamaan esteitä meidän kanssamme ja kertomaan tarinoitaan. Herkullista on, ettemme edes vielä tiedä kaikkia toiveita tai näkemyksiä, joita heillä on, tai millaiseen suuntaan heidän tarpeensa tulevaisuuden polkuohjaustyötä vievät. Kun hanke saadaan päätökseen syksyllä 2023, olemme saaneet yhdessä aikaan toimivampia ohjauspalveluja ja pedagogisia ympäristöjä, jotka myös malliltaan laajenevat useammille toimijoille. Parhaiten onnistumista tulee toivoaksemme kuvaamaan se, että voimme muuttaa hankkeen otsikon implikoiman kysymyksen toteamukseksi ”Saa oppia”.

Hankkeen etenemistä voit seurata Saako oppia -sivustolta: <https://saako-oppia.humak.fi/>.

Lähteet

Digivisio 2030 2020. Suomesta joustavan oppimisen mallimaa. Viitattu 23.11.2021. <https://digivisio2030.fi/wp-content/uploads/Digivisio-2030-yleiskuvaus-ja-rahoitushakemus.pdf>

Hämäläinen, Riina & Mäkinen, Marika 2021. Ennakkoluulottomasti kohti digitaalista yhdenvertaisuutta. Teoksessa Riina Hämäläinen & Terhi Halonen & Marika Mäkinen (toim.) Digihyvinvointi kuuluu kaikille. Xamk Kehittää 149. Mikkeli: Kaakois-Suomen ammattikorkeakoulu, 13–19. Viitattu 23.11.2021. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/499697/URNISBN9789523443341.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Kosunen, Tapio 2021. Kohti saavutettavampaa korkeakoulutusta ja korkeakoulua. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:35. Viitattu 19.10.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163235>

Lehto, Teija & Nevalainen, Ville 2020. Digitaalinen saavutettavuus. Kokemuksia saavutettavan aineiston tuottamisesta. Teoksessa Tuula Isosuo & Maija Joensuu & Jari Klemola & Irmeli Lignell & Kirsi Paavola (toim.) Tukea urapolulle. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 116, 45–49. Viitattu 23.11.2021. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/356596/tukea-urapolulle-tuura-2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lignell, Irma & Putkonen-Kankaanpää, Hanna 2020. Saavutettava ohjaus. Teoksessa Tuula Isosuo & Maija Joensuu & Jari Klemola & Irmeli Lignell & Kirsi Paavola (toim.) Tukea urapolulle. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 116, 31–35. Viitattu 23.11.2021. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/356596/tukea-urapolulle-tuura-2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

HUMAK®

LIVE

VALO

ADHD

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

European Union
European Union
European Union

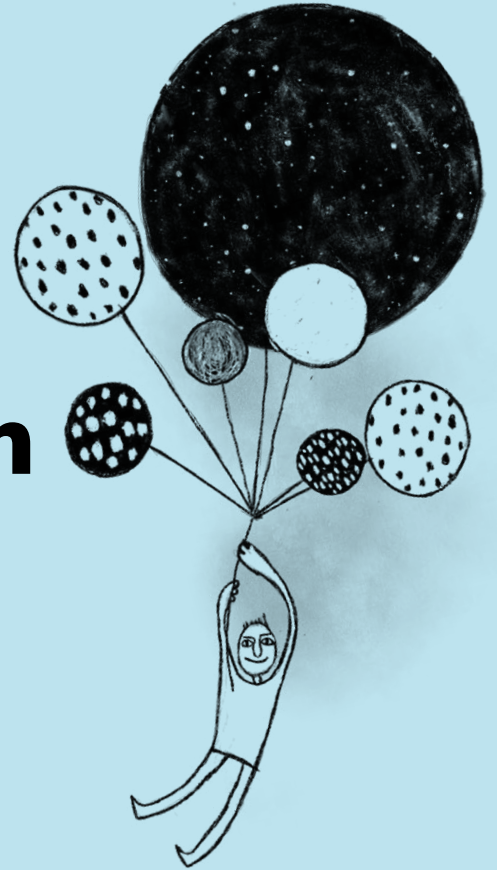
Kirjoittajat:

Tarja Nyman, yliopettaja, Humak,

Heidi Odell, lehtori, Humak

Minna Schalin, saavutettavuus-
asiantuntija, Humak

Seikkailu- kasvatukseen erikoistuneiden yhteisöpedagogien osaaminen nyt ja tulevaisuudessa – havaintoja työelämä- selvityksen tuloksista

Tero Lämsä | Anita Saarinen-Kauppinen

Humakin opetussuunnitelmat uudistuvat vuonna 2023. Osana uudistuksen taustatyötä kokosimme työelämän asiantuntijoiden näkemyksiä siitä, millaista osaamista seikkailukasvatukseen erikoistuvilta yhteisöpedagogeilta tämän päivän työelämässä tarvitaan ja millaisia uusia työtehtäviä alalle on mahdollisesti syntymässä tulevaisuudessa. Pyrimme myös selvittämään seikkailukasvatuksen parissa työskentelevien ammattilaisten näkemyksiä ympäristökasvatuksesta, digitaalisten välineiden ja uuden teknologian hyödyntämisestä sekä kaupallisten luonto- ja elämyspalveluiden roolista tulevaisuudessa. Tässä tekstissä nostamme esiin muutamia alustavia havaintoja. Aineiston tarkempi analyysi valmistuu kevään 2022 aikana osana OPS-uudistusta.

Asiantuntijapaneeli tiedonkeruumenetelmänä

Tiedonkeruu toteutettiin eDelfoi-menetelmällä, jossa asiantuntijat kommentoivat heille esitettyjä tulevaisuusskenaarioita ja perustelevat näkemyksiään anonymisti verkkoalustalla. Skenaarioiden lisäksi paneelin osallistujia pyydettiin ottamaan kantaa siihen, mitkä ovat tulevaisuuden seikkailukasvattajien merkittävimmät osaamisalueet ja mitä seikkailukasvatukseen erikoistuneille yhteisöpedagogeille tulisi opettaa. Mukaan paneeliin kutsuttiin kattava joukko kotimaisia seikkailukasvatuksen, elämyspedagogiikan ja ympäristökasvatuksen asiantuntijoita. Kysymystenasettelun tavoitteena oli arvioida nykyisen opetussuunnitelman sisältöjä ja niiden päivitystarvetta sekä kerätä tietoa työelämässä tällä hetkellä esiintyvien ilmiöiden ja trendien merkityksen arvioimiseksi.

Työkenttä laajenee **– tulevaisuudessakin pedagoginen** **osaaminen on keskiössä**

Merkittävimmiten tulevaisuuden ammattilaisten osaamisalueiksi nostettiin pedagoginen osaaminen, ohjaamisen osaaminen, toimijuuden ja osallisuuden vahvistaminen sekä yhteisöllisyyden tukeminen. Lähes kaikki vastaajat ilmaisivat nämä erittäin tärkeiksi osaamisalueiksi. Kuten eräs vastaaja toteaa:

”...kaikkea ei tietenkään kannata ympäröidä seikkailukasvattajien koulutukseen mukaan, vaan kannattaa keskittyä olennaiseen. Kasvatus ja kokemusten hyödyntäminen on tässä se keskeinen osaaminen.”

Myös turvallisuusosaamista, joka sisältää psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen turvallisuuden, mielen hyvinvoinnin tukemista sekä yksilöiden ja ryhmien hyvinvoinnin vahvistamista pidettiin lähes yhtä tärkeinä osaamisalueina. Lisäksi yhteiskunnallisen osaamisen merkitys nostettiin melko korkealle.

Vähemmän tärkeinä osaamisalueina paneelin vastaajat pitivät uuden teknologian sekä virtuaaliympäristöjen ja -alustojen hyödyntämisen osaamista. Teema herätti paljon keskustelua. Digitaalisten välineiden ja teknologian roolin vahvistamista pidettiin osin väistämättömänäkin kehityskulkuna, johon tulee sopeutua. Toisaalta toivottiin seikkailukasvatuksen toimivan jopa vastavoimana, joka tarjoaa edes hetkellisesti mahdollisuuden vapautua teknologiasta.

”Toivon seikkailukasvatuksen pitävän pintansa luonnonympäristöissä ja vievän ihmiset pois nopeiden ärsykkeiden ja välittömien palautteiden ääreltä. Luonnon ja rakentamattoman ympäristön itsensä tuomat hyvinvointivaikutukset ovat tärkeitä elementtejä itsessään. Lähestyisin kuitenkin aihetta kohderyhmän tarpeiden, toiminnan tavoitteiden ja toimintamahdollisuuksien kautta.”

”...toivoisin, että seikkailukasvatus kulkiisi maailmanmenon mukana ja teknologiaakin hyödynnettäisiin, mutta että syvin ydin pidettäisiin trendien saavuttamattomissa. Ihminen tarvitsee kuitenkin aitoa kokemusta, omilla aisteilla.”

Asiantuntijapaneelin tulosten pohjalta voidaan todeta, että seikkailukasvattajan osaamisen ydintä ovat pedagoginen osaaminen, aidot kohtaamiset aidoissa ympäristöissä toiminnallisia menetelmiä hyödyntäen sekä työskentely kasvun, kehityksen ja oppimisen parissa erilaisten lasten ja nuorten ryhmien kanssa. Seikkailukasvatuksen osaamisen soveltamiseen kaupallisten palveluiden parissa suhtauduttiin varovaisen positiivisesti. Vastaajat nostivat esiin sekä riskejä että mahdollisuuksia:

”Elämyspedagogisten prosessien ja elementtien hallinta on varmasti jotain millä maksavalle asiakkaalle saadaan luotua merkittävästi kokemukseen syvyyttä ja lisäarvoa.”

”Toivoisin, että seikkailukasvatus ei koskaan myisi sieluaan markkinavoimille, silloin siitä on vaarana kadota nimenomaan sen kasvatuksellisuus. On eri asia tehdä seikkailutoimintaa ilman kasvatusta, kuin kasvattaa seikkailun menetelmin.”

Alustavana yhteenvetona voidaankin todeta, että seikkailukasvatuksen painottuneen yhteisöpedagogikoulutuksen tulee jatkossakin valmentaa pedagogisia osaajia, joilla on vahvat taidot erilaisten ryhmien kanssa työskentelemiseksi sekä kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Asiantuntijapaneelin perusteella esiin nousi myös muutamia uusia näkökulmia, avauksia ja havaintoja. Niihin on syytä paneutua lisää, ja ne tulee ottaa huomioon opetussuunnitelman ja koulutuksen toteuttamisen kehittämiseksi.

Kirjoittajat:

Tero Lämsä, KM, tiimivastaava, Humak

Anita Saaranen-Kauppinen, YTT, yliopettaja, Humak

Pedagogista kehittämistä ja palveluntuottajien osaamisen vahvistamista

- kansainvälisen seikkailu-
kasvatuksen tutkinnon
opinnäytetöiden satoa

Tero Lämsä | Anita Saaranen-Kauppinen

Aidoissa ympäristöissä tapahtuva oppiminen ja reflektio ovat tärkeitä seikkailukasvatuksen elementtejä. Kuva: Rupak Maharjan.

Vuonna 2018 käynnistetyn kansainvälisen, seikkailukasvatukseen painottuvan yhteisöpedagogitutkinnon (Adventure and Outdoor Education, Community Educator, Bachelor of Humanities) ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoista suurin osa valmistuu tai on jo valmistunut tänä vuonna. Opintojen loppuvaiheessa opiskelijat tekevät työelämälähtöisen, tutkimukselliseen kehittämiseen perustuvan opinnäytetyön. Opinnäytetyöt kehittävät työelämää erilaisissa seikkailukasvatukseen erikoistuneiden yhteisöpedagogien toimintaympäristöissä. Tällaisia ovat esimerkiksi nuorisotyö, kasvatusala, järjestöissä tehtävä työ sekä yrittäjyys ja palvelutuotanto. Kehittämistyöt vastaavat ajankohtaisiin työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin ja haasteisiin.

Pedagogista kehittämistä varhaiskasvatuksessa ja nuorisotyössä

Varhaiskasvatuksessa on pitkät perinteet lähiympäristön ja lähiluonnon hyödyntämisestä oppimisympäristöinä. Seikkailulliset elementit ovat luonteva osa toimintaa, ja ympäristö on jo pitkään toiminut sekä metsäesikareita että seikkailu- ja elämispäiväkoteja. Pedagogista toimintaa päiväkodeissa ohjaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 (VASU). Siinä todetaan muun muassa, että työtapojen ja oppimisympäristöjen tulee edistää lasten intoa tutkia, kokeilla ja harjoitella asioita. Samalla niiden tulee tarjota kokemuksia, joiden kautta lapsi oppii nauttimaan luonnosta ja lähiympäristöstä. Näin myös lapsen ympäristösuhde vahvistuu.

VASUssa oppimistavoitteet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi, joista esimerkiksi ”tutkin ja toimin ympäristössäni” ja ”kasvan, liikun ja kehityn” sisältävät teemoja, joiden edistämiseen seikkailukasvatus soveltuu. Yhden opinnäytetyön tuloksena valmistuikin seikkailukasvatuksellinen menetelmäopas, joka sisältää näiden pedagogisten kokonaisuuksien alle ryhmiteltyjä aktiviteetteja (Hakanpää 2021). Toisessa opinnäytetyössä taas Pirjamo (2021) haastatteli alan ammattilaisia. Hän pyrki kehittämään seikkailukasvatusta pedagogisena lähestymistapana esiopettajan työssä

sekä määrittelemään laadukkaan, motivoivan ja merkityksellisen seikkailupedagogiikan elementtejä. Molempien opinnäytetöiden perusteella seikkailukasvatus on toimiva varhaiskasvatuksen menetelmä erityisesti toimijuuden edistämiseen, osallisuuden vahvistamiseen sekä sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen.

Nuorisotyössä ja nuorten kanssa tehtävissä toiminnassa on viime vuosina etsitty keinoja vastata nuorten kokemaan ilmasto- ja ympäristöhuoleen. Seikkailukasvatus tarjoaa lähestymis- ja työtapoja tutkia ja työstää omaa luontosuhdettaan, asenteitaan ja arvojaan. Seikkailukasvatuksellisten menetelmien avulla voidaan lisätä konkreettisia ulkona ja luonnossa toimimisen taitoja sekä ymmärrystä kestävästä elämäntavasta. Seikkailu- ja ympäristökasvatus liittyvät luontevasti toisiinsa, ja eräässä opinnäytetyössä onkin kehitetty ympäristökasvatusta ja seikkailukasvatusta yhdistävää ohjelmaa nuorille (Kulovesi 2020). Seikkailukasvatuksen mahdollisuudet luonto- ja ympäristösuhteen vahvistamisessa sekä ohjaamisessa ympäristövastuulliseen toimintaan tunnistettiin myös varhaiskasvatusta käsitellessä opinnäytetöissä.

Uusi normaali muokkaa asiakkaiden tarpeita ja synnyttää uusia palveluita

Luonto-, elämys-, seikkailu- ja hyvinvointialan palveluiden tuottajat tarvitsevat konkreettisia välineitä ja osaamista toimintaympäristön muutoksiin liittyvien haasteiden kohtaamiseen. Koronapandemian seurauksena yrityksissä on koettu sekä asiakasmäärien hetkellinen romahtaminen että retkeilyn ja muiden luonto- ja ulkoilmaharrastusten suosion huima kasvu. Suomalaisten luonto- ja hyvinvointimatkailijoiden määrä on lisääntynyt ja kiinnostus palveluita kohtaan muuttunut ympärivuotiseksi. Tarvitaan osaamisen vahvistamista, uusia tuotteita, palveluita ja prosesseja.

Opinnäytetöissä on selvitetty ja kehitetty niin ohjattuihin kuin omatoimisiin luonto- ja eräretkiin sekä erilaisissa olosuhteissa liikkumiseen ja harrastamiseen liittyviä turvallisuusaspekte-

ja (Thompson 2021). Yksi kehittyvä teema on lumiturvallisuus. Sitä on lähestytty opinnäytetöissä tuottamalla ymmärrystä lumivyöryistä ja niihin liittyvästä riskien arvioinnista ja päätöksenteosta sekä kehittämällä lumi- ja talviturvallisuustuotteita (Homanen 2021; Korhonen 2021). Vähä-Karvian (2021) työssä taas kehitettiin tilaajalle uusi vaellustuote, mihin sisältyi myös asiakasviestinnän ja toiminnan arvioinnin menetelmien kehittäminen. Luonto-, elämys- ja seikkailupalveluihin liittyy usein myös ihmisten halu oppia ja kehittyä. Tähän tarvitaan pedagogista osaamista, johon puolestaan pureuduttiin reflektion hyödyntämistä ja merkitystä ulkoilmatoiminnassa tarkastelleessa opinnäytetyössä (Ter Horst 2021).

Kaikki tekstissä mainitut opinnäytetyöt ovat luettavissa verkossa [Theseus-palvelusta](#), joka sisältää Suomen ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä ja julkaisuja.

Lähteet

Hakanpää, Linnea 2021. Forest trips as a method of adventure education in early childhood setting. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Adventure and Outdoor Education, Community Educator. Opinnäytetyö. Viitattu 24.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021052410876>

Homanen, Aleksi 2021. Learning from avalanche accidents. How does avalanche accident change the way people evaluate risk and make decisions in backcountry skiing? Humanistinen ammattikorkeakoulu. Adventure and Outdoor Education, Community Educator. Opinnäytetyö. Viitattu 24.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021052511202>

Korhonen, Jasu 2021. Avalanche and winter safety course. Development project: Pyhä Ski School. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Adventure and Outdoor Education, Community Educator. Opinnäytetyö. Viitattu 24.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202104306486>

Kulovesi, Mari 2020. Incorporating environmental educational elements in adventure programs. Case: Adventure House. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Adventure and Outdoor Education, Community Educator. Opinnäytetyö. Viitattu 24.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020112724830>

Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Viitattu 24.11.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Pirjamo, Siiri 2021. Adventure pedagogical principles in the everyday routines of preschools. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Adventure and Outdoor Education, Community Educator. Opinnäytetyö. Viitattu 24.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021111820589>

Ter Horst, Johanna 2021. Creating your personal learning journey. A student guide to foster reflection on independent trips. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Adventure and Outdoor Education, Community Educator. Opinnäytetyö. Viitattu 24.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021111720527>

Thompson, Christopher 2021. Bushcraft 101: The essence and art of Northern Bushcraft in promoting recreational outdoor participants' safety. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Adventure and Outdoor Education, Community Educator. Opinnäytetyö. Viitattu 24.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202102072018>

Vähä-Karvia, Sampsa 2021. How to adapt the requirements of an expedition to meet customer competences. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Adventure and Outdoor Education, Community Educator. Opinnäytetyö. Viitattu 24.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202105189293>

Kirjoittajat:

Tero Lämsä, KM, tiimivastaava, Humak

Anita Saaranen-Kauppinen, YTT, yliopettaja, Humak

Participatory Pedagogy -kurssin aktiviteetti ajalta ennen koronaa.

Seikkailukasvatus ja osallistava pedagogiikka verkkoympäristössä – ennakkoluuloista onnistumiseen

Jussi Hynninen

Kun keväälle 2021 oli suunniteltu englanninkielinen osallistavan pedagogiikan kurssi (Participatory Pedagogy) yhdessä seikkailukasvatuksen tutkinto-opiskelijoiden (Adventure Education) sekä Erasmus-vaihto-opiskelijoiden kanssa, kukaan ei suunnitteluvaiheessa vielä tiennyt haasteesta, joka oli edessä. Tuli korona, etätyö ja -opiskelu – ja käytäntöön seikkailullisten aktiviteettien pohjalle suunniteltu kurssi pakotettiin verkkoympäristöön. Seikkailulliset aktiviteetit osana osallistavan pedagogiikan kurssia eivät enää kuulostaneet mahdollisuudelta vaan mahdottomalta. Kuitenkin kurssi saatiin onnistumaan hyvin – ennakkoluuloista huolimatta. Miten siinä onnistuttiin?

Seikkailukasvatus on aktiivista, elämyksellistä ja kokemuksellista toimintaa. Se koostuu erilaisista aktiviteeteista. Osallistavan pedagogiikan keskeisenä tavoitteena on ohjata ja opettaa niin, että opiskelijalla on vapaus oppia ja kehittyä parhaaksi katsomallaan tavalla hänelle parhaiten sopivassa ympäristössä. Ideaalitapauksessa opiskelijat valitsevat itse toimintaympäristön, jossa he toteuttavat aktiivisen toiminnan omien tavoitteidensa mukaisesti. Keväällä valinta ei kuitenkaan ollut opiskelijoiden, ei edes lehtoreiden, vaan korona teki valinnan puolestamme.

Yhdessä opiskelijoiden kanssa sovittiin, että lähtökohtina aktiviteettien toteuttamiseen verkkoympäristössä ovat ennakkoluuloton asenne, rajoittamaton mielikuvitus sekä ajattelun laajentaminen pois totutuista raameista. Kurssin opiskelijat ottivat tehtävänannon vastaan innokkaasti ja lähtivät toteuttamaan aktiviteetteja ilman aikaisempaa kunnollista kokemusta vastaavasta. Iso kysymys oli, kuten osallistavaan pedagogiikkaan kuuluu, kuinka saada osallistajat osallistumaan aktiivisesti. Kaikki korona-aikana verkkoympäristössä työskennelleet tietävät, miltä tuntuu puhua mustalle ruudulle ilman tietoa siitä, kuunteleeko kukaan.

Opiston arvoitus

Opiskelijoiden toteuttamissa aktiviteeteissa osallistajat pääsivät esimerkiksi ratkomaan pakuhuoneen arvoitusta: tarkoituksena oli päästä pakenemaan Nurmijärvellä sijaitsevalta Kiljavan opistolta. Pakuhuoneen mielikuvituksellinen maailma oli luotu oikeaan Kiljavan opiston ympäristöön. Osallistajat pääsivät kulkemaan mielikuvissaan hyvinkin realistisesti pitkin Kiljavan opiston käytäviä ja etenemään tehtäviä ja ongelmia ratkoen. Pakuhuone oli hienosti toteutettu, todella osallistava, ja kaappasi kurssin opiskelijat mukaansa.

Aarrejhdissa paratiisisaarella

Toinen onnistunut toteutus oli Scavenger Hunt -aktiviteetti, jossa osallistajat lähtivät aarteenetsintään ympäri maailmaa Google Street View -sovelluksen avulla. Kuinka jännittä-

vää voi olla etsiä tiettyä rantabaaria tietyltä paratiisisaarelta arvoitusten johdattelemana? Aktiviteetti tempaisi osallistajat mukaansa: osallistumisen taso oli jälleen kerran todella korkealla. Aktiviteetin aarteenetsintäideaa on hyödynnetty hieman erilaisilla toteutuksilla seikkailukasvatuksen opiskelijoiden keskuudessa muillakin kursseilla.

Parhaiten kurssin onnistumista ja vaikuttavuutta kuvaavat opiskelijoiden lopputehtävästä poimitut lainaukset, joissa he refleктоivat kurssin toteutumista.

“Hopefully in my future I will not be in a global pandemic trying to do things online but say I am working with people from around the globe these activities showed that team building and other goal-based activities that may not classically be seen as possible online, most definitely are.”

- Dagmar Plasman, AdEd20

“Since I started to study in school, I always had a problem with the Hungarian teaching system. One of the reasons for that is that most of the schools forced the kids to sit still in a classroom and listen to the teacher for all day long quietly. Since then, I always wondered about changing the system but I couldn't really come up with any ideas how could that been done, because I didn't know any other way. During this course I learned a lot about how can an educator make the learning process interesting, interactive and more effective.”

- Julia Tornai, Erasmus Student

Kirjoittaja:

Jussi Hynninen, Seikkailukasvatuksen lehtori, Humak

Oma idea motivoi yrittämään

– valmennus, tekemällä
oppiminen ja NY Vuosi Yrittäjänä
-ohjelma Adventure Education
-tutkinnon yrittäjyysopinnoissa

Tero Lämsä | Petri Katajarinne

Kun vuonna 2018 aloitimme uuden, kansainvälisen seikkailukasvatuksen tutkinnon yrittäjyysopintojen suunnittelun, lähes alusta alkaen oli selvää, että pedagogisena lähtökohtana on yrittäjyyden oppiminen käytännön tekemisen ja sitä tukevan pienryhmävalmennuksen kautta. Tämä soveltuu hyvin tutkintoon, jossa keskiössä on kokemuksellinen, aidoissa ympäristöissä tapahtuva oppiminen ja jonka vuosikurssin opiskelijamäärä on sopivan pieni. Halusimme myös tarjota Adventure Education -tutkinnon opiskelijoille mahdollisuuden kokeilla yrittäjyyttä turvallisessa ympäristössä jo opintojen aikana, koska yrittäjyys on yksi todennäköisistä työllistymisvaihtoehdoista tutkinnosta valmistuneille.

Käytännössä yrittäjyysopinnot toteutetaan seuraavasti: Toisen vuoden Entrepreneurship-, Basics of Business Management- ja Financial Planning and Management -opintojaksot on koottu koko lukuvuoden kestäväksi, 15 opintopisteen paketiksi. Paketin sisällöt opiskellaan kehittelemällä oman alan osaamiseen pohjautuvia tuote-, palvelu- ja yritysideoita sekä kokeilemalla niitä käytännössä NY Vuosi Yrittäjänä -ohjelman kautta. Ohjelmassa opiskelijat perustavat lukuvuoden ajaksi oikeilla markkinoilla toimivan NY-yrityksen. Halutessaan opiskelijoilla on mahdollisuus jatkaa yritysprojektiaan myös kesän yli ja kerryttää opintopisteitä vapaasti valittaviin opintoihin tai harjoitteluihin työskentelemällä omassa NY-yrityksessään. Lukuvuonna 2020–2021 lähes puolet opiskelijoista käytti tätä mahdollisuutta.

Aito oppimisympäristö motivoi oppimaan yrittäjyyttä ja vahvistaa yleisiä työelämätaitoja

Lehtorin valmentava rooli ja kyky kannustaa opiskelijoita keskustelemaan, jakamaan ajatuksiaan, innostumaan toistensa ideoista, kehittälemään niitä eteenpäin ja muodostamaan toimivia tiimejä ovat keskeisessä osassa siinä, että opiskelijoiden ideat jalostuvat perustettaviksi NY-yrityksiksi, jotka markkinoivat ja myyvät palveluitaan oikeille asiakkaille. Kun valmennustapaamisissa päästään refleктоimaan todellisissa tilanteissa syntyviä kokemuksia, etsimään yhdessä ratkaisuja kohdattuihin haas-

teisiin ja oppimaan niistä, ollaan kokemuksellisen oppimisen ytimessä.

Osana valmennusta opiskelijoita kannustettiin myös osallistumaan NY-ohjelmaan kuuluviin kilpailuihin ja tapahtumiin, joissa oman lehtorin lisäksi yritysmaailman ammattilaiset arvioivat ja antavat palautetta opiskelijoiden yritysideoista. Humakin opiskelijoiden Get Lost Adventures voittikin tänä vuonna NY Vuosi Yrittäjänä -finalin pääpalkinnon. Voittajayrityksen jäsenet totesivat, että kilpailut ja mahdollisuus saada sitä kautta rahoitusta omalle idealle motivoivat panostamaan yrityksen kehittämiseen. Opiskelijat myös nostivat palautteessaan esiin, että tässä muodossa toteutettavissa yrittäjyysopinnoissa on oppinut käytännössä, mitä yrityksen perustaminen ja pyörittäminen vaativat.

“For me, the easiest and most meaningful way to learn is by doing and therefore it was a great opportunity to start a business from scratch and learn as we developed it.”
Marianne, Get Lost Adventures NY

Tekemällä oppiminen, oikean liikeidean kehittäminen ja yritystoiminta Vuosi Yrittäjänä -ohjelmassa sekä siihen yhdistetty valmennuspedagogiikka madaltavat kynnystä yrittäjämäiseen toimintaan ja hälventävät ennakkoluuloja yrittäjyydestä. NY-ohjelman kautta oppii käytännönläheistä yrittäjyys- ja talousosaamista sekä yleisiä työelämätaitoja, kuten tiimityöskentelyä ja itsensä johtamista. Nämä ovat tärkeitä taitoja myös toisen palveluksessa työskennellessä. Tällaiset opinnot tarjoavat alustan myös tulevaisuuden työelämätaitojen oppimiselle.

Kirjoittajat:

Tero Lämsä, KM, tiimivastaava, Humak

Petri Katajarinne, Nuori Yrittäjyys ry

Työyhteisöjen kehittämisen osaamiskärki kasvaa ja panostaa TKI-toimintaan

Anu Järvensivu | Nina Simola-Alha

Vuosi 2021 oli työyhteisöjen kehittämisen osaamiskärjelle merkittävä monessa mielessä. Tiimi kasvoi ja vahvistui sekä oman tiimiesihenkilön nimeämisen myötä että uusien rekrytointien kautta. Nyt tykeläisiä on jo kahdeksan, kun edellisenä vuonna tykeläisten määrä kasvoi viiteen.

Keväällä toteutettiin työyhteisön kehittäjäkoulutuksen osalta valintakoeuudistus siirtymällä valintakoekurssiin perustuvaan sisäänottoon, mikä sai innostuneen vastaanoton. Syksyllä pyörähti käyntiin jo tyken historian toinen valintakoekurssi. Kevään valintakoekurssin suoritti yhteensä 147 opiskelijaa.

Työyhteisöjen kehittäminen suuressa suosiossa

Tyken suosio on näkynyt hakijamäärissä. Syksyllä 2020 tykeen hakijoita oli 167, tänä syksynä taas 258, joista ensisijaisia hakijoita oli 153. Vuoden aikana aloitti 89 uutta tutkinto-opiskelijaa: tammikuussa 35 opiskelijaa ja syksyllä 54 opiskelijaa, joista kahdeksan tuli sisään väylän kautta.

Lokakuussa 2021 tykessä on 169 opiskelijaa ja Yhteisöpedagogi, työyhteisön kehittäjä -tutkinnon on suorittanut 52 henkilöä. Luvut paljastavat räjähdysmäisen kasvuvauhdin aloitusvuodesta 2017. Vauhdin takana on tarve tällaiselle työelämän kehittämiseen kohdistuvalle, olemassa olevaa osaamista tunnustavalle ja henkilökohtaisesti räätälöidyn edelleen kehittäväle korkeakoulututkinnolle.

Uusia tutkimus- ja kehittämishankkeita monista aiheista

Vuoden aikana työyhteisöjen kehittämisen TKI-toiminta siirtyi aivan uudelle tasolle: se muodostaa jo eräänlaisen tutkimus- ja kehittämiskeskuksen. Vahva panostaminen verkostoyhteistyöhön ja ulkoisen rahoituksen hakemiseen kantoi hedelmää useina uusina tutkimus- ja kehittämishankkeina.

Hankkeita rahoittavat EU, hallituksen TYÖ2030-ohjelma sekä Työsuojelurahasto. Hankkeet kattavat hyvin työyhteisöjen kehittämiseksi keskeisiä ajankohtaisia teemoja. Sellaisia ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden sekä opetusalan hajautuneissa tiimeissä työskentelevien turvallisuuden kokemuksen kehittäminen, teollisuuden ääniympäristöjen kehittäminen sosio-kulttuuriset ja fyysiset tekijät samanaikaisesti huomioiden sekä työurien rakentumisen, työhyvinvoinnin ja osaamisen kehittämisen tukeminen moninaistuvissa ansainnan muodoissa ja freelancer-työssä eri toimialoilla. Työskentely hankkeissa ja hanketeemojen parissa on keskeinen tapa kehittää niin tiimiläisten kuin tyke-opiskelijoiden osaamista.

Verkkovälitteinen työnteon tapa entistä tutummaksi koronan myötä

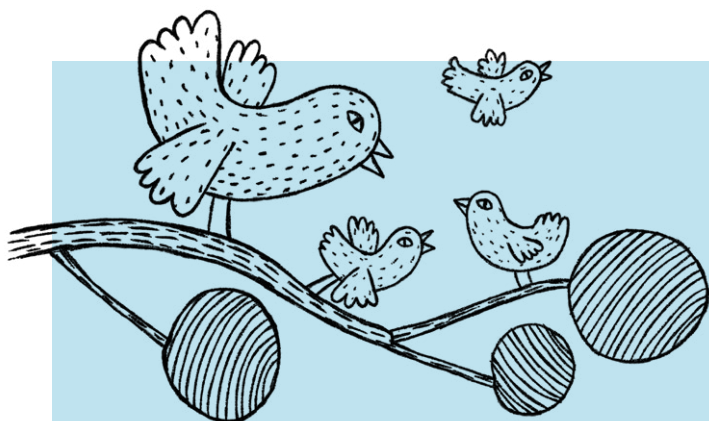
Pandemian vaikutukset työyhteisöjen kehittämisen osaamiskärjelle ovat jääneet kohtuullisen vähäisiksi. Opinnot ovat jo pitkään olleet suureksi osaksi verkkovälitteisiä, joten opetuksen siirtyminen verkkoympäristöön ei ollut iso uudistus. Enemmän haasteita koettiin hanketyössä erilaisten seminaarien ja tapahtumien peruuntuessa tai siirryessä verkkoon kilpailemaan huomiosta satojen muiden tapahtumien kanssa. Verkkovälitteinen työnteon tapa ja mahdollisuus siihen ei myöskään jakaudu tasaisesti: toisissa ammateissa ja toisilla työpaikoilla se on mahdollista, toisilla taas ei. Lisäksi tottumus verkossa työskentelyyn vaihtelee työpaikkojen välillä huomattavasti. Tämä kaikki aiheuttaa kehittäjille päänvaivaa.

Tyken oma tiimi osoittautui nopeaksi verkkovälitteisen työnteon tavan ja verkko-yhteisöllisyyden omaksujaksi. Työyhteisöllisyys pysyi vahvana ja kehittyi siitäkin huolimatta, että mukaan tuli uusia kasvoja. Tiimiläiset tuskin enää muistavat, kenet ovat tavanneet pelkätään verkon välityksellä ja kenet myös samassa fyysisessä tilassa. Pandemiavuodet toimivatkin tyken asiantuntijoille erinomaisena tilana oppia verkkovälitteisen työn yhteisöllisiä käytäntöjä omassa työssään.

Kirjoittajat:

Anu Järvensivu, FT, dos, yliopettaja, Humak

Nina Simola-Alha, tiimiesihenkilö, lehtori, Humak

Muutosturvavalmennus

– tarinallisuuden ja vertaisryhmätyöskentelyn avulla kohti uutta ammatillista identiteettiä

Anu Järvensivu | Juha Niiranen

”Megatrendeihin” kuuluvien ilmiöiden, kuten kaupungistumisen, digitalisoitumisen, globalisaation eri muodoissaan, väestörakenteen muutoksen ja ilmastonmuutoksen, sekä perinteisten yhteiselämää jäsentävien instituutioiden purkautumisen sanotaan muuttavan perusteellisesti työelämää ja työn tekemisen tapoja. Yksilöt joutuvat työllään kohtaamaan varsin heikosti ennakoitavissa olevia, suurestikin heidän oman elämänsä suuntaa muuttavia tapahtumia. (Dufva, Halonen, Kari, Koivisto, Koivisto & Myllyoja 2017; Järvensivu & Pulkki 2019.) ”Ajan henkeä” näyttäisivät leimaavan satunnaisuus ja väliaikaisuus. Työsuhteen päättyminen ja irtisanotuksi joutuminen on monelle kokonaisvaltainen käännekohta.

Valmennusta työuran muutoksiin

Humakissa on kehitetty erityisesti irtisanomisuhan alaisille ja jo irtisanotuille verkossa tapahtuva muutosturvavalmennus uuden työuran rakentamiseksi. Valmennus on mahdollista räätälöidä myös lomautetuille. Koska irtisanotuksi tuleminen kokemus voi kyseenalaistaa koko yksilön ammatillisen identiteetin, valmennuksella pyritään ammatillisen identiteetin uudelleen

rakentamiseen, avautuvien mahdollisuuksien huomaamiseen ja itsetunnon vahvistumiseen hyödyntämällä narratiivisia menetelmiä vertaisryhmässä.

Narratiivinen menetelmä perustuu sosiaalipsykologiseen tarinallisen kiertokulun teoriaan (Hänninen 2000). Teorian perusajatuksen mukaan ihminen kertoo ja rakentaa itsestään ja omasta työstään omaa sisäistä tarinaansa,

jota hän toisinaan kertoo myös ääneen muille. Näistä erilaisista tarinoista ja niiden episoodeista muodostuu yhteinen kulttuurinen tarinavaranto, josta ihmiset lainaavat osia omiin sisäisiin tarinoihinsa. Valmennus pohjaa tutkimuksissa löydettyihin irtisanottujen tarinatyyppeihin (Hanski 2019; Hanski & Järvensivu 2020). Osa näistä tarinoista on ns. hyviä tarinoita, kun taas osa johtaa ihmisen kannalta huonoon lopputulokseen. Valmennuksen aikana osallistujat työstävät omaa tarinaansa kohti hyvää, esimerkiksi työllistymiseen tai uuden ammatin opiskeluun johtavaa, tarinaa. Valmennuksessa osallistujat pohtivat itsekseen ja yhdessä irtisanotuksi tulemisen kokemustaan, työuraansa, työhistoriaansa, suhdettaan työhön ja mahdollisia työuransa tulevaisuuskuvia työstämällä omaa työelämätarinaansa.

Webinaareja ja vertaistukea

Muutosvalmennuksen aikana tapahtuvaa ammatillisen identiteetin vahvistumista ja rakentumista sekä uusien työmahdollisuuksien kartoittamista tukevat Humakin kokeneet työyhteisön kouluttajat, mutta merkittävässä roolissa ovat myös vertaistuki ja muutosvalmennuskursseille osallistuvien kokemuksista oppiminen. Vertaisryhmässä ihminen on oman elämänsä asiantuntija. Kokemuksia jakamalla ja reflektoiden ryhmässä yksilön sisäiset voimavarat vahvistuvat. Vertaistuki perustuu tasa-arvoisuuteen, yhteenkuuluvuuden tunteeseen ja kunnioitukseen toista ihmistä ja hänen kokemuksiaan kohtaan. Vertaisryhmässä tarvitaan myös eläytymiskykyä toisen ihmisen läpikäymisiin tilanteisiin ja niistä kumpuaviin tunteisiin (Hyväri 2005, 214–235).

Muutosturvakurssi muodostuu viidestä kahden tunnin webinaarista kuukauden aikana. Webinaarit sisältävät teoretietoa työelämän muutoksesta luentojen muodossa sekä runsaasti työskentelyä pienryhmissä, joissa reflektoidaan kokemuksia irtisanomisesta, työttömyydestä tai työurien taitekohdista. Webinaarien välillä osallistujat tekevät omaan työelämätarinaansa liittyviä tehtäviä. Lopuksi pohditaan yhdessä työelämätarinoiden uutta suuntaa ja omaa toimijuutta tulevaisuudessa sekä tehdään suunnitelma oman osaamisen kasvattamisesta ja kehittämisestä.

Tällä hetkellä muutosturvavalmennukseen on osallistunut pilottiryhmä. Saatua palautetta analysoidaan, ja muutosvalmennusta kehitetään palautteen perusteella.

Lähteet

Dufva, Mikko & Halonen, Minna & Kari, Mika & Koivisto, Tapio & Koivisto, Raija & Myllyoja, Jouko 2017. Kohti jaettua ymmärrystä työn tulevaisuudesta. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 33/2017. Viitattu 6.11.2021. <http://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=18301>

Hanski, Sini 2019. Tarinoita työttömyydestä. Narratiivinen tutkimus identiteetin uudelleenrakentamisesta irtisanotuksi joutumisen jälkeen. Jyväskylän yliopisto. Aikuiskasvatustiede. Pro gradu. Viitattu 6.11.2021 <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/67535>

Hanski, Sini & Järvensivu, Anu 2020. Työllisyys nousee tarina kerrallaan. Tutkimus työttömien identiteetin uudelleenrakentamisesta. Työpoliittinen aikakauskirja 63 (1), 10–22. Viitattu 6.11.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162130>

Hyväri, Susanna 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoisuustoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 214–235.

Hänninen, Vilma 2000. Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Tampereen yliopisto. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Väitöskirja. Viitattu 6.11.2021. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67873/951-44-5597-5.pdf?sequence=1>

Järvensivu, Anu & Pulkki, Jutta 2019. Työura: yksilön valintoja vai monimutkaista kehkeytymistä? Janus 27 (1), 38–54. Viitattu 6.11.2021. <https://journal.fi/janus/article/view/64170/40485>

Kirjoittajat:

Anu Järvensivu, FT, dos, yliopettaja, Humak

Juha Niiranen, YTM, lehtori, Humak

Tyken ensimmäinen työelämäseminaari **Kehittämisen ytimessä**

Laura Castrén

Yhteisöpedagogiikan työelämän kehittäjien ensimmäinen oma työelämäseminaari tarjosi laajan ja monipuolisen kattauksen.

Opintonsa syksyllä 2020 aloittanut **Marika Silvon**en kertoi kokemuksistaan henkilöstöhallinnon harjoittelusta Sipoon kunnassa. **Mervi Räsäsen** opinnäytetyön aihe puolestaan meni tämän päivän työelämän ytimeen: kehittämiseen, digitalisaatioon ja työelämän mielekkyyden kokemiseen. **Susanna Haapalainen** kertoi kokemuksistaan Nepalista, ja Akavan Erityisalojen työmarkkinalakimies **Anna Zibellini** avasi muun muassa perhevapaaudistuksen sisältöä.

Sipoon kunnassa harjoittelija pääsi oikeisiin alan töihin

Koska Marika Silvosella ei ollut aiempaa kokemusta HR-tehtävistä, hän haki Sipoon kunnassa olevaa työharjoittelupaikkaa ja sai sen. Sipoon HR-asiantuntijat eivät olleet aiemmin törmänneet yhteisöpedagogiikan opiskelijoihin, eikä heillä ollut tietoa työyhteisön kehittäjän koulutuksesta. Koulutus herätti siis paljon kiinnostusta ja kysymyksiä. Harjoittelupaikasta

Susanna Haapalainen organisoii Nepalissa työpajoja, joissa paikalliset toimijat pääsivät arvioimaan luonnosversiota arviointityökalusta paikallisten kumppanuuksjärjestöjen järjestöllisen kapasiteetin mittaamiseen.

Silvosen vinkki hänen ystävänsä; hänelle itselleen hakeutuminen Helsingin ulkopuolelle ei olisi tullut välttämättä mieleen.

Kuntakentällä samoin kuin valtion viroissa rekrytointiprosessiin tuovat omat kiemuransa viranhaltijalle asetetut kelpoisuusehdot. Muutenkin julkisen sektorin sääntöihin tutustuminen avasi uuden maailman. Silvonen pitää hallinnolliseen puoleen perehtymistä opettavaisena kokemuksena, josta hän uskoo olevan hyötyä myös tulevaisuudessa.

Opinnot antoivat Silvosen mukaan hyvän teoreettisen pohjan. ”Monimuotoisuus työelämässä, työsuhdeasiat, työelämän tasa-arvo ja tasa-arvosuunnitelman tekeminen”, hän luettelee mieleensä nousevia opintojaksoja ja oppimistehtäviä, joiden kokee tukeneen harjoittelussa selviytymistään.

Opinnäytetyö selvitti verkkopoliklinikan käyttöönottoa

Mervi Räsänen etsi opinnäytetyössään vastausta kolmeen tutkimuskysymykseen: mitkä asiat työntekijä kokee tärkeiksi digitalisaatiota edistävissä käyttöönotoissa, millainen käyttöönottoprosessi tukee työtä ja työn sujuvuutta sekä millainen käyttöönottoprosessi tukee työn mielekkyyttä.

Aineistonsa Räsänen keräsi Tampereen yliopistollisen sairaalan käsikirurgisen osaston verkkopoliklinikan käyttöönotosta. Uuden työkalun käyttöönotossa kiinnitettiin huomiota hankkeen kannalta tärkeisiin sidosryhmiin. Onnistumisen edellytyksinä olivat johdon vahva tuki ja koko työyhteisön osaamisen ja taitotiedon hyödyntäminen.

Kasti määrää Nepalissa

Keväällä yhteisöpedagogin opinnoista valmistunut Susanna Haapalainen taas toi tarkasteluun työelämän kansainvälisen ulottuvuuden kertomalla kokemuksistaan Nepalista. Hän työskentelee nyt vapaaehtoistoiminnan asiantuntijana Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksessa, SASKissa.

”Naisten asemaa yhteiskunnassa määrittävät edelleen kastijärjestelmä, lainsäädäntö, koulutus tai sen puute, lapsityöt, lapsiavioliitot, ihmiskauppa, kuukautiset ja lisääntymisesteyteen liittyvät ongelmat sekä lähisuhdeväkivalta”, Haapalainen listaa.

Nepalissa kastittomat dalit-naiset ovat moninkertaisen syrjinnän uhreja: yhteiskunta syrjii heitä heidän syntyperänsä ja sukupuolensa vuoksi, ja sukupuoli asettaa heidät myös heidän oman yhteisönsä siron ja seksuaalisen väkivallan kohteiksi – etenkin, jos tekijänä on ylhäiseen hindukastiin kuuluva. Kastia ei voi pae- ta, sillä sukunimi paljastaa kastin. Yhteiskunta rakentuu kastijärjestelmälle myös niin, että kastin kautta määräytyy pitkälti myös ammatti. Ja vaikka irtiotto kastijärjestelmästä onnistuisi osittain esimerkiksi koulutuksen avulla, sosiaaliset käytänteet sulkevat ovia. Ovien sulkeminen ei ole vain symbolista. Haapalainen

kertoo hyvinkoulutetusta mutta kastittomasta työkaveristaan, joka joutui syömään lounaansa ulkona muiden mennessä katetun pöydän ääreen. Lisää aiheesta voi lukea Haapalaisen kirjoittamasta blogista. Se löytyy osoitteesta <https://www.sask.fi/blogi/koskemattomat-nepalin-dalitit/>.

Vaikuta kulutusvalinnoillasi ja tukemalla ay-liikettä!

Haapalainen kehitti opinnäytetyössään työkalua, jolla voidaan arvioida paikallisten kumppanuusjärjestöjen järjestöllistä kapasiteettia. Idea työkalun kehittämisestä tuli SASKilta, mutta aloite yhteistyöstä ja nimenomaan opinnäytetyöstä Nepalissa oli täysin Haapalaisen. Voidaan hyvin sanoa, että Haapalaisen työ Nepalissa auttaa Humakin arvojen globaalia toteutumista. SASK pyrkii vahvistamaan ammattiliittojen asemaa ja parantamaan työntekijöiden olosuhteita. Myös siirtotyöläisten oikeuksien parantaminen on SASKin agendalla.

Qatarin vuonna 2022 pidettävät jalkapallon maailmanmestaruuskisat tekevät aiheesta

juuri nyt erityisen ajankohtaisen. Haapalaisen mukaan Nepalista lähtee joka päivä noin tuhat työntekijää ulkomaille. Qatarin siirtotyöläisiä houkuttaa ”hyvä”, 150–185 euron kuukausipalkka. Nepalissa kouluttamaton rakennustyöläinen saattaa ansaita kuukaudessa noin 60 euroa. Helmikuussa Iltalehti siteerasi The Guardian -lehdessä julkaistua artikkelia, jonka mukaan jalkapallostadionien rakentaminen ”vaatii ihmishenkiä jatkuvalla syötöllä”.

Haapalainen kannustaakin suomalaisia kiinnostumaan ammattiyhdistysliikkeen toiminnasta ja kyselemään työntekijöiden työolosuhteista. Tosin Qatarissa ammattiyhdistysliikkeen toimintaa ei katsota hyvällä eivätkä työlainsäädännön uudistukset ole käytännössä parantaneet siirtotyöläisten asemaa. Qatarissa käytössä oleva kafala-järjestelmä edellyttää, että siirtotyöläisellä on qatarilainen sponsori. Ilman sponsorin lupaa siirtotyöläinen ei voi lähteä maasta eikä kuulua ammattiliittoon.

Haapalaisen opinnäytetyössä keskiössä olivat paikalliset toimijat ja kansalaisjärjestöjen asiantuntijat. Vertailuanalyysin (benchmarking) ohella Haapalainen keräsi aineistoa haastattelulla ja järjestämällä työpajoja, joissa kump-

Susanna Haapalainen kokoamassa opinnäytetyöaineistoa Nepalissa.

panuusorganisaatioiden edustajat testasivat ja kommentoivat arviointityökalusta tehtyä luonnosta.

Hyödyllistä tietoa ajankohtaisista lakiasioista

Seminaarin lopuksi Akavan Erityisalojen työmarkkinalakimies Anna Zibellini antoi hyviä vinkkejä palkkaneuvotteluissa menestymiseen. Zibellinin pohjustus tulevasta perhevapaa-uudistuksesta sekä työttömyyden aikaisesta opiskelusta ja yrittäjyydestä herätti runsaasti keskustelua. Puheenvuoro poiki myös runsaasti kysymyksiä, sillä teemat olivat ajankohtaisia monelle seminaarin osanottajalle. Verkossa toteutettu seminaari keräsi runsaan, aiheista kiinnostuneen, aktiivisen yleisön.

Palkkaneuvotteluun pitää valmistautua

Palkankorotusta havittelevan tulee Zibellinin mukaan valmistautua huolellisesti palkkaneuvotteluihin. Ihan ensimmäiseksi täytyy selvittää alan yleinen palkkataso. Sitten on syytä miettiä omaan työhön kuuluvien tehtävien vaativuutta. Miten tehtävät ovat muuttuneet ja millä tavalla ne vaativat aiempaa enemmän osaamista?

Kolmanneksi Zibellini kehottaa miettimään, miten on itse työntekijänä muuttunut. Onko tullut hankittua uutta osaamista esimerkiksi uuden koulutuksen kautta? Tai ovatko jotkin työtehtävät tarjonneet kasvun mahdollisuuden ja tilaisuuden hankkia sellaista uutta osaamista, josta on työnantajalle hyötyä? Mikä tahansa kurssi ei kuitenkaan ole palkankorotuksen peruste, vaan nimenomaan sellainen koulutus, josta työnantaja voi kokea hyötyvänsä.

Ja neljänneksi neuvotteluihin on varauduttava miettimällä tarkka palkkapyyntö. Mitään korotushaitaria ei työnantajalle kannata tarjota; ei siis pidä pyytää esimerkiksi 300–500 euroa lisää. Täsmällinen, tarkka palkkapyyntö tarkoittaa esimerkiksi sitä, että esittää tarkan tavoitteen, esimerkiksi 3 400 euroa.

”Ja aina kannattaa esittää sellainen palkkatavoite, jossa on 100–200 euroa neuvotteluvaraa. Siis aina hieman enemmän kuin juuri se tavoittepalkka”, Zibellini vinkkaa. Vanhan sanonnan mukaan hullu ei ole se, joka pyytää. Niinpä Zibellini rohkaiseekin kuulijoitaan palkkaneuvotteluihin.

Kirjoittaja:

Laura Castrén, VTM, Lehtori, Humak

Kuvat:

Rupak Maharjan

Tykessä tykästyttiin valintakokekursseihin

Anu Järvensivu

Opintojaksoja ja syvällistä pohdintaa

Ensimmäiseksi valintakokekurssiksi rakennettiin toteutus opintojaksosta Yhteisöpedagogi työyhteisön kehittäjänä. Syksyn 2021 valinnassa taas palveli opintojakso Muuttuva työelämä ja uudet työn muodot. Valintakokekurssit koostuvat erityyppisistä alaa valottavista aineistoista ja tehtävistä, oman osaamisen suhteuttamisesta työyhteisön kehittäjän työhön sekä oman motivaation pohtimisesta ja siitä kertomisesta.

Tarkoituksena on jatkossa kierrättää valintakokekurssina työyhteisön kehittäjä -koulutuksen eri opintojaksoja. Näin myös valintakokekurssija tekemällä voi kerryttää tutkinnon opintopistekertymää, mikäli sisäänpääsyä päätyy yrittämään useamman kerran. Valintakokekurssi järjestetään kahdesti vuodessa toisen mahdollisuuden avautumisen nopeuttamiseksi.

Opiskelu alkaa jo valintakokekurssilla

Valintakokekurssilla hakija pääsee kokeilemaan ammattikorkeakouluopintoja ja tutustumaan alaan, jolle on hakeutumassa. Tämän voi olettaa vähentävän opintojen keskeyttämisistä. Valintakokekurssin ajaksi hakijasta tulee avoimen ammattikorkeakoulun opiskelija. Hyväksytystä opintojaksosuorituksesta hän saa viisi opintopistettä, tulipa valituksi tai ei. Vastaavasti oppilaitos saa valintakokekurssista avoimen pisteitä ja opettajat motivoituneita opiskelijoita, joilla on jo ensimmäinen opintojakso valmiina. Valintakokekurssilta valituilla myös

valmiudet anoa mahdollisen aiemmin hankitun osaamisen hyväksilukua ovat hyvät, sillä he ovat jo kurssin aikana pohtineet omaa osaamistaan suhteessa työyhteisön kehittäjän osaamiseen. Näin valintakokekurssi tukee tavoitetta huomioida muualla hankittu osaaminen osaksi tutkintoa.

Valintakokekurssi ei ole opettajille yhtä helppo tapa toteuttaa opiskelijavalinta kuin ylioppilastodistuksen arvosanoilla sisään ottaminen. Toisaalta se ei ole tavanomaista valintakoetta työläämpi. Opiskelijalle valintakokekurssi tarkoittaa kutakuinkin valintakokeeseen valmistautumiseen rinnastettavaa työtä, mutta on huomattava, että hakijaroolin ohella hän on opiskelijaroolissa ja saa opintopisteitä.

Vain positiivista sanottavaa

Valintakokekurssista saatu palaute on ollut myönteistä. Myös tyke-tiimi on kokenut valintakokekurssin mielekkääksi oman työn tavoitteiden toteutumisen kannalta. Valintakokekurssi on tiimin yhteinen juttu. Sen koetaan omalta osaltaan myös edistävän tykeläisten missiota siitä, että kaikki voisivat tehdä mielekkääksi ja merkitykselliseksi kokemaansa työtä hyvässä työyhteisössä.

Kirjoittaja:

Anu Järvensivu, FT, dos, yliopettaja, Humak

Kannustava puhe -hankkeessa etsittiin työn iloa

– Valokuvat rohkaisevat dialogiin

Laura Castrén

Työyhteisön hyvät ja toimivat ihmissuhteet lisäävät työn iloa ja innostusta sekä vahvistavat nuorten aikuisten sitoutumista valitsemaansa ammattiin ja työhön. Tämä kävi selvästi ilmi vastavalmistuneiden nuorten sitoutumista ja työn imua kartoittaneessa Kannustava puhe -tutkimushankkeessa, jossa myös Humak oli mukana. Erilaisesta koulutustaustastaan huolimatta niin sosiaali- ja terveysalan kuin IT-alan vastavalmistuneet nuoret nostivat esiin yhteistyöhön liittyviä tekijöitä: oman tiimin me-henki, yhteiset päämäärät, yhteinen kieli ja samanhenkisyys. Oman työuran kannalta tärkeäksi nousi mahdollisuus omaan ammatilliseen kehittymiseen.

Perinteisten menetelmien, esimerkiksi haastattelujen, asemesta aihetta lähestyttiin kuvadialogin keinoin. Nuoret saivat ensin valokuvata heille jollain tavalla merkityksellisiä tapahtumia omassa arjessaan. Sen jälkeen valokuvien esittämistä tilanteista, tapahtumista ja tunteista keskusteltiin haastattelijan kanssa. Lähestymistapa mahdollisti työstä ja työhön liittyvistä tunteista puhumisen uudella tavalla, haastateltavien ehdoin. Se tuotti uutta näkemystä nuorten ja vasta vähän aikaa alalla toimineiden kokemuksista työstä ja sen merkityksellisyydestä.

Työsuojelurahaston rahoittama hanke osuu ajankohtaiseen aiheeseen, sosiaali- ja terveysalan ohella myös IT-alan houkuttelevuuteen. Mitkä tekijät vahvistavat alaan sitoutumista ja työn imua nuorten, alalle vastavalmistuneiden, ja alalla jo hieman kokemusta saaneiden silmissä? Kuten jokainen tietää, näiden alojen houkuttelevuus on viime vuosina hiipunut. Tulevaisuudessa tekijöitä tarvitaan aiempaa enemmän, mutta näyttäisi siltä, että varsinkin sosiaali- ja terveysala kärsii työntekijäpuutosta. Lisäksi korona-aika on nostanut monet työhön liittyvät haasteet julkisuuteen. Kun varsinkin sosiaali- ja terveysalan heikko houkuttelevuus ilmenee kroonisena tekijäpuutena jo nyt, miten nuoria saadaan houkutelua alalle jatkossa?

Puolitoista vuotta kestäneessä, helmikuussa 2021 päättyneessä hankkeessa keskiössä olivat nuoret. Lisävalaistusta saatiin, kun peilattiin sosiaali- ja terveysalalla sekä IT-alalla toimivien lähiesimiesten kokemuksia ja käsityksiä hyvästä työn arjesta ja luottamuksellisen ilma-

piirin rakentumisesta. Aineisto kerättiin kolmesta sosiaali- ja terveysalan organisaatiosta ja kahdesta IT-alan yrityksestä syksyllä 2019.

Hankkeen tutkijoina toimivat Anu Järvensivu ja Nina Simola-Alha Humakista, Henna Heinilä Haaga-Heliasta ja Eija Raatikainen Metropolia Ammattikorkeakoulusta. Hankkeen T&K-koordinaattorina oli Pirjo Aura Haaga-Heliasta ja projektipäällikkönä Annica Isacson Haaga-Heliasta.

Tunteet tietämisen tapana

Perinteisten tutkimusmenetelmien asemesta hyödynnettiin taideperusteista lähestymistapaa, jollaiseksi tässä hankkeessa valittiin kuvadialogi. Esimerkiksi Patricia Leavyn ja Suomessa Kai Alhasen kirjat ovat kannustaneet tutkijoita irrottautumaan vanhoista tutkimuskysymyksistä ja tietämisen malleista. Varsinkin Leavy on rohkaissut tutkijoita erilaisen taideperusteisten menetelmien hyödyntämiseen. Uudet menetelmät ja lähestymistavat mahdollistavat uudenlaiset kysymyksenasettelut ja tuottavat aivan uudenlaista tietoa ja ymmärtämystä. Hankkeessa mukana olleet tutkijat painottavatkin valitun menetelmän eli kuvadialogin hedelmällisyyttä uusien tulkintojen ja ymmärtämisen avaajana. Valokuva avasi keskusteluyhteyden työn merkityksellisyydestä ja sen sanoittamisesta.

Valokuvien kautta avautuu näkymätön maailma

Kuvadialogin tavoitteena on avoin, luottamuksellinen ja turvalliseksi koettu kohtaaminen – mahdollisuus kertoa teemaan liittyvistä omista kokemuksista. Avoimuuden, luottamuksellisuuden ja turvallisuuden luomiseksi tutkijat käyttivät arvostavan kohtaamisen periaatteita. Arvostava kohtaaminen rakentuu ihmisen itsemääräysoikeuteen ja haastateltavan mahdollisuuteen itse määrittellä keskustelutilanne. Haastattelija eläytyy haastateltavan tunteisiin eli peilaa vuorovaihtuskumppanin tuntemuksia myötäeläen niitä ja heittäytymällä niihin.

Kuvadialogissa haastateltavat valokuvaavat omaa arkeaan ja tuovat sitten valokuvat yhdessä katsottaviksi. Valokuvat toimivat haastateltavan muistin tukena. Merkitykselliset mutta arkiset tapahtumat, tilanteet, kokemukset ja tunteet on helpompi palauttaa mieleen valokuvien avulla. Haastattelijat kuvaavat, kuinka haastateltavat voivat valokuvien avulla johdattaa omaan maailmaansa. Valokuva on keino katsoa maailmaa toisin silmin ja toisen ihmisen näkökulmasta. Samalla haastattelija ja haastateltava, tutkija ja tutkittava, ovat tasa-arvoisemmassa asemassa suhteessa tutkittavaan teemaan, mikä mahdollistaa uuden, kunnioittavan ja moniäänisemmän tulkinnan.

Menetelmässä käytetyt valokuvat eivät pyri dokumentoimaan todellisuutta tai olemaan tai devalokuvia. Tavoitteena on vain, että ihminen näppää tilanteesta tai tapahtumasta kuvan, jonka avulla hän sitten voi jakaa omaa todellisuuttaan. Samalla kuva kuitenkin myös herättää muistoja itse tapahtumasta. Kuva toimii keskustelun ja merkitysten avaamisen välineenä. Kertoja auttaa kuulijaa näkemään myös kuvan ulkopuolelle, kameran ja katseen ulottumattomiin.

”Tapaamisissa jokainen haastateltava esittelee valitsemansa valokuvat ja kertoo niistä haluamallaan tavalla toisille”, kerrotaan aihetta käsittelevässä tutkimusraportissa (Heinilä, Järvensivu, Raatikainen, Simola-Alha & Isacsson 2021). Valokuvien avulla avautuu myös uudenlainen, syvempi näköala haastateltavan merkityksen maailmaan. Kuulija osoittaa arvostusta osallistumalla keskusteluun tavoilla, jotka tukevat ja voimaannuttavat, esimerkiksi tekemällä lisäkysymyksiä ja antamalla arvostavaa palautetta.

Työn merkityksen neljä perustarinaa

Tutkijat tunnistivat kertomuksissa neljä työn merkityksellisyyttä kuvaavaa perustarinaa: ”arvojen mukainen työ”, ”osana tiimiä”, ”kohtaamiset työarjessa” ja ”kävellään eteenpäin”.

”Arvojen mukainen työ” -otsikon alla haastateltavat esittelivät valokuvia ihmisistä arkis-

ten asioiden äärellä. Työntekijän motivaatio, inspiraatio ja innostus syntyvät tarpeellisuuden mutta myös oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvoisuuden kokemuksesta. ”Osana tiimiä” -kertomuksissa valokuvat esittelevät hyvän tuulisia ja hymyileviä ihmisiä, jotka työskentelevät yhdessä yhteisen päämäärän eteen. ”Kohtaamiset työarjessa” taas koostuu valokuvista, joissa näkyy työvälineitä ja kohtaamisia työn ääressä. Kuvista huokuu yhteisymmärrys – yhteinen kieli ja tulkinta. Neljäs ryhmä, joka kantaa nimeä ”kävellään eteenpäin”, koostuu odotuksia, mahdollisuuksia ja tulevaisuuden lupauksia heijastavista kuvista. Niistä voi aistia toiveen uudesta, paremmasta maailmasta, ammatillisesta kehittymisestä ja työstä, jossa voi kasvaa ja kehittyä.

Lähteet:

Heinilä, Henna & Järvensivu, Anu & Raatikainen, Eija & Simola-Alha, Nina & Isacsson, Annica 2021. Kuvadialogi työn merkityksellisyyden sanoittamisen välineenä. <https://esignals.fi/research/2021/06/22/kuvadialogi-tyon-merkityksellisyyden-sanoittamisen-valineena/#6af715a4>

Kirjoittaja:

Laura Castrén, VTM, lehtori, Humak

Ennakoinnilla osaamista -hankkeen eteneminen ja opit

Sikke Leinikki | Tarja Nyman

Tulevaisuus on epävarmaa, ja sitä on hankalaa ennakoida. Silti ennakointia on tehtävä, kun suunnittelemme opintoja. Humakin ja työelämä lähellä olevien vapaan sivistystyön oppilaitosten yhteishanke Ennakoinnilla osaamista harjoitteli ennakointitaitoja. Humak järjesti opetushenkilöstölle työpajapäiviä, joiden tarkoituksena oli vahvistaa koulutuksen laadun tunnistettavuutta, osuvuutta ja vaikuttavuutta palvelumuotoilulla.

Hankkeen työpajat toteutettiin Teams-Howspace-yhdistelmällä verkkoympäristössä. Howspace-alustalla on helppo jakaa materiaaleja ja kirjata keskusteluja. Siellä yhteistyö sujuu myös eri organisaatioiden kesken.

Yhteishankkeessa suunnitteluun kannattaa panostaa

Korona ja erilaiset organisatoriset muutokset johtivat siihen, että hanke käynnistyi hii-

kan myöhässä. Mutta hyvin suunniteltua hanketta oli selkeää lähteä toteuttamaan, ja ohjausryhmä loi nopeasti raamit etenemiselle. Muutoksista kertoo sekin, että Humakissa hankkeen suunnittelijoina ja hakijoina toimivat yliopettaja Hanna Laitinen ja lehtori Laura Castrén. Hanketta kuitenkin toteuttivat yliopettaja Tarja Nyman ja lehtori Sikke Leinikki. Sikke toimi Humakin osalta projektipäällikkönä. Sikke ja Tarja toteuttivat hankkeen yhteensä kymmenestä työpajasta kaksi yhdessä. Lisäksi Sikke toimi asiantuntijavetäjänä yhdessä, työn muuttamista analysoineessa työpajassa.

Työpajojen suunnitteluun juuri tälle osallistujajoukko soveltuviksi panostettiin paljon. Tavoitteena oli valottaa teorian ja esimerkkien avulla sitä, miten vapaa sivistystyö ja tutkimukseen johtava koulutus voivat tehdä tiivistä yhteistyötä, josta hyötyvät molemmat osapuolet ja ennen kaikkea opiskelijat. Lehtorin näkökulmasta suunnittelu kannatti, sillä juuri tämä teorian ja käytännön yhdistäminen sai osallistujilta kiitosta.

Työpajojen toteutus

Siken vetämässä työpajassa 22.5.2021 käsiteltiin työelämän muutosta. Työpajan ennakkotehtävänä osallistujat kertoivat, mikä on keskeisin osaamisen kehittämistä vaatinut työelämän muutos, jonka he ovat tunnistaneeet viimeisen vuoden aikana. Tehtävä vahvisti osallistujien kykyä nähdä ja kuvata työelämän muutoksia. Tämän jälkeen näitä tunnistettuja muutoksia sijoitettiin työelämän muutoksista käytävään keskusteluun ja tutkimuksiin. Harjoittelimme myös havaintojen kiteyttämistä analyysikehikkojen avulla (SLEPTE, McKinsey 7S, havaintojen yhdistäminen swot-analyysillä). Pohdimme, miten työn muutos vaikuttaa sitoutumiseen työhön tai työhön liittyviin ammatillisiin. Lopuksi pohdimme, miten edistämme oppimista ja valvomme työntekijän etuja koulutustarjonnan avulla. Lisäksi tutustuimme Anne Karjalaisen johdolla siihen, miten pandemian aikana voidaan tunnistaa koulutuksen epätaasa-arvoisuuksia. <https://ec.europa.eu/jrc/en/research/crosscutting-activities/fairness/community>

Syksyn työpajoissa 25.8. ja 8.9. perehdyimme opintopisteisiin. Eryityisesti keskityimme siihen, miten opintopisteet muodostuvat ammattikorkeakoulussa, ja toisaalta siihen, miten osaamista voi muuttaa opintopisteiksi vapaassa sivistystyössä. Opiskelimme myös Koski-järjestelmää, jossa vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat tehdä koulutuksistaan opintopisteytettyjä. Siten ne voivat varmistaa, että niissä hankittua osaamista voidaan hyödyntää myös tutkintoon johtavissa koulutuksissa.

Elokuun työpajassa 25.8. Tarja johdatteli osallistujat tutkintojen osaamisperustaa raamittaviin viitekehyksiin ja Sikke osaamisen osoittamiseen ammattikorkeakouluympäristössä. Keskustelevien luentojen lomassa toteutettiin keskeisiä työelämätaitoja tunnistanut työpaja. Keskeisimmät ajatukset tärkeimmistä työelämätaidoista tiivistettiin kykyyn oppia uusia toimintatapoja, menetelmiä ja työvälineitä sekä kehittää niitä. Myös yhteistyötaidot, verkostoituminen ja osaamisen jakaminen todettiin tärkeiksi.

Syyskuun työpajassa 8.9. keskusteltiin ennen kaikkea järjestötyön muutoksista ja uusista

osaamistarpeista, järjestötoiminnassa hankitun osaamisen tunnistamisen mahdollisuuksista ja merkityksistä sekä Koski-järjestelmästä. Tässä yhteydessä teimme myös katsauksen osaamismerkkien kehittämisen mahdollisuuksiin erilaiset kohderyhmät ja kohderyhmien osallistamisen mahdollisuudet huomioiden. Todettiin, että yhteinen keskustelu, esimerkit ja käytäntöjen jakaminen auttavat osaamisen kuvaamista sekä tunnistamisen käytäntöjen kehittämistä. Kaikkiaan osaamisen validointi voi yksilötasolla olla tärkeä kannustin jatkuvaan oppimiseen ja/tai työuralla etenemiseen. Jos kuvaa omaa osaamistaan vain tarinallistamalla, taidot voivat upota tarinaan, ellei kuulijasta niitä esiin. Koski-järjestelmä puolestaan auttaa yhdistämään ja arvioimaan vapaan sivistystyön opintoja suhteessa tutkintoon johtaviin opintoihin. Koski-järjestelmä kuitenkin kaipaa vielä hiomista, jotta se palvelisi opiskelijoita parhaalla mahdollisella tavalla.

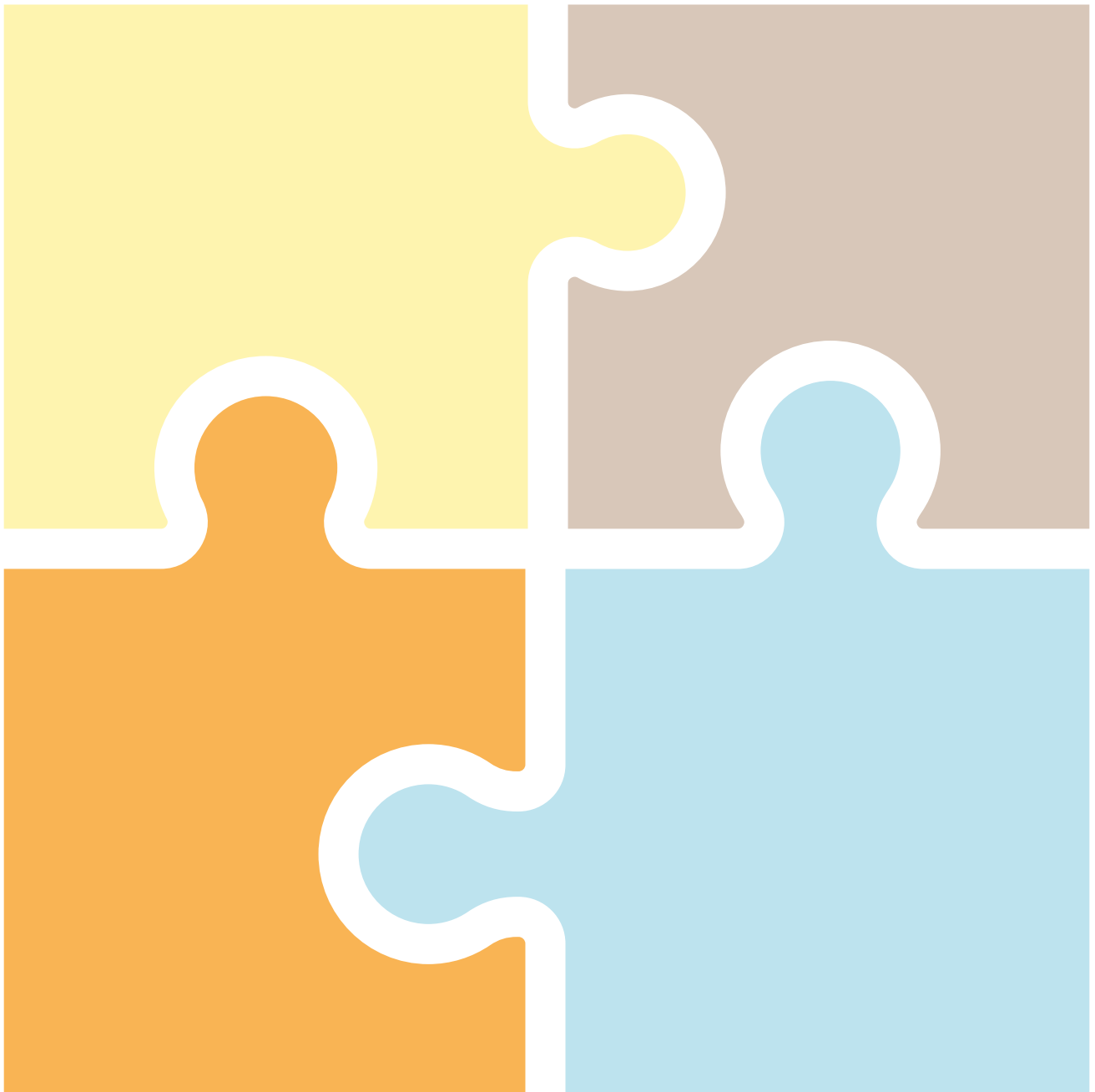
Mitä opimme

Hankeyhteistyö on antoisaa kaikille. Siinä pääsee jakamaan ajatuksia ja osaamista myös oman organisaation ulkopuolisten kanssa. Tässä hankkeessa löydettiin hyvä yhteisymmärrys siitä, miten esimerkiksi luottamusmiesopinnot ja toiminta luottamusmiehenä voivat johtaa kokonaan uuteen ammatilliseen toimijuuteen, kun opinnot ja kokemus hyväksiluetaan ammattikorkeakoulussa. Myös opintojen suunnittelussa syntyi mainiota yhteistyötä.

Kirjoittaja:

Sikke Leinikki, lehtori, Humak

Tarja Nyman, yliopettaja, järjestötyö, Humak

Palapelimäistä työtä kulttuurialoilla

– Humak asiantuntijana

Freet2030-kehittämishankkeessa

Sikke Leinikki | Anu Järvensivu | Nina Simola-Alha

Teatteri- ja media-alan ammattiliitto Temen vetämä, TYÖ2030-ohjelman rahoittama Freet2030-hanke kirkastaa tilannekuvaa freelance-reiden ansaintamalleista sekä etsii toimivia työnteon ja työhyvinvoinnin rakenteita palapelimaisesti tehtävään työhön. Hanke keskittyy hyvinvointiin teatterin, tanssin, sirkuksen, tv:n, elokuvan ja musiikin toimialojen freelancertyössä sekä toimivien ja tuottavien mallien etsintään. Hankkeen takana on ajatus luovien alojen potentiaalista. Huimakista hankkeesta on mukana työyhteisöjen kehittäjäkoulutus.

Luovat alat ovat kansantaloudellisesti ja kulttuurisesti merkittäviä ja kasvavia. Kasvusta ja merkityksestä huolimatta työn tekemisen ja teettämisen tavat eivät suojaa työntekijöitä samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevassa, kokoaikaisessa työsuhteessa. Näillä aloilla työsuhte tarjoo tekijöille heikomman käyttöliittymän yhteiskuntaan.

Työelämä Suomessa on muuttunut siten, että muussa kuin toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa tekee työtään noin 800 000 ihmistä. Siksi myös työyhteisöjen kehittäjien tulee ymmärtää, millaisia tilanteita työn tekemisen ja teettämisen monimuotoistuminen tuottaa yksilöille ja yhteisöille ja millaisia yhteiskunnallisia seurauksia tällä voi olla. Samalla juuri työyhteisön kehittäjät voivat löytää ratkaisuja kaikkien osapuolten etujen yhdistämiseen, esimerkiksi työhyvinvoinnin varmistamiseen ja osaamisen kehittämiseen.

”Tavallisia” työntekijöitä entistä vähemmän

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksesta (Suomen virallinen tilasto 2021) käy ilmi, että yrittäjien määrä kasvoi vuodessa 9,1 prosenttia. Samaan aikaan työllisten määrä kasvoi 3,4 prosenttia ja palkansaajien määrä 2,5 prosenttia. Itsensä työllistävien määrä on kasvanut 190 000:een. Mielestämme luvut kertovat työmarkkinoiden muotoutumisesta uudelleen sekä erilaisten työn tekemisen ja teettämisen tapojen yleistymisestä. Epävarmoilla aloilla erilaiset epävarmuutta tuottavat asiat kertautuvat ja vaikutukset voivat olla yksilön ja toimialan kannalta kestävämmät. Freet2030-hankkeen

aloilla tämä näkyy, ja vaikutuksia korostavat koronan tuomat rajoitukset toimialalle.

Freet2030-hankkeessa etsimme keinoja, joilla työn tekeminen ja elannon kokoaminen on nykyisiä tapoja vakaampaa. Näin koulutetut ammattilaiset voivat keskittyä omaan työhönsä ja siinä kehittymiseen. Luovilla aloilla freelancertyötä tehdään monenlaisissa sopimussuhteissa, kuten palkkatyönä, laskuttamalla ilman yritystä, apurahoilla tai yrittäjyyden eri muodoissa. Erilaiset työn tekemisen tavat limittyvät ja lomittuvat, ja syklisesti toistuvat palkkatyösuhteet voivat olla kestoltaan yhdestä illasta vuosiinkin. Työsuhteiden lomassa voi kuitenkin olla toisenlaista työn tekemistä, ja väliin voi jäädä erimittaisia taukoja. Koska työsuhteet ovat lyhyitä, ne ovat usein erittäin intensiivisiä. Työympäristö on hyvin monimuotoinen ja vaihteleva. Esimerkiksi yhdessä elokuva- ja tv-tuotannossa toimii eri työnantajia ja itsenäisiä ammatinharjoittajia samalla työpaikalla yhtä aikaa. Tämä haastaa työnantajan toimintaa ja mahdollisuuksia hallittuun työhyvinvoinnista huolehtimiseen. Tilanne on tunnistettu jo Tilastokeskuksen vuonna 2014 julkaisemassa raportissa (Pärnänen & Sutela 2014), joka listasi itsensä työllistävien ongelmiksi toimeentulon epävarmuuden ja tilkkutäkkimäisyyden, neuvotteluaseman haavoittuvaisuuden sekä kokemuksen sosiaaliturvajärjestelmän vaikeaselkoisuudesta ja toimimattomuudesta.

Uuden, Cuporen toteuttaman tutkimuksen (Oksanen-Särelä & Kurlin Niiniaho 2020) mukaan elokuva-alan ammattilaisten työkenttä on pirstaleinen ja monet toimivat useammasa työmarkkina-asemassa. Monipuolinen tekeminen on hankkeen aloilla muutenkin yleistä. Oma status voi ansaintamallin mukaisesti vaihtua jopa päivittäin: välillä toimija on yrittäjä,

välillä palkansaaja, välillä apurahan saaja. Tekijöitä turhauttaa, kun määrittelemisen on vaikeaa. Lisäksi heille syntyy joukkoon kuumattomuuden kokemus, kun monimuotoisuus tuottaa ongelmia instituutioiden kanssa toimiessa. Tällainen palapelimäinen työ on haasteellista sekä ansainnan että työn tuoman sosiaaliturvan osalta. Suomalaiset sosiaaliturvajärjestelmät on rakennettu työn, nimenomaan toistaiseksi voimassaolevan palkkatyön, varaan. Siksi toisin tehtävä työ tuottaa jatkuvia hankauksia viranomaisten (mm. Kela, TE-toimistot, työterveyshuolto, eläkeasiat) kanssa. Suomalaisessa järjestelmässä yksilöt ovat joko töissä, yrittäjiä tai työttömiä. Erilaiset yhdistelmät sopivat huonosti yhteen viranomaisjärjestelmien kanssa. Lisäksi esimerkiksi työnvälitys on liian jäykkää syklisesti ja keikkaluonteisesti tehtävään työhön. Tästä syystä Freet2030-hankkeen aloilla työtä välitetään lähinnä tuttavapiirien ammatillisissa verkostoissa. Hiukan avoimempia ovat Facebookin työnvälitysryhmät. Myös sattumanvaraisuus on todettu merkittäväksi osaksi asiantuntijatyötä (Toivanen, Käsälä & Kalliomäki-Levanto 2021). Kirjoittajien mukaan onnekkaiden tapahtumien ansiosta syntyy oivalluksia, havainnot ja ratkaisuja, jotka edistävät omaa työtä. Uskomme, että aloilla, joilla työnvälityskin perustuu omiin verkostoihin, tällaisten sattumien merkitys työssä kehittymiselle on vieläkin suurempi.

Yhteistyöllä se onnistuu

Hankkeen käynnistymisvaiheessa kesällä ja syksyllä 2021 keskityimme tilannekuvan luomiseen. Yritimme selvittää, miten pitkiä kulttuurialojen arvoketjut ovat ja miten ja millä nimikkeillä aloilla tehdään työtä. Samalla on käynnistetty yhteistyö samoja aloja tutkivien hankkeiden kanssa. Hankeyhteistyön avulla yritetään välttää päällekkäistä työtä ja päästä syvemmälle itse mallien kehittelyyn. Yhteistyöhankkeita ovat Tampereen yliopiston Poikkeustila ja resilienssi tapahtumatalouden organisaatioissa -hanke, Muusikkojen liiton Skaala-hanke sekä Taideyliopiston Esittävien taiteiden koulutuksen visio 2030 -hanke. Yhteistyötä tehdään myös Taiteen

edistämiskeskus Taiken ja Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen kanssa.

Tilannekuvaa muodostettaessa on havaittu, että Freet2030-hankkeen toimialoilla työtä tehdään edelleen työn tekoa tukevien instituutioiden katveessa. Siksi työmarkkinastatukseen liikkuvat eli monissa rooleissa limittäin ja lomittain toimivat kohtaavat työn arjessa monenlaisia ongelmia ja puutteita. Työn tarjoama kytkös muuhun yhteiskuntaan jää usein hämäräksi ja epävarmaksi. Työmarkkinat tunnistavat tällä hetkellä palkansaajan ja yrittäjän roolit, ja niiden osalta vastuukysymykset ovat melko selkeät. Monistatuksisessa työssä työhön liittyvät vastuut, riskit ja kustannukset voivat jäädä työntekijän harteille silloinkin, kun ne kuuluisivat työnantajalle. Siksi monistatuksisen työn tueksi tarvitaan järjestelmä, joka turvaa työntekijää sekä selkiyttää työntekijän suhdetta verotukseen, sosiaaliturvaan ja osaamisen kehittämiseen. Järjestelmän pitää olla selkeä myös työnantajana toimivalle, oli tämä sitten yritys, yksityishenkilö, osuuskunta tai alustataloudessa algoritmien avulla työtä hallinnoiva työn välittäjä. Osa tätä järjestelmän selkeyttämistä voisi olla taide- ja kulttuurialalle luotava opintopaketti. Itsensätyöllistäjiltä, osuuskunnissa toimivilta ja muilta silpputyötä tekeviltä puuttuu systemaattinen (ja ilmainen) mahdollisuus osaamisen kehittämiseen ja työhyvinvointiasioita huolehtimiseen. Myös alan työsuhdeosaaminen on heikkoa. Siten oppilaitokset, esimerkiksi Humak, voisivat koota täydennyskoulutuspaketin, johon sisältyisi työsuhde- ja työhyvinvointiasioita, yrittäjyyttä, tuottajuutta ja verkostoyhteistyöhön kaivattuja erityisosaamisia.

Oppilaitoksen edustajana hankkeessa

On hyvin innostavaa kehittää työhyvinvoinnin toimintamalleja ja pohtia koulutustarjontaa alojen ammattilaisten jatkuvan oppimisen tueksi. Samalla on kiinnostavaa seurata, millaisia opinnäytteitä opiskelijat innostuvat hankkeen teemojen ympärille ideoimaan. Hankkeessa voi harrastaa erilaisten kotimaisten toimintamallien kehittämistä, joten olisi myös erittäin kiinnostavaa, mikäli joku työyhteisön kehittä-

jistä innostuisi ideoimaan työnantajille ja työyhteisöille toimintamallia kulttuurialojen työhyvinvoinnin ja osaamisen kehittämisen tueksi. Lisäksi mielenkiintoista on kansainvälisten toimintamallien vertailu. Esimerkiksi Saksassa on käytössä eläketurvan kohentamisen malli, jossa taiteilijoiden, toimittajien ja kirjailijoiden eläketurvasta vastaa Künstlersozialkasse. Kassan jäsen maksaa itse puolet eläkemaksusta, 30 prosenttia siitä tulee toimeksiantajilta ja 20 prosenttia valtiolta.

Lähteet

Oksanen-Särelä, Katja & Kurlin Niiniahho, Ari 2020. Sinnikkyys ja rakkaus liikkuvaan kuvaan. Elokuvalalle 2005–2019 valmistuneiden työllistyminen. Cuporen verkkojulkaisu 62. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2020/sinnikkyys_ja_rakkaus_liikkuvaan_kuvaan_raportti.pdf

Pärnänen, Anna & Sutela, Hanna 2014. Itsensätyöllistäjät Suomessa 2013. Helsinki: Tilastokeskus.

Suomen virallinen tilasto 2021. Työvoimatutkimus. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 24.8.2021. <http://www.stat.fi/til/tyti/>

Toivanen, Minna & Käsälä, Marja & Kalliomäki-Levanto, Tiina 2021. Serendipisyyskokemuksia asiantuntijatyössä. Työelämän tutkimus 19 (3). Viitattu 22.9.2021. <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/97000?acceptCookies=1>

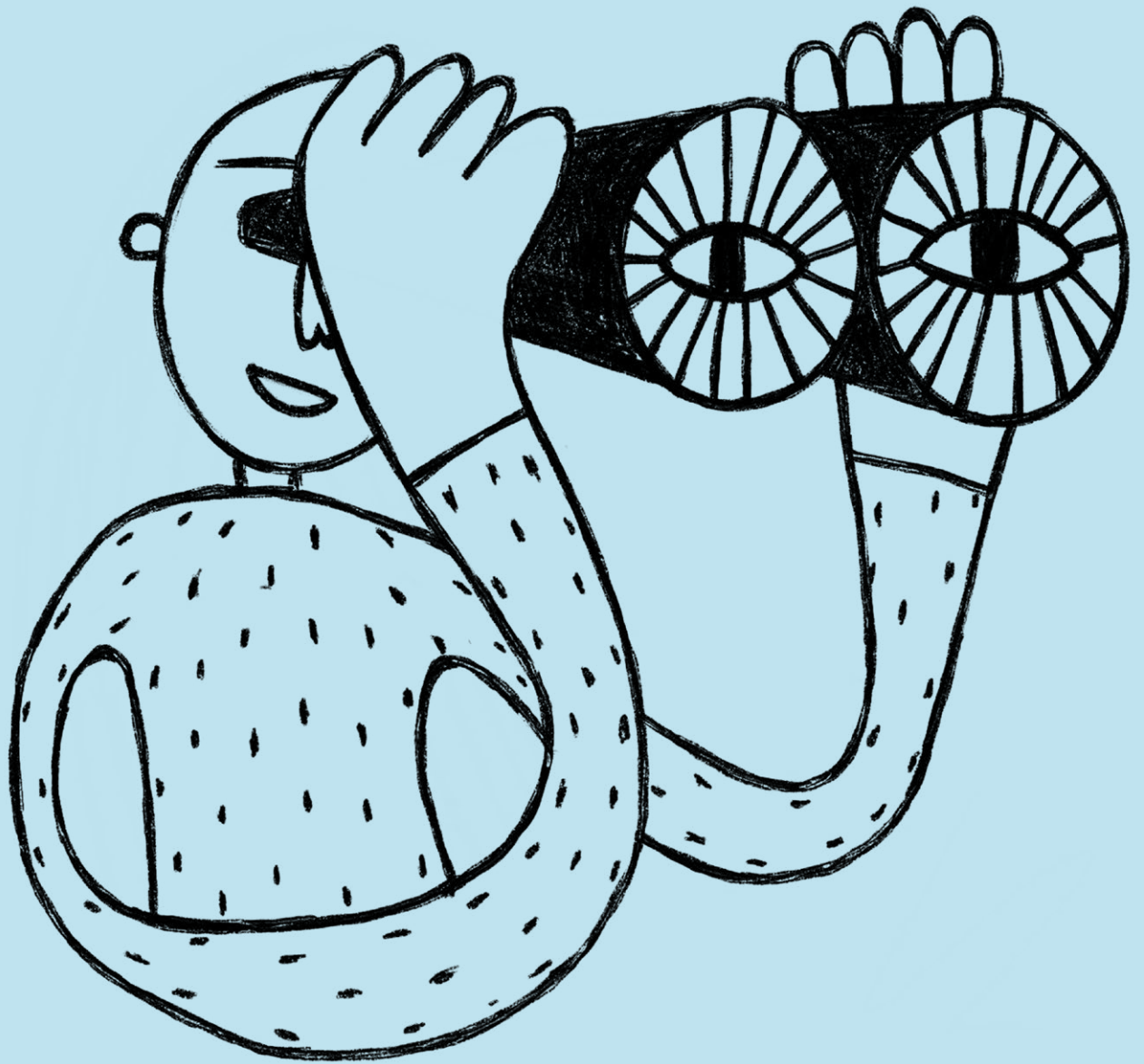
Vermilä, Eerika & Keinonen, Heidi 2021. Kotimainen av-ala kiihtyvässä muutoksessa. Pula osaajista kasvun esteenä. Toimialaselvitys. Helsinki: Business Finland.

Kirjoittajat:

Sikke Leinikki, lehtori, Humak

Anu Järvensivu, yliopettaja, Humak

Nina Simola-Alha, tiimiesihenkilö, lehtori, Humak

Opinnäytetyö näkyville

– opiskelijoiden osaaminen esille

Katri Otonkorpi-Lehtoranta | Sikke Leinikki

Humakin yhteisöpedagogikoulutuksessa työyhteisökehittäjäksi opiskelevat tekevät opinnäytetöitään useimmiten omalle tai itse hankkimalleen työpaikalle. He kehittävät, testaavat, analysoivat ja luovat työyhteisöjä kehittäviä uusia toimintatapoja. Vahva kytkös käytäntöön näkyy konkreettisena tuotoksena, joka hyödyttää työpaikkaa, jolle työ tehdään. Opinnäytetyön kehittämistyön tavoitteista sovitetaan kirjallisesti opinnäytetyön tekijän, tilaa-

jan ja ohjaavan opettajan kesken, joten töissä näkyvät hyvin niin opiskelijoiden omat kiinnostuksen kohteet kuin työpaikkojen kehittämistarpeet. Opinnäytetyön ohjaajina hämmästellemme opiskelijoiden monipuolista osaamista ja mainioita projekteja työelämän kehittämiseksi. Opinnäytteissä on esimerkiksi paneuduttu työhyvinvointiin sekä luotu käytäntöjä hiljaisen tiedon siirtämiseen ja malleja uusien tietoteknisten järjestelmien käyttöönottoon.

Opinnäytetöissä ei kuitenkaan ole keskitytty pelkästään jonkin konkreettisen tuotoksen tekemiseen, vaan usein tavoitteena on samanaikaisesti myös juurruttaa kyseisiin työyhteisöihin yhteiskehittämisen käytäntöjä ja menetelmiä sekä myönteistä asenneilmapiiriä yhteiskehittämiselle. Ajankohtaiset, työelämää monin tavoin kehittävät opinnäytteet ovat saaneet meidät miettimään vuosijulkaisun tekoa esitelmäksemme töiden tiivistelmiä laajemmalle yleisölle.

Työelämän kehittäminen opinnäytetöiden valossa

Työyhteisökehittäjä-koulutusohjelman kasvavat opiskelijamäärät ovat vaatineet opinnäytetyöprosessin kehittämistä. Kehittämisellä on pyritty varmistamaan systemaattinen ja yhtäläinen tuki kaikille opiskelijoille sekä samalla mahdollistamaan opiskelijoiden keskinäinen verkostoituminen ja vertaistuki. Opiskelija ilmoittautuu opinnäytetyöprosessiin jättämällä aihe-ehdotuksensa Wihi-järjestelmään, josta koulutusohjelman opinnäytetyökoordinaattori käy sen hyväksymässä. Samalla hän ohjaa opiskelijan ohjaajalle, joka jatkaa työskentelyä opiskelijan kanssa liittämällä tämän omaan opinnäytetyöryhmäänsä. Opinnäytetyöryhmät orientoituvat työskentelyyn yhteisten orientaatiotilaisuuksien avulla ja jatkavat tapaamisiaan oman ohjaajansa ja opinnäytetyöryhmänsä kesken noin kerran kuukaudessa. Tavoitteena on saada työ lukukauden aikana siihen pisteeseen, että viimeistelyä voi jatkaa itsenäisesti perustamalla tarvittaessa omatoimisesti pieniä vertaisryhmiä. Työn jättövaiheessa ohjaaja ja opiskelija kommunikoivat pääosin Wihi-järjestelmän kautta, koska valmis työ palautetaan sinne. Opinnäytetyön edistymistä tuetaan myös käsittelemällä opinnäytetöitä tutkinnon syventävissä opintojaksoissa. Opinnäytetyön valmistuttua kukin opiskelija kirjoittaa lehdistötiedotteen omasta opinnäytteestään. Näistä tiedotteista kokoamme jatkossa vuosittaisen sähköisen julkaisun ”Työelämän kehittäminen opinnäytetöiden valossa”.

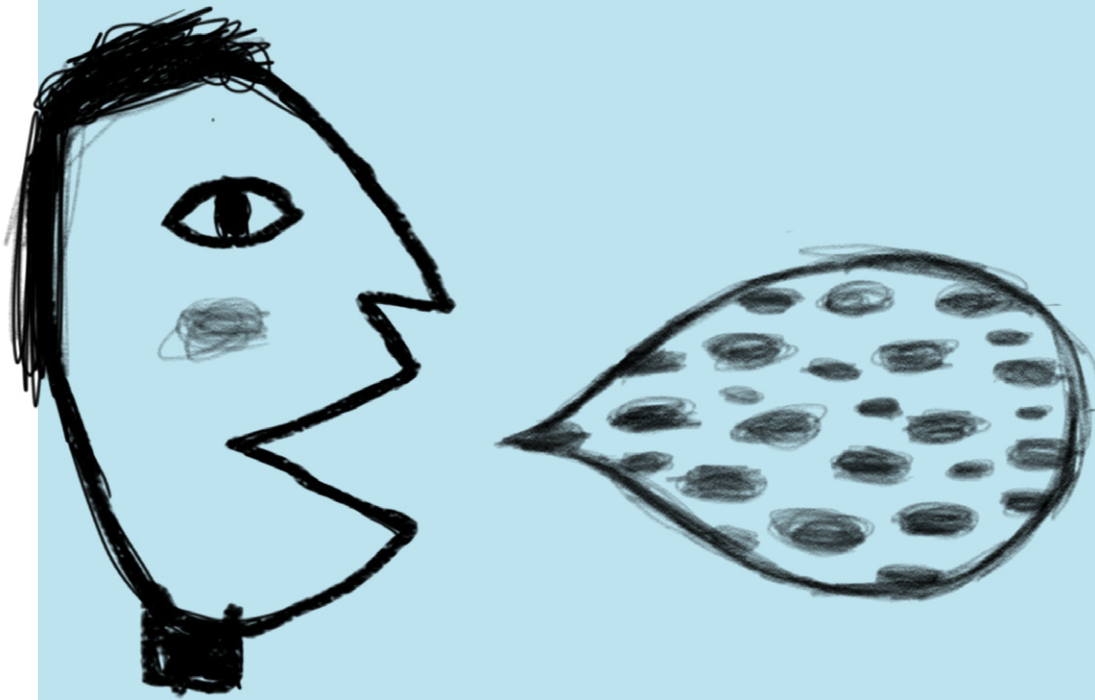
Julkaisulla näkyvyyttä ja kehittämistä

Sähköisellä vuosijulkaisulla tavoitellaan näkyvyyttä opiskelijoiden opinnäytetöille ja sitä kautta myös heidän osaamiselleen. Julkaisun avulla opiskelijat voivat markkinoida suunnitelmallisen työelämän kehittämisen kykyjään sekä kehittämistyön menetelmien soveltamistaitojen osaamistaan. Julkaisun avulla työyhteisökehittäjiksi opiskelevat saavat vahvistettua omia verkostojaan ja tieto täällä tehtävistä opinnäytteistä leviää ainakin niille työpaikoille, joissa opiskelijoita on. Toiveena kuitenkin on, että julkaisu löytää paikkansa kaikkien työelämän ja työyhteisöjen kehittämisestä kiinnostuneiden lukemistosta. Julkaisu tarjoaa ajankohtaista tietoa työpaikkojen kehittämistarpeista ja ratkaisuista, joilla edistetään monen työntekijän työn käytäntöjä, työhyvinvointia ja työpaikan tuloksellisuutta. Työyhteisökehittämisen lehtorit kirjoittavat julkaisuun johdannon, jossa tarkastellaan opinnäytteiden pohjalta valikoidun aihetta. Toivottavasti pääsemme alkuvuodesta 2022 esittelemään ensimmäistä vuosijulkaisuamme!

Kirjoittajat:

Sikke Leinikki, lehtori, Humak

Katri Otonkorpi-Lehtoranta, lehtori, Humak

Kokemuksia Kemusote-hankkeesta

Juha Niiranen | Anu Järvensivu

Yrittäjyyden lisääntyvä suosio on merkittävä, ajankohtainen, työelämän rakenteellinen ja yksilöiden ansaintalogiikkaa monimuotoistava uusi ilmiö. Vaikka Suomi on edelleen vahvasti palkansaajayhteiskunta, yrittäjien lukumäärä on kasvanut trendinomaisesti varsinkin viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tarkemmin ilmiötä tarkasteltaessa (Pärnänen & Sutela 2018) huomataan yrittäjien määrän kasvun perustuvan yksinyrittäjien, ammatinharjoittajien, itsensäelättäjien, kevytyrittäjien ja freelancereiden määrän kasvuun.

Myös Suomen Uusyrityskeskukset (SUK) ry:n toimitusjohtaja Susanna Kallama on havainnut omassa työssään yrittäjämäisen elämäntavan lisääntymisen. Hänen mukaansa terveysalan hoitotyön ammattilaiset ovat suurin yksittäinen, yhtenäinen uusia yrityksiä perustava ryh-

mä. Myös Tehyissä ja hoitotyöntekijöitä välittävässä vuokratyryhtyksissä uskotaan yrittäjyyden kiinnostavan tulevaisuudessa entistä useampaa aiemmin palkkatyösuhteessa ollutta hoitajaa. (Nikula 2021, 18.)

Usean toteuttajan hankkeella tukea kevytyrittäjille

Humakin työyhteisön kehittäjäkoulutuksen yliopettaja Anu Järvensivu ja lehtori Juha Niiranen osallistuvat Humakin edustajina keväällä 2020 alkaneeseen kolmivuotiseen Kemusote (Kevytyrittäjyys ja muutoskyvykkyys soite-alan toimintaedellytysten sekä työhyvinvoinnin edistäjänä) -hankkeeseen. Sen tavoitteena on vahvistaa kevytyrittäjien ja yhteiskunnallisten

yrittäjien toimintaedellytyksiä, muutoskyvykkyyttä ja työhyvinvointia sekä työurien pidentämistä sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Kemusote-hanketta koordinoi Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ja siihen osallistuu Humakin lisäksi neljä muuta ammattikorkeakoulua. Hanke muodostuu kolmesta kevytyrittäjän yrittäjäosaamisen kehittämisen osatavoitteesta ja neljänestä, Humakin työyhteisön kehittäjäkoulutuksen hallinnoimasta osatavoitteesta.

Hankkeen osatoteuttajat muodostavat toisiaan täydentävän, monialaisen ja yhteistoiminnallisen asiantuntijoiden verkoston. Säännöllisissä hankepalaverissa jaetaan osatoteutuksissa kerättyä tietoutta kevytyrittäjien, yhteiskunnallisten yritysten ja osuustoiminnassa työskentelevien ammattilaisten kokemuksista.

Humakin hallinnoimassa osatavoitteessa 4 kootaan yhteen muiden osatavoitteiden toimenpiteiden ideat, opit, kokemukset ja palautteet. Selvitystyön ja analyysin pohjalta tuotetaan uudenlaisissa, monimuotoisissa työn teon muodossa (kuten kevytyrittäjinä) työskentelevien työuran rakentamisen ja siihen liittyvän osaamisen hallinnan malli. Mallinnusta on mahdollista hyödyntää heidän osaamisensa tunnistamisessa esimerkiksi oppilaitoksissa. Sitä voidaan käyttää myös kevytyrittäjien menestyksekkään itsensä johtamiseen tähtäävän uraohjauksen tukena.

Työpajoista vertaistukea ja vinkkejä

Kemusote-hankkeen ytimessä on maksuton, verkossa tapahtuva työpajasarja (4 × 7 kpl) kaikille yrittäjämäisestä sote-alan palvelujen tuottamisesta kiinnostuneille. Koko työpajasarjan ensimmäinen kierros järjestettiin keväällä 2021, ja syksyllä 2021 käynnissä on toinen kierros. Työpajasarjat toteutetaan vielä kaksi kertaa vuoden 2022 aikana.

Neljän tunnin työpajoissa pohditaan ajankohdaisia yrittäjyyteen liittyviä ilmiöitä verkkoluentojen avulla. Työpajojen keskeisenä ideana on osallistujien kokemuksista oppiminen ja vertaistuki. Pienryhmissä yrittäjyyden moniin

haasteisiin paneudutaan dialogisesti keskustellen. Työpajatyöskentelyn myötä sote-alan yrittäjien tai yrittäjiksi aikovien osaaminen kasvaa, yrittäjämäisen työskentelyn ominaispiirteet vahvistuvat ja tavoitteet omalle yrittäjyydelle selkeytyvät.

Kokonaisuutena työskentely Kemusote-hankkeen palaverissa ja työpajoissa on mielenkiintoinen ja laajemmin opetustyötäkin rikastuttava kokemus. Se on tarjonnut mahdollisuuden tutustua kevytyrittäjien vaihteleviin työelämän tilanteisiin. Se on myös avannut silmät näkemään moninaisuuden lisääntymisen työelämässä sekä tarpeen kehittää institutionaalisia käytänteitä ja lainsäädännöllisiä instrumentteja tukemaan kevytyrittäjien urapolkuja.

Lähteet

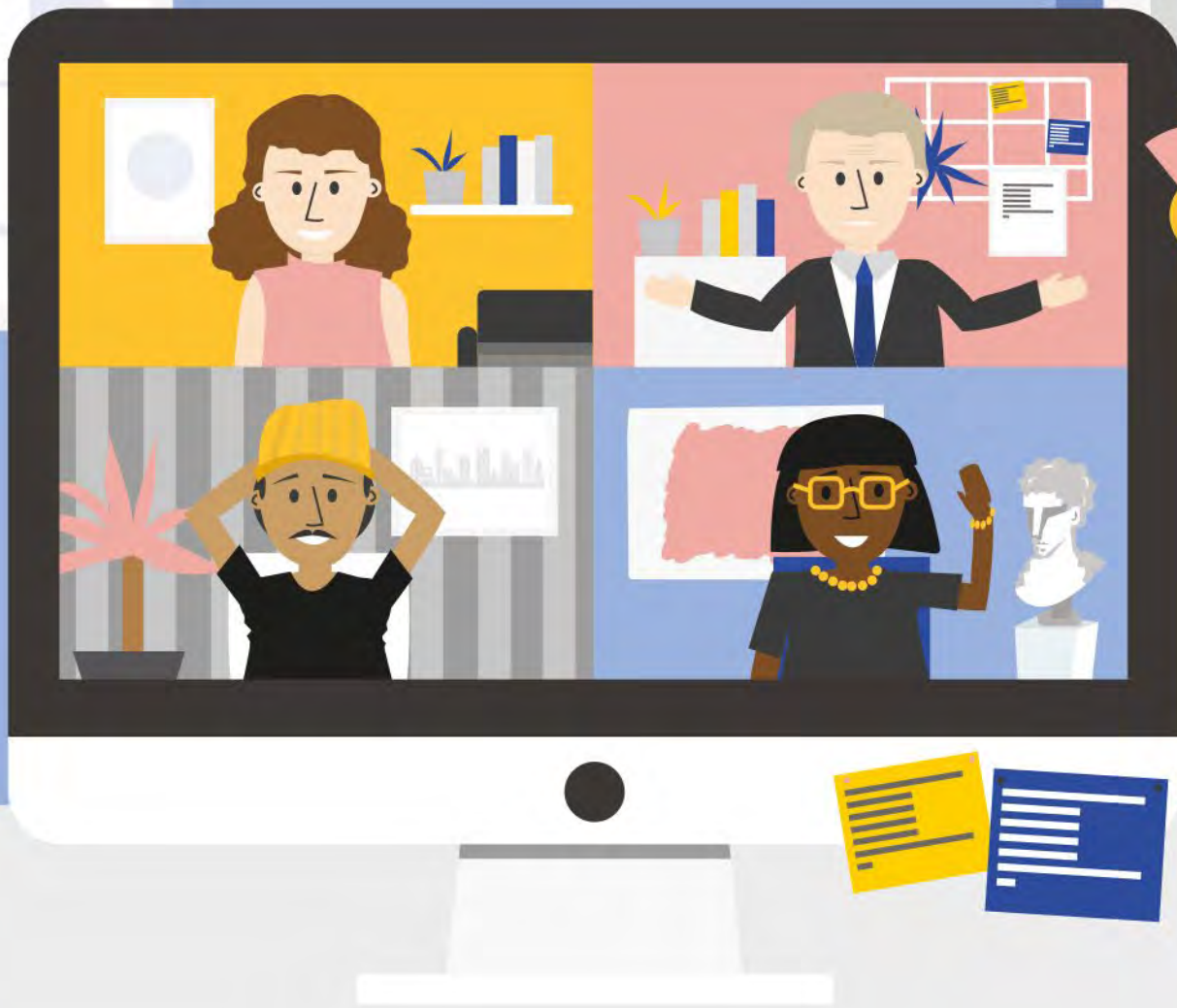
Nikula, Sanna 2021. Yrittäjyys kiinnostaa entistä useampaa hoitajaa. Sosiaali- ja terveysala: myös henkilöstövuokraus on hoitajien perässä. Keski-suomalainen 28.10.2021, 18.

Pärnänen, Anna & Sutela, Hanna 2018. Yrittäjät Suomessa 2017. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 6.11.2021. https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/ytym_201700_2018_21465_net.pdf

Kirjoittajat:

Juha Niiranen, lehtori, Humak

Anu Järvensivu, yliopettaja, Humak

eKollega-vertais- mentoroinnista työhyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja uusia ideoita yritystoimintaan

Laura Keihäs

Yrittäjien työhyvinvoinnin tukeminen on ajan-kohtainen haaste, sillä viimeisimmän yrittäjägallupin (Suomen Yrittäjät 2021) mukaan lähes neljännes yrittäjistä kokee olevansa yllirasittunut tai lähellä loppuunpalamista. Gallupin mukaan vuonna 2021 eniten yrittäjiä stressasivat koronapandemia ja sen seuraukset.

Sen vuoksi Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Varsinais-Suomen Yrittäjien yhteinen, ESR-rahoitteinen eKollega-hanke (1.9.2020–30.9.2021) kehitti verkkopohjais- ta vertaismentorointia ja toteutti pilotin, johon osallistui 23 yksin- ja mikroyrittäjää. eKollega-pilotti tuki yhteisöllisyyttä ja paransi yrittäjien työhyvinvointia.

Toiminnan sisältö suunniteltiin yrittäjien tarpeiden pohjalta

Työhyvinvointia tukevat muun muassa ajan- ja stressinhallinta, mahdollisuus vaikuttaa omaan työhönsä, tavoitteiden kirkastuminen, työntekotapojen tehostuminen, omien vahvuuksiensa ja voimavarojensa tunnistaminen, työn mielekkyys ja merkitys itselle, ammattitaidon ja osaamisen kehittyminen, riittävä palautuminen sekä työn ja yksityiselämän tasapaino. Myös kannustavalla työyhteisöllä on suuri merkitys työhyvinvoinnille. (Manka & Manka 2018.) Koska yksinyrittäjillä ei ole työyhteisöä, yrittäjäkolegoiden tarjoama vertaistuki on työssäjaksamisen suhteen erityisen tärkeää.

eKollega-vertaismentorointipilottiin osallistuneista 23 yrittäjästä muodostettiin kaksi verkko-ryhmää. Kumpikin ryhmä tapasi yhteensä viisi kertaa Zoom-alustalla. eKollega-hankkeen toimijat fasilitoivat verkkotapaamiset. Toiminta perustui osallistuvien yrittäjien tarpeisiin ja toiveisiin sekä kokemukselliseen yhdessä oppimiseen. Alussa panostettiin tutustumiseen, luottamuksen rakentamiseen ja yhteisten pelisääntöjen luomiseen, mikä tuki yhteisöllisyyden kokemusta verkkoympäristössä. Tapaamisissa käsiteltiin muun muassa tavoitteiden kirkastamista, ajanhallintaa, toimintaympäristön muutosten ennakoimista ja verkostoja yrittäjän tukena.

Yrittäjien työhyvinvoinnin arviointia varten luotiin kysely. Se tehtiin sekä ennen toiminnan aloittamista että vertaismentorointiprosessin jälkeen, jotta pystyttiin arvioimaan toiminnan vaikutusta. Vertaismentorointitapaamisilla oli selvästi positiivinen vaikutus pilottiin osallistuneiden yrittäjien työhyvinvointiin.

Verkkotapaamiset säästivät aikaa ja toivat kaivattua vertaistukea

eKollega-ryhmien verkkotapaamisissa jaettiin asioita avoimessa, luottamuksellisessa ilmapiirissä ja opittiin yhdessä uutta. Mukana oli sekä aloittelevia yrittäjiä että kokeneita konkareita. Yrittäjät arvostivat työhyvinvoinnin pohtimista toisten yrittäjien kanssa. Yhdessä huomattiin, että eri alojenkin yrittäjät kamppailevat usein samojen haasteiden kanssa yrittäjän arjessa.

Yrittäjät toivoivat vertaismentoroinnille jatkoa: ”Toivottavasti tällainen toiminta jatkuu ja uudet yrittäjät pääsevät mukaan toimintaan! Tämä on ollut ehdottomasti hyvä satsaus Varsinais-Suomen Yrittäjiltä ja Humakilta. Todella antoisaa toimintaa, varsinkin tänä haastavana korona-aikana! - Ja vaikka ei olisi koronaakaan, tällainen verkkomentorointi toimii, koska tämä ei vie paljoa aikaa ja on helppoa osallistua: riittää, että klikkaa itsensä sisään tapaamiseen.” – eKollega-pilottiin osallistunut yrittäjä

Etätöiden yleistymisen myötä yhteisöllisyyden ja verkossa toteutettavan vertaismentoroinnin merkitys työssäjaksamiselle ymmärretään entistä paremmin. Yrittäjien vertaistuen tarpeeseen halutaan vastata myös tulevaisuudessa (Varsinais-Suomen Yrittäjät 2021).

Työhyvinvointi parani ja vertaismentorointi toi uutta virtaa yksinyrittäjän arkeen

Hankkeen päätöswebinaarissa 27.8.2021 kuultiin sekä yrittäjien että työhyvinvoinnin asiantuntijoiden puheenvuoroja. Yrittäjien työhyvinvointiin perehtyneen Työterveyslaitoksen vanhemman asiantuntijan Susanna Visurin

mukaan vertaistuen ja vertaisuuden voimaa ei voi koskaan korostaa liikaa: ”Kaikki työ, jota tehdään vertaistuen edistämiseksi, tukee samalla ehdottomasti yrittäjän jaksamista ja yrityksen menestymistä.”

Pilottiin osallistunut yrittäjä Anna Lassila sanoi: ”Yksi tärkeimmistä asioista muutoksessa on vertaistuki. eKollega-hanke toi yhteisöllisyyttä ja antoi uusia näkökulmia yksinyrittäjän arkeen.” Anna kertoi ottaneensa eKollega-pilotista omaan yrittäjän arkeensa esimerkiksi tavan kalenteroida etukäteen aikaa itselleen tärkeille asioille, kuten harrastuksille, perheelle, ystäville ja vapaa-ajalle, jotka tukevat työssäjaksamista. ”Kun yrittäjä voi hyvin, yrityksellä on parhaat mahdolliset edellytykset onnistua”, kiteytti Anna päätöswebinaarin hienossa puheenvuorossaan.

Oli ilo olla toteuttamassa eKollega-hanketta, jolla oli positiivinen vaikutus mukana olleiden yksin- ja mikroyrittäjien työhyvinvointiin haastavasta korona-ajasta huolimatta. Hankkeen tuottamaan ilmaiseen, sähköiseen eMentoroinnista virtaa yrittäjyyteen -työkirjaan on koottu tiedot hankkeen tuloksista, askeleet verkko-pohjaisen vertaismentoroinnin toteuttamiseen, vinkkejä fasilitointiin sekä työkaluja yrittäjien työhyvinvoinnin tueksi. Linkki työkirjaan löytyy [TÄSTÄ](#).

Lähteet:

Manka, Marja-Liisa & Manka, Marjut 2018. Työhyvinvointi. 2. painos. Helsinki: Alma Talent.

Suomen Yrittäjät 2019. Yksinyrittäjäkysely. https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/yksinyrittajakysely_2019_0.pdf

Suomen Yrittäjät 2021. Yrittäjögallup. https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/yrittajagallup_kesakuu_21_tyomaara_jaksaminen.pdf

Varsinais-Suomen Yrittäjät 2021. eKollega-vertaismentorihojelman päätökseen. Yrittäjät toistensa vertaistukena korona-ajassa – tuloksia ja onnistumisia. Uutinen 25.8.2021. Viitattu 27.10.2021. https://www.yrittajat.fi/varsinais-suomen-yrittajat/a/uutiset/655291-yrittajat-toistensa-vertaistukena-korona-ajassa-tuloksia-ja-onnistumisia?fbclid=IwAR10zZVx_srSCCXWjgVrRZtJhk1X1y7nTVe-7Fc8HddHt-q2Fcl8y-QEZKA0

Kuva: Emilia Reponen

Kirjoittaja:

Laura Keihäs, FM, lehtori ja eKollega-hankkeen projektipäällikkö, Humak

Kulttuuri-

tuotanto

Poimintoja kulttuurituotannon vahvuusalan vuodesta

Katri Kaalikoski

Humakin uusi strategia astui voimaan vuoden 2021 alussa. Olemme kulttuurituotannon vahvuusosalalla päässeet vuoden aikana hyvään alkuun vahvuusalan strategian toimeenpanossa. Olemme tehneet osaamiskärkityötä, kehittäneet opetusta ja jatkuvan oppimisen tuotteita, vahvistaneet alumnitoimintaa ja saaneet hanketoiminnan voimakkaaseen kasvuun. Vuoteen on koronan kulttuurialalle heittävästä varjosta huolimatta mahtunut ilon pilkahduksia ja älynväläyksiäkin.

Osaamiskärkityö

Osaamiskärkien kehittämistyössä olennais- ta on tuoteperheajattelun vahvistaminen. Tuoteperheitä kehitettäessä on tärkeää suun- nata koulutustuotteet, hankkeet ja maksullinen liiketoiminta osaamiskärjen strategisten tavoit- teiden ja sisällöllisten painotusten mukaises- ti siten, että kaikki toiminnot tukevat toisiaan. Näin vahvistamme ja syvennämme vahvuusa- lan osaamista pitkäjänteisesti. Alan verkosto- jen lujittaminen kansallisesti ja kansainvälisesti sekä aktiivinen sidosryhmätyö on tässä erityi- sen tärkeää.

Kuluneen vuoden aikana olemme hakeneet or- ganisoitumistapaa vahvuusalan osaamiskär- kien kehittämistyössä. Koska osaamiskärkien aihepiirit limittyvät toisiinsa monelta osin ja sama henkilöstö toimii molempiin osaamiskär- kiin liittyvien tehtävien parissa, emme ole tois- taiseksi nähneet syytä perustaa erillisiä osaa- miskärkien kehittämisryhmiä. Strategiakauden edetessä ja osaamiskärkityön jatkuessa osaa- miskärkien omat kehittämisryhmät saattavat kuitenkin olla tarpeen.

Luovien alojen yrityspalvelu Creve siirtyi viimei- simmän organisaatiouudistuksen myötä osaksi kulttuurituotannon vahvuusala ja luovien alo- jen yrittäjyyden osaamiskärkeä. Vuoden aika- na olemme hahmotelleet Creven uutta roolia ensisijaisesti luovien alojen yrittäjille tarkoitet-

tuna palvelukonseptina, jonka kautta yrittäjät löytävät opinnollistetut sisällöt, alan verkos- tot ja hanketoiminnot. Creven konseptin jä- sentäminen jatkuu osana strategiatyötä. Niin ikään luovien alojen yrittäjyyden osaamiskär- jen kehittämistyöhön liittyy vuoden aikana val- misteltu, luovien alojen yrittäjille suunnattu Kulttuurituottaja (AMK) -verkkotutkinto. Tämä kulttuurituottajaopintojen uusi suoritustapa pi- lotoidaan hakukohteena kevään 2022 yhteis- haussa.

Osana tuotanto- ja projektiosaamisen osaa- miskärjen tuoteperhettä käynnistimme tammikuus- sa ”Culture, Organisation and Sustainability Management (COSM)” -opintokokonaisuuden vahvistamaan kulttuurituottajien ja kulttuuri- alan muiden toimijoiden roolia kestävän kehi- tyksen tukemisessa. Viisitoista opintopistet- tä sisältävä COSM-kokonaisuus on toteutettu vuoden aikana kaksi kertaa. Osallistujamäärä on ollut odotettua pienempi, mutta toteu- tukset ovat saaneet erinomaista palautetta. Opintokokonaisuuden rinnalla on toteutettu COSMTalks-keskusteluserjaa, jossa kansain- väliset asiantuntijat ovat avanneet näkökul- mia kestävyteen kulttuurituotannon, taiteen ja muun muassa kulttuuriperintötoiminnan alueil- la. COSMin luoman yhteisön kautta vahvuusa- lan kansainväliset verkostot ovat uusiutuneet ja laajentuneet. Uudet kumppanuudet vahvis- tavat strategian painotuksia. Jatkossa tavoit- teena onkin tutkia mahdollisuuksia syventää näitä kumppanuuksia ja yhteistyötä erityisesti Euroopan tasolla.

Opetuksen kehittäminen, alumnitoiminta ja jatkuva oppiminen

Humakin uusi opetussuunnitelma tulee käyt- töön vuonna 2023. Kulttuurituotannon vah- vuusala järjesti keväällä 2021 kolme työelä- mäkuulemista osana opetussuunnitelman uudistamisprosessia. Verkossa järjestettyi- hin paneelieihin osallistui korkeatasoinen jouk- ko tekijöitä ja asiantuntijoita taide- ja kulttuu- rikentän eri sektoreilta ja aloilta: vakiintuneista

Tuotanto- ja projektiosaamisen osaamiskärkeen liittyy Culture, Organisation and Sustainability Management (COSM) -opintokokonaisuus.

Kulttuurituotannon vahvuusalan alumnitoiminta on vuoden aikana edennyt muun muassa sosiaalisen median kautta.

taideinstituutioista, museoista, tapahtumateollisuudesta, yrityksistä, taide- ja kulttuurialan etujärjestöistä sekä kuntasektorilta. Myös alan kansainvälinen näkökulma oli mukana: panelisteja osallistui eri maista.

Vaikka työelämäkuulemiset olivat ensisijaisesti vain osa opetussuunnitelman kehittämistyötä, niiden tulokset toimivat vähän yllättäenkin myös erinomaisena tapana testata vahvuusalan uuden strategian linjauksia. Loppupäätelmänä voi todeta, että työelämäkuulemisten perusteella strategian painotukset ovat hyvinkin kohdallaan. Opetussuunnitelmatyötä on hyvä jatkaa tältä pohjalta.

Olemme jo pitkään toivoneet, että vahvuusalan toiminnan ja kehittämisen tueksi saataisiin Humakista kulttuurituottajiksi valmistuneiden alumnien tärkeää osaamista ja verkostoja. Alumnien kokemukseen ja osaamiseen tutustuminen on opiskelijoille kullannarvoista tulevaa työuraa ajatellen. Yhtä lailla olemme toivoneet, että voisimme osaltamme tarjota alumneillemme uusia verkostoja, ammatillista tukea, lisä- ja jatkokoulutautumisen mahdollisuuksia ja jopa työmahdollisuuksia Humakissa. Siksi on hienoa, että alumnitoiminta on vuoden aikana saanut hyvän sysäyksen eteenpäin. Toivottavasti alumniaamukahvit ja webinaarik-

lubit saavat jatkoa ja uuttakin keksitään kaikkien iloksi ja hyödyksi.

Vahvuusalan jatkuvan oppimisen määrälliset tulostavoitteet vuodeksi 2021 ovat olleet huomattavasti viime vuotta korkeammat. Olemme pyrkineet tukemaan tavoitteisiin pääsemistä kokoamalla vahvuusosalalle oman jatkuvan oppimisen kehittämisryhmän. Ryhmän tapaamisissa on tulosten seurannan lisäksi ideoitu ja kehitetty uutta jatkuvan oppimisen tarjontaa molempien osaamiskärkien tarpeisiin.

Hanketoiminta

Kulunut vuosi ei tuonut odotettua helpotusta kulttuurialalle. Tapahtumatuotannossa ja muissa kulttuuri-, taide- ja viihdealan tehtävissä eri sektoreilla toimiville vuosi oli vaikea. Koronakriisi iski kovaa vuoden 2020 alussa, eivätkä sen vaikutukset vielä vuoden 2021 lopullakaan ole ohi. Ala on kuitenkin nyt hitaasti toipumassa. Suomessa saatiin kriisistä toipumiseen huomattava rahoitus REACT-EU-väliseen kautta. Rahoituksessa huomioitiin erityisesti kulttuuri- ja luovat alat.

Halusimme kulttuurituotannon vahvuusalalla tukea alan elpymistä mahdollisimman nopealla reagoinnilla kehittämistyöhön, ja lähdimme-kin hankesuunnitteluun lähes koko henkilöstön voimin. Tätä kirjoitettaessa marraskuussa vahvuusalalla on kaksitoista käynnissä olevaa hanketta, kun niitä vuoden alussa oli kaksi. Muutama hankehakemus odottaa vielä rahoittajan päätöksiä. Rahoituksen saaneissa hankkeissa aiheena on lähes poikkeuksetta digitaalisen osaamisen lisääminen kulttuurialalla, liittyyppä se sitten tuotteistamiseen, palvelumuotoiluun tai yleensä kulttuuri-, matkailu- ja luovan alan toimijoiden ja yritysten toimintaedellytysten kehittämiseen uusia teknologioita hyväksi käyttäen.

Uusien hankkeiden käynnistäminen hallinnollisesti, oikeiden tekijöiden löytäminen vahvuusalalta sisällön näkökulmasta ja hankkeiden saattaminen alkuun ovat olleet syksyllä sekä iloisia että päänvaivaa aiheuttavia asioita. Tilannetta on helpottanut, että olemme voineet rekrytoida vahvuusalalle kaksi uutta hankeosaajaa.

TKI-toiminnan hyvää tilannetta selittää osaltaan se, että olemme Humakin organisaatio-uudistuksen myötä voineet vahvuusalan sisällä organisoitua aiempaa joustavammin hanketoiminnan kehittämiseksi vahvuusalan omista lähtökohdista. Syksyllä ovat käynnistyneet esimerkiksi vahvuusalan projektipäälliköinä toimivien lehtorien ja projektityöntekijöiden aikataulutetut vapaamuotoiset tapaamiset. Tapaamisissa siirtyy arvokasta tietoa hankkeiden etenemisestä ja projektipäälliköt saavat vertaistukea hankehallinnon kiemuroissa. Näissä tapaamisissa on ollut myös hienoa huomata, että hankkeiden sisällöt kietoutuvat yhteen. Niinpä osaminen tiivistyy ja syvenee hankkeiden kautta aidoksi vahvuusalan osaamiskeskittymäksi strategian painopisteiden mukaisesti.

Kirjoittaja:

Katri Kaalikoski, VTT, koulutuspäällikkö,
Humak

Paul Gudgin pitämässä festivaalituotannon työpajaa.

Kulttuurituotantoalan kansainvälisiä verkostoja kokemassa

Pekka Vartiainen

Humakin kulttuurituotannon vahvuusalan tuotanto- ja projektiosaamisen kärjen strategisena tavoitteena on kehittää kulttuurin ja taiteen tuotantojen sekä palveluiden monimuotoisia ympäristöjä. Strategian toteuttamiseksi osaamiskärki hyödyntää kansallisia ja kansainvälisiä verkostojaan. Syyskuuhun 2021 mennessä

verkot oli jo heitetty Skotlannin Edinburghiin, ja niitä koettiin nyt Suomen Turussa.

Kansainvälisen näkökulman vahvistamiseksi osaamiskärki on tehnyt jo pitkään koulutuksellista yhteistyötä maamme rajojen ulkopuolella toimivien asiantuntijoiden kanssa. Siten

myös festivaalituotannon tunnustetun osajan, Skotlannissa vaikuttavan Paul Gudginin, festivaali- ja tapahtumatuotannon maisteriluokat ovat olleet lähes vuosittain tarjolla myös Humakin opiskelijoille. Koronapandemia toi näihin lähivierailuihin lyhyen tauon, mutta syksyllä 2021 Gudgin piti jälleen kaksipäiväisen koulutuksen, tällä kertaa Turussa.

Paul Gudginilla on yli kolmikymmenvuotinen ura festivaali- ja tapahtumatuotantojen johtotehtävissä. Maailman suurinta esittävien taiteiden festivaalia, Edinburghin Fringeä, hän johti lähes kymmenen vuotta. Myöhemmin hän johti myös useita muita tapahtumia, kuten London City Festivalia. Hänet on palkittu useaan otteeseen toiminnastaan kulttuurin sektorilla. Hän on tehnyt koulutustyötä useissa yliopistoissa ja pitänyt festivaalituotannon työpajoja eri puolilla maailmaa.

Festivaalit ennen ja jälkeen pandemian

Festival and Event Management Master Class, kaksipäiväinen festivaalituotannon koulutus, kokosi paikalle kymmenkunta yksityisellä ja julkisella sektorilla toimivaa kulttuurituotannon alan osaajaa: tuottajia, kuraattoreita ja luovien alojen yrittäjiä. Etäyhteydellä mukana oli myös vastaava määrä Humakin opiskelijoita. Koulutus toteutettiin Humakin yhteistyökumppanin, Turun kaupungin nuorisotoimen, tiloissa ja striimattiin heidän avustuksellaan. Koulutuksen mahdollistamiseksi voitiin näin hyödyntää oppilaitoksen kansallisia ja kansainvälisiä yhteistyökumppaneita.

Gudgin nosti koulutuksessaan esille festivaalituotantojen rakentamisessa huomioon otettavia tekijöitä, kuten ohjelmasisältöjen suunnitteluun, rahoitukseen ja sponsorointiin, henkilöstöhallintoon, markkinointiin, infrastruktuuriin sekä logistiikkaan liittyviä näkökohtia. Koulutuksen aikana tarkasteltiin myös festivaalien nykytilannetta ja tulevaisuuden haasteita koronapandemian varjossa. Jälkimmäiseen tekijään kytkeytyi vahvasti työpajassa käyty keskustelu kulttuurialan vaikutusmahdollisuuksista. Lisäksi tuotiin esille, miten keskeistä koko alan olemassaolon kannalta on huolehtia myös

festivaalien osalta tietoaikeneksen (kävijämäärät, tyytyväisyyskyselyt, taloudelliset vaikutukset) keräämisestä, analysoinnista ja saattamisesta päättäjiä ulottuville.

Uteliaisuutta ja mielikuvitusta viritti aihepiiri, jossa arvuuteltiin sitä, minkä jäljen korona-aika jättää sekä kulttuurialan palveluihin, niiden muotoon ja sisältöihin että asiakkaiden kulutustottumuksiin. Kysymykset tapahtumien riskianalyseista ja riskien hallinnoinnista tuntuivat nekin siirtyneen pandemian myötä kokonaan uudelle, kirjaimellisesti ehkäpä hie-man syvemmälle tasolle.

Työpaja onnistuu hybridinäkin

Kaksipäiväinen koulutus antoi osallistujille mahdollisuuden saada tietoa kansainvälisen festivaalientäntä toimintamalleista, nykytrendeistä sekä tulevaisuutta määrittävistä toimenpiteistä. Keskusteleva työskentelyilmapiiri tuki keskinäistä verkostoitumista sekä osallistujien näkemysten jakamista. Hybriditoteutus laajensi työpajatoimintaa entisestään, kun sitä voitiin toteuttaa myös etäyhteydellä. Keskusteluja ja mielipiteidenvaihtoa käytiin siten Zoom-välitteisesti fyysisessä tilassa olevien ja etäyhteydellä osallistuvien keskinäisellä ryhmäytymisellä.

Festival and Event Management Master Class on vain yksi, joskin hyvä esimerkki Humakin kulttuurituotannon vahvuusalan tuotanto- ja projektiosaamisen kärjen kansainvälisestä toiminnasta sekä siitä, miten verkostoja hyödyntämällä on mahdollista tukea ja syventää opiskelijoiden osaamista. Koulutus toteuttaa niin ikään oppilaitoksen pyrkimyksiä laajentaa osaamisverkostojaan kokoamalla yhteen alan ammattilaisia pohtimaan alan kehittämisen kannalta keskeisiä kysymyksiä. Yhdessä fundeeraamalla niihin usein löytyy myös vastauksia.

Kirjoittaja:

Pekka Vartiainen, FT, yliopettaja. Humak

Kulttuuri- tuotantojen strategioita kehittämässä

Jari Hoffrén

Toiminnan kokonaisvaltainen ja ennakoiva suunnittelu on yhä tärkeämpää myös kulttuurituotantoalan moninaisissa organisaatioissa. Tämä näkyy kasvavana tarpeena strategiatyön toteuttamiseen. Painetta lisää esimerkiksi yleistynyt vaatimus laaditusta strategiasta julkisen rahoituksen edellytyksenä taiteen vapaalla kentällä. Humakin kulttuurituotanto vastasi haasteeseen edellisessä OPS-uudistuksessa uudella Strateginen suunnittelu -opintojaksolla, ja nyt on välitarkastelun aika.

Kulttuurituotantoalan strategiatyössä on tärkeää muistaa, että tuottajat työskentelevät kaikissa yhteiskunnallisissa toimintaympäristöissä eli yrityksissä, julkisella sektorilla sekä yhdistyksissä ja järjestöissä muun muassa taiteen vapaalla kentällä. Kun iso osa strategiakirjallisuutta käsittelee nimenomaisesti yritysten menestystekijöitä, tarvitaan strategisen ajattelun laajentamista ja soveltamista. Strateginen ajattelu viittaa suunnitelmalliseen toimintatapaan, jolla pyritään saavuttamaan asetetut tavoitteet. Strategiat siis ohjaavat sekä toimintasuunnitelmilla täsmennettävää toimintaa että erilaisia toimintaa kehittäviä projekteja ja hankkeita.

Strategisen ajattelun laventaminen liikevoiton tavoittelun keskiöstä edellyttää strategisen ajattelun soveltamista. Se ei ole välttämättä helppoa, varsinkaan taiteellisen toiminnan ytimestä tarkastellen. Opiskelijan sanoin:

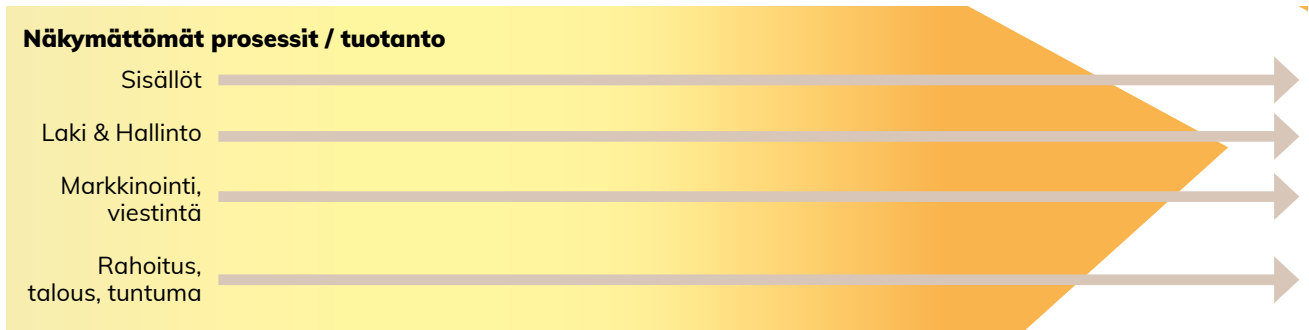
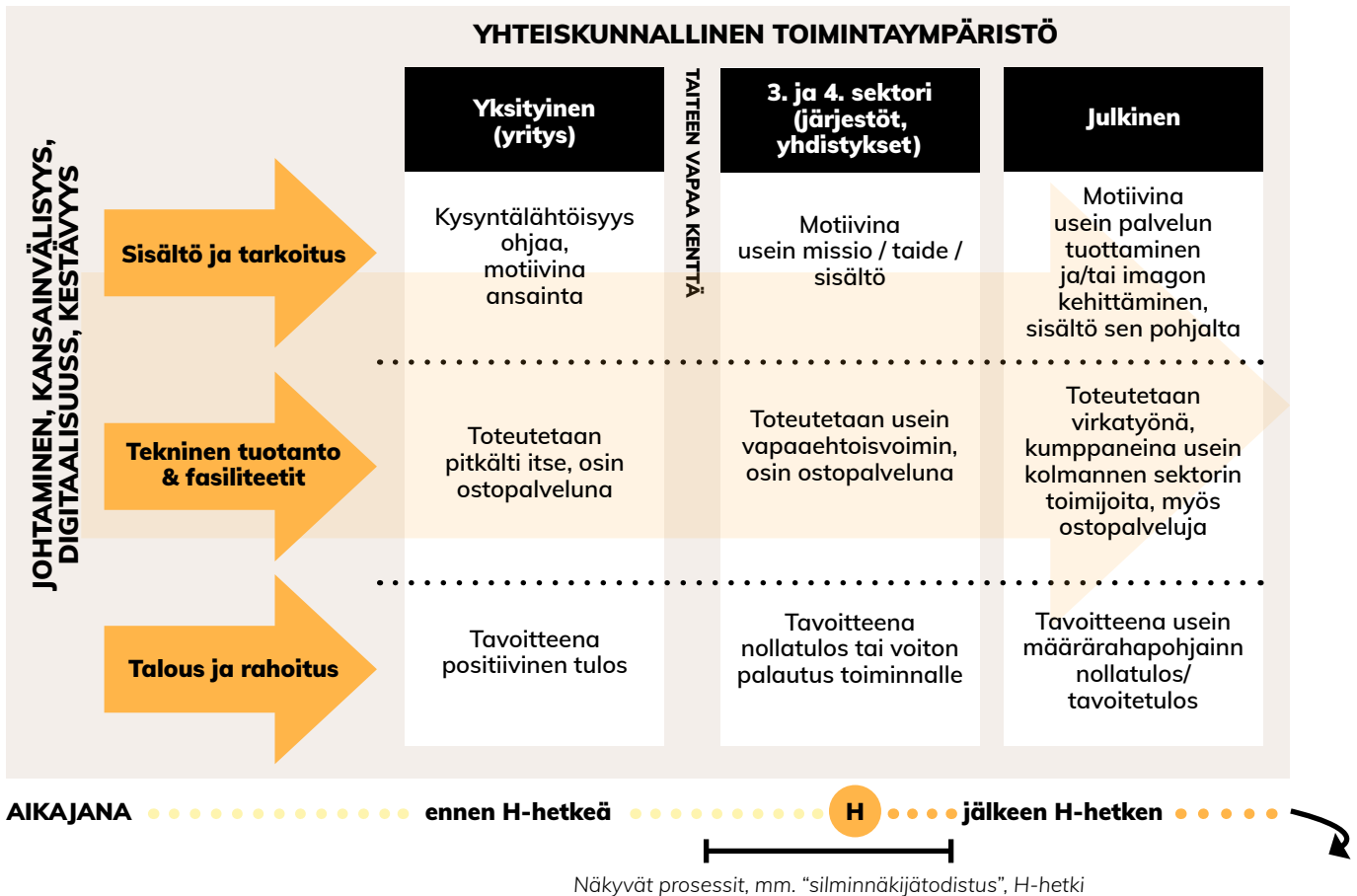
Kun tutustun teoksiin ja näkemyksiin liike-elämän strategioista, niissä toistuvat sanat asiakas, tuote, johtaminen, alaiset, kilpailijat ja rahoitus. Mieli kokee nämä epäsovivina ilmaisuina – kulttuuriko tuote? Eikö se olekaan elä-

mys, toive, ajatus, ideaali, luovaa toimintaa, inhimillisen yhteyden väline? Eikö se olekaan jotain, johon paneudutaan, kun on aikaa, halua, tarvetta kokea jotain ihanaa yhdessä tai yksin – musiikkia, kuvataidetta, kirjallisuutta, urheilujuhlan tuntua? Eikö se ole se, mikä syntyy sydän edellä oman inspiraation ja luovan prosessin tuloksena?

Strategiatyö on ennakoivaa kehittämistä

Kun strategista tarkastelua lavennetaan kulttuurialalla sisältöjen – esimerkiksi musiikin, teatterin tai tanssin – suuntaan, soveltaminen helpottuu. Sisällöt ja niiden toteutustavat ovat strateginen valinta siinä missä koko toiminnan ja organisaation olemassaolon juurisyyt. Kun luovan alan yritys keskittyy kysyntälähtöisiin tuotantoihin, julkisen kulttuuripalvelukokonaisuuden sommittelu kunnassa on eri tavoin haastavaa. Taiteen vapaalla kentällä tai kolmannen sektorin tapahtumatuotanto-organisaatioissa mission määrittelyllä on myös suoria

Kulttuurituotannon matriisi

vaikutuksia rahoitusstrategiaan rahoittajien edellyttäessä hakujen temaattista kohdentamista.

Kulttuurituottajan osaamispaletissa strategisen suunnittelun taidot kytkeytyvät kehittämis- taitoihin. Strategiatyön ja strategian jalkautumisen menestyksen edellytyksenä on nimittäin henkilöstöä aidosti osallistava kehittämisote, johon erilaiset yhteisölliset kehittämismenetelmät tarjoavat käyttökelpoisia ratkaisuja. Mukana kulkee myös tulevaisuudentutkimuksen näkökulmia, sillä alati muuttuvassa maailmassa strategiatyönkin on oltava ennakoivasti ketterää. Samalla hioutuvat ongelmanratkaisuja vuorovaikutustaidot.

Humakin kulttuurituottajaopiskelijat ovat jo ehtineet laatia tai päivittää useita kymmeniä strategioita kulttuurituotannon kentillä. Monella heistä ohjenuorana on ollut todellisuuden haastaminen. Opiskelijan sanoin:

Sen sijaan, että todettaisiin asioiden olevan mahdottomia, eikö olisi parempi olla niiden joukossa, jotka tekevät niistä mahdollisia?

Kirjoittaja:

Jari Hoffrén, YTT, kulttuurituotanto, lehtori, Humak

Kulttuuri- ja luovat alat hienosti esillä uudella EU-rahoitus- kaudella

Konsta Ylimaunu

Kulttuuri- ja luovien alojen näkökulmas-
ta uusi EU-rahoituskausi näyttää var-
sin lupaavalta. Ainoa toimialalle täysin
omistettu EU-rahoitusohjelma Luova
Eurooppa sai tuntuvaa lisärahoitusta
edelliseen kauteen verrattuna. Merkit-
täviä muutoksia itse ohjelmaan ei tullut,
mutta luvassa on muun muassa yhä
enemmän temaattisesti kohdennettu-
ja hakuja sekä oma liikkuvuusohjelma
kulttuurialan ammattilaisille. Lisäksi
esimerkiksi luovien alojen pk-yritysten
lainainstrumentti siirrettiin uuteen Inves-
tEU-ohjelmaan, jonka myötä se ei enää
rasita Luovan Euroopan budjettia.

Hakumahdollisuuksia riittää

EU:n tutkimus- ja innovaatorahoituksen lippulaivaohjelma Horisontti Euroopassa kulttuuri- ja luovien alojen esiinmarssi EU-tasolla näkyy erinomaisesti. Uuden puiteohjelman toisen pilarin temaattisiin painoaloihin eli nk. klustereihin lukeutuu ”Kulttuuri, luovuus ja osallisuutta edistävä yhteiskunta”. Sen puitteisissa rahoitetaan monenlaisia hankkeita muun muassa kulttuuriperintöön, pelialaan, tasa-arvoon, mediaan sekä kulttuuri- ja luovan sektorin kilpailukykyyn liittyen. Kaiken kaikkiaan yhteiskunnallis-humanististen sekä kulttuuri- ja luovien alojen osallisuutta myös muiden teemojen hauissa pyritään tietoisesti lisäämään.

Horisontti Euroopan osalta maininnan arvoisena tulee nostaa esiin Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti EIT:n uusi osaamis- ja innovaatioyhteisö, joka tulee keskittymään kulttuuri- ja luoville aloille. Osaamis- ja innovaatioyhteisöt perustetaan EU:n TKI-politiikan kannalta keskeisimpien alojen ympärille, mikä vain alleviivaa kulttuuri- ja luovien alojen painoarvon kasvua. Uuteen osaamis- ja innovaatioyhteisöön liittyvä haku käynnistettiin lokakuussa, ja sen pohjalta yhteisön toiminta käynnistetään toden teolla vuoden 2023 aikana. Lisäksi viime vuosien aikana on tullut useita kulttuuri- ja luoviin aloihin liittyviä korkean tason EU-aloitteita. Niistä esimerkkinä voisi mainita kestävä elämäntapaa ja kulttuuria yhdistävän uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteen, jonka toimeenpano aloitettiin syksyllä.

Sekä rahoitusohjelmien että aihealueiden kirjo laaja

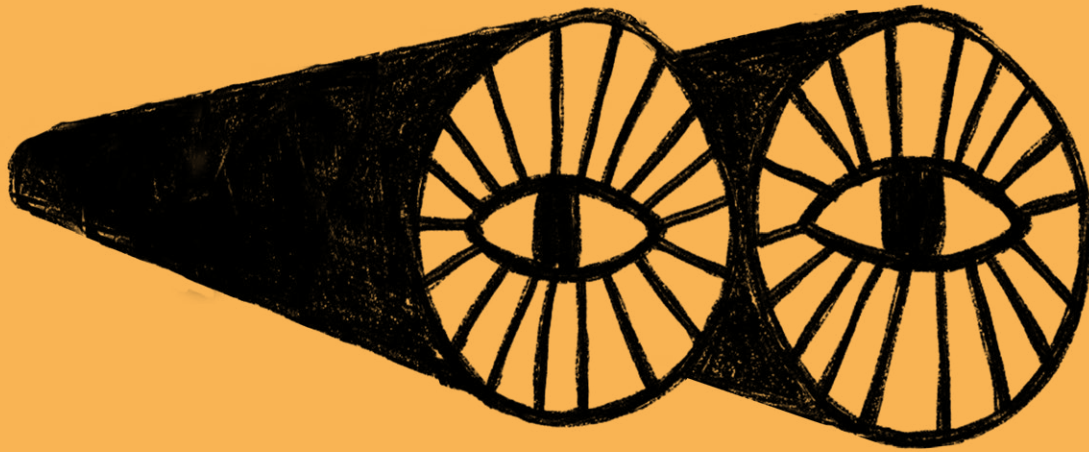
EU:n alue- ja rakennepolitiikan uusi ohjelma ”Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027” saatiin käyntiin marraskuussa. Euroopan aluekehitysrahaston tavoitteissa mielenkiintoisina teemoina esiin nousevat muun muassa digitalisaation hyödyntäminen palveluiden kehittämisessä ja saavutettavuudessa, kulttuurin TKI-osaamisen ja luovan osaamisen parempi hyödyntäminen sekä pk-yritysten digitalisaatioon liittyvien valmiuksien vahvistaminen. Euroopan sosiaalirahasto+ (ESR+) panostaa jatkossakin erityisesti työllisyyden edistämi-

seen ja työelämän kehittämiseen. Tähän pyritään muun muassa jatkuvan oppimisen sekä niin ikään digitalisaation keinoin. Myös palveluiden kehittämisen osalta tuetaan luovien alojen palvelukokonaisuuden syntymistä, vahvistetaan kulttuuripalvelujen tuotanto-osaamista sekä pyritään entistä vahvempaan osallisuuteen.

Oman mausteensa uuden EU-kauden mahdollisuuksiin tuovat vielä ensi vuoden aikana täysimääräisesti käynnistyvät ohjelmat, kuten Euroopan alueiden välisen kehittämisen ohjelmat (esim. Interreg), sekä Euroopan kaupunkikehittämiseen tähtäävät toimet. Humakin kulttuurituotannon näkökulmasta uusi EU-rahoituskausi on siis täynnä mahdollisuuksia, jotka avautuvat erityisesti, kun tarkastellaan avoimin mielin koko EU-rahoituskentän tarjontaa!

Kirjoittaja:

Konsta Ylimaunu, FM, TKI-asiantuntija, Humak

Kulttuurituottajat työmarkkinoilla nyt ja tulevaisuudessa

Kristina Tilev

Humakissa on meneillään ammattikorkeakoulututkintojen opetussuunnitelmien uudistustyö. Sen osana on toteutettu työmarkkina-analyysia valmistuneiden kulttuurituottajien työelämään sijoittumisesta sekä tulevaisuuden toimintaympäristöistä ja osaamistarpeista. Nämä näkökulmat antavat suuntaviivoja siihen, miten koulutusta tulisi kehittää palvelemaan tulevaisuuden työmarkkinoita mahdollisimman hyvin.

Kulttuurituottajilla hyvät geneeriset taidot työelämässä

Humakista valmistuneiden kulttuurituottajien tämänhetkistä sijoittumista tarkasteltiin valtakunnallisen ammattikorkeakoulujen uraseurantakyselyn sekä sitä täydentävien Tilastokeskuksen tilastojen avulla. Niistä saatavia tietoja yhdistettiin myös laadullisen työllistymisen näkökulmiin (Lindholm & Vuorikoski 2020). Näiden aineistojen valossa Humakista valmistuneet kult-

tuurituottajat ovat tyytyväisiä tutkintoonsa ja kokevat sen antaneen hyvät valmiudet työelämään. Tutkinnon myös nähtiin olevan arvostettu ja hyvin tunnettu työnantajien keskuudessa. Valmistuneet pääsivät melko nopeasti ja jouhevasti kiinni oman alansa töihin. Väylän siihen tarjoo varsin monelle harjoittelu. Mitä enemmän aikaa valmistumisesta kuluu, sitä todennäköisemmin työskennellään sellaisessa tehtävässä, joka vastaa vaatimustasoltaan ammattikorkeakoulutusta.

Kulttuurituottajat työllistyvät valtaosin yksityiselle sektorille. Ammattinimikkeet ovat tyypillisimmin kulttuurituottaja, tuottaja ja projektikoordinaattori. Tuottaja- ja kulttuurituottaja-nimikkeet ovatkin jatkuvasti yleistymässä. Lisäksi kulttuurituottajat toimivat yhä useammin myös muilla kuin perinteisesti kulttuurialoiksi luetuilla aloilla (Kaalikoski 2015, 13–14). Työllisistä kulttuurituottajista joka kymmenes toimii päätoimisena yrittäjänä. Lisäksi varsin moni suhtautuu yrittäjyyteen myönteisesti tai suunnittelee ryhtyvänsä yrittäjäksi.

Humakista valmistuneet kulttuurituottajat mielsivät tutkintonsa melko geneeriseksi, kun taas työelämässä koettiin vaadittavan vähintään yhtä paljon niin sanottuja alakohtaisia taitoja. Keskeisimmiksi omassa työssä vaadittaviksi osaamisalueiksi nostettiin oma-aloitteisuus ja itseohjautuvuus, itsenäisen työskentelyn taito, stressinsietokyky sekä vuorovaikutus- ja organisointitaidot. Näiden geneeristen taitojen lisäksi valmistuneet kokivat tarvitsevansa työssään spesifimpää osaamista, kuten tietojaviesintätekniikan taitoja ja liiketaloudellista osaamista. Valmistuneet kokivat pystyneensä hyödyntämään ammattikorkeakoulussa hankimaansa osaamista nykyisissä työtehtävissään melko hyvin. Kulttuurituottajat näyttävätkin työllistyvän hyvin sellaisiin oman alansa tehtäviin, joissa ammattikorkeakoulutuksesta on hyötyä tai joissa se on jopa edellytyksenä.

Tulevaisuudessa uudenlaisia osaamisvaatimuksia

Toisena osana opetussuunnitelmien uudistustyötä pyrittiin luomaan katsaus tulevaisuuden toimintaympäristöihin ja osaamistarpeisiin. Tämä tehtiin työpajatyöskentelyssä kartoittamalla Humakin henkilöstön ja opiskelijoiden näkemyksiä. Lisäksi kulttuurituotannon alan asiantuntijoita haastateltiin ja heille organisoitiin työelämäpaneelleja, joissa kerättiin tietoa siitä, millaisina asiantuntijat näkevät tulevaisuuden toimintaympäristöt ja osaamistarpeet.

Näiden aineistojen valossa kulttuurituotannon toimintaympäristöihin keskeisimmin vaikuttavia muutosvoimia ovat ammatti- ja or-

ganisaatorajat ylittävä, moniammatillinen ja verkostomainen työskentelyote sekä tekniikan ja digitalisaation kehittyminen. Myös ikääntyvän väestön ja heidän tarpeidensa keskeisyys kulttuurituottajien tulevaisuuden toimintaympäristöissä, rahoituslähteiden ja -käytäntöjen jatkuva muuttuminen sekä kulttuurialan tapahtumatoiminnan teollistuminen nousivat esiin alaan vaikuttavina kehityslinjoina.

Nämä muutokset asettavat uudenlaisia osaamisvaatimuksia myös tulevaisuuden kulttuurituottajille. Keskeisimmiksi tulevaisuuden kompetensseiksi nostettiin muutoskyky, joustavuus ja valmius toimia vaihtuvissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä, itsensä johtamisen taidot sekä kommunikaatio- ja vuorovaikutustaidot. Uuden teknologian hallintaa sekä liiketoimintaan, sisällöntuotantoon ja projektinhallintaan liittyvää osaamista pidettiin niin ikään keskeisinä. Myös asiakasnäkökulman tärkeyden tunnistaminen sekä palvelumuotoilun, myynnin ja markkinoinnin osaaminen ovat tulevaisuudessa tärkeitä. Tulevaisuuden kulttuurituotannon ammattilaiselta vaaditaankin ennen kaikkea monipuolisuutta – on oltava innovatiivisuutta, valmiutta ja rohkeutta muuttaa ja uudistaa toimintaa sekä uskallusta päästää irti menneistä ja ajatella tulevaisuuslähtöisesti.

Lähteet

Kaalikoski, Katri 2015. Kulttuurituottajien työllistymisestä. Teoksessa Katri Kaalikoski (toim.) Tuottajan duunit. Työelämä, toimenkuva, koulutus. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisu 16. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 12–16.

Lindholm, Arto & Vuorikoski, Kukka-Maaria 2020. Polkuja: valmistuneiden kulttuurituottajien työllistyminen. Teoksessa Niila Tamminen (toim.) Polkuja Humakin koulutuksesta työelämään. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisu 104. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 29–37.

Kirjoittaja:

Kristina Tilev, VTM, asiantuntija, Humak

Työelämäasiantuntijoiden ajatuksia kulttuurituotannon opetus-suunnitelmatyön avuksi

Sanna Pekkinen

Keväällä 2021 kulttuurituotannon vahvuusala järjesti kolme työelämäpaneelia osana opetussuunnitelman uudistamistyötä. Paneelien tavoitteena oli saada työelämäkumppaneilta hiljaista tietoa, ajatuksia ja visioita siitä, millaista osaamista kulttuurituottajat tulevaisuudessa heidän näkemyksensä mukaan tarvitsisivat. Toisaalta meille on myös tärkeää, miten Humak alan suurimpana kouluttajana voisi edistää alan kehittymistä ja vastata työelämän tarpeisiin kouluttamalla osajia työmarkkinoille.

Verkkopaneelisiin kutsuttiin laajasti taide- ja kulttuurikentän asiantuntijoita luovilta toimialoilta koti- ja ulkomailta. Ensimmäiseen paneeliin osallistuivat edustajat Design- ja arkkitehtuurimuseosta, musiikkitapahtumien ja niiden järjestäjien etujärjestö LiveFIN ry:stä, Taiteen

edistämiskeskukselta, Espoon kaupungin kulttuuriyksiköstä sekä Suomen Kansallisoopperasta ja -baletista. Toisessa keskustelussa asiantuntijat edustivat Music Finlandia, Business Finlandia, Tapahtumateollisuus ry:tä, Santa Park Arctic Worldia sekä HC TPS Turku Oy:tä. Kolmas pa-

neeli oli kansainvälinen. Saimme kuulla ajatuksia luovien alojen asiantuntijoilta ja yrittäjiltä Englannista, Espanjasta, Saksasta, Kanadasta, Virosta, Singaporesta ja Tanskasta.

Kukin tilaisuus alkoi tulevaisuusajatteluun johdattelulla introlla. Sen pitivät tulevaisuuden tutkijat ja ennakointityön asiantuntijat Tulevaisuuden tutkimuskeskuksesta, Sitrasta tai Futures Platformsista. Tämän jälkeen panelistit kävivät moderaattorin johtamina keskustelua siitä, mitkä ovat heidän edustamiansa alojen tulevaisuuden muutokset seuraavien 10–15 vuoden aikana ja mitä uutta osaamista tulevaisuudessa tarvitaan.

Verkkoympäristö mahdollisti laajan osallistujajoukon myös kuulijoiden suhteen. Kulttuurituotannon lehtoreiden lisäksi joukko opiskelijoita osallistui paneelisiin yleisönä. Saimme todella kattavan käsityksen siitä, millä tulevaisuus luovilla aloilla näyttää sekä yksityisen, julkisen että kolmannen sektorin näkökulmasta Suomessa – unohtamatta myöskään globaalia näkökulmaa. Vaikka asiantuntijat tulivat hyvin erilaisista organisaatioista ja edustivat eri taide- ja kulttuurisisältöaloja tai yhdystoimialoja, kaikissa keskusteluissa oli hyvin samankaltaisia teemoja.

Keskiössä väestön monimuotoisuus ja oman toiminnan arvojen ymmärtäminen

Asiantuntijoiden puheenvuoroissa korostui väestön monimuotoisuuden lisääntyminen, joka näkyy kulttuurituotannossa yleisöjen ja kävijöiden yksilöllisinä tarpeina, muuttuneina kulutustottumuksina ja erilaisina kulttuuritaustoina. Tapahtumia ja tuotantoja tehdään yhä enenevässä määrin monikulttuuriselle yleisölle samalla osallistaen heitä toimintaan ja sen suunnitteluun. Useammassa organisaatiossa toimintaa suunnitellaan yhdessä kävijöiden kanssa palvelumuotoilun työkaluja hyödyntäen. Myös ikääntyvä väestö Suomessa ja Euroopassa tarvitsee yhä enemmän heille suunnattuja kulttuuripalveluita.

Toinen keskeinen keskusteluissa esiin tullut osa-alue on vahva sisältöjen tuntemus, alaan

sitoutuminen sekä arvoihin liittyvä osaaminen. Kulttuurituottaja toimii usein portinvartijana sen suhteen, millaista taidetta ja kulttuuria tuodaan esille, millä keinoin sisältöjä viedään eteenpäin ja millaisia uusia sisältökohteita tehdään näkyviksi. Matkailualan edustajat uskovat matkailun laadukkuuden ja laatuvaatimusten olevan jatkossa suurempia: syvälliset sisällöt kohteissa, esimerkiksi kulttuurimatkailu, ovat syy matkustamiselle. Myös kriittistä ajattelua ja datanlukutaitoa kaivattiin.

Luovan alan osaamista koko yhteiskuntaan

Kolmas kiinnostava näkökulma oli luovan alan osaamisen vieminen yhdyspinta-aloille. Keskustelijat halusivat taiteen ja kulttuurin terveyden- ja hyvinvointialan kasvupotentiaaliin mukaan ja osaamista laajemmin yhteiskunnassa hyödynnettäväksi eri elinkeinosektoreiden kanssa. Miten kulttuuri ja taide voisivat läpäistä koko yhteiskunnan ja hallinnon eri alat? Miten luovuutta saataisiin hyödynnettyä osana innovaatioprosesseja ja ongelmanratkaisua? Näitä pohdittiin erityisesti kansainvälisten toimijoiden keskustelussa. Luovan alan potentiaalia ei siis vielä osata hyödyntää yhteiskunnan kaikilla sektoreilla. Myöskään osaamista ei osata sanoittaa eikä tehdä näkyväksi.

Työelämäpaneelit tarjosivat monenlaisia tulevaisuuskuvia, visioita ja myös konkreettisia toiveita osaamisesta, jota kulttuurituottajilla tulisi valmistuttuaan olla. Niinpä rakkaus taiteeseen ja kulttuuriin, ihmisten kohtaamisen taidot, ymmärrys kestävästä kehityksestä, muutoskyky sekä talous- ja rahoitusosaaminen konkretisoitunevat opintojaksoiksi opetussuunnitelmatyön edetessä vuosien 2022 ja 2023 aikana.

Kirjoittaja:

Sanna Pekkinen, lehtori, Humak

Nostoja luovien alojen yrittäjyyden osaamis- kärjen kehittämistyöstä

Laura Päiviö-Häkämies

Osaamiskärkemme tavoitteena on luoda palvelukonsepti, joka tuottaa jatkuvan oppimisen periaatteelle rakentuvaa yrittäjyyskoulutusta sekä vahvistaa luovien alojen toimijoiden monipuolista yrittäjyysosaamista TKI-toiminnan (tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan) ja muun palvelutoiminnan avulla.

Palvelukonsepti tuottaa uutta osaamista kulttuurituotannon alan opiskelijoille, luovien alojen yrittäjyyttä suunnitteleville sekä alalla jo toimiville yrityksille ja yritysverkostoille. Osaamiskärjen sisältöjä kehitetään sekä kansallisissa että kansainvälisissä verkostoissa.

Sisällöt peilautuvat kaiken aikaa Humakin strategiaan 2030, jonka ydin on osaamisen vahvistaminen. Humakin strategiassa korostetaan sitä, että oppilaitos palvelee perinteisten toimialojen rajapinnoilla ja myös aivan uusissa ympäristöissä.

Tuoteperheen kehittämisen lähtökohdat

Tuoteperhe muodostuu ensisijaisesti TKI-toiminnan ja koulutuspolun kautta. TKI-toimintamme kohdentuu osaamista vahvistavaan hanketoimintaan, työelämäyhteistyöhön ja soveltavaan tutkimukseen, joiden sisällä kehitetään myös koulutustuotteita ja palveluita yhdessä työelämän kanssa. Tässä Väläyksiä Humakista V -julkaisussa kuvataan eri esimerkein hanketoimintaamme ja sitä, minkälaisia tuoteperheen sisältöjä hankkeissa kehitellään. Osaamiskärjellä on käynnissä yli kymmenen kehittämishanketta, joihin voi tutustua tarkemmin Humakin hankesivujen kautta.

Luovien alojen yrittäjyys on liittynyt sisällöllisesti kulttuurituotannon osaamiskompetensseihin jo aiemminkin, mutta yrittäjyyttä ei ole ennen nostettu erikseen esiin näin selkeällä kärkiajattelulla. Humakin luovien alojen yrityspalvelu Creve on tehnyt vuosia uraauurtavaa työtä alan yritysten kanssa. Vuoden 2021 alusta Creve siirtyi Humakin organisaatiouudistuksessa aiempaa selkeämmin kulttuurituotannon vahvuusalan alle. Creven kautta jaettavat palvelut, opinnollistetut sisällöt, verkostoitumismahdollisuudet ja hanketoiminnot on tarkoitettu kaikille luovien alojen yrittäjinä toimiville tahoille. Creven kehittämistä ja kytkemistä tule-

vina vuosina osaksi vahvuusala ja luovien alojen yrittäjyyden osaamiskärkeä pidetään luontevana, ja tulevaisuuden yhteistä tuoteperhettä on visioitu vuoden 2021 aikana.

Uusin koulutustuote on kulttuurituottajan (AMK) tutkinto luovien alojen yrittäjille

Luovien alojen yrittäjyyden koulutuspolun työelämälähtöisyydellä parannetaan opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia. Lisäksi varmistetaan, että tutkintoon johtava koulutus myös vastaa tulevaisuuden osaamisvaatimuksia.

Uusin osaamiskärjessä kehitetty koulutustuote on luovien alojen yrittäjille suunnattu tutkintomuoto Kulttuurituottaja (AMK) -verkkotutkinto luovien alojen yrittäjille. Pilotina toteutettavaa tutkintomuotoa on suunniteltu koko vuoden 2021 ajan, ja hakukohde avautuu yhteishaus- sa keväällä 2022. Työelämälähtöinen oppiminen rakentuu ja jalostuu tässä koulutuspiilotissa alan yrittäjyyden osaamisen syvenemisen kautta niin, että yrittäjätaustainen opiskelija voi suurelta osin tehdä erilaiset verkkotutkinnon oppimistehtävät ja projektit kehittämällä omaa yrittäjätoimintaansa.

Yrittäjätaustaisten opiskelijoiden ryhmä opiskelee verkkotutkintoa yhdessä tiiminä. Tämä antaa myös mahdollisuuden verkostoitua, jakaa kokemuksia ja tehdä asioita yhdessä samantaustaisten ihmisten kanssa. Opintojen avulla opiskelija voi rakentaa itselleen persoonallisen ammattitaidon, joka antaa asiantuntijavalmiuksia oman yritystoiminnan kehittämiseen, kulttuurin ja taiteen ymmärtämiseen, tuotantojen hallinto- ja johtotehtävissä toimimiseen sekä toimintaedellytysten luomiseen osaamisintensiivisille aloille. Kulttuurituottajan työtä tehdään monipuolisesti toimialojen yhdyspinnoilla, mikä antaa mahdollisuudet laajaan verkostoitumiseen.

Lue lisää [Humakin luovien alojen yrittäjyyden osaamiskärjestä](#).

Kirjoittaja:

Laura Päiviö-Häkämies, Yliopettaja, Humak

Yrittäjyyden polulla Humakissa

Markus Suomi

Humakissa yrittäjyys näkyy vahvasti opiskelijan polulla. Kulttuurituotannon vahvuusalalla luovien alojen yrittäjyys on nostettu vahvuusalan toiseksi osaamiskärjeksi. Myös muissa koulutuksissa yrittäjyys nousee selvästi esiin. Humakissa kaikkien opiskelijoiden tutkinto-opintoihin sisältyy yrittäjyyttä vähintään 10 opintopistettä. Yrittäjyyden kaksi 5 op:n verkko-opintojaksoa uudistettiin syysyksi 2021.

Yrittäjyydelle on viime vuosina syntynyt uusia muotoja esimerkiksi laskutuspalveluiden kautta. Enää yrittäjäksi ei tarvitse lähteä ”kaikki tai ei mitään” -periaatteella, vaan yrittäjyyttä voi kokeilla kovinkin kevyesti. Yrittäjyys voi olla tulevaisuudessa yksi työllistymisen muoto yhä useammalle valmistuvalle opiskelijalle jossakin vaiheessa uraa. Siksi Humak haluaa nostaa yrittäjyyttä esille läpi koko opintojen. Tätä on visualisoitu opiskelijan yrittäjyyspolkua esittävissä kuvassa 1.

Oman yrittäjäidentiteetin tutkiskelua

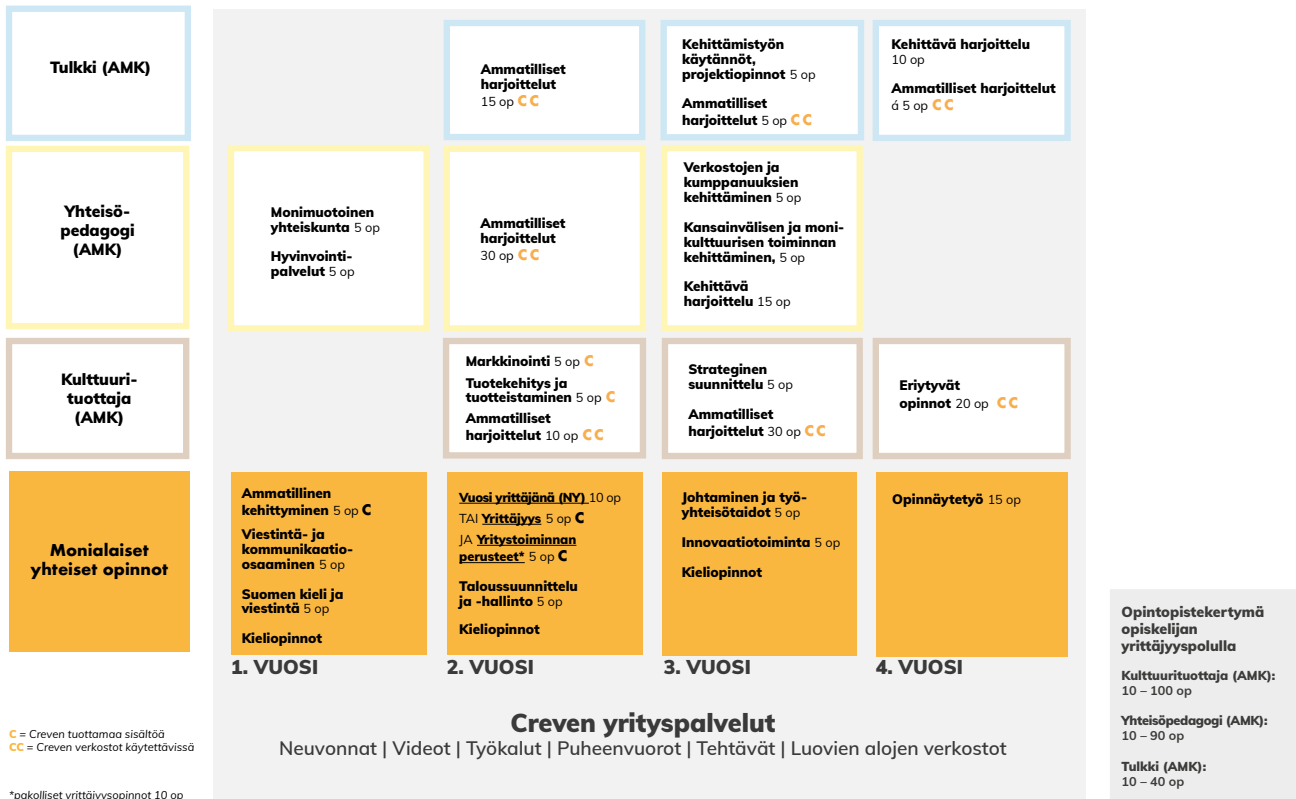
Lähiopetuksen lisäksi yrittäjyyttä voi opiskella yrittäjyyden verkko-opintojaksoilla, jotka uudistettiin lukuvuodeksi 2021–2022. Yrittäjyys

(5 op) -opintojaksolla opiskelija syventyy oman yrittäjäidentiteettinsä tutkiskeluun erilaisten yrittäjyystiestien ja yrittäjätarinoiden kautta. Opiskelija tutustuu myös oman alansa tulevaisuuden työnkuvaan ja yrittäjyyden rooliin siinä. Lisäksi käydään läpi yrittäjäksi ryhtymisen eri vaihtoehtoja laskutuspalveluista sivutoimisuuden kautta päätoimiseen yrittäjyyteen.

Opiskelija muodostaa jakson aikana itselleen käsityksen omasta yrittäjäprofiilistaan ja suhteestaan yrittäjyyteen. Yksi jakson keskeisistä teemoista on sisäinen yrittäjyys. Humakin tavoitteena ei ole tehdä kaikista opiskelijoista yrittäjiä vaan tarjota mahdollisuus löytää itsestään sisäinen yrittäjä: miten voin toimia yrittäjämäisesti omassa arjessani, opiskelussani, työpäikkäni ja muussa elämässäni? Yrittäjämäinen asenne on yhä keskeisempi tekijä tämän päivän työmarkkinoilla, ja asian tiedostaminen jo opiskeluaikana on tärkeää.

Opiskelijan yrittäjyyspolku Humakissa

Creve opiskelijan tukena yrittäjyyden oppimisessa

Kuva 1. Opiskelijan yrittäjyyspolku Humakissa.

Liiketoiminnan suunnittelu ja tiimityötä

Itsenäisesti suoritettavaa Yrittäjyys-jaksoa seuraa Yritystoiminnan perusteet (50 p) -opintopakso, jolla suositetaan tiimityöskentelyä. Tiimeissä opiskelijat suunnittelevat ja kehittävät liiketoimintaa valitsemansa idean pohjalta. Tiimejä voidaan muodostaa opintojakson verkkoalustalla, tai jaksolle voi tulla valmiin tiimin kanssa. Asiakasongelmaa ja sen ratkaisua testataan, syntyvää tuotetta tai palvelua markkinoidaan ja suunnitelma tallennetaan canvas-pohjalta. Markkinointitempaukset ja yritysvideo antavat tuntua todellisesta liiketoiminnasta, eikä mikään estä tiimiä jatkamasta liikeidean parissa opintojakson jälkeen.

Yritystoiminnan perusteet -jakso opettaa opiskelijalle liiketoiminnan suunnittelun lisäksi tärkeitä tiimityötaitoja. Suurimmat tiimin onnistumiselämykset koetaan yleensä monialaisissa tiimeissä, joissa voidaan hyödyntää laaja-alaista osaamista.

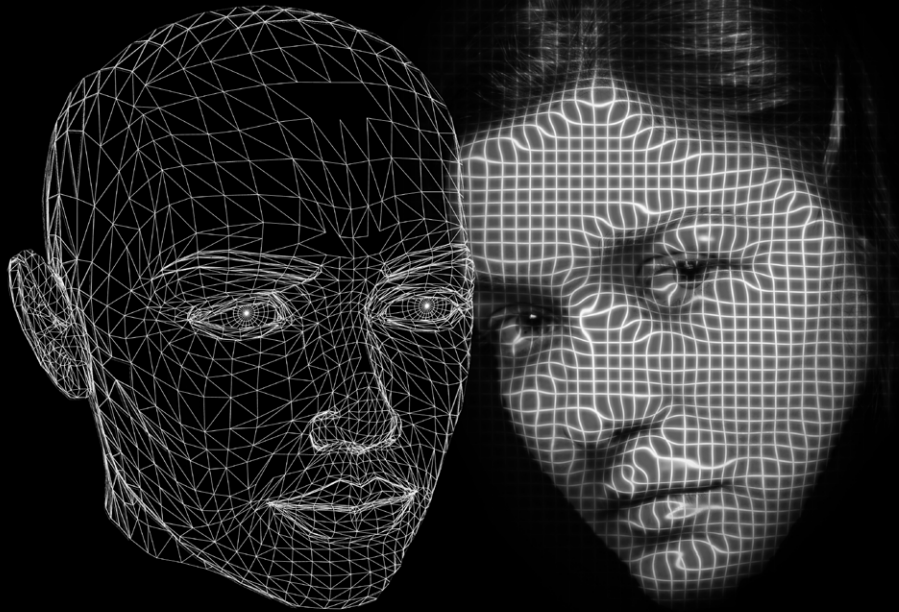
Vertaisarvioinnin hyödyntäminen opintojaksoilla

Kumpikin opintojakso hyödyntää vertaisarviointia, jota on erityisesti tuotu mukaan uudistettuihin sisältöihin. Vertaisarvioinnissa opiskelija täydentää oppimaansa vielä tutustumalla muiden suorituksiin ja vertaamalla niitä omaansa. Parhaimmillaan tässä vaiheessa syntyy vielä uusia oivalluksia ja osaamista itselle sovellettavaksi. Oman osaamisensa opiskelija osoittaa opintojaksoon sisältyvässä verkkotentissä.

Humakin yrittäjyysopintopakset yhdessä koko opintojen ajan kertyvien yrittäjyys sisältöjen kanssa antavat opiskelijalle vahvan pohjan sisäiseen yrittäjyyteen. Samalla opiskelijalle annetaan eväät myös ulkoisen yrittäjyyden polulle.

Kirjoittaja:

Jyrki Simovaara, Digitaaliset kaksoset -hankkeen projektipäällikkö Humakissa, Kulttuurituotannon lehtori, Humak

Lisähappea luoville

Nina Luostarinen

Koronapandemia on kurittanut erityisen raskaasti taide-, kulttuuri- ja luovia (toimi)aloja. Konsulttiyhtiö EY:n (2021) laatimassa tutkimuksessa ”Eurooppaa jälleenrakentamassa: kulttuuriin ja luovuuteen perustuva talous ennen ja jälkeen koronan” huomioidaan, kuinka kulttuuri ja luovat alat ovat heti lentoliikenteen jälkeen pahiten koronasta kärsinyt toimiala. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksessä (Valtioneuvosto 2021) puolestaan 93 prosenttia henkilövastaajista kertoi työtilaisuuksien ja toimeksiantojen vähentyneen tai peruuntuneen ja 88 prosenttia arvioi toimeentulonsa heikentyneen vuonna 2020.

Avuksi REACT

Tähän haasteeseen vastaamaan avautui keväällä runsas määrä REACT-hankerahoituksia, joissa huomioitiin erityisesti kulttuuri- ja luovat alat. Päähuomio näissä rahoituksissa kiinnittyy digitaalisten palveluiden kehittämiseen. Juuri digitaaliset palvelut myös OKM:n selvityksen kohderyhmä näki myönteisinä asioina pandemian ajasta. Lisäksi niiden kehittämistä saadulla osaamisella nähdään positiivisia

vaikutuksia tulevaisuudessa. Yleisöjen saavuttaminen ja ansaintamahdollisuudet vaativat kuitenkin uusia innovaatioita kulttuurialalle. Jatkossa toimijoilla on tarpeen olla valmiudet tarjota digitaalisia tuotteita myös akuutin koronaviikkeen jälkeen.

Humakin kulttuurituotannon vahvuusala lähti aktiivisesti vastaamaan näihin REACT-hakuihin ja osaltaan vastaamaan myös luovien alojen kehittämisen haasteeseen. Menestys näissä hauissa oli erinomainen: kulttuurituotannon vahvuusala kymmenkertaisti hankesalkkunsu hankkeiden määrän. Lisäksi Humakin kulttuurituotannon hankkeista useat arvioitiin haun parhaaksi tai yhdeksi parhaista.

Digitaalisuus osaksi arkea

Yhteisinä nimittäjinä Humakin kulttuurituotannon hankkeissa ovat kulttuuri-, matkailu- ja luovan alan toimijoiden toimintaedellytysten kehittäminen, tuotteistaminen, tuotekehitys ja palvelumuotoilu sekä läpileikkaavana ajatuksena digitaalisen osaamisen lisääntyminen. Digitaaliset palveluratkaisut ja uudet toiminta-

Tiedätkö, mikä on digitaalinen kaksoinen?

Digitaaliset kaksoiset ovat mallinnuksia, joiden avulla tilojen ja tapahtumien toimintoja voidaan suunnitella, markkinoida ja testata entistä tehokkaammin.

Aalto-yliopiston Memotutkimusyksikkö ja Humakin kulttuurituotannon vahvuusala ovat käynnistäneet kaksivuotisen Digitaaliset kaksoiset -kehittämishankkeen luovien alojen teknologisten ratkaisujen edistämiseksi. Digitaaliset kaksoiset -hankkeessa vahvistetaan digitalisointia ja kestävyyttä kulttuurialalla: teknologiaa hyödyntämällä parannetaan kulttuurisältöjen saavutettavuutta ja edistetään virtuaalista kulttuurimatkailua.

Kuva: Gerd Altman/Pixapay.

Kulttuuri- ja luovat alat ovat jääneet haukkomaan henkeään koronapandemian johdosta. Hankkeiden koulutusten kautta pyritään lisäämään digitaalista ja tuotteistamisosaamista ja sitä kautta tarjoamaan parempia elpymismahdollisuuksia näille toimialoille. Kuva: Zihriini/Pixapay.

valmiudet edistävät kulttuuri- ja taidealan kestävä kehitystä, digitalisaatiota sekä sopeutumista koronan jälkeiseen muutostilanteeseen. Tällä hetkellä näyttää siltä, että erilaiset hybridimallit jäävät elämään. Toisaalta digitaalisia tuotteita voidaan hyödyntää myös fyysisten tuotteiden rinnalla.

Kesän ja alkusyksyn aikana on saatu myönteisiä hankerahoituspäätöksiä, ja syksyn 2021 toimintaa onkin leimannut useiden hankkeiden yhtäaikainen käynnistäminen. Yleisenä huomiona hankekentästä syyskaudella 2021 voi todeta sen, että samalle kohderyhmälle suunnatuille koulutushankkeille ovat saaneet rahoitusta myös lukuisat muut toimijat. Niinpä luovan alan toimijoilla on nyt runsaasti valinnan varaa maksuttomista koulutuksista ja valmennuksista samaan aikaan, kun kulttuuritoimialan ydintoiminnot alkavat pitkästä aikaa hiljalleen käynnistyä.

Lähteet

Konsulttiyhtiö EY 2021. Eurooppaa jälleenrakentamassa. Kulttuuriin ja luovuuteen perustuva talous ennen ja jälkeen koronan. Yhteenveto. Tammikuu 2021. <https://www.teosto.fi/app/uploads/2021/01/26084931/eurooppaa-jalleenrakentamassa-kulttuuri-ja-luova-talous-ey-tutkimus-1-2021.pdf>

Valtioneuvosto 2021. Koronapandemian vaikutuksia kulttuurialalla 2020–2021. Raportti kyselyn vastauksista. Valtioneuvoston julkaisu 2021:26. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-654-9>

Kirjoittaja:

Nina Luostarinen, Kulttuurituottaja (Ylempi AMK), TKI-asiantuntija, Humak

Digimagia valmentaa taide- ja kulttuurialan toimijoita kohti kiinnostavia digipalveluita

Paula Kostia

Digimagia on ESR-rahoitteinen palvelumuotoilun valmennuskokonaisuus, josta vastaavat Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Vaasan ammattikorkeakoulun muotoiluyksikkö Muova. Syyskuussa 2021 käynnistyneen hankkeen toimenpiteiden tavoitteena on parantaa kulttuuri- ja taidealan toimijoiden ansaintamahdollisuuksia ja toimintavalmiuksia digitaalisissa toimintaympäristöissä.

Digimagia-nimellä viitataan digipalveluiden elämyksellisyyden tavoitteeseen: kuinka innovoidaan ja muotoillaan houkuttelevia digitaalisia palveluita, joihin yleisö haluaa osallistua, vaikka tarjolla on myös live-tapahtumia ja -palveluita.

Palvelumuotoilua digitoimintaan

Hankkeen tarve nousi koronavaiheeseen aiheuttamasta laajasta vaikutuksesta taide- ja kulttuurialan ja laajemmin luovan alan toimintamahdollisuuksiin. Korona-ajan sulkutilan ja rajoitusten aikana moni toimija siirsi palvelui-

taan ja tapahtumiaan verkkoon tai muuten digitaalisiksi. Digimagia-valmennuksen avulla palveluntarjoajat voivat nyt kehittää omaa digitoimintaansa palvelumuotoilua hyödyntäen. Jatkossa toimijoilla on tarpeen olla valmiudet tarjota digitaalisia tuotteita myös akuutin koronavaiheen jälkeen.

Digimagia-valmennuksessa perehdytään palvelun/tuotteen toimivuuteen digitaalisessa toimintaympäristössä palvelumuotoilun näkökulmasta. Hankkeen aikana toteutetaan kaksi valmennusjaksoa verkossa: ensimmäinen keväällä 2022 ja toinen syksyllä 2022. Valmennuskokonaisuus on jaettu kolmeen osaan: Digimagia-Intro, Digimagia-Treenit ja Digimagia-Hautomot. Introihin ja Treeneihin pääsee mukaan ilmoittautumalla, mutta Hautomoon haetaan erillisellä hakemuksella. Hautomotoiminta on suunnattu erityisesti Varsinais-Suomen ja Uudenmaan alueen toimijoille.

Intro, Treenit ja Hautomot

Digimagia-Intro on opintokokonaisuus, joka tarjoaa tiiviitä, ajattelua herättäviä tietoiskuja ja työkaluja uusien ansaintamahdollisuuksien ja tulonlähteiden saavuttamiseen. Intro johdattelevat osallistujat asiakaskeksien ajattelun ja palvelumuotoilun maailmaan. Ne haastavat pohtimaan, mikä taide- ja kulttuuripalveluiden yleisöille ja osallistujille on merkityksellistä ja arvoa tuottavaa. Tarkoituksena on ideoida ja kehittää mieleenpainuvia ja onnistuneita palvelukokemuksia ja -polkuja sekä aivan uudenlaisia digitaalisia elämyksiä. Digimagia-Introjen avulla pääset tutustumaan asiakasymmärryksen menetelmiin, palvelutuotteiden johtamisen työkaluihin, palveluinnovaatioihin ja ansaintamalleihin sekä digitaalisten palveluiden kehittämisen erityiskysymyksiin.

Digimagia-Treeneissä syvennetään ja sovelletaan Digimagia-Introjen teemoja vuorovaikutteisten harjoituspajojen avulla. Tässä osiossa ratkotaan yhdessä muiden osallistujien kanssa liiketoiminnan haasteita konkreettisella tasolla ja ideoidaan uusia palveluratkaisuja.

Digimagia-Hautomotissa syvennyttään työstämään osallistujien omia palveluita ja tuotteita. Ensisijaisesti kyse ei ole vain palvelun siirtämisestä verkkoon vaan sen päivittämisestä digitaaliseen liiketoimintaan soveltuvaksi. Hautomotissa osallistujat kehittävät päämäärätietoisesti omaa toimintaansa ja palveluansa pienryhmässä valmentajan johdolla. Samalla on mahdollisuus verkostoitua alan muiden toi-

mijoiden kanssa ja testata omia ideoitaan vuorovaikutuksessa muiden osallistujien kanssa.

Tuloksena verkkokurssija

Valmennuskokonaisuuden kokemusten ja materiaalien pohjalta rakennetaan automatisoitu verkkokurssi itsenäisen kehitystyön työkaluksi. Verkkokurssin avulla alan toimijat voivat jatkossa itsenäisesti kehittää ja innovoida omia tuotteitaan tai palveluitaan toimiviksi myös digitaalisessa ympäristössä. Verkkokurssista tehdään lisäksi maahanmuuttajataustaisille taide- ja kulttuurialan toimijoille erillinen versio, jossa huomioidaan heidän erityistarpeensa. Verkkokurssit jäävät Humakin ja Vaasan ammattikorkeakoulun käyttöön hankkeen päättymisen jälkeen elokuussa 2023.

Kirjoittaja:

Paula Kostia, Digimagia -hankkeen projektipäällikkö, FM, Kulttuurituottaja (AMK), lehtori, Humak

LOOKOUT

Osaamisen uudet suunnat

Luovat alat näkyviksi Lookout-hankkeessa

Sanna Pekkinen

Lookout-hankkeessa viedään luovan alan opiskelijoiden osaamista eri toimialoille. Tavoitteena on löytää valmistuville ja loppuvaiheen opiskelijoille uusia työllistymismahdollisuuksia oman alan ulkopuolella olevista yrityksistä sekä opiskelijoiden itse luomista verkostoista, osuuskunnista ja yhteisöistä.

Kun koronapandemia näytti pitkittyvän keväällä 2021, Keski-Suomessa heräsi huoli luovien alojen opiskelijoiden tulevaisuuden näkymistä. Kevään mittaan alkoi käydä selväksi, että opintoihin kuuluvia harjoittelujaksoja on peruuntunut, kesätyöpaikkoja on ollut vaikea löytää omalta alalta ja opiskelumotivaatio on alkanut rapistua taide- ja kulttuurialan epävarmuuden ja epätietoisuuden takia. Sama huoli tuli esille keskusteluissa eri oppilaitoksissa työskentelevien kollegoiden kanssa. Myös heidän opiskelijansa olivat viestineet samoista ongelmista – emme siis olleet ajatuksiemme kanssa yksin.

Lookout – osaamisen uudet suunnat: täsmävalmennus luovan alan ammattilaisille -ESR-hanke syntyikin yhteisestä huolesta opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden työllistymisestä. Nopealla aikataululla kokosimme keski-suomalaisen luovien alojen kouluttajaverkoston ja aloimme työstää hankehakemusta Keski-Suomen ELY-keskukselle.

Luovien alojen osaamista muille aloille

Keski-Suomessa luovat toimialat eivät ole näyttäneet kovin merkittäviltä kehittämisaloilta maakuntastrategiassa tai muissa maakunnan toimintoja ohjaavissa asiakirjoissa. Keski-Suomessa panostetaan viiteen kärkitoimialaan: bio- ja digitalouteen, osaamis- ja hyvinvointitalouteen sekä matkailuun. Myös alueelliset kehittämistoimet ohjataan niihin.

Kulttuuri, taide ja laajemmin luovat alat korostuvat puheissa maakunnan, erityisesti Jyväskylän, vetovoimatekijöinä, mutta käytännön kehittämistoimenpiteiksi asti puheet ovat harvoin konkretisoituneet. Koronapandemian aikana tosin on herätty huomaamaan, että peruuntuneet isot festivaalit ja messut sekä lukuisat pienemmät tapahtumat ovat vaikuttaneet alueen hotellien, ravintolapalvelujen ja muiden-

kin palvelujen käyttöön negatiivisesti. Onkin käynyt selväksi, että kulttuurilla ja taiteella on maakunnassa myös huomattavia taloudellisia vaikutuksia.

Lookout-hankkeen päätavoitteena on viedä luovan alan osaamista kulttuuri- ja taidealojen ulkopuolelle. Uskomme, että luovaa ajattelua, innovatiivisuutta, uusia tulokulmia, ongelmanratkaisutaitoja ja visuaalisuutta tarvitaan myös muilla toimialoilla. Hankkeessa osaamista tarjotaan Keski-Suomen kehittämiskärkitoimialojen yrityksiin. Haemme yrityskumppaneilta toimeksiantoja, ongelmia ja pähkinöitä purtaviksi eri oppilaitoksista koottaville monialaisille opiskelijatiimeille, jotka pääsevät osoittamaan luovuuttaan, kekseliäisyyttään ja osaamistaan ratkaisuehdotuksiksi ja yritysten toiminnan kehittämiseksi. Näin haluamme osoittaa, että luovien alojen osaamista tarvitaan ja että sitä voidaan soveltaa muillakin aloilla. Teemme aljamme näkyviksi myös yrityksille ja maakuntahallinnon toimijoille.

Opiskelijoiden ja opettajien verkostoituminen on tärkeää

Samalla kun eri oppilaitosten opiskelijat työstävät yritysten heille antamia toimeksiantoja, he oppivat tunnistamaan omaan osaamistaan ja sanoittamaan sitä. Monialaisissa tiimeissä voidaan jakaa osaamista, oppia toinen toisiltaan ja verkostoitua tulevien työkavereiden kanssa. Opiskelijat havaitsivat, että heillä on näkemyksiä ja osaamista toimia myös perinteisen taide- ja kulttuurikentän ulkopuolella. Hankkeen tavoitteena on myös edesauttaa opiskelijoiden yhteisen tekemisen kautta NY-yritysten, osuuskuntien ja erilaisten yhteisöjen syntyä. Toivomme, että hankkeen päättyessä meillä on useita ituja opiskelijoiden yhteisistä yritysideoista.

Paitsi opiskelijat myös eri oppilaitosten henkilökunnat verkostoituvat hankkeessa keskenään. Jo nyt, hankkeen alkuvaiheessa, yhtei-

siä valmennuksia suunniteltaessa on käynyt ilmi, miten rikasta onkaan työskennellä yhdessä Jyväskylän yliopiston, Gradian ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun henkilöstön kanssa. Osaamisemme limittyvät keskenään ja täydentävät toinen toistaan. Opimme varmasti itse vähintään yhtä paljon kuin opiskelijat. Myös yhteistyö yritysten kanssa tulee olemaan silmiä avaavaa ja ajatuksia herättävää.

Kokoamme hankkeessa uramalleja ja -tarinoita sekä muita aineistoja havainnoistamme oppilaitosten uraohjaajien, opojen, opettajien ja valmentajien käyttöön. Sen ansiosta he osavat myös jatkossa ohjata opiskelijoita etsimään uusia näkökulmia alaansa ja osaamiseensa muilta toimialoilta.

Osaamisemme limittyvät keskenään ja täydentävät toinen toistaan. Opimme varmasti itse vähintään yhtä paljon kuin opiskelijat. Myös yhteistyö yritysten kanssa tulee olemaan silmiä avaavaa ja ajatuksia herättävää.

Kokoamme hankkeessa uramalleja ja -tarinoita sekä muita aineistoja havainnoistamme oppilaitosten uraohjaajien, opojen, opettajien ja valmentajien käyttöön. Sen ansiosta he osavat myös jatkossa ohjata opiskelijoita etsimään uusia näkökulmia alaansa ja osaamiseensa muilta toimialoilta.

Kirjoittaja:

Sanna Pekkinen, lehtori, Humak

Innotutka

– yrittäjien kestäväillä innovaatioilla menestystä muuttuneissa olosuhteissa

Laura Päiviö-Häkämies

Tässä käsillä olevassa Väläyksiä Humakista V -teoksessa tuodaan useissa artikkeleissa esiin luovien alojen yrittäjyyden osaamiskärjen TKI-työn alueellista vaikuttavuutta. Alueelliseen vaikuttavuuteen ja verkostoitumiseen on osaamiskärjessä pyritty tietoisesti luomalla uusien TKI-hankkeiden suunnitteluun laaja toimijoiden konsortio. Innotutka-yritysvalmennus Varsinais-Suomessa on yksi esimerkki eri alueilla käynnistyneistä kehittämishankkeistamme.

Turun AMK, Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus ja Humak lähtivät kehittämään yhdessä Innotutka-valmennusta, joka sai ESR-rahoituksen syyskuusta 2021 alkaen. Hankkeessa on mukana myös kumppaneita, kuten Yrittäjäkummit ja Turun kaupunki. Hankkeen päätavoitteena on auttaa ja tukea yrittäjiä kehittämään uutta liiketoimintaa innovoinnin avulla.

Innotutka-valmennus linkittyy Varsinais-Suomen maakuntastrategiaan, joka kannustaa kasvuyrittäjyyteen, innovaatioihin sekä kumppanuuksiin ja rohkeisiin kokeiluihin dynaamisen yhteistyökulttuurin edistämiseksi. Varsinais-Suomen maakuntaohjelma painottaa myös yritysten ja koulutuksen tuottajien tiivistä kumppanuutta.

Hanke on suoraan sidoksissa Humakin kulttuurituotannon luovien alojen yrittäjyyden osaamiskärjen strategiseen tehtävään tukea luovan osaamisen parempaa hyödyntämistä muuttuvassa työelämässä ja eri alojen yrittäjyydessä. Lisäksi hanke tukee suoraan palvelukonseptiamme, jonka tehtävänä on TKI-toiminnan

avulla vahvistaa alan toimijoiden monipuolista yrittäjyysosaamista.

Innotutka-valmennus on maksutonta. Se on suunnattu matkailu-, kauppa- ja palvelualoille, majoitus- ja ravintolasektorille sekä kulttuuri- ja tapahtumatuotannossa toimiville mikro- ja pk-yrittäjille. Innotutka on alueellisena hankkeena tarkoitettu Varsinais-Suomessa toimiville yrittäjille.

Muuttuneet olosuhteet

Innotutkassa käsitellään koronapandemian myötä muuttuneita olosuhteita. Ennusteet esimerkiksi kulttuuri- ja matkailualoilla sekä tapahtumatuotannossa ovat näyttäneet huonoilta pandemian varjossa. Innovoinnilla sekä palveluiden ja tuotteiden kehittämällä on mahdollista vaikuttaa yritysten tuottavuuteen ja tuloksellisuuteen.

Jatkuvasti muuttuvassa, epävakaaassa maailmassa tarvitaan kykyä ymmärtää mahdollisten muutosten merkitys oman toimialan,

asiakaskunnan ja toimintatapojen kannalta. Uudenlaisten näkökulmien ja ideoiden mahdollistamiseksi tarvitaan ennakkotiedon lisäksi osallistavia menetelmiä, yhdessä tuotettua tietoa ja verkostomaista yhteistyötä. Jokaisella hankkeen osatoteuttajalla on myös innovoinnin osalta omaa erityisosaamistaan, jota tarvitaan Innotutkan yhteisen sisällöllisen kokonaisuuden rakentamiseen.

Innotutkan toteutustapa

Osallistuvat yritykset antavat Innotutka-valmennuksen alussa asiantuntijatiimille työstettäviksi toimeksiantoja, joissa tiimi innovoi yrityksille mahdollisuuksia uudistaa liiketoimintaansa.

Toisena vaiheena toteutetaan yrittäjäkohtaukset. Kohtaamisissa yritykset esittelevät toimintaansa ja muut Innotutkaan osallistuvat eri alojen yrittäjät, asiantuntijat ja mentorit tukevat ja innovoivat yrittäjiä uudistusajatusten viemisessä eteenpäin.

Kolmantena valmennuksen muotona ovat asiantuntijateemat ja niihin liittyvät osallistavat työpajat. Ne auttavat yrittäjiä ajattelemaan toimintaa eri näkökulmista ja syventämään tietämystä.

Innovaatio-osioiden jälkeen, viimeisessä vaiheessa, ideoita työstetään ja toteutetaan käytännön kokeilujen avulla. Yritykset voivat toteuttaa aiemmissa vaiheissa kehitettyjä uusia palveluja ja tuotekonsepteja esimerkiksi erilaisissa tapahtumissa.

Ensimmäinen Innotutka-valmennus yrittäjille toteutetaan marraskuusta 2021 kesäkuuhun 2022. Toinen Innotutka-valmennus toistetaan samansisältöisenä vuoden kuluttua eli marraskuusta 2022 kesäkuuhun 2023. Hanke päättyy elokuussa 2023.

Lisää Innotutkasta ja mahdollisuuksista osallistua siihen: <https://businessclub.turkuamk.fi/innotutka/>

Lehtori, businessmentor Marita Nummi-Wikström aloittaa ensimmäisen Innotutka-valmennuksen tapaamista Turun AMK:n tiloissa 3.11.2021. Kuva: Laura Päiviö-Häkämies.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014-2020

TURKU AMK

TURUN
YLIOPISTO

HUMAK

Kirjoittaja:

Laura Päiviö-Häkämies, yliopettaja, Humak

Aikataulussa tavoitteisiin

– Kohdennetuilla valmennusohjelmilla tukea luovien alojen yritysten kehittämisprojekteihin

Leena Janhila

Humanistisen ammattikorkeakoulun luovien alojen yrityspalvelu Creve on tarjonnut hautomopalveluja luovien alojen alkuvaiheen yrittäjille vuodesta 2009 lähtien. Viimeisten kolmen vuoden aikana hautomopalvelujen pohjalta on rakentunut kohdennetumpi yrityskehittämisen konsepti, valmennusohjelma. Valmennusohjelmakonsepti on suunniteltu mukautuvaksi palvelumalliksi erilaisiin, hyvin kohdennettuihin tarpeisiin samanlaisessa kehittämisvaiheessa ja tilanteessa oleville yrityksille. Tämän kautta yrityskehittämisen tukea on ollut mahdollista kohdentaa erilaisiin ajankohtaisiin ja kohderyhmäkohtaisiin tarpeisiin.

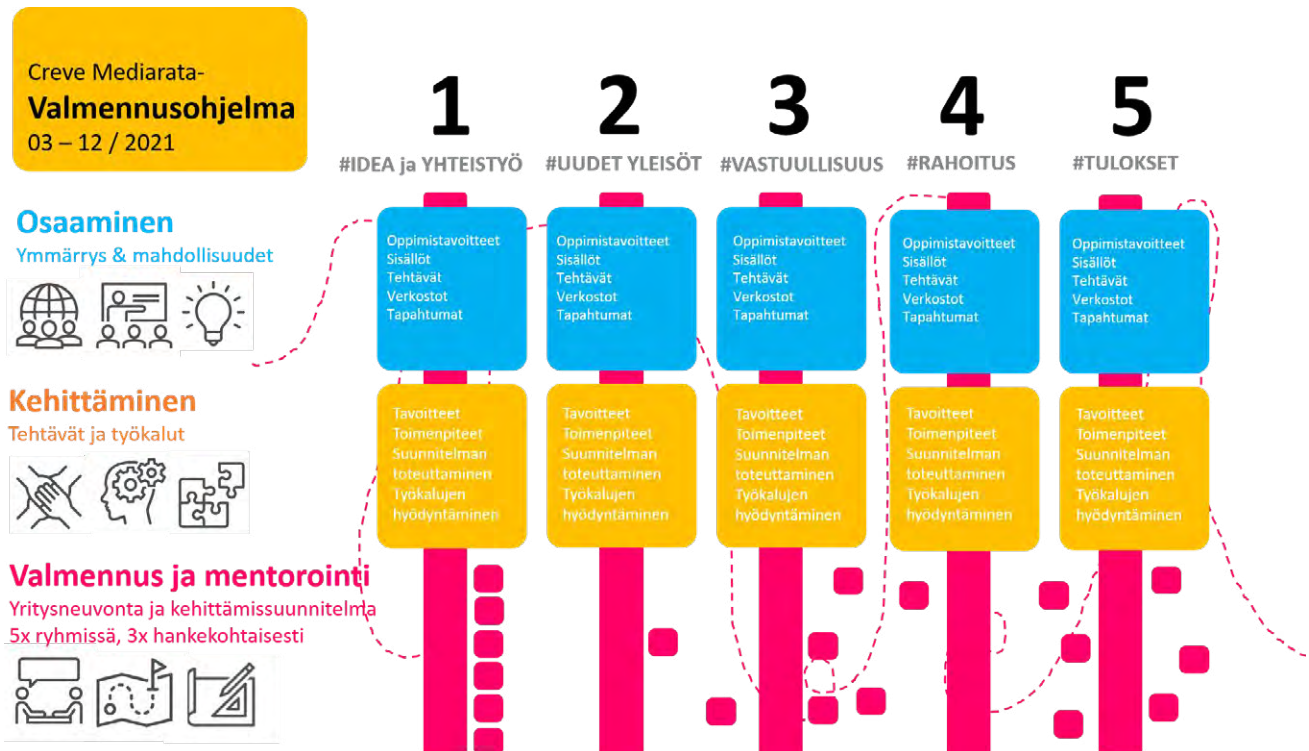
Valmennusohjelman konsepti on tarkoitettu luovien alojen yrityksille erilaisiin yrityksen kehittämisprosesseihin osaamisen kehittämisen ja kehittämistavoitteiden saavuttamisen tueksi. Olennainen osa valmennusohjelmien toteutusta on yhteistyö esimerkiksi luovien alojen toimialajärjestöjen, kehittämisyritysten ja rahoittajien kanssa. Esimerkiksi vuoden 2021 valmennusohjelmat suunniteltiin yhdessä Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskuksen AVEKin kanssa. Ne kohdennettiin mediataiteen tuotantoyhtiöille, joille oli myönnetty Mediarata-kehittämisrahoitus tuotantojen, tuotantokulttuurin ja uusien palvelujen kehittämiseksi. Toinen valmennusohjelma suunniteltiin luovien alojen Demo-rahoitetuille projekteille. Rahoittajayhteistyössä suunnitellut valmennusohjelmat toimivat yritysten rahoitettujen projektien läpiviennin tukena. Rahoittajien näkökulmasta tuettu projektien läpivienti mahdollistaa hankkeiden toteutumisen suunnitelmien mukaisesti.

Mukautuva konsepti eri käyttäjäryhmien tarpeisiin

Erilaisilla teemoilla toteutetuissa valmennusohjelmissa sisältöjä pystytään kohdentamaan juuri kunkin teeman osallistujille hyödyllisimmiksi. Näin osallistujat pystyvät samaistumaan ja soveltamaan oppimaansa paremmin myös omaan toimintaansa. Palveluntarjoajan kannalta olennaista uudessa valmennusohjelmamallissa on se, että jokaisen ohjelman perusrunko, toteutustapa, isot kehittämisteemat ja tehtävänannot ovat samat. Näin ollen ohjelman tuotantoprosessi on pystytty pitämään ketteränä ja helposti uusiin, muuttuviin teemoihin, kohderyhmiin ja kehittämistarpeisiin vastaavana.

Creven valmennusohjelma voidaan toteuttaa 12 viikon tai jopa 12 kuukauden mittaisena. Peruskonsepti on sama: ohjelma sisältää viisi kehittämisteemaa ja niihin liittyvää ryhmätapaamista, joissa keskitytään osaamisen kehittämiseen asiantuntija-alustusten, esimerkkien ja vertaisosaamisen jakamisen kautta. Konseptin viisi teemaa määräytyvät kunkin valmennusohjelman kohderyhmätarpeen mukaisesti. Konseptin perusteemat ryhmätapaamisille ovat 1) idea, kehittämistarve ja projektin johtaminen, 2) ennakointi ja asiakastarpeet, 3) vastuullisuus ja yritys yhteistyö, 4) rahoitus ja liiketoimintamallit sekä 5) tulokset ja jatkon varmistaminen.

Ryhmätapaamisten tukena osallistujat saavat kehittämisteemoista käyttöönsä työkaluja, kuten projektin suunnittelun ja hallinnoin-

Kuva 1. Creven valmennusohjelman konsepti huomioi osaamisen kehittämisen eri tasoilla teorian, työkalujen ja soveltamisen kautta. Keskiössä ovat osallistujien vertaisoppiminen ja verkostoituminen. Osaamisen kehittymistä tukevat ryhmä- ja yritysmaatse mentorointitapaamiset.

nin työkalut. Tiedon soveltamiseksi jokaisesta ryhmätapaamisen teemasta on saatavilla kehittämistehtäviä ohjelman verkko-opiskelualustalla. Ohjelmassa kaikki kehittämistehtävät liittyvät osallistujan oman projektin läpivientiin ja yrityksen kehittämiseen. Ryhmätapaamisten lisäksi osallistujille tarjotaan projektikohtainen mentorointitapaaminen kolme kertaa ohjelman aikana. Mentorointitapaamisissa käydään läpi projektin etenemistä ja mahdollisia ongelma-kohtia sekä kerrytetään jo projektin aikana aineistoa raportointiin rahoittajalle.

Valmennusohjelmasta korkeakouluopintosuorituksia

Creven valmennusohjelmakonsepti on opinnollistettu kulttuurituotannon opetussuunnitelman sisältöjen mukaan. Valmennusohjelmia voidaan siis tarjota Humakin avoimen AMK:n opintotarjonnassa, mikä osaltaan luo palvelulle erityistä arvoa: valmennusohjelman kautta osallistajat suorittavat samalla osia Kulttuurituottaja (AMK) -tutkinnoista.

Kokemukset valmennusohjelmien toteutuksesta ovat olleet hyviä. Kohdennettu ohjelma on

koettu tarpeelliseksi ja hedelmälliseksi pohjaksi niin vertaisoppimisen kannalta kuin alan toimijoiden yhteistyön lisäämiseksi. Osallistajat ovat päässeet aidosti kehittämään yhdessä niin omia toimintojaan kuin alan yhteistyötä.

Valmennusohjelman konseptia on tarkoitus hyödyntää jatkossa myös osana luovien alojen yrityspalvelujen kansainvälisen yhteistyön käynnistymistä. Tavoitteena on rakentaa palveluntarjoajien yhteinen luovien alojen kansainvälinen valmennusohjelma, joka vastaa kasvaviin kansainvälistymisen tarpeisiin. Kansainvälisen valmennusohjelman toteutusta pilotoitiin lukuvuoden 2020–2021 aikana EDUCRO-hankkeessa (LAB, Humak, ICP, rahoitettu CBC) Suomen ja Venäjän kulttuurimatkalualan yritysten ja organisaatioiden yhteistyön edistämiseksi. Valmennusohjelmia valmistellaan parhaillaan myös muun muassa artesaani- ja taidealan, kulttuurimatkailun ja elämys-tuotannon teemoihin.

Kirjoittaja:

Leena Janhila, TaM, liiketoiminnan ja yrittäjyyden asiantuntija, Humak

Taiteen ja teknologian kertomaa tarinaa

– Struve Experience luo uusia mahdollisuuksia kokea kulttuuriperintö elämyksellisesti

Johanna Muhonen

Jyväskylän Korpilahdella puiden siimeksessä, mäntypuiden katveessa, nousee Oravivuori. Oravivuori on upea luontokohde mutta myös merkittävä osa 1800-luvun tieteen historiaa. Vuosina 1816–1855 maapallon muotoa ja kokoa selvitettiin kolmiomittauksen avulla arvostetun tiedemiehen, tähtitieteilijä Friedrich George Wilhelm Struven johdolla (Museovirasto 2009). Yksi etappi oli Oravivuoren Puolakka, joka on yksi kolmiomittauspiste Struven ketjussa. Tänä päivänä Struven ketjua kuvataan valtavaksi maapallon mittanauhaksi. Se edustaa tieteen ja tekniikan kulttuuriperintöä ja on yksi Unescon maailmanperintökohteista (Maanmittauslaitos 2021).

Struven ketju ja Oravivuori ovat kiehtova palanen keskisuomalaista kulttuuriperintöä. Struven ketju on jo pitkään nähty merkityksellisenä kohteena alueen matkailun elävöittämisessä. Humakin hanke Maailmanperinnöstä voimaa paikallisiin palveluihin keskittyi vuosina 2016–2020 tuotteistamaan alueen kulttuuriperintöä sekä luomaan kulttuuriperintöverkostoa. Struve Experience jatkaa tätä työtä vuosina 2021–2023 ja konkretisoi ideat taidetta ja teknologiaa yhdisteleviksi matkailutuotteiksi. Tuotannon näkökulmasta tämä tarkoittaa monialaista ja tiivistä tuotantoyhteistyötä matkailun, taiteen ja teknologian kumppaneiden kanssa. Alueellista merkityksellisyyttä vahvistetaan osallistamalla alueen yritykset, asukkaat ja sidosryhmät tuotteiden ideointiin, tuotteistamiseen ja markkinointiin.

Kulttuuriperintö eläväksi!

Struve Experience -hankkeessa kaiken ytimeenä on taide. Kimmoke taiteen hyödyntämiseen juontaa juurensa koronapandemiasta ja taiteilijoiden digiloikasta. Löytyisikö kulttuurimatkailun ja teknologian innovaatioista taiteilijoille uusia työllistymismahdollisuuksia? Digitaalisuuden hyötyjä on useita: sen myötä taiteilijat voivat saavuttaa uusia kohderyhmiä ja löytää erilaisia taiteen tekemisen ympäristöjä (Suonpää 2018, 8–9). Digitaalisuus taiteessa uudistaa myös sijainnin, paikan ja tilan käsitteitä: fyysisen tilan sijaan taidetta voi kokea tarinallisena ja yhteisöllisenä olotilana (Mustaniemi & Kuusimäki 2018, 77). Suonpään (2018, 8) mukaan digitaalisuuden myötä taiteilijoiden roolit ja ansaintamallit ovat muutoksessa. Struve Experience pyrkii osaltaan avaamaan ja konkretisoimaan näitä mahdollisuuksia.

Struve Experience -hankkeen tavoitteena on vaalia kulttuuriperintöä ja elävöittää sitä nykypäivän keinoin. Struven ketjun historia ja ketjun kautta saatu tieto koskettavat meistä jokaisista, mutta vain harva ymmärtää niiden laajemman merkityksen. Taide ja teknologia antavat keinoja avata aihepiiriä ymmärrettävästi, kokonaisvaltaisesti ja kokemuksellisesti. Kuinka tehdä Oravivuoren-vierailusta kaikin aistein koettava elämyksellinen seikkailu? Kuinka kertoa Struven tarinaa uuden teknologian ja taiteen keinoin, historiaa kunnioittaen?

Taide ja teknologia avaimina elämykselliseen ja saavutettavaan kokemukseen

Taiteen ja teknologian yhdistämiseen kytkeytyy jännitteitä ja reunaehtoja. Teknologian tehtävänä on tuoda lisäarvoa toteutukselle sen sijaan, että se olisi itseisarvo tekemiselle (Saarinen 2020). Lähtökohtana on siis taide, Struve Experience tapauksessa Struven tarina ja historia, jota yhdistellään luovasti luontokohteen erityispiirteisiin, teknologiaan ja elämyksellisiin aistikokemuksiin. Taiteella on konseptissa erityinen rooli – se mahdollistaa teknologialle eräänlaisen poikkeustilan, jolloin historian, tarinan ja luontokohteen kokeminen toteutuu yllättävästä näkökulmasta (Rainio 2018).

Vaikka taide ja hankkeeseen mukaan tulevien taiteilijoiden visiot ohjaavat sisältöjen muotoutumista, muutamat reunaehdot ohjaavat itse tekemistä. Digitaalisten kulttuurimatkailutuotteiden raamit luovat saavutettavuusvaatimukset, jotka puolestaan ohjaavat hankkeen pääkumppanin Visit Jyväskylä Regionin toimintaa; markkinoitavien palvelujen tulee olla saavutettavia (Rasmus 2021). Osaltaan saavutettavuushaastetta ratkotaan toteuttamalla Oravivuorella koettavan AR-toteutuksen lisäksi esteetön, etänä koettava virtuaalitoteutus. Saavutettavuuden dilemmaa tutkitaan lisäksi subjektiiviseen aistikokemukseen pohjautuvilla kokeiluilla. Voiko esimerkiksi äänimaailman

ja tarinan hyödyntäminen korvata näköaistin ja tätä kautta AR-elementtien puuttumisen kokemuksesta? Miten tuntoaistia voi hyödyntää AR-elämyksessä? Annina Antinrannan (2020) mukaan taidelähtöisillä sisällöillä ja menetelmillä voimme kuvittaa, sanoittaa, elävöittää ja äänellistää tulevien aikojen kokemuksia ja tulevaisuuden yhteiskuntaa. Saman taidelähtökohdan kautta voimme herättää eloon kulttuuriperinnön aikojen takaa ja maalata historian kuvaa käsin kosketeltavaksi, elämykselliseksi kokemukseksi.

Oravivuori, vuosi 2022. Astu metsäpolulle, ole hetkessä läsnä. Asettele kuulokkeet korville ja klikkaa sovellus auki. Voit sulkea silmäsi tai tutkia ympäristöäsi. Tunnetko tuulenviireen? Aistitko historian havinan jalkojesi alla? Huomaatko maastossa menneisyyden jäljet? Lumoudu taiteen kertomasta virtuaalitarinasta ja koe elämys sinulle sopivin keinoin! Heittäydy kaikkiin aistein kokemukseen – ole osa kulttuuriperintöä ja Struven tarinaa!

Kirjoittaja:

Johanna Muhonen, FM, Kulttuurituotannon lehtori, Humak

Lähteet:

Antinranta, Annina 2020. Tulevaisuutta tehdään näkyväksi taiteen ja teknologian avulla. Blogikirjoitus 4.3.2020. <https://tulevaisuuspaiva.fi/tulevaisuutta-tehdään-nakyvaksi-taiteen-ja-teknologian-avulla/>

Maanmittauslaitos 2021. Maailmanperintökohde Struven ketju maapallon mittanauhana. Viitattu 5.11.2021. <https://www.maanmittauslaitos.fi/struvenketju>

Museovirasto 2009. Struven astemittausketju. Viitattu 5.11.2021. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4255

Mustaniemi, Saija & Kuusimäki, Tomi 2018. Digitalisaatio maaseudulla. Teoksessa Timo Bredenberg & Juha Suonpää (toim.) FAQ – Taiteen digitaaliset toimintaympäristöt. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportteja 105. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu, 76–81. Viitattu 11.11.2021. <https://julkaisut.tamk.fi/PDF-tiedostot-web/B/105-FAQ-Taiteen-digitaaliset-toimintaymparistot.pdf>

Rainio, Tuomo 2018. Taide tarjoaa tilan tutkia teknologiaa. Puheenvuoro 29.6.2018. Taideyliopisto. <https://www.uniarts.fi/artikkelit/puheenvuorot/taide-tarjoaa-tilan-tutkia-teknologiaa/>

Rasmus, Susanne 2021. Suullinen tiedonanto 5.10.2021.

Saarinen, Iina 2020. Arilyn avaa oven uusiin maailmoihin. Uutinen 13.5.2021. <https://www.kopiosto.fi/AVEK/arilyn-avaa-oven-uusiin-maailmoihin/>

Suonpää, Juha 2018. Taiteen toimintaympäristöt. Teoksessa Timo Bredenberg & Juha Suonpää (toim.) FAQ – Taiteen digitaaliset toimintaympäristöt. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportteja 105. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu, 7–14. Viitattu 5.11.2021. <https://julkaisut.tamk.fi/PDF-tiedostot-web/B/105-FAQ-Taiteen-digitaaliset-toimintaymparistot.pdf>

HUMAK[®]

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Karjukallio. Anni Jokitalo.

Rural Explorerin matka jatkuu

Juha Iso-Aho

Rural Explorer oli Kaakkois-Suomen maaseutualueiden kulttuurimatkailun kehittämishanke, joka toteutettiin vuosina 2017–2020. Päättymisensä jälkeenkin hanke on kuitenkin herättänyt jatkuvaa kiinnostusta eri tahoilla. Rural Explorerin ydinidea ja tulokset ovat osoittautuneet elinvoimaisiksi, ja siksi sen todellinen vaikuttavuus on arvioitavissa vasta kenties vuosien päästä. Tässä artikkelissa kerrotaan muutamia esimerkkejä Rural Explorerin, maaseudun tutkimusmatkailijan, myöhemmistä vaiheista.

Maaseudun tutkimusmatkailija ahkeroi

Rural Explorerissa koottiin ja julkaistiin Kaakkois-Suomen maaseudun matkailuyritysten käyttöön alueen historiaan ja nykypäivään liittyviä kiinnostavia ja yllättäviä tarinoita sekä yhdistettiin niihin paikkatietoa. Tarinoita jatkajalostettiin muun muassa videoiksi, lauluiksi, maalauksiksi, äänimaisemaksi ja sarjakuvaksi. Matkailuyrityksiä aktivoitiin monipuolistamaan matkailijoille suunnattuja tuotteitaan ja palveluitaan tarinallisuuden avulla. Hankkeessa tuotettiin laajan suomen- ja englanninkielisen tarinamateriaalin lisäksi yrittäjille suunnattu opas, jonka avulla voi itse rakentaa tuotteita erilaisia ilmaisuvälineitä sekä kulttuurin, historian ja luonnon elementtejä käyttäen. Samalla vahvistettiin alueen identiteettiä vesireittien, rajan ja monimuotoisen kulttuurihistorian seutuna.

Konkreettisimpia esimerkkejä hankkeen jälkivaikutuksista on tarinapaikkojen yhteyteen Google Maps -palveluun Rural Explorer -tunnuksilla ladattujen kuvien herättämä, edelleen jatkuva kiinnostus. Hankkeen päättyessä näillä kuvilla oli ollut näyttöjä hieman yli puoli miljoonaa, mutta vajaan puolentoista vuoden kuluessa, syksyllä 2021, näyttökertoja oli jo noin kaksi miljoonaa.

Viestintä kantoi hedelmää

Rural Explorer -hankkeesta viestittiin sen aikana alueellisen printtimedian lisäksi hankkeen omilla Facebook-sivuilla ja uutiskirjeessä sekä alueellisesti Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen ja Leader-ryhmien Kaakon Kantri -tiedotuskanavassa ja Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen Luovien alojen uutiskirjeessä. Valtakunnallisista viestintäkanavista olivat käytössä muun muassa Visit Finlandin Culture Finland -Facebook-ryhmä ja Rural Finland II -kattohankkeen uutiskirje.

Viestit ovat onnistuneet tavoittamaan erilaisia matkailualan toimijoita ja johtaneet luentopyyntöihin useiden muiden hankkeiden seminaareihin ja koulutuksiin. Esimerkkeinä näistä ovat Saimaa Geoparkin yrittäjäverkoston koulutus marraskuussa 2020 ja Saaristomeren Unesco-biosfäärialueen talvitapaaminen maaliskuussa

2021. Näissä tapauksissa Rural Explorerin toivottiin tarjoavan tietoa ja ymmärrystä siitä, miten maisemaa ja luontokohteita voitaisiin tarinoiden avulla toisaalta tuotteistaa ja toisaalta tehdä tutuiksi alueen omille asukkaille.

Rural Explorerin tarinajulkaisut ja niistä kertovat lehtijutut, joita on ilmestynyt vielä syksyllä 2021, ovat nekin poikineet mitä yllättävimpiä yhteydenottoja. Hankkeessa toteutetun, tositapah-tumiin perustuvan sarjakuvan innoittamana on tiedusteltu mahdollisuuksia laajempiin kirja- tai dokumenttiproduktioihin. Rural Explorerissa kehitettyjä metodeja on myös haluttu hyödyntää vireillä olevassa kansanrunouteen liittyvässä digitaalisessa museohankkeessa.

Myös muut hankkeet hyötyvät

Luonnollisesti myös muissa Humakin toteut-tamissa tai osatoteuttamissa hankkeissa Rural Explorerin kokemukset ja menetelmät ovat olleet ja tulevat olemaan käytössä. Tarinallisuus ja kulttuurimatkailu liittyvät kiinteästi muun muassa Etelä-Karjalassa vuoden 2021 aikana käynnistyneisiin Valoristeys-, Saimaan sa-laisuudet- ja Uusinajateltu maakuntahistoria -hankkeisiin. Tekeillä on myös vertaisarvioituun kansainväliseen julkaisuun hyväksytty tutki-musartikkeli, jonka kirjoittajina ovat Juha Iso-Aho, Nina Luostarinen ja Pekka Vartiainen.

Rural Explorerin toteuttivat Humak ja LAB-ammattikorkeakoulu. Sen rahoittajana oli Euroopan maaseudun kehittämisen maatalo-usrahasto / Kaakkois-Suomen ELY-keskus.

Rural Explorer -hankkeen julkaisut ja materiaalit ovat saatavilla Humakin verkkosivuilta osoit-teesta <https://ruralexplorer.humak.fi/>.

Kirjoittaja:

Juha Iso-Aho, FM, lehtori, Humak

Etelä-Karjalan kulttuurimatkailu kehittyy kohti kansainvälisyyttä

Juha Iso-Aho

Humakilla on kaakkoisessa Suomessa pitkä kokemus kulttuurimatkailun kehittämistä. Tähän teemaan liittyviä hankkeita on toteutettu alueella jo lähes kahdenkymmenen vuoden ajan eri kumppaneiden kanssa ja erilaisilla rahoituksilla. Vuoden 2021 aikana käynnistyi kolme uutta kulttuurimatkailuhanketta, joiden kohdealue on Etelä-Karjalan maakunta.

Ohjenuorana Visit Finlandin kriteerit

Visit Finlandin kulttuurimatkailun katto-ohjelma Culture Finland julkisti alkuvuodesta 2021 uudet Kulttuurimatkailun tuotesuositukset. Samoihin aikoihin Visit Finland päivitti matkailutoimintaa koskevat kansainvälistymiskriteerinsä. Nämä kaksi keskenään synkronoitua dokumenttia ohjaavat pitkälti sitä, minkälaisia kulttuurimatkailutuotteita yritysten odotetaan Suomessa kehittävän kansainvälisille markkinoille.

Nämä suositukset ja kriteerit toimivat ohjenuorina myös kulttuurimatkailuhankkeissa, joita Humak on yhdessä kumppaniensa kanssa toteuttamassa Etelä-Karjalassa. Tavoitteena on toimijoiden tiiviillä yhteistyöllä saada aikaan kansainvälisille markkinoille kelpaavia kulttuurimatkailutuotteita, jotka ovat saatavilla sähköisissä myyntikanavissa.

Kolme kiinnostavaa hanketta

Saimaan salaisuudet on opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuurimatkailun erityisavustuksella toteutettava hanke, jota vetää Saimaa UNESCO Global Geopark. Muina toteuttajina projektissa ovat maakunnan matkailumarkkinointiyhtiö GoSaimaa, Kulttuuritila Nuijamies ja Humak. Mukana on toistakymmentä yritystä, jotka ovat investoineet hankkeeseen myös omarahoitusta, sekä Geopark-alueen Etelä-Karjalan puoleiset kunnat niin ikään omilla rahoitusosuuksillaan. Hanke etenee toimijoiden yhteiskehittelyyn nojaavana työpajaprosessina. Se päättyy Saimaa Geoparkin alueelle tuotettujen uusien tuotepakettien testaukseen ja koemarkkinointiin. Hankkeen aikana pyritään luomaan yhteistyömuoto, jota yritykset jatkavat itseohjautuvasti hankkeen päättymisen jälkeen.

Uusinajateltu maakuntahistoria -hanke tähtää vuonna 2019 valmistuneen kaksiosaisen Etelä-Karjalan maakuntahistorian sisältöjen jalkauttamiseen ja tuotteistamiseen. Tuoreet teokset sisältävät runsaasti materiaalia, joka on hyödynnettävissä matkailun ja kotiseutukasvatuksen tarpeisiin mutta joka ei tiiliskivenpaksuisten kirjojen muodossa välttämättä tavoita kaikkia potentiaalisia kohderyhmiään. Karjalan Kulttuurirahasto myönsi Humakille, Lappeenrannan museolle, Etelä-Karjalan Yrittäjille ja Kulttuuritila Nuijamiehelle avustuksen, jonka turvin maakuntahistoriaa lähde-tään hankkeistamaan etsien moderneja ja monikanavaisia toteutustapoja historian tarinoille. Rahoituksen turvin laaditaan hankehakemuksia eri rahoittajille sekä tuotetaan kaksi pilottitoteutusta historian tuotteistamisesta.

Valoristeys puolestaan on Etelä-Karjalan liiton rahoittama kulttuurimatkailun koordinoiti- ja tuotekehityshanke, jolla on kaksi keskeistä tavoitetta. Se toteuttaa omalta osaltaan Visit Finlandin pyrkimystä elvyttää 2010-luvulla menestyksellisesti toiminut kulttuurimatkailun aluekoordinaatioverkosto. Verkoston ja sen jäsenten tavoitteena on tuoda yhtenäisyyttä kulttuurimatkailun valtakunnalliseen kehittämiseen ja toisaalta toimia kulttuurimatkailutoimijoiden yhteyspisteinä alueilla. Valoristeys järjestää sarjan kulttuurimatkailun aamukahvivilaisuuksia, joissa käsitellään alan ajankohtaisia asioita ja haetaan yhteistyön paikkoja toimijoiden välille. Toisena tavoitteena on kohentaa maakunnan kulttuurimatkailutoimijoiden osaamista ja kannustaa heitä yhteistyöhön. Tässä keinona ovat yrittäjille suunnatut teematyöpajat, jotka suunnitellaan koordinoitusti Saimaan salaisuudet -hankkeen ja muiden koulutuksia tarjoavien tahojen kanssa.

Kulttuurimatkailun suosio kasvussa

Kulttuurimatkailu on kansainvälisesti kasvava trendi. Kulttuuri eri muodoissaan on merkittävin syy matkustamiseen Euroopassa. Suomea ei välttämättä yleisessä tietoisuudessa ole mielletty kulttuurimatkailukohteeksi, mutta sellaiseksi pääsemiseksi onkin ehkä osattava muuttaa näkökulmaa riittävän rohkeasti. Meidän ei kannata kilpailla Euroopan suurkaupun-

kien museoiden ja historiallisten monumenttien kanssa niiden keinoilla. Sen sijaan meidän on löydettävä suomalaisen kulttuurin omaleimaiset sisällöt, joita ei ole tarjolla ruuhkaisissa metropoleissa.

Koronapandemia toi kotimaiset matkailijat löytöretkille oman maan kohteisiin. Moni yllättyi positiivisesti, joskin tuotetarjonnan ja palveluiden puutteetkin nousivat esille. Pian seuraavat kansainväliset matkailijat, ja silloin on oltava entistä valmiimpia vastaanottamaan uteliaan kiinnostuneet mutta vaativat asiakkaat.

Lähteet

Paaskoski, Jyrki & Talka, Anu (toim.) 2018. Rajamaa. Etelä-Karjalan historia I. Helsinki: Edita.

Paaskoski, Jyrki & Talka, Anu (toim.) 2019. Rajamaa-kunta. Etelä-Karjalan historia II. Helsinki: Edita.

Saimaa Geopark 2021. Jokaiselle jotakin. Viitattu 5.11.2021. <https://www.saimaageopark.fi/saimaa-geopark/>

Visit Finland 2021a. Kansainvälistymiskriteerit. Viitattu 5.11.2021. <https://www.businessfinland.fi/4a7f0d/globalassets/finnish-customers/02-build-your-network/visit-finland/julkaisut/vf-kansainvalistymiskriteerit-2021.pdf>

Visit Finland 2021b. Kulttuurimatkailun tuotesuosituksukset. Viitattu 5.11.2021. <https://www.businessfinland.fi/4a8404/globalassets/julkaisut/visit-finland/tutkimukset/2021/vf-kulttuurimatkailun-tuotesuosituksukset-2021.pdf>

Kirjoittaja:

Juha Iso-Aho, FM, lehtori, Humak

Tuottajuus digitaalisuuden jäljillä

Paula Kostia

Nuorten virtalähde – korona-ajan digitaalisen tapahtumatuotannon koulutus nuorille eli tuttavallisemmin Digivirtaa!-hanke käynnistyi huhtikuun puolivälissä. Hankkeen idean taustalla vaikutti korona-ajan sulkutila, jolloin tapahtumia ei järjestetty eikä nuorilla ollut mahdollisuuksia työllistyä tapahtuma-alalle tai edes päästä tutustumaan siihen.

Hankkeen tavoitteena on pyrkiä parantamaan osallistujien työllistymismahdollisuuksia sekä edellytyksiä hakeutua alan koulutukseen lisäämällä heidän osaamistaan erityisesti tapahtumien digitaalisissa toimintaympäristöissä. Digitaalisuus on koulutuksessa mukana kahdella kärjellä: työskentely digitaalisten työkalujen avulla verkossa ja digitaalisuuden mahdollisuudet tapahtumatuotannossa.

ejoulupuu tapahtuman striimaus alkamassa.
Kuva: Sara Rapo

Hankkeen markkinointivideo: <https://youtu.be/6rxZnMxHxog>
Kuvaus: Nina Luostarinen ja Paula Kostia

Hankkeen toiminta-alueina ovat Uusimaa, Etelä-Karjala ja Kymenlaakso. Niinpä markkinointivideotiimi – Nina Luostarinen ja Paula Kostia – suuntasi roadtripille Artistiasun kautta ja kuvasi kaikkien alueiden tunnistettavia kulttuurikohteita tarkoituksenaan saada alueen nuorilta huomiota koulutukselle.

Koulutuksen sisällön suunnittelu käynnistyi huhtikuun puolivälissä, ja sitä tehtiin yhdessä Benny Majabackan kanssa. Bennyn rautainen asiantuntijuus tuottajaosaamisen opettamisessa on ollut ensiarvoisen tärkeää sekä suunnitteluvaiheessa että koulutuksen aikana. Elokuun alussa hankkeessa aloitti valmentajana Sara Rapo, joka toi mukanaan paitsi omaa tuottajaosaamistaan myös Etelä-Karjalan alueen tuntemusta ja kontakteja.

Projektit rakentuvat pala palalta

Koulutuksen teemoiksi valikoituivat digitaalisuuden mahdollisuuksiin tutustuminen eri tuotannoissa, tapahtumatuotannon perusteet ja katsaus verkkotapahtumien tekniikkaan. Näiden teemojen alle mahtuu paljon asiaa aikataulutuksesta striimaustekniikkaan ja markkinoinnista esiintyjäsopimukseen. Koska aihepiiri on laaja ja koulutus kestää vain vajaa kolme kuukautta, oman tuotannon rakentaminen nousee koulutuksen keskiöön. Oman projektin kautta nousseiden kysymysten avulla nuoret opettelevat, miten tuotanto rakentuu lopulta toteutusvalmiiksi. Projektia rakennetaan koulutuksen aikana pala palalta asiantuntijaluentoja ja valmennuksen avulla.

Hankkeen aikana järjestetään verkkototeutuksena kaksi koulutusjaksoa. Ensimmäinen jakso on toteutettu syksyllä 2021 ja toinen alkaa maaliskuussa 2022. Koulutuksessa vieraillee kouluttajina muun muassa AR-asiantuntija, lakimies, somemarkkinoinnin osaaja, podcast-tuottaja/toimittaja sekä lisäksi Humakin omia lehtoreita.

Verkkokoulutusten haasteena on monesti osallistujien sitouttaminen kurssiin ja osallistuminen vuorovaikutukseen. Siksi päätimme satsata tähän heti ensimmäisessä tapaamisessa. Teatteri-ilmaisun ohjaaja Hannu Rantala veti helposti lähestyttäviä ryhmätyötehtäviä, joi-

Täystyrmäys kiusaamiselle -tapahtuman kuvaukset, valmentaja Sara Rapo tuotantotiimin mukana kuvauksissa. Kuva: Sara Rapo

den avulla osallistujat ja me koulutuksen vetäjät tutustuimme toisiimme. Onnistuneen aloituksen jälkeen tunnelma webinaareissa on ollut keskusteleva ja osallistujat ovat olleet aktiivisesti mukana koulutussessioissa.

Kiusaamisen estämistä, elokuvafestivaali ja hyväntekeväisyyttä

Omien tuotantojen ideointi aloitettiin heti koulutuksen käynnistyttyä. Osallistujat saivat itse päättää projektinsa aiheen ja sisällön. Osa tuotannoista lähti heti käyntiin päämäärätietoisesti, osa taas haki aihetta ja tuotantotapaa pidempään. Tähän mennessä kolme tuotantoa on jo onnistuneesti takanapäin: kiusaamisen vastainen tapahtuma Youtube vi-

deona (Täystyrmäys kiusaamiselle), lyhytelokuvafestivaali verkkosivustolla ja eijoulupuu hyväntekeväisyystapahtuma Youtube livessä. Tuotannoissa oli mukana erilaisia yhteistyötahtoja, joita opiskelijat olivat rohkeasti kysyneet mukaan tapahtumiinsa. Tuotantojen rakentamista käytiin yhteisesti läpi koulutuksen aikana, jolloin kaikki oppivat myös toistensa tapahtumien tuotantoprosessista. Oli mielenkiintoista seurata hyvin erilaisten tapahtumien rakentamista ja oppimisen prosessia koulutuksen aikana. Se hetki, kun kaikki säätäminen huipentuu onnistuneeseen tapahtumaan, palkitsee niin tuotantotiimin kuin valmentajankin.

Kirjoittaja:

Paula Kostia, FM, Kulttuurituottaja (AMK), lehtori, Humak

Immersiivisiä teknologioita kokeilemassa

– Lisätty ja virtuaalitodellisuus kulttuurituotannossa

Oona Tikkaaja

Lisätty ja virtuaalitodellisuus voivat vaikuttaa monen kulttuuritoimijan ja tuottajaopiskelijan mielestä vaikeilta, kalliilta ja vähän pelottavilta-kin asioilta. Nämä teknologiat kuitenkin tarjoavat paljon kiinnostavia mahdollisuuksia taiteelle ja tapahtumatuotannolle ja ovat siten erittäin tärkeitä kulttuurialalle. Mutta miten ottaa käyttöön uusia teknologioita, jos ei satu tuntemaan yhtään alan asiantuntijaa eikä taskussa ole paksua lompakkoa sellaisen palkkaamiseen? Matalan kynnyksen kokeileminen on mahdollista monien teknologioiden osalta – pienten kokeilujen avulla saa ymmärryksen eri teknologioiden toimintaperiaatteista. Tämä mahdollistaa sisältöjen ideoinnin ja myöhemmin vaikkapa rahoituksen hakemisen työryhmän kokoamiseksi. Tässä artikkelissa rohkaistaan kulttuurialan ammattilaisia kokeilemaan ennakkoluulottomasti uusia teknologioita alamme kehittämiseksi.

Kuluvana lukuvuonna olen toiminut virtuaalitapahtumatuotantoa kehittävän Vevent-hankkeen projektipäällikkönä. Hankkeen tavoitteena on tukea pieniä kulttuurialan toimijoita ottamaan käyttöön uusia teknologioita tapahtumatuotannossa. Juuri tämä matalan kynnyksen kokeileva lähestymistapa on tärkeä uusien teknologioiden käyttöönotossa – uusia ideoita ei voi syntyä ennen ymmärrystä teknologian toimintaperiaatteista. Myös tuottajan on tärkeä tehdä näitä kokeiluja pystyäkseen kehittämään teknologiaa hyödyntäviä tuotantoja, vaikka varsinaisen toteutuksen tekevätkin sisällöntuotannon ja tekniikan ammattilaiset. PwC (2019) ennustaa raportissaan, että lisätyn ja virtuaal-

litodellisuuden hyödyntämisellä on mahdollista nostaa bruttokansantuotetta maailmanlaajuisesti 1,5 biljoonaa vuoteen 2030 mennessä. Kulttuurialan ei kannata jäädä tästä kehityksestä sivuun.

Humakissa olemme viime vuosien aikana ottaneet matalan kynnyksen kokeilut osaksi opetusta. Tässä artikkelissa käytän esimerkkeinä kahta kokeilua: kulttuurituotannon 1. vuosikursin kanssa Turun kaupungille keväällä 2021 tekemäämme lisättyä todellisuutta hyödyntävää kävelykierrosta ja virtuaalialustoille vuosina 2020–2021 rakennettuja opetustiloja.

Patsastelua lapsiperheille -reitti toteutettiin opasvihkosena, joka sisälsi ilmaisella, puhelimelle ladattavalla Arilyn-sovelluksella skannattavat trigger-kuvat. Skannattaessa kuvan päälle avautuu video, jossa on lisätietoa kustakin reitin veistoksesta lapsille sopivassa muodossa. Graafinen ilme ja kartta: Turun kaupunki. Kuva: Oona Tikkaaja.

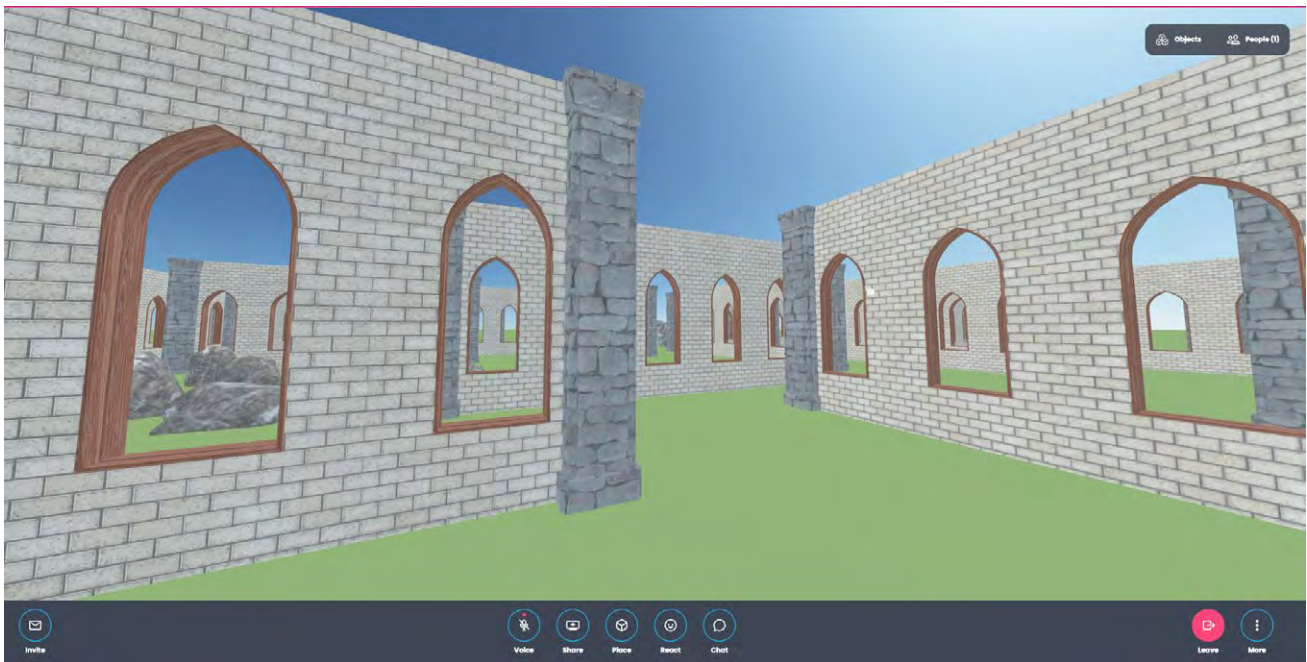
Lisättyä todellisuutta kävelykierroksella

Lisätyn todellisuuden projektin tarkoituksena oli tehdä erityisesti lapsille suunnattua lisä sisältöä Turun kaupungin julkisia veistoksia esittelevään Patsastelua-nimiseen kulttuurikuntolurettiin. "Lisätty todellisuus" (AR) kuulostaa juhlalliselta, mutta sen toimintaperiaate on hyvin yksinkertainen: määritellään jokin kuvio (triggeri), jonka tunnistessaan käyttäjän mobiililaitteen sovellus käynnistää kuvioon linkitetyn sisällön (esim. video). AR-työkalua (esim. Arilyn, Artive) käytettäessä tämä on tekijän näkökulmasta hyvinkin yksinkertaista, ja projektin vaikuttavuus syntyykin itse sisällöstä ja sen sijoittelusta ympäristöön. Kiinnostavia projekteja on siis mahdollista toteuttaa työkalujen avulla melko vaatimattomin teknisin taidoin, jos sisältö on oivaltavaa.

Projektissamme ongelmana oli, että julkisiin veistoksiin ei voinut kiinnittää triggerikuvia, joten päädyimme tekemään erillisen vihkosena, jonka sivuilta lisätyn todellisuuden elementit aukesivat. Tämä vähensi projektin paikkasidonnaisuutta mutta toimi hyvänä esimerkkinä lisätyn todellisuuden tekemiseen liittyvästä yleisestä haasteesta eli trigger-kuvioiden sijoittelusta ympäristöön niin, että ne ovat sovelluksen tunnistettavissa kaikissa olosuhteissa.

Virtuaalisten tuotantojen opetusta virtuaalisessa ympäristössä

Toinen kokeilu sijoittuu virtuaalitodellisuuden (VR) alueelle. AltSpace ja Mozilla Hubs ovat alustoja, joihin käyttäjä voi parilla klikkauksella tehdä ilmaiseksi oman kolmiulotteisen huoneensa, jossa järjestää tapahtumia. Hieman

Näkymä Mozilla Hubsiin tekemäni opetustilaan. Tila on pelkistetty, jotta opiskelijoilla on mahdollisuus sisustaa sitä mieleisekseen 3D-malleilla. Kuva: Oona Tikkaaja.

suuremmalla vaivannäöllä tilasta pystyy muokkaamaan täysin haluamansa näköisen. Näihin tiloihin osallistutaan kolmiulotteisten avatarien hahmossa. Vevent-hankkeessa AltSpaceen luodaan virtuaalipahtumatuotannon opetustila VeventWorlds. Tämä mahdollistaa sen, ettei virtuaalisten tuotantojen opetus jää vain teorian tasolle, vaan itse opiskeluprosessi siirtyy virtuaaliseen ympäristöön.

Olen rakentanut myös Mozilla Hubsiin oman tilan, jossa olen järjestänyt lyhyitä opetussessioita. Tiloihin voi liittyä tietokoneella tai virtuaalilaseilla, mutta ne vaativat laitteelta jonkin verran suoritustehoa. On tärkeää muistaa, että kaikki osallistujat eivät todennäköisesti pääse sisään nettiyhteyksien tai laitteiston puutteiden vuoksi, joten muu, kevyempi videoneuvotteluyhteys tulee pitää auki opetuksen ajan.

Immersiiviset teknologiat rohkeasti käyttöön

Molemmissa projekteissa jouduimme siis tekemään kompromisseja. Kokeilun kautta kuitenkin opimme mahdollisista ongelmakohtista, jolloin niihin osataan varautua tuotannoissa. Vaikka ratkaisut eivät vielä olekaan täydellisiä, on tärkeää ottaa immersiiivisiä teknologioita

käyttöön nyt, jotta kulttuuriala on valmiina hyödyntämään teknologiaa monipuolisesti sen kehittyessä entistä osallistujaystävällisemmäksi ja kiinteämmäksi osaksi ihmisten arkea.

Lähteet:

PwC 2019. Seeing is believing. How virtual reality and augmented reality are transforming business and the economy. Viitattu 2.11.2021. [pwc.com/SeeingIsBelieving](https://www.pwc.com/SeeingIsBelieving)

Kirjoittaja:

Oona Tikkaaja, TaT, lehtori, Humak

Virtuaalimaailmaan tuotetaan kiinnostavaa kulttuuritarjontaa pienelle yleisölle

Jyrki Simovaara

Haluaisitko päästä lempibändisi kanssa lavalle tai tanssijaksi Pariisin oopperaan? Tämänkaltaisia virtuaalilasien kautta koettavia elämyksiä on tarjolla virtuaalimaailmassa, johon voit astua kotonasi virtuaalilasien kautta.

Humakin ja Aalto-yliopiston MeMo-tutkimuskeskuksen yhteinen hanke Digitaaliset kaksoset kulttuurialan ekosysteemien elävöittäjinä edistää kolmiulotteisten sisältöjen tuotantoa ja hyödyntämistä kulttuurialalla. Virtuaalitodellisuuden ja 3D-sisältöjen tarjonta on voimakkaassa kasvussa, ja tavallisille kulttuurin kuluttajillekin alkaa olla tarjolla monenlaisia kolmiulotteisia elämyksiä. Tässä ar-

tikkelissa teen katsauksen tarjolla olevaan kulttuurialan virtuaalisisältöön. En käsittele pelejä vaan elokuvasisältöjä, tapahtumasisältöjä ja yhteisöpalveluita.

Kasvava markkina

3D-markkina kasvaa lähes 20 prosentin vuosivauhtia. Muun muassa kaupunkisuunnittelu,

Rubens Cupid.
Kuva ja animointi:
Filip Sterckx &
Antoon Verbeeck
& Birgit Sterckx

arkkitehtuuri ja monet suunnitteluintensiiiviset toimialat hyödyntävät erilaisia 3D-mallinnuksia ammattilaiskäytössä sekä suunnittelussa että markkinoinnissa. Kuluttajille suunnatuissa kolmiulotteisissa elämyksissä edelläkävijöitä ovat peliala ja viihde. Myös museot, musiikkiala, politiikka, matkailu, koulutus ja monet muut sisällöntuottajat tarjoavat sisältöjään kolmiulotteisina elämyksinä kuluttajille. (Research and Markets 2021.)

3D-sisältöjä voidaan katsoa ja hyödyntää myös tavallisen tietokoneruudun välityksellä, mutta kolmiulotteisuus on koettavissa parhaiten virtuaalilasien kautta. Kolmiulotteista vaikutelmaa voi luoda myös tilaan rakennetuilla projisoineilla, jotka ympäröivät käyttäjää eri puolilta. Erilaiset planetaariot, huvipuistojen elämykselliset 3D-projisoinnit ja myös taidemuseoiden videoinstallaatiot luovat immersiiivisiä eli käyttäjää ympäröiviä kolmiulotteisia illuusioita. Ulkotapahtumissa suosittu 3D-elämys on erilaisia tiloja hyödyntävä 3D mapping, johon myös planetaariot ja huvipuistojen 3D-elämykset perustuvat.

3D mapping tuottaa virtuaalisia 3D-elämyksiä todelliseen tilaan

Elokuvista tuttuja erikoisefektejä voidaan heijastaa muuallekin kuin valkokankaalle. Rakennukset ja tilat koetaan kolmiulotteisina, ja tätä kokemusta voidaan hyödyntää, vahvistaa tai hämätä projisoimalla seiniin animoitua kolmiulotteista videota. Tätä 3D mapping -nimellä kulkevaa teknologiaa on kulttuurialalla käytetty sekä taidenäyttelyissä että ulkotiloissa.

Varsinkin erilaisten rakennusten elävöittäminen 3D-mappauksella on suosittua. 3D-mappauksessa rakennuksesta luodaan kolmiulotteinen malli, johon pystytään animoimaan vaikkapa rakennuksen sortuminen tai sen historiallisia vaiheita. Animointi heijastetaan todellisen rakennuksen pintaan, ja näin saadaan vahva illuusio kolmiulotteisista tapahtumista. Kuvassa on Bukarestin parlamenttitaloon heijastettu animointi, jossa talo näyttää sortuvan. Romanian 555-vuotisjuhlan yleisötapahtuma keräsi paljon yleisöä.

Rubens Cupid puolestaan on esimerkki taidenäyttelyn yhteydessä toteutetusta 3D-mappauksesta. Kolmiulotteisena animaationa tehdyt pienet

Kuva: Facebook/Oculus

enkeli pojat lähtevät liikkeelle Rubensin tauluista, murtautuvat taulujen kehysten ulkopuolelle ja leikkitelevät näyttelytilan seinille projisoituina.

Virtuaalilaseilla uutta ulottuvuutta

Varsinaisten 3D-sisältöjen pariin pääsee virtuaalilaseilla. Ne ovat nopeasti yleistynyt viihdetuote, jota myydään 3D-sisältöjen hyödyntämiseen, kuten pelien pelaamiseen, ja myös kaksikulotteisten elokuvien katseluun. Virtuaalisisältöjä voi katsoa kännykälläkin, kun laittaa kännykän eteen linssikotelon, joka jakaa näkymän eri silmille. Jotkut virtuaalilasit kytketään tietokoneeseen, toiset taas ovat itsenäisiä tietokoneita, jotka vain kytketään langattomaan verkkoon. Virtuaalilasit maksavat 150 eurosta ylöspäin. Suurimpia virtuaalilasien ja samalla sisältöportaalien tuottajia ovat Oculus, HTC ja Sony PlayStation. Virtuaalilasien jatkuvasti parantuva näyttötarkkuus ja yhä paremmat virtuaalisisällöt parantavat 3D-markkinan houkuttelevuutta jatkuvasti. (Takahashi 2021.)

Virtuaalilaseilla astut suoraan kolmiulotteiseen maailmaan. Alla olevassa Oculus-VR-lasien aloitusvalikossa sinua ympäröi maisemahotel-

lin aula, jossa voit liikkua ympäriinsä, kuunnella ympäröivän luonnon ääniä ja valita käsiohjaimilla 3D-sisältöjä tilassa leijuvista valikoista.

Virtuaalilaseilla voit katsella 360-videoita tai liikkua ja toimia kolmiulotteisissa tiloissa. Tiloja voidaan luoda mallinnusohjelmilla ”piirtämällä” tai todellisia ympäristöjä kuvaamalla ja skannaamalla. Mitä yksityiskohtaisempaa ja todentuntuisempaa ympäristöä tavoitellaan, sitä suurempaa laskentatehoa ympäristöä pyörittävältä tietokoneelta vaaditaan. Useimmat VR-ympäristöt eivät kuitenkaan ole realistisen tuntuista, valokuvantarkkaa ympäristöä, jossa käyttäjä voisi liikkua luonnollisen oloisesti. Siihen lienevät syynä lähinnä kaupalliset rajoitteet. (Puukko 2021.)

Ammattikäyttöön on tarjolla parempaa teknologiaa. Esimerkiksi kotimainen Varjo ilmoittaa uusimpien virtuaalilasiensa näyttötarkkuuden olevan ihmissilmän tasoa. Niiden hinta liikkuu kuitenkin tuhansissa euroissa.

The Principal Dancer. Kuva: Targo.

360-videoiden avulla keskelle tapahtumia

360-videot on kuvattu todellisessa ympäristössä joka suuntaan osoittavalla kameralla tai tietokoneella luodussa virtuaalimaailmassa ohjelmallisesti kuvauspistettä siirtäen. Virtuaalilaseilla astut 360-videon kuvaajan paikalle ja lennät helikopterilla Grönlannin jäätikköjen yllä tai väistelet uhittelevia elefanteja safarilla.

Videoiden kuvanlaatu on melko uskottava varsinkin maisemien ja suurempien kohteiden katseluun. Katsoja voi katsoa joka suuntaan, ylös tähtitaivaalle tai alas vuorensinämää pitkin, tai vilkaista taakseen safarilla kuuluvan äänen säikäyttämänä. Mutta katsoja ei voi päättää, miten ympäristössä liikutaan.

360-videoita on katsottavana esimerkiksi YouTube-videopalvelun kautta. Taidetta ja kulttuuria käsitteleviä videoita on satoja, mutta monet niistä ovat käyttäjien omia tuotoksia eivätkä ne ole juuri tavoittaneet katsojia. Suosituimpia on Salvador Dalin maalausten pohjalta tehty 3D-maailma, "Dreams of Dali" (The Dali Museum), jossa katsoja lentää Dalin maalauksen sisään ja seikkailee surrealistisissa mais-

missa valuvien kellojen ja pitkäjalkaisten elefanttien lomitse. Sen viisi miljoonaa katselukertaa ei toki ole paljon suosittujen YouTube-videoiden mittapuulla.

Esimerkkinä 360-kameralla ammattimaisesti kuvatusta videosta on Pariisin oopperan "Principal Dancer" (Targo). Video kertoo balettitanssija Hugo Marchandista. Katsoja pääsee keskelle harjoitussalia tai oopperatalon katolle ihailemaan kaupungin horisonttia. 360-videoissa katsoja pääsee tapahtumien keskelle kokijaksi, mutta hän on kuitenkin aina passiivinen seuraaja.

Cirque du Soleil -ryhmän esityskokoelma lienee yksi kaupallisesti menestyneimmistä 360-kuvatuista kulttuurin virtuaalisillöistä. Ryhmän esityskokoelmaa myydään eri portaaleissa. Kameralla kuvatut, todentuntuiset sirkusesitykset on sovitettu unenomaiseen 3D-maailmaan niin, että katsoja ei ole sivustaseuraaja vaan tapahtumien keskipiste, jolle monet esiintyjät puhuvat ja esiintyvät.

Cirque du Soleil -VR:n tekijä on tämän hetken menestynein VR-sisältöjen tuottaja, kanadalainen Felix & Paul Studios, joka on tuottanut VR-sisältöjä muun muassa useiden Yhdysvaltain presidenttien kanssa. Virtuaalisisältöjen

Anne Frank -museon 3D-maailmassa käyttäjä voi liikkua ja tutustua museon tilaan ja aineistoihin omaan tahtiinsa. Kuva: Anne Frank -museo.

markkina on kuitenkin vielä pieni, vain muutamien prosenttien osuus, perinteisten elokuvien markkinaan verrattuna.

Virtuaalisiin tiloihin tutustumista esimerkiksi museoissa

Aidossa virtuaalimaailmassa katsoja pääsee myös liikkumaan oman valintansa mukaan ja vaikuttamaan tapahtumiin erilaisilla toiminnoilla. Sekä liikkuminen että interaktio tapahtuvat vain virtuaalimaailman tekijöiden sallimilla tavoilla. Useimmiten interaktion mahdollisuudet ovat rajalliset, eikä siinä ole samanlaista toden tuntua kuin kuvissa ja äänissä.

Kuvassa näkyvän Anne Frank -museon virtuaalikävijä voi sytyttää pöytälamppun nähdäkseen lisää kuvia tai avata salaoven löytäekseen perheen piilopaikkaan. Liikkuminen virtuaalisessa Anne Frank -museossa tapahtuu lattiaan ilmestyviä jälkiä osoittamalla. Tarina etenee katsojan valintojen mukaisesti kertojan äänellä ja museon esineillä kerrottuna.

Avatarina virtuaalitapahtumiin

Internetjätit ja VR-yritykset rakentavat parhailaan yksittäisten virtuaalimaailmojen rinnalle sosiaalisen median kaltaisia yhteisöpalveluita, joissa voi tavata muita käyttäjiä ja joiden kautta voi löytää mielenkiintoisia virtuaalisalttöjä. Microsoftin AltSpace-, Mozillan WebVR sekä Facebookin Horizon- ja Venues-virtuaalitalit tarjoavat kohtaamispaikkoja ja live-tapahtumia nimekkäiden artistien tähdittämänä. Myös erilaisia koulutustilaisuuksia ja messuja järjestetään virtuaalisesti.

Näissä portaaleissa käyttäjät esiintyvät avatareina eli virtuaalihahmoina, jotka voivat olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Avatarien ulkonäköä voi jossakin määrin muunnella, mutta ne ovat melko karkeita kuvajaisia todellisista käyttäjistä. Seuraavan sivun kuvassa esimerkkinä tämän artikkelin kirjoittaja kuvattuna AltSpacessa järjestetyssä Keksintöjen Viikko-tapahtumassa.

AltSpace-ympäristössä käyttäjän on mahdollista rakentaa oma tilansa ja kutsua sinne yleisöä. Tilassa voi esittää kuvamateriaalia, ja sinne voi rakentaa erilaisia toiminnallisuksia,

Jyrki Simovaaran avatar AltSpacessa järjestetyssä Keksintöjen Viikko -tapahtumassa.

kuten koripallon heittelyä. Käyttäjät näkyvät tilassa avatareina, ja he voivat keskustella keskenään omalla äänellään. Äänimaailmaan on luotu tilan tuntua esittämällä ääniä eri suunnista ja eri etäisyyksiltä. Tapahtumatilassa kuuluu käyttäjien puheen sorina.

AltSpacen tarjonta on melko aktiivista; suomalaisia käyttäjiä ja tapahtumia on paljon liikkeellä. Valittavana on erilaisia kohtaamisen paikkoja, käyttäjien luomia maailmoja, tapahtumia ja jopa festivaaleja. AltSpacen festivaalivalikossa on tosin toistaiseksi vain yksi festivaali, yhdysvaltalaisista Burning Man -festivaalia mallintava 3D-ympäristö.

Virtuaaliset yhteisöpalvelut ja portaalit kasvattavat suosiotaan

Virtuaaliset yhteisöpalvelut ovat vauhdikkaan kehitystyön kohteina, ja niissä on melko aktiivista ohjelmatarjontaa. Elokuvallisia kokemuksia tarjoavia videoita kokoa yhteen vuonna 2014 perustettu Within-portaali, jonka tarjontaan ei kuulu lainkaan pelejä. Sisältöjä tuottavat muun muassa Arte, AppleMusic ja muut mediajätit. Virtuaalisia elämyksiä löytyy dokumenttielokuvista täysin fiktiivisiin virtuaali-maailmihin ja kaikkea siltä väliltä. Esimerkiksi

Muse-yhtyeen Revolt-kappaleen musiikkivideossa soittajat ja yleisö on kuvattu kameralla, mutta konsertissa syttyvä kapina robocop-tyylisiä poliiseja vastaan tapahtuu dystooppisessa scifi-VR-maailmassa aiheeseen sopivan musiikin tahdittamana.

Facebookin Venues-virtuaaliympäristö muistuttaa isoa elokuvateatteria. Voit kohdata muita käyttäjiä avatarina, keskustella omalla äänelläsi ja osallistua valitsemaasi virtuaaliseen elokuva-, musiikki- tai koulutustapahtumaan. Venues-tapahtumissa sisällöt kattavat puolet virtuaalilasien luomasta näkökentästä, toisen puolen näkymä taas on katsomoa ja muita käyttäjiä.

Edellä kuvatut portaalit ovat ilmaiseksi tarjolla olevia ympäristöjä. Kaupallisia messuja ja tuote-esittelyjä varten tuotetut ympäristöt voidaan laatia näyttävämmiksi ja realistisemmiksi, kunhan resursointi on oikeassa suhteessa tuloksiin.

Kotimaisen Varjo Digital -yhtiön teknologiajohtaja Urho Konttori epäilee Helsingin Sanomien haastattelussa virtuaalisten yhteisöpalveluiden vielä muuttuvan täysin toisenlaisiksi: ”Emme usko, että keskustelu virtuaalisessa tilassa pelimäisinä avatareina olisi parempi kuin keskustelu videopuhelussa. On varmaan kiva heittää

virtuaalisesti koripalloa, mutta me emme halua tuoda ominaisuuksia vain kivan kokeilemisen vuoksi.” Yhtiön uusimmat, Varjo Aero -virtuaalilasit skannaavat ympäristönsä ja muokkaavat sen virtuaaliympäristöksi. Näin lasien käyttäjät voivat virtuaalisesti osallistua toisen käyttäjän ympäristöön ja tuoda asiantuntemuksensa realistiseen virtuaaliympäristöön. (Lappalainen 2021.)

Takahashi, Dean 2021. Respawn’s documentary Oscar for Colette is a win for VR. VentureBeat 26.4.2021. Viitattu 20.10.2021. <https://venturebeat.com/2021/04/26/respawns-documentary-oscar-for-colette-is-a-win-for-vr/>

Virtuaalisällöt tulevaisuuden rikastuttajina

Virtuaalimaailmassa on paljon mielenkiintoisia sisältöjä, ja kolmiulotteinen elämys on nykyisillä virtuaalilaseilla erittäin uskottava. Virtuaalitodellisuus on myös uusi taiteenlaji ja uusi mediaympäristö.

VR-sisällöt ovat kiinnostavia kolmiulotteisia lyhytelokuvia tai pienoismaailmoita, useimmat viihteellisiä pelejä. Niiden potentiaali tarinankerronnassa on huikea, mutta toistaiseksi pitkän elokuvan mittaisia virtuaalitodellisuuden elämyksiä ei ole tuotettu. Monet elokuvafestivaalit Oscar-gaalaa myöten huomioivat virtuaalisällöt tarjonnassaan kuitenkin jo nyt. Viihdealan suuryhtiöt investoivat VR-yhtiöihin, ja odotukset uuden kerronnanlajin ja uuden taiteenlajin äärellä ovat korkealla.

Lähteet

Lappalainen, Elina 2021. Metaversumi, josta voisi olla oikeasti hyötyä. HS Visio 21.10.2021. <https://www.hs.fi/visio/art-2000008346253.html>

Puukko, Timo 2021. Johdatus XR-teknologioihin ja niiden hyödynnettävyyteen yritysten arjessa. Kek-sintöjen Viikko, 15.10.2021, AltSpaceVR-alusta.

Research and Markets 2021. 3D Mapping and Modeling Market. Global Industry Trends, Share, Size, Growth, Opportunity and Forecast 2021-2026. Viitattu 13.10.2021. <https://www.researchandmarkets.com/reports/5264034/3d-mapping-and-modeling-market-global-industry#rela2-4591740>

Kirjoittaja:

Jyrki Simovaara, Digitaaliset kaksoset -hankkeen projektipäällikkö Humakissa, Kulttuurituotannon lehtori, Humak

Tulkkaus ja

kielellinen

saavutettavuus

Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus -koulutus yhdenvertaisuuden edistäjänä yhteiskunnassa

Tytti Luoma

Hyvä yhteiskunta on yhdenvertaisesti saavutettava jokaiselle. Yhteiskunta on saavutettava ja esteetön, kun jokainen ihminen voi terveydentilastaan, toimintakyvystään, kielitaidostaan, iästään ja sukupuolestaan riippumatta osallistua kaikkeen yhteiskunnan toimintaan. Tulkkauspalvelut ovat yksi keino lisätä yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta. Suomessa tulkkauspalvelut perustuvat lakiin vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta (133/2010). Tulkitsemis- ja käänösapua tarvitsevien oikeudet on siis turvattu perustuslaissa. Lisäksi Suomi on ratifoinut vuonna 2016 YK:n vammaisten ihmisoikeussopimuksen, jossa taataan vammaisille ihmisoikeudet, estetään syrjintää sekä edistetään esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Tulkkauspalvelut edistävät moninaisuuden kohtaamista, kielellistä erityistukea tarvitsevien henkilöiden osallisuutta sekä itsemääräämisoikeuden ja kielellisten oikeuksien toteutumista yhteiskunnassa.

Ihmisoikeuskysymys, joka vaatii myös muutoksia

Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus -koulutuksen nelivuotinen, 240 opintopisteen laajuinen Tulkki (AMK) -tutkinto tarjoaa tulkkiopiskelijoille monipuolista osaamista vuorovaikutuksen ja kielellisen saavutettavuuden parissa. Lisäksi se mahdollistaa aiempaa moninaisempiin tehtäviin sijoittumisen työelämässä. Viittomakielten ja puhevammaisten tulkkauksen lisäksi koulutuksessa hankittu vuorovaikutus- ja kommunikatioasiantuntijuus on muidenkin kuin erityisryhmien käytettävissä. Sitä voi hyödyntää esimerkiksi eri viranomaisten ja erilaisten julkisten tahojen tukena, muun muassa jotta EU:n säätämä saavutettavuusdirektiivi toteutuisi käytännössä. Saavutettavuusdirektiivin taustalla on YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista. Kielellinen saavutettavuus on erittäin tärkeässä roolissa, jotta myös haavoittuvassa asemassa olevilla on mahdollisuus osallistua eri toimintoihin, kuten normaaliin arjen elämään, koulutukseen, työhön sekä politiitti-

seen vaikuttamiseen ja päätöksentekoon. Kyse on ihmisoikeuksista.

Meidän tulee osaltamme olla kouluttajina mukana vahvistamassa viranomaisten tulkkauspalveluiden hankintaosaamista ja ymmärrystä kielellisestä saavutettavuudesta. Lisäksi Suomen yhteiskunnassa on syytä pohtia laajasti tulkkiin tulevaisuuden työllistymisnäkyviä muun muassa isoissa organisaatioissa, kuten kunnissa ja sairaaloissa. Tulkit voivat toimia osana moniammatillisia tiimejä eri organisaatioissa niin tulkkeina kuin tulkkauksen asiantuntijoina. Näin he voivat lisätä viranomaisten kielitietoisuutta ja taitoa työskennellä tulkkiin kanssa sekä hyödyntää erilaisia kommunikoinnin keinoja eri ammattialojen työssä. Tämän tyylinen toiminta on ollut arkipäivää esimerkiksi Yhdysvalloissa jo vuosikausia. Suomessa se on kuitenkin vielä alkutekijöissään. Viranomaiset eivät ole vielä täysin sisäistäneet, mitä koulutuksessamme oppii, mitä tulkeilta tai kommunikatio-ohjaajilta voi edellyttää ja kuinka laajasti meiltä valmistuneet ammattilaiset voivat olla hyödyksi eri organisaatioille. Tässä meillä on vielä paljon kehitettävää.

Viestintään kiinnitettävä erityistä huomiota

YK:n vammaisyleissopimus korostaa kaikille sopivaa suunnittelua. Fyysisen esteettömyyden lisäksi viestinnän tulee olla kaikkialla maailmassa jokaista asukasta huomioivaa, sillä pahimmillaan tiedotuksen epäonnistuminen aiheuttaa koronan kaltaisten epidemioiden leviämistä. Yksi hyvä edistämiskeino on lisätä selkokieltä, kuvitusta ja viittomakielistä tietoa esimerkiksi kaupunkien verkkosivuille. Kaupunkien infot, tiedot kaikista palveluista ja esimerkiksi kaupunginjohtajan puheet tulee aina kirjoitustulkata sekä tulkata viittomakielelle. Kirjoitustulkkauksesta ja tallenteiden tekstityksestä hyötyvät muun muassa ikäihmiset sekä huonokuuloiset, puhevammaiset, afaattiset ja vieraskieliset henkilöt. Viittomakielen tulkkaus taas takaa kuuroille tiedonsaannin heidän omalla kielellään. Myös esimerkiksi valtuustojen kokoukset tulee tulkata, jotta jokainen kaupungin asukas saa informaatiota asuinpaikkansa

päätöksenteosta. Kielellisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden määrä on kasvussa niin Suomessa kuin muualla maailmassa. Niinpä yhteiskunnan tulee kiinnittää mieltä, miten tämä huomioidaan kunkin kaupungin viestinnässä ja palveluissa, ettei kukaan, jolla on vaikeuksia kuulla tai ymmärtää puhetta, jää tiedotuksen tai palveluiden ulkopuolelle.

Kielellistä saavutettavuutta voidaan edistää tulkkiin avulla, joskin on erittäin paljon tilanteita, joissa tulkkauspalvelua ei ole saatavissa. Näin ollen on tärkeää, että eri alojen ammattilaiset osaavat itse huomioida kielellisen saavutettavuuden työssään, myös digitaalisia palveluja muotoillessaan, sekä fyysisissä ympäristöissä. Hieno esimerkki tältä vuodelta aiheeseen liittyen on Kuopion tiedon ja tarinoiden kortteli Kantin kanssa tehty yhteistyö. Opiskelijamme ovat toteuttaneet harjoitteluitaan Kuopion pääkirjastossa ja Kuopion museossa. Kaupungin työntekijöitä on koulutettu kielellisen saavutettavuuden saloihin, ja asiakaspalveluun on tuotettu kuvatauluja kommunikoinnin tueksi. Myös muunlaista kommunikoinnin tukimateriaalia on työn alla, ja yhteistyö jatkuu ensi vuonna. Kielellisen saavutettavuuden osaaminen koskee siis viranomaisten sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten lisäksi jokaista muutakin ammattialaa.

Kirjoittaja:

Tytti Luoma, Koulutuspäällikkö, Humak

Kielellisen saavutettavuuden rakennustyömaalla ja verkkoja vahvistamassa

Hanna-Kaisa Turja

Muutamia vuosia sitten hakukoneeseen kirjoitettu sanapari kielellinen saavutettavuus toi eteen vain joitakin tuloksia. Vuonna 2021 sama sanapari tuo huomattavasti suuremman hakutuloksen.

Saavutettavuus ja kielellinen saavutettavuus ovat nousseet parin viimeisen vuoden aikana esille yhä enemmän. Kaikille saavutettavat digipalvelut, selkokieli, selkeä kieli, tulkkaus, erilaiset käyttäjäryhmät, viranomaisten käyttämä kieli sekä monet kielitaitoon liittyvät asiat ovat tulleet aikaisempaa enemmän esiin niin tutkimuksissa, mediassa kuin arjen keskusteluissakin (ks. esim. Ainiala 2021; Gavrilov 2021; Kervinen 2020; Opetushallitus 2021; Valtioneuvoston kanslia 2020).

Tavoitteena sujuvampi vuorovaikutus

Monet ihmisten kohtaamiseen liittyvät ongelmat liittyvät vuorovaikutukseen. Kun vuorovaikutuksen osapuolilla on käytössään eri kielet tai erilaiset tavat kommunikoida, tarvitaan tietoa kommunikaatiota tukevista keinoista sekä vuorovaikutuksen resursseista. Näin vuorovaikutusta voidaan sujuvoittaa ja esimerkiksi haavoittuvassa asemassa olevan ihmisen mahdollisuudet itseilmaisuuksiin vahvistuvat. Näihin liittyvien tietojen ja taitojen kanssa olemme tekemisissä joka päivä tulkkauksen ja kielellisen saavutettavuuden koulutuksessa Kuopiossa. Olemme rakennustyömaalla, josta aukeaa monenlaisia näkymiä eri suuntiin.

Koulutamme Kuopiossa puhevammaisten tulkkeja ja kommunikaatio-ohjauksen asiantuntijoita. Tärkeä osa oppimista ja osaamisen kehittymistä on työelämä, jossa opiskelijat harjoittelevat. On tärkeää, että opiskelijoille on tarjolla erilaisia työelämäympäristöjä opintojen aikana. Lehtorimme Kuopiossa ovat onnistuneet rakentamaan pysyviä harjoitteluympäristöjä, joissa opiskelijat pääsevät jo opintojen alkuvaiheessa harjoittelemaan esimerkiksi kommunikointia tukevia menetelmiä erilaisten asiakkaiden kanssa. Yhteistyökumppanimme ja verkostomme ovat merkittävä työelämälähtöisen oppimisen ympäristö.

Harjoittelukohteita Iloisen mielen kuppilasta Kanttiin

Kuopion evankelisluterilaisen seurakunnan Iloisen mielen kuppila on kehitysvammaisten kohtaamispaikka, jossa on mukana myös opiskelijoitamme. Paikalla on aina lehtorimme, joka ohjaa ja arvioi opiskelijoiden toimintaa. Vuoden 2021 syksyllä neljännen vuoden opiskelijat ovat päässeet opettamaan ja ohjaamaan viittomien käyttöä Savon ammattiopiston opiskelijoille. Lehtorin läsnäolo ja oppimiskokemuksen reflektointi ovat merkityksellinen osa harjoittelua. Tänä vuonna olemme aloittaneet harjoittelu yhteistyön Kantin kanssa. Kantti on Kuopion pääkirjaston ja Kuopion museon muodostama tiedon ja tarinoiden kortteli (Kantti 2021). Upea uudisrakennus ja monipuolinen yhteistoiminta tarjoavat monenlaisia mahdollisuuksia ympäristön ja palveluiden kielellisen saavutettavuuden kehittämiseksi.

Työelämäpäivästä monipuolista oppia

Näemme työelämän kehittämisen merkityksellisenä ja haluamme tarjota opiskelijoiden lisäksi työelämälle mahdollisuuden kouluttautumiseen. Järjestimme lokakuussa 2021 jo toisen verkkovälitteisen työelämäpäivän, joka kokosi yhteen opiskelijoita, kouluttajia sekä työelämän edustajia. Tänä vuonna teemana oli Yhdessä verkossa.

Koulutuspäällikkö Tytti Luoma (2021) kuvasi avauspuheenvuorossaan kielellisen saavutettavuuden merkitystä digipalveluissa sekä kaikkien tasavertaista mahdollisuutta osallistua yhteiskuntaan ja päätöksentekoon. Kokemuskouluttaja Liisa Mertala (2021) taas nosti esille puhevammaisen henkilön mahdollisuudet osallistumiseen. Hän kannusti ihmisiä kohtaamiseen ja toi esille ongelmallisia tilanteita.

Väitöskirjatutkija Riikka Tumelius (2021) kuvasi kielenoppimisen suunnittelua teknologiavälitteisissä ympäristöissä. Esityksen keskeisiä teemoja olivat teknologinen muutos arjessa ja vuorovaikutuksessa, muutoksen tuottaminen kielikasvatuksessa ja design-ajattelu oppimisen suunnittelussa. Tumeliuksen mukaan kielenoppimisen suunnittelussa tulee ottaa huomioon merkityksellinen vuorovaikutus, vuorovaikutuksen suunnittelu sekä toiminnan arviointi.

FT, yliopettaja Lena Segler-Heikkilä (2021) puolestaan pohti esityksessään, millaisin keinoin voidaan luoda oppimisyönteistä merkitystilaa verkossa. Hän korosti inhimillisyyden ja ihmisläheisyyden tärkeyttä verkkovälitteisessä opetustyössä.

Laaja yhteistyö mahdollistaa hyvät tulokset

Kuopiossa kielellistä saavutettavuutta edistetään Ydinasia-hankkeessa yhdessä Kuopion kaupungin, Siilinjärven kunnan ja Savonia-ammattikorkeakoulun kanssa. Tärkeässä roolissa ovat erilaiset palveluiden käyttäjät, joilta saatua tietoa hyödynnetään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittämisessä.

Lähteet

Ainiala, Terhi 2021. Selkokieli on tärkeä väline Suomeen muuttajalle. Mieliopidekirjoitus. Helsingin Sanomat 23.8.2021. Viitattu 13.11.2021. <https://www.hs.fi/mieliopide/art-2000008209565.html>

Gavrilov, Tanja 2021. Mikä ihmeen kielellinen saavutettavuus? Blogikirjoitus 20.5.2021. Viitattu 13.11.2021. <https://ydinasia.humak.fi/blogit/mika-ihmeen-kielellinen-saavutettavuus/>

Kantti 2021. Ihmettele enemmän. Viitattu 13.11.2021. <https://kanttikuopio.fi/kantti-info/>

Kervinen, Mari 2020. Digipalvelujen selkeä ja ymmärrettävä kieli. Sisällöntuottajien näkemyksiä kielellisestä saavutettavuudesta. Helsingin yliopisto. Suomen kielen, suomalais-ugrilaisien ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos. Pro gradu. Viitattu 13.11.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hu-lib-202011264610>

Luoma, Tytti 2021. Päivän avaus. Tulkkauksen ja kommunikaatio-ohjauksen työelämäpäivä, 30.9.2021.

Mertala, Liisa 2021. Palvelunkäyttäjän puheenvuoro. Tulkkauksen ja kommunikaatio-ohjauksen työelämäpäivä, 30.9.2021.

Opetushallitus 2021. Kansallinen lukutaitostrategia 2030. Viitattu 18.11.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Kansallinen_lukutaitostrategia_2030.pdf

Segler-Heikkilä, Lena 2021. Oppimisyönteisen merkitystilän luominen verkossa. Tulkkauksen ja kommunikaatio-ohjauksen työelämäpäivä, 30.9.2021.

Tumelius, Riikka 2021. Kielenoppimisen suunnittelua teknologiavälitteisissä ympäristöissä. Tulkkauksen ja kommunikaatio-ohjauksen työelämäpäivä, 30.9.2021.

Valtioneuvoston kanslia 2020. Hyvin suunniteltu, puoliksi kirjoitettu. Apuneuvoja julkishallinnon tekstintekijöille. Viitattu 13.11.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162113/VNK_2020_01.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kirjoittaja:

Hanna-Kaisa Turja, FM, lehtori, Humak

Näkyykö? Kuuluuko? Täällä ollaan!

Outi Kuvaja

Korona-aika on venyttänyt käsitettä Helsingin kampus, kun sekä opiskelua että opetusta on toteutettu etäyhteyksillä. Pandemian pakottaman digiloikan ansiosta olemme saaneet ymmärrystä ja kokemusta etäopetuksesta. Tiedämme nyt paremmin, mitkä asiat sopivat etäopetukseen ja toimivat siinä ja mitkä asiat puolestaan edellyttävät lähiopetusta tai onnistuvat siinä paremmin. Etätyöskentely on opettanut meille kaikille kärsivällisyyttä, epävarmuuden sietoa ja yllätyksiin varautumista sekä luovuutta ja rohkeutta. Tekemisen myötä on kertynyt taitoa ratkoa teknisiä ongelmia. Enää ei mene sormi suuhun, kun tekniikka tökkii.

Lisäksi tulkkauharjoitusten toteuttamiseen on löytynyt monipuolisia, toimivia mahdollisuuksia. Erilaiset digitaaliset mahdollisuudet ovat tulleet tutuiksi ja pysyväksi osaksi sekä työ- että opiskeluarkea. Esimerkiksi tulkkauksen ja kielellisen saavutettavuuden koulutuksessa käyttöön otettu, verkkoselaimella toimiva GoReact-sovellus on ollut korvaamaton työkalu. Se on mahdollistanut tulkkauksen ja viittomakielen harjoittelun sekä kieli- ja tulkkaustaidon arvioinnin aikaan ja paikkaan katsomatta.

Luovuus käyttöön

Kuluneen vuoden aikana vierailut eri toimijoiden luona ovat tuoneet oppilaitosarkeen mukavaa vaihtelua ja olleet aina antoisia. Onneksi jotkut moneen kertaan siirtyneet vierailut pystyttiin

lopulta toteuttamaan etäyhteyksillä. Näin pääsimme tutustumaan opiskelijoiden kanssa esimerkiksi Vantaan käräjäoikeuden toimintaan.

Tulkkauksen loppukokeet kuurosokeille asiakkaille haastoivat luovuutemme, mutta lopulta saimme ne toteutettua onnistuneesti digitaalisilla opiskelualustoilla. Myös monivuotinen tulkattuihin vuorovaikutustilanteisiin liittyvä yhteinen harjoitus Kuurojen kansanopiston henkilöstön ja kuurojen maahanmuuttajaopiskelijoiden kanssa toteutui poikkeusoloista huolimatta.

Vaikka tekijät ja osallistujat ovat olleet ympäri Suomea ja maailmaa, seminaarit, tulkkauksen ja viittomakielen taitotentit, verstasviikot ja vappupippalot on saatu järjestymään. Suuria kommelluksia ei ole sattunut, sillä tahto tehdä asioita yhdessä on ollut vahva. Silloin maantieteellinen etäisyys ei ole este.

Vihdoinkin ”oikeita” kohtaamisia!

Koko kevään jatkunut etätyöskentely ja -opiskelu synnyttivät kuitenkin kasvokkain kohtaamisen kaipuun. Syyslukukausi toi vihdoinkin siihen helpotusta. Etäopetuksen rinnalla pääsimme toteuttamaan myös lähiopetusta. Opintoja kampuksellamme suorittaa parhaillaan moninainen porukka. On päiväopiskelijoita, monimuoto-opiskelijoita, ylemmän ammattikorkeakoulun opiskelijoita sekä kansallisessa että kansainvälisessä tutkinnossa, avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoita ja polkuopiskelijoita. Mukaan mahtuu myös yksi vaihto-opiskelija. Opinto-ohjauksella, opiskelijoiden ja lehtoreiden sitoutuneisuudella sekä kekseliäillä toteutuksilla on ollut merkittävä vaikutus oppilaitosarjen onnistumiselle.

Olemme saaneet nauttia syksyllä 2021 mieluisista kohtaamisista oman väen ja alan eri toimijoiden kanssa. Vierailevina luennoitsijoina on käynyt muun muassa Helsingin seurakuntayhtymän työntekijöitä, alumneja, Suomen Kuurosokeat ry:n kommunikaatiopäällikkö sekä kuuroja tuntiopettajia. Kuuloliiton asiantuntijoiden ja Diakonia-ammattikorkeakoulun lehtoreiden kanssa olemme pysähtyneet viitottuun

puheeseen liittyvien tärkeiden kysymysten äärelle.

Olemme tehneet jo usean vuoden ajan yhteistyötä Laurea-ammattikorkeakoulun kanssa. Keväällä teimme uusia asiantuntijuuden vaihtoon liittyviä suunnitelmia, jotka käynnistyivät syyslukukaudella. Lisäksi opiskelijoille on järjestetty vierailuja viittomakielialan eri toimijoiden tilaisuuksiin ja toimipisteisiin. Ja, mikä tärkeintä, tulkkaus- ja viittomakieliala on vetänyt tänä syksynä harjoittelijoita. Se on ollut kultakin arvokkaampaa niin opiskelijoille kuin meille lehtoreillekin.

Arviointia selkeämmäksi

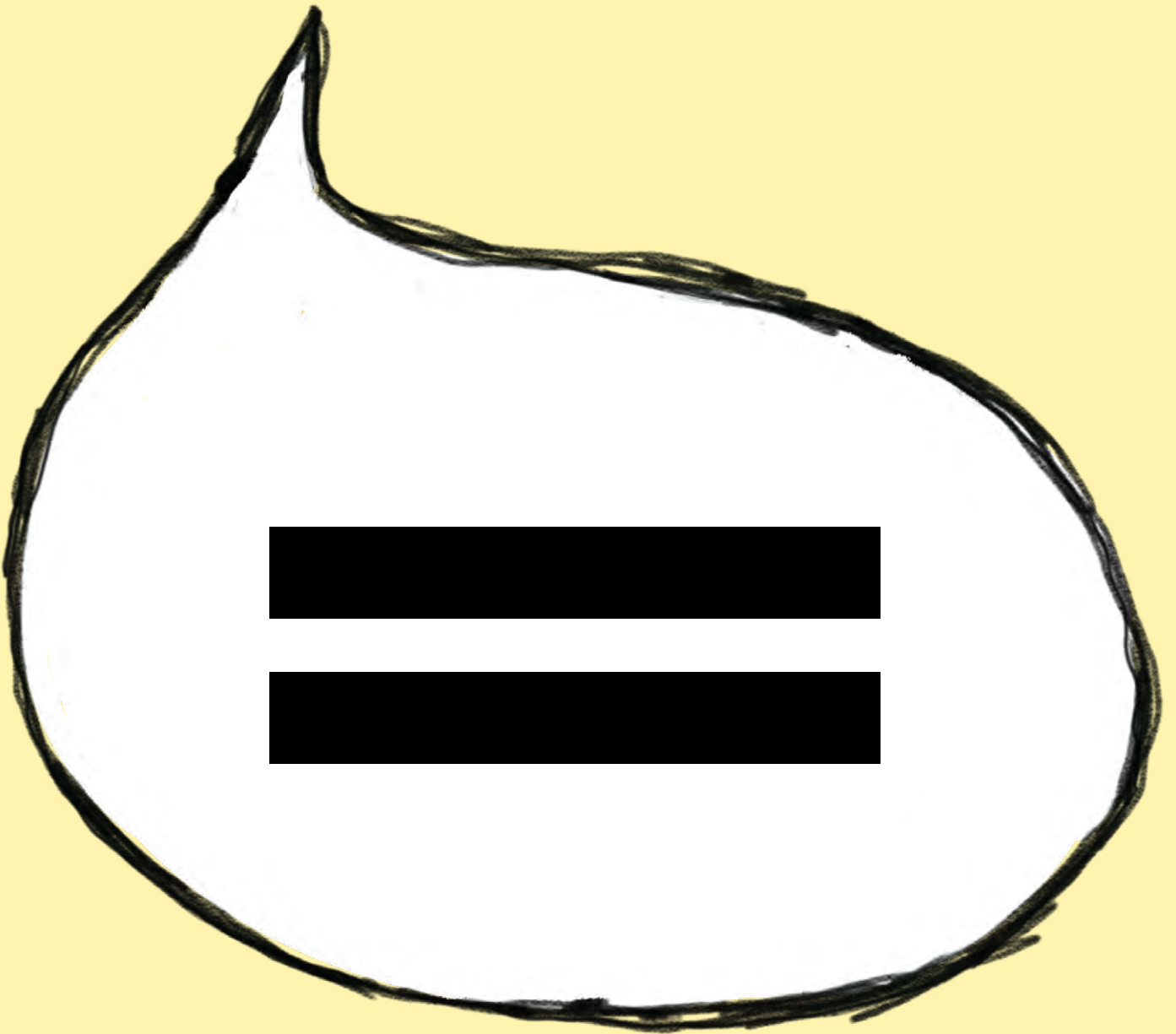
Kaiken vilskeen ja vipinän keskellä olemme ennähtäneet kehittää myös tulkkaustaidon arviointia. Keväällä 2021 testattiin tulkkaustaidon arviointisabluunaa. Siitä saatua palautetta hyödynnettiin loppukokeen arviointiperusteiden ja -kriteerien päivittämisessä. Myös vuosien varrella toteutuneista opetussuunnitelmiin liittyvistä hankkeista ja loppukokeista saadusta kokemuksesta on ollut valtavasti hyötyä päivittäistyössä. Työ saatiin valmiiksi ennen marraskuussa järjestettyä loppukoeviikkoa. Nyt käytössä on uudistettu arviointisabluuna, johon olemme pyrkineet kuvaamaan ja tarkentamaan arviointia entistä selkeämmin ja perusteellisemmin. Arvioinnin perusteita ja kriteerejä on tarkoitus kehittää edelleen arviointisabluunan käytön myötä kertyvien kokemusten ja palautteiden perusteella.

Kirjoittaja:

Outi Kuvaja, KM, lehtori, Humak

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja osallisuus vahvasti esillä EU-rahoituksessa

Konsta Ylimaunu

Uusi EU-rahoituskausi toi rahoituksen ohella uuden, raikkaan tuulahduksen yhteiskunnallis-humanististen tieteiden näkökulmasta. Alan toimijoita halutaan entistä laajemmin mukaan sektorirajat ylittävään yhteistyöhön. Lisäksi suoraan näille tieteenaloille soveltuvat mahdollisuudet EU-rahoituksessa ovat lisääntyneet.

Monenlaisia teemoja

Tulkkauksen ja kielellisen saavutettavuuden vahvuusalan näkökulmasta uusi EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma ”Uudistuva ja osava Suomi 2021–2027” tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia TKI-yhteistyölle. Laajempaan teemana ohjelmasta voi nostaa palvelujen sekä niiden saavutettavuuden ja ennakkoinnin kehittämisen eri aloilla. Palvelujen kehittämisessä on otettu vahvasti huomioon myös digitalisaation mukanaan tuomat mahdollisuudet. Lisäksi yhdenvertaisuus ja tasa-arvo työmarkkinoilla ja koulutuksessa sekä vammaisten henkilöiden, etnisten vähemmistöjen ja muiden heikommassa asemassa olevien väestöryhmien oikeuksien toteutuminen tulevat ohjelmassa esiin. Myös maahanmuuttajiin kytkeytyvät teemat ovat yhä esillä erityisesti Euroopan sosiaalirahasto + -rahoituksen alueellisissa ja valtakunnallisissa teemoissa. Maahanmuuttoon liittyviä kehittämishankkeita tullaan rahoittamaan edellisen rahoituskauden tavoin EU:n sisäasioiden rahaston turvapaikka- ja maahanmuuttorahaston (AMIF) kautta, joka käynnistyy ensi vuoden puolella.

Ei unohdeta Horisontti Eurooppaa eikä Erasmus+:aa

EU-tason TKI-toiminnasta puhuttaessa ei voi sivuuttaa Horisontti Eurooppa -ohjelmaa. Uudelle rahoituskaudelle tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaan saatiin entistä paremmin sopivia teemoja myös tulkkauksen ja kielellisen saavutettavuuden näkökulmasta. Rahoitusohjelma on jaettu temaattisesti nk. klustereihin, joista Humakin vahvuusalojen näkökulmasta potentiaalisin kokonaisuus kulkee nimellä ”Kulttuuri, luovuus ja osallisuutta edistävä yhteiskunta”. Klusterin sisällöistä nouse-

vat esiin muun muassa tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, aktiivinen ja osallistava kansalaisuus sekä työllisyys-, koulutus- ja sosiaalipolitiikan haasteet. Myös esimerkiksi uhanalaisiin kieliin liittyvä teema on sisällytetty kahden ensimmäisen vuoden työohjelmaan. Horisontti Euroopan (tai muidenkaan EU-rahoitusohjelmien) osalta ei toki kannata katsoa tiukasti vain oman tieteenalan näkökulmasta ilmeisiä rahoituslähteitä; esimerkiksi digitaalisiin palveluihin ja saavutettavuuteen liittyvät kysymykset nousevat potentiaalisesti tärkeiksi toimialasta riippumatta.

Koulutusorganisaatioiden näkökulmasta edellisiltä kausilta tuttu Erasmus+-ohjelma tarjoaa monentyyppistä kehittämistoimea entistä suuremman budjetin tuella. Tuttujen liikkuvuus- ja yhteistyökumppanuuksien ohella avataan mahdollisuuksia entistä syvempään strategisen tason yhteistyön kehittämiseen.

Lisääntyneistä mahdollisuuksista huolimatta silmät kannattaa aina pitää rohkeasti avoinna monentyyppisen yhteistyön ja toiminnan osalta sektorirajat ylittäen!

Kirjoittaja:

Konsta Ylimaunu, FM, TKI-asiantuntija, Humak

YAMK-opinnäytetyöt tulkkaustoiminnan kehittämisen välineenä

Zita Kóbor-Laitinen

Tulkkaustoiminnan kehittämisen YAMK-tutkinto (90 op) on Humakin ja Diakin yhteinen koulutus. Vuosina 2020–2021 järjestetty koulutus ei ole ensimmäinen yhteinen toteutus, mutta se on silti ainutlaatuinen. Siihen osallistui ensimmäistä kertaa viittomakielen tulkkien ja puhevammaisten tulkkien lisäksi puhuttujen kielten asioimistulkkia.

Tässä artikkelissa esitellään tulkkaustoiminnan kehittämisen YAMK-tutkinnon puhuttujen ja viittottujen kielten parissa työskentelevien kieliasiantuntijoiden moniammatillisten opinnäytetöiden satoa. Jokaisella heistä on AMK-tutkinto, jota he ovat jatkaneet maisterintutkintoa vastaavassa YAMK-koulutuksessa.

Tulkkaustoiminnan kehittämisen YAMKin julkaisemiseminaarin satoa

Marraskuussa tulkkaustoiminnan kehittämisen YAMK-opiskelijat ja koulutuksen opettajat kohtasivat Helsingissä Valkean talon auditoriossa opinnäytetöiden julkaisemiseminaarin merkeissä. Tilaisuudessa oli mukana myös työelämän edustajia sekä Humakin perustutkinnon tulkkiopiskelijoita opettajineen. Marraskuun seminaaria seuraa vastaavanlainen tilaisuus joulukuussa 2021, jolloin siihen mennessä valmistuneet opinnäytetyöt esitellään Diakin päämajassa Helsingin Kalasatamassa.

Marraskuun julkaisemiseminaarissa oli mukana kuusi opinnäytetyötä. Niitä kaikkia yhdistävät tulkkausalan kehittämisen tavoite ja tutkimuksellinen ote. Puhuttujen ja viittottujen kielten tulkit hyötyvät koulutuksessa toistensa asiantuntijuudesta, sillä he pystyvät sovel-

tamaan toistensa tietotaitoa ja heidän kokemuksensa asiakastyöstä ovat samankaltaisia. Humakin YAMK-opiskelijoista Markus Aro ja Tomas Uusimäki sekä Tiina Maja esittelivät opinnäytetyönsä marraskuun seminaarissa.

Kaikki tässä artikkelissa mainitut opinnäytetyöt tulevat ammattikorkeakoulujen tietokantaan Theseukseen joulukuussa 2021.

Kelan tulkinnoissa toivomisen varaa

Aro ja Uusimäki tutkivat kuurojen viittomakielen tulkkien työnkuvaa ja tehtäviä sekä pohtivat heidän asemaansa ammatissa toimimisen ja työmahdollisuuksien näkökulmasta. Samaan aikaan, kun yhteiskunnassa keskitytään vähemmistökielten aseman kohottamiseen, Kela tulkitsee lakia viittomakielisten kuurojen tulkkien toimintakenttää jatkuvasti kaventaen.

Aron ja Uusimäen kuuroille tulkeille suunnatun kyselyn tuloksista selviää, että viittomakielisten kieliasiantuntijoiden mielestä Kelan tulisi julkisen vallan edustajana mahdollistaa toimeksiantoja kuuroille tulkeille monipuolisemmin ja kattavammin. Eritoten tämä koskee niitä tapauksia, joissa asiakkaiden kielelliset taidot ja vuorovaikutusvalmiudet ovat erityisen hauraat.

Oppeja työpaikka-haastattelutilanteista

Maja keskittyi omassa tutkimuksellisessa kehittämistyössään työpaikka-haastattelun vuorovaikutukseen kuurojen työnhakijoiden ja

tulkkauksen näkökulmasta. Aineistonkeruun menetelmä valittiin tarkan tutkimuseettisen pohdinnan perusteella. Maja järjesti kaksi verkossa tapahtuvaa työpaikkahaastattelua, joissa HR-työn asiantuntijoiksi opiskelevat rekrytoijat haastattelivat Kuurojen kansanopiston opiskelijoita.

Nämä simuloidut tilanteet olivat verkkohaastatteluja, jotka muistuttivat oikeita haastattelutilanteita sisällöltään ja muodoltaan. Kuuroille hakijoille valittiin sellaisia työpaikkailmoituksia, joita he itse muutenkin hakisivat. He tilasivat itselleen tulkin ja toimittivat tulkeille ennakkotiedot tilanteesta. Rekrytoijille selvisi vasta haastattelutilanteessa, että hakija on kuuro. Majan opinnäytetyö antaa vinkkejä työpaikkahaastatteluun valmistautumiseen niin työnhakijan ja rekrytoijan kuin työpaikkahaastatteluja heidän välissään tulkkaavien viittomakielen tulkkien näkökulmasta.

Humakin ja Diakin yhteistyön tuloksia

Julkaisemiseminaarissa oli mukana myös yksi Humakin ja Diakin opiskelijoiden parityönä tehty opinnäytetyö. Matleena Messo (Humak) ja Marianna Pajunen (Diak) kokosivat viittomakielen etätulkkauksen hyviä käytänteitä oppaaksi ja esittelivät tulkeilta kerätyn hiljaisen tiedon pohjalta koostettuja toimintamalleja. Messon ja Pajusen opinnäytetyön tuotoksena syntynyt etätulkkauksen opas on kattava käsikirja. Se tulee hyödyttämään viittomakielen tulkkeja mutta myös puhevammaisten tulkkeja, kirjoitustulkkeja ja puhuttujen kielten tulkkeja. Opas julkaistaan Kieliasiantuntijat ry:n sivuilla.

Messon ja Pajusen opinnäytetyö tarjoaa laajan katsauksen etätulkkauksen parhaista käytänteistä. Siten se palvelee jo alalla toimivien tulkkien lisäksi alan opiskelijoiden tarpeita.

Myös puhuttujen kielten asioimistulkkeja mukana

Tulkkaustoiminnan kehittämisen YAMK-opinnäytetöiden julkaisemiseminaarissa oli ensimmäisen kerran mukana myös Diakin puhuttujen kielten asioimistulkkien opinnäytetöitä. Mina Rezaeen, Munira Rashidin ja Bakcha

YAMK-opinnäytetyön tekijä Tiina Maja ja opinnäytetyön ohjaaja, yliopettaja Lena Segler-Heikkilä. Kuva: Zita Kóbor-Laitinen.

Shabanin töiden tulokset ovat sovellettavissa myös viittomakielen tulkkien sekä puhevammaisten tulkkien ja kommunikaation ohjauksen parissa työskentelevien asiantuntijoiden työkentällä.

Lähteet

Aro, Markus & Uusimäki, Tomas 2021. Kuurot tulkit ja tulkkausmenetelmät. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Tulkkaustoiminnan kehittäminen. YAMK-opinnäytetyö. Tulossa Theseukseen joulukuussa 2021.

Maja, Tiina 2021. Teknologiavälitteinen tulkattu työhaastattelu vuorovaikutustilanteena. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Tulkkaustoiminnan kehittäminen. YAMK-opinnäytetyö. Tulossa Theseukseen joulukuussa 2021.

Messo, Matleena & Pajunen, Marianna 2021. Etätulkkaus toimivaksi – opas etätulkkaukseen. Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Diakonia-ammattikorkeakoulu. YAMK-opinnäytetyö. Tulossa Theseukseen joulukuussa 2021.

Kirjoittaja:

Zita Kóbor-Laitinen, FM, KM, viittomakielen tulkki AMK, lehtori, Humak

Tulkin osaamisen syventäminen

– Vapaasti valittava opintojakso, jonka sisällön suunnittelemiseen on opiskelijalähtöistä

Hanna Putkonen-Kankaanpää

Tulen tietoisiksi jostakin, mitä en osaa. Minulla on tarve osata. Motivoidun, etsin keinoja, opettelen ja opin.

Oppiminen voi tapahtua hyvin monella tavalla. Tärkeintä on kuitenkin oma sisäinen motivaatio. Ilman omaa innostusta ja halua osata todellista oppimista ei voi tapahtua. Opettaja toki tietää, mitä vastavalmistuneen opiskelijan on osattava ja millä tiedoilla ja taidoilla hän voi lähteä työelämään. Näitä taitoja harjoitellaan ja opitaan opintojen aikana erilaisin tehtävin ja suorituksin lähiopetuksessa, etäopetuksessa ja itsenäisesti.

Omalla projektilla lisää ammattitaitoa

Opintojensa aikana opiskelijat oppivat kulkemaan tuntosarvet pystyssä ja pohtivat omaa uraansa. Parhaassa tapauksessa he innostuvat liittämään opintoihinsa jotakin sellaista,

mistä he ovat kiinnostuneet tai mitä kohtaan he tuntevat harrastuneisuutta. Näin he rakentavat konstruktivistisesti omaa ammatillista tulevaisuuttaan ja toteuttavat itsensä näköistä oppimispolkua.

Humanistisessa ammattikorkeakoulussa Tulkauksen ja kielellisen saavutettavuuden vahvuusalalla opiskeltaessa on mahdollista valita opintoihinsa Tulkin osaamisen syventäminen -opintojakso. Sen puitteissa opiskelija voi lehtorin tuella määritellä itselleen projektin, jossa hän hankkii haluamiaan taitoja määritellen itse omat tavoitteensa. Näissä opinnoissa opiskelijaa ohjaavat myös verkostoituminen ja työelämän edustaja.

Vuosien kuluessa tulkkio opiskelijat ovat tehneet monia erilaisia projekteja. Joku on toiminut lastenohjaajana leirillä, toinen on ollut oppaana museossa, kolmas on kasvattanut taitojaan sanakirjatyössä ja yksi projekti on pureutunut oppimiseen tukihenkilönä toimimisen kautta – vain muutamia mainitakseni. Yksikään projek-

ti ei ole ollut tekijänsä osaamista ja oppimista arvioiden turha tai toista parempi. Haluan kuitenkin esimerkin vuoksi nostaa esille kaksi tapausta.

Sielunmessun tulkkaamisesta verkostoitumiseen Ukrainassa ja Hollannissa

Muutama vuosi sitten Hämeenlinna-Vanajan seurakunnassa Vanajan kamarikuoro esitti John Rutterin Requiem-teoksen. Tulkkiopiskelija tunsikin sekä seurakunnan että kuoron ja käytti hyödykseen verkostoaan. Hän kertoi kuoron johtajalle opinnoistaan, jolloin tarve ja innostus kohtasivat. Kolmen tulkkiopiskelijan ryhmä harjoitteli sielunmessun lyriikan tulkkaamista, musiikin elementtien näkyväksi tekemistä ja toimiksiannon hallintaa. Tulkkaus oli huikaiseva. Katsomossa istuneet kuurot totesivat esityksen jälkeen, kuinka tulkkaus oli tehnyt heihin valtaavan vaikutuksen ja kuorolaulu oli muuttunut kokonaisvaltaiseksi kokemukseksi. Myös tulkkiopiskelijoiden trio oli silminnähdyn enemmän kuin tyytyväinen tekemiinsä opintoihin ja niiden huipentumaan, itse tulkkaustilanteeseen.

Toiseksi esimerkiksi haluan nostaa opintomatkan suunnittelemisen ja toteuttamisen. Maailmassa on useita korkeakouluja, joissa voi opiskella viittomakielen tulkiksi. Koulutuksemme aikana opiskelijoiden kanssa puhutaankin paljon verkostoitumisesta. Tärkeää on tulla tutuksi niin asiakkaiden kuin myös alan kanssa. Eikä ala liity vain Suomen rajojen sisällä tapahtuvaan toimintaan vaan koko maailmaan. Näistä lähtökohdista ja matkustusvietistä ammentaan erään vuosikurssin opiskelijaryhmä päätti toteuttaa tutustumismatkan ensin Ukrainaan ja sitten vielä Hollantiin. Opiskelijat ottivat omia kontaktejaan käyttäen itse selvää, mitä näillä kahdella maalla on tarjottavanaan: mihin heidän kannatti tutustua ja kenen kanssa tavata.

Opiskelijat tekivät matkasuunnitelman palvelumaan omaa tiedonjanoaan. He näkivät koulutusten erilaisen tilan konkreettisesti ja samalla kertoivat omista opinnoistaan isännilleen. Ammatillinen osaaminen ja kansainvälinen verkostoituminen, keskustelu ja tiedon vaihto tulivat eläväksi.

Tuloksena uusia oppeja ja mukavia muistoja

Erilaiset projektit hyödyttävät myös muita kuin vain niitä toteuttaneita. Jokainen projekti esitellään muille opiskelijoille. Näin kokemukset ja mallit siirtyvät. Niistä jalostuu uusia ideoita ja mahdollisuuksia, uutta oppimista.

Tulkkiopiskelu sisältää paljon omaksuttavaa tietoa ja taitoa. Ilman lehtorien pedagogista tietämystä kentälle ei neljässä vuodessa valmistuisi ammattinsa hallitsevia tulkkeja. On kuitenkin ihanaa, että opiskelijat voivat tehdä sellaista, mistä he lähtökohtaisesti itse ovat innostuneet, ja jonkun projektin suorittaneen opiskelijan sanoin todeta: ”Tämän minä muistan opiskeluaikastani ikuisesti.”

Kirjoittaja:

Hanna Putkonen-Kankaanpää, KM, lehtori, Humak

Väylää pitkin tulkiksi

Karoliina Miettinen

Viime vuosina eri koulutusaloilla on rakennettu toisen asteen opiskelijoille väyliä, joilla on tuettu ja sujuvoitettu heidän siirtymistään ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun. Tällaista väylää ollaan parhaillaan rakentamassa myös Kommunikaation- ja viittomakielen ohjaaja -tutkinnosta Tulkki (AMK) -tutkintoon.

Mitä väyläopinnot ovat?

Väyläopinnot ovat osa jatkuvan oppimisen koulutuspalveluja, joita ammattikorkeakoulut tarjoavat. Jatkuvan oppimisen kautta tarjotta-

vat koulutuspalvelut ovat nousseet yhä merkittävämpään rooliin, kun pyritään löytämään keinoja osaamisen kehittämiseen ihmisen koko elinkaaren ajan. Merkittävydestä kertoo osittain se, että nykyiseen hallitusohjelmaan on kirjattu jatkuvan oppimisen uudistus. Uudistusta tarvitaan, jotta Suomessa on riittävästi osavaa työvoimaa työelämän vaatimusten muuttuessa. Uudistuksen tavoitteena on, että kaikilla olisi työllistymisen ja merkityksellisen elämän edellyttämät tiedot, taidot ja osaaminen. Jatkuvan oppimisen kautta pyritään takaamaan osaamistason ja työllisyysasteen

nousu sekä kasvattamaan korkeakoulututkinnon suorittaneiden 25–64-vuotiaiden määrää. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.)

Väyläopinnot vastaavat jatkuvan oppimisen tavoitteisiin tarjoamalla toisen asteen ammatillisen tutkinnon opiskelijoille väylän korkeakouluopintoihin ja näin osaamistason nousua ja laajempia työllistymismahdollisuuksia. Väyläopintojen ydinajatus on lyhentää opiskelijan kokonaisopiskeluaikaa silloin, kun hän aikoo jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussa. Tarjoamalla moninaisia ja selvästi kuvattuja opintopolkua parannetaan molempien koulutusten vetovoimaa sekä luodaan opiskelijalle sujuva siirtymä tutkinnosta toiseen.

KOVI-väylän suunnittelu on käynnissä

Tulkki (AMK) -tutkintoon johtavia väyläopintoja suunnitellaan parhaillaan yhteistyössä toisen asteen kasvatus- ja ohjausalan perustutkintoa tarjoavien Kuopion Pohjois-Savon opiston sekä Rovaniemellä sijaitsevan Rovala-Opiston kanssa. Jos suunnittelu etenee aikataulussaan, saamme ensimmäiset väyläopiskelijat aloittamaan opintonsa syksyllä 2022.

Väyläopinnot suoritetaan Humakin avoimen ammattikorkeakoulun kautta, ja ne ovat opiskelijalle ilmaisia. Väyläopinnot lyhentävät Humakissa tehtäviä Tulkki (AMK) -opintoja noin 0,5–1 vuotta. Jos opiskelija suorittaa yksittäisiä opintopaketteja 35 op:n laajuisten väyläopintojen sijaan, kokonaisopiskeluaika ei merkittävästi lyhene.

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon viittomakielisen ohjauksen osaamisala (KOVI) antaa opiskelijoille pätevyyden hakea kumpaan Tulkki (AMK) -tutkinnon koulutukseen tahansa: viittomakielen tulkkaukseen tai tulkkaukseen ja kommunikaatio-ohjaukseen. Tarkoituksena on, että opiskelija valitsee jommankumman koulutusalan väyläopintojensa alussa. Tehtyään määritellyt väyläopinnot ammatillisen tutkintonsa ohessa hänelle avautuu mahdollisuus hakeutua erillishaun kautta Tulkki (AMK) -tutkinto-opiskelijaksi. Väyläopintojen kautta keräätynyt osaaminen tunnustetaan

(AHOT) osaksi ammattikorkeakoulututkintoa.

Suunnittelutyössä ollaan tällä hetkellä siinä vaiheessa, että koulutusten sisältöjä vertailaan opintopakettien sisältöjen ja tavoitteiden tasolla. Näin halutaan varmistaa, että opiskelijan opinnoista muodostuu mielekäs ja tulevaa ammattitaitoa palveleva kokonaisuus. Lisäksi käydään keskustelua väyläopiskelijoille tarjottavasta tuesta ja ohjauksesta, joka rakennetaan Jatkoväylä-hankkeessa laadittujen valtakunnallisten suositusten pohjalta (Ikonen & Voutila 2018). Tuki ja ohjaus tulevat rakentamaan oppilaitosten välisestä yhteistyöstä, valmennuksesta, pienryhmytyöskentelystä sekä HOPSista.

Edellä on kuvattu hallitusohjelman mukaisia linjauksia sekä oppilaitosten tahtotilaa väyläopintoihin liittyen. Opiskelijan näkökulmasta katsottuna väyläopinnot parantavat työllistymismahdollisuuksia. Kommunikaatio- ja viittomakielialoille tarvitaan ammattilaisia, joilla on hallussaan laaja repertuaari erilaisia kommunikointikeinoja sekä vahva ymmärrys yhdenvertaisuuden ja kielellisen saavutettavuuden merkityksestä. Ja tämän osaamisen hankkimiseen väyläopinnot tarjoavat tien.

Lähteet

Ikonen, Piia-Elina & Voutila, Kaisa (toim.) 2018. Jatkoväyläopinnot ja -ohjaus. Valtakunnalliset suositukset jatkoväyläopintojen ja -ohjauksen järjestämiseen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Xamk Inspiroi 5. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-112-5>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Jatkuva oppiminen. <https://okm.fi/jatkuva-oppiminen>

Kuva: Karoliina Miettinen

Kirjoittaja:

Karoliina Miettinen, FM,
koulutussuunnittelija, Humak

Selvityshanke kuuroihin ja viittomakielisiin kohdistuneista vääryyksistä sekä niiden käsittelyyn tarkoitettun totuus- ja sovinto- prosessin käynnistämisen edellytyksistä

Päivi Rainò

Viittomakielisten omaan kertomusperinteeseen kuuluvat tarinat kuuroja yhdistävästä, ”kuulevasta” valtaväestöstä poikkeavasta tavasta kokea ympäröivä maailma näkö-, tunto- ja kosketusais-
tin kautta. Erilaisesta havainto- ja kokemusmaailmasta syntyvä kielellinen toiseus sekä normista poikkeavat tapakulttuuri ja arvomaailma kuvataan viittomakielisten – joihin kuuluu myös kuulevia, viittomakielisessä ympäristössä varttuneita henkilöitä – tarinoissa voimaannuttavina ja yhteiskuntaamme rikastavina piirteinä.

Mutta valtaenemmistö on erityisesti menneinä vuosikymmeninä puuttunut hankaliksi kokemiinsa poikkeamiin kovalla kädellä. Siksi nuo viitotut tarinat saattavat sisältää myös kokemuksia erkaanuttamisesta sekä sellaisista pienistä ja suurista pakkokeinoista, joilla on muokattu tai yritetty oikoa ”kuuroudesta johtuvia haittoja” valtayhteisön hyväksi katsomalla tavalla.

Epäkohdat ja asiattomuudet päivänvaloon

Näitä moninaisia, usein alistaviksi ja epäoikeudenmukaisiksi koettuja keinoja on pyritty kokoamaan, käsitteellistämään ja kontekstualisoimaan valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan kautta rahoitetussa Viitotut muistot -yhteishankkeessa (2020–2021) – usean tieteenalan voimin. Hankkeessa laadittua esiselvitystä on tarkoitus käyttää mahdollisessa kuuroihin kohdistuneita oikeudenloukkauksia koskevan valtiollisen sovintoprosessin valmistelussa. (Esiselvitysaie on sisältynyt sekä Sanna Marinin että Antti Rinteen vuoden 2019 hallitusohjelmakirjauksiin.)

Hankkeessa ovat olleet mukana sitä johtaneen Helsingin yliopiston ohella Tampereen ja Itä-Suomen yliopistot, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos sekä Humak. Humak oli tuottamassa muun muassa monikielistä verkkokyselylomaketta, jonka välityksellä niin suomea kuin ruotsia ja suomalaista kuin suomenruotsalaistakin viittomakieltä käyttävät saivat kertoa äidinkielellään epäoikeudenmukaisiksi kokemistaan tapahtumista, ilmiöistä ja kohtelusta. Kyselyyn osallistuneita pyydettiin myös pohtimaan, miten kuurojen ja viittomakieltä käyttävien oikeudenloukkauksiksi kokemia ilmiöitä tulisi nyky-yhteiskunnassamme käsitellä ja sovitella ja ketkä tähän prosessiin tulisi osallistaa.

Verkkokyselyn lisäksi tutkimusaineistoa koottiin tekemällä lukuisia yksilö- ja ryhmähaastatteluja. Ne kohdistettiin eri-ikäisiin kuuroihin ja viittomakieltä

käyttäviin henkilöihin, kohderyhmän parissa työs-
kenteleisiin ja heitä edustaviin eri ammattiryhmien edustajiin sekä edunvalvonta- ja muihin asiantuntijoihin.

Esiselvitys julkaistaan joulukuussa 2021.

Lähteet

Katsui, Hisayo & Koivisto, Maija & Tepora-Niemi, Suvi-Maaria & Meriläinen, Niina & Rautiainen, Pauli & Rainò, Päivi & Tarvainen, Merja & Hiilamo, Heikki 2021. Viitotut muistot. Selvitys kuuroihin ja viittomakielisiin Suomen historiassa 1900-luvulta nykypäivään kohdistuneista vääryyksistä ja niiden käsittelyyn tarkoitetun totuus- ja sovintoprosessin käynnistämisen edellytyksistä. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Kirjoittaja:

Päivi Rainò, dos., FT, tutkija, Humak

Iloiset aplodit luennoitsijalle vierailun jälkeen torstai-iltapäivänä 11. marraskuuta 2021.

Kuva: Jens Hessmann.

EUMASLIn digiloikka intensiivisistä lähiviikoista verkko-opetukseen

Liisa Halkosaari | Juha Manunen

Tulkkauksen kansainvälinen yhteistutkimus EUMASLI käynnistyi taas tutusti valintakokeilla verkossa syksyllä 2020. Uutta on kuitenkin se, että nykyiset tulkkauksen maisteriopiskelijat eivät ole vielä kohdanneet toisiaan lähiopetuksessa, vaan kaksi ensimmäistä lukukautta keuhalla 2023 valmistuva ryhmä on opiskellut täysin verkossa.

EUMASLI on aina rakentunut 1–2 viikon mittaisten intensiivijaksojen ympärille. Millaisiin ratkaisuihin päädyttiin, kun maailmanlaajuisen pandemia pysäytti matkustamisen ja kokoontumiset? Tähän paneudumme tekstissämme, jota kirjoittaessamme suunnittelemme samalla ensimmäistä ihka aitoa live-tapaamista Edinburghiin helmikuussa 2022.

Palapeliä aikavyöhykkeillä

EUMASLIn silloinen koordinaattori, Heriot-Wattin Svenja Wurm, kaavaili henkilöstölle vaihtoehtoja. Kukaan ei halunnut tilanteeseen, jossa opiskellaan viikon verran 8-tuntisia päiviä verkossa, joten intensiiviviikot päätettiin paloitella lyhyempiin jaksoihin.

Haastavaa oli miettiä, miten Euroopan ulkopuoliset eli Amerikassa, Aasiassa ja Australiassa olevat opiskelijat pystyisivät osallistumaan opetukseen niin, että aikaerot eivät kävisi liian rasakiksi. Viikko Saksassa jet lageineen on eri asia kuin jokaviikkoinen opiskelusesio keskellä yötä. Lopulta pöydälle päätyi torstai-iltapäivän kolmen tunnin sessio viikoittain. Aikaikkunaksi valikoitui kello 14–17 Suomen aikaa. Osa yhdysvaltalaisista aloittaa siis opiskelunsa aamulla kuuden aikaan ja australialainen opiskelija hienman ennen puoltayötä.

Mikäli siis suunnittelet globaalia tapaamista, ajoita se Suomen iltapäivään!

Väsyneitä mutta innostuneita opiskelijoita

Verkko-opetus on toiminut pääasiallisesti hyvin, mutta vuoden jälkeen opiskelijat kaipaavat jo lähes epätoivoisesti fyysistä kokoontumista. Teoriaosuudet on kyllä pääsääntöisesti helppo toteuttaa etäopetuksena, kuten myös ryhmäkeskustelut.

Kieli- ja tulkkausharjoitukset menettävät kuitenkin aika paljon ilman osallistujien fyysistä läsnäoloa. Etätulkkaus toimii kyllä, mutta se on normaalia raskaampaa sekä tulkeille että tulkkausta seuraaville – puhumattakaan siitä, miten silmät väsyvät tuntien urakasta päätteen äärellä.

Verkko-opetuksessa käytetään pääasiassa näyttöruutua täynnä naamioita. Jos kaikilla on kuvaruutu auki koko ajan, se voi tilaisuuden ohjajalle olla ikään kuin visuaalinen häiriö. Toisaalta voi olla vaikea havaita, jos ja kun joillakin on puheenvuoropyyntöjä. Usein puhuja kuitenkin toivoo, että muut pitävät videonsa auki, jolloin hän voi seurata reaktioita.

Verkossa ei rupertella kahvitaulla

Fyysisellä kokoontumisella on jokaiselle suuri merkitys, koska luokkahuoneessa voi seurata muiden kehonkieltä kokonaisvaltaisesti. Koko ryhmän ollessa fyysisesti samassa tilassa myös opettajan on helpompi seurata opiskelijoita ja antaa heille konkreettista palautetta. Etäopetuksessa moni seikka onkin rajoittunut merkittävästi: mahdollisuus liikkua, ilmehtiä toisilleen rohkaisevasti, vaihtaa kysyviä katseita ja rupertella niitä näitä kahvitaulla tai iltaohjelman lomassa. Jos jokin asia jää epäselväksi, verkossa ei voi samalla tavalla vaivihkaa mainita asiaa vertaiselleen. Sen sijaan ajatus pitää muotoilla kirjoitetulle kielelle chatiin tai ilmaista ääneen kaikille. Tämä nostaa kynnystä kysyä ja lisäa mahdollisuuksia väärinymmärtämiseen.

Opiskelijoista neljäsosa on keskeyttänyt, mikä on tässä vaiheessa opintoja ennätyksellisen paljon. Keskeyttämisiin on eri syitä, mutta

yksi isompi yhteinen nimittäjä on verkko-opiskelusta aiheutuva liiallinen kuormitus pandemia-ajan poikkeustilan päälle.

Jotain hyvääkin

Viikoittaiset tapaamiset pitävät opiskeluintoa yllä ihan eri tavoin kuin pari intensiiviviikkoa lukukaudessa. Oppimista tapahtuu tasaisesti, jolloin omaksumiseen jää enemmän aikaa. Opetuksessa muutos on ollut niin iso, että on ollut pakko kehittää hyvin erilaisia menetelmiä ja ottaa käyttöön uusia digitaalisia työvälineitä. Padlet ja Flinga ovat korvanneet fläppitaulun paperit.

Verkko-opetukseen on helppo kutsua ulkopuolisia vierailijoita tietyksi ajaksi. Opiskelijaryhmä onkin tavannut useita kuurojen kulttuurin ja viittomakielen tulkkauksen asiantuntijoita ympäri maailmaa. Opiskelijat näkevät monenlaisia viittomista, kuulevat hyvin erilaisia näkökulmia ja pääsevät harjoittelemaan pienryhmissä kansainvälisen viittomisen käyttöä.

Yhteinen vihollinen, eli pandemia, on myös hitsannut ryhmää yhteen. Ohjelmaan kesken lukukauden lisätyt yksilöohjaukset ovat vahvistaneet opiskelijoiden ja opetushenkilöstön suhdetta. Vaikka opiskelijat ovat poikkeuksetta kokeneet opinnot ennakoitua raskaampina, he ovat erittäin motivoituneita.

EUMASLI eli European Master in Sign Language Interpreting on tulkkien osaamista päivittävä ja viittomakielen tulkkauksen tutkimukseen panostava tutkinto, jota Humak järjestää yhteistyössä Saksan Magdeburg-Stendalin ammattikorkeakoulun ja Skotlannin Heriot-Wattin yliopiston kanssa. Meneillään oleva EUMASLI 4 alkoi tammikuussa 2021.

Kirjoittajat:

Liisa Halkosaari, lehtori, Humak

Juha Manunen, lehtori, Humak

KUUROT TULKIT JA TULKKAUSMENETELMÄT

Markus Aro ja Tomas Uusimäki esittelivät opinnäytetyönsä julkaisuseminaarissa Valkeassa talossa 4.11.2021. Kuva: Zita Kóbor-Laitinen

Tutkimuksellinen kehittämistyö taistelevana tutkimuksena

Zita Kóbor-Laitinen

Ammattikorkeakoulujen lyhyen historian aikana opinnäytetyöt ovat muuttuneet paljon. Alkuvaiheessa ne muistuttivat akateemisen maailman proseminaritöitä, sittemmin niistä tuli toiminnallisia eli käytännön toimintaa ja tutkivaa otetta yhdistäviä ja nykyisin ne ovat tutkimuksellisia kehittämistöitä. Tutkimuksellisen kehittämistyön käsitteellä tarkoitetaan työelämälähtöistä ja ratkaisua etsivää, relevanttia tietoperustaa soveltavaa kehittämistehtävää. Opinnäytteen tulisi tuottaa uutta tietoa, joka vastaa työelämän tarpeisiin ja jolla on yhteiskunnallista merkitystä.

Yllä mainittu vaatimus monimutkaistaa opinnäytetyön tekijän suhdetta tarkasteltavaan aiheeseen ja tutkittaviin kohteisiin. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa koulutetaan tulkkeja, kulttuurituottajia ja yhteisöpedagogeja. Näitä aloja yhdistää se, että niissä tuotetaan yhdenvertaisuutta, saavutettavuutta ja yhteiskunnal-

lista osallisuutta edistäviä palveluja. Halutaan siis vaikuttaa. Kun opinnäytetyö ei ole enää neutraali raportti selvityksen kohteena olevasta asiasta vaan sillä halutaan ottaa kantaa ja vaikuttaa, kyse on taistelevasta tutkimuksesta. Tällöin kirjoittajan on pohdittava ääneen omaa positiotaan ja tutkimuseettistä toimintaansa entistään tarkemmin.

Taisteleva tutkimus ja Humakin YAMK-opinnäytetyöt

Usein opinnäytetyön kirjoittaja, jolla on palava halu muuttaa asioita ja vaikuttaa niihin seikkoihin, jotka hän kokee epäoikeudenmukaisiksi, ei aluksi edes tiedosta tekevänsä taistelevaa tutkimusta, toteaa Anni-Veera Aitolehti (2021) YAMK-opinnäytetyössään. Taisteleva tutkimus on kantaa ottavaa, osallistuvaa ja toimintalähtöistä tutkimusta. Sen lähtökohtana on osallistu-

minen kamppailuun yhdenvertaisemman ja oikeudenmukaisemman maailman puolesta, ja se edellyttää yhteistyötä ja dialogia erilaisten toimijoiden kesken. Taisteleva tutkimus perustuu brasilialaisen pedagogi Paulo Freiren (1921–1997) teeseihin, joiden mukaan ”käsien peseminen” valtaapitävien ja vallattomien välisestä konfliktista ei tarkoita puolueettomuutta vaan asettumista valtaapitävien puolelle.

Markus Aro ja Tomas Uusimäki (2021) edustavat niin ikään taistelevaa tutkimusta YAMK-opinnäytetyöllään. Tutkimuksellisen kehittämistyön keskiössä ovat Suomen kuurot viittomakielen tulkit. Heitä valmistuu Suomessa ainoastaan Humakista. Aro ja Uusimäki kuuluvat tähän joukkoon. He tarkastelevat opinnäytetyössään, mihin kuuroja tulkkeja tarvitaan, mitkä ovat kuurojen tulkkien työtehtävät ja millaisia mahdollisuuksia suomalainen yhteiskunta tarjoaa heille työn tekemiseen.

Suomessa toimii nykyään yhdeksän korkeakoulutettua kuuroa viittomakielen tulkkia, joiden ammatin harjoittamisen edellytykset, työnkuvan ja työtehtävät määrittelee pääasiassa Kansaneläkelaitos (Kela). Kuulevia viittomakielen tulkkeja on kymmenkertainen määrä. Vuosina 2000–2020 Suomessa on valmistunut ammattikorkeakouluista (Diak ja Humak) yhteensä 952 vammaisten tulkkaukspalveluihin suuntautunutta tulkkia (Rainò & Vik 2020).

Kuurot tulkit ja Kela

Aro ja Uusimäki osoittavat työssään niitä epäkohtia ja kuurojen tulkkien toimintaa koskevia heikennyksiä, jotka ovat seurausta Kelan tulkinnoista tulkkaukspalveluja koskevasta laeista. Rynnäsen ja Suorannan (2016) mukaan taistelevassa tutkimuksessa keskitytään epäkohtien näkyväksi tekemiseen ja pyritään vaikuttamaan osallistumalla yhteistoimintaan. Aro ja Uusimäki ottavatkin työssään kantaa kuurojen tulkkien työehtoihin osallistuvalla ja yhteisöllisellä otteella. He pyrkivät vaikuttamaan siihen, että Kela poistaisi kuurojen viittomakielen tulkkien työnteolle asettamansa epätasa-arvoistavat rajoitteet.

Aron ja Uusimäen työssä esitetyt kuurojen viittomakielen tulkkien esille tuomat näkökulmat liisäävät yhteiskunnallista ymmärrystä siitä, että vammaisten henkilöiden tulkkaukspalvelujen kilpailuttamisen ja järjestämisen tulisi olla mahdollisimman saavutettavaa ja kaikkia osapuolia syrjimätöntä. Suomen lainsäädäntö edellyttää, että vammaisilla henkilöillä tulee ammatista riippumatta olla oikeus työskentelyyn yhdenvertaisena muiden kanssa. Lisäksi heidän tulee saada osakseen kohtuullisia mukautuksia suoriutuakseen työtehtävistään ja edetäkseen uralaan. Aron ja Uusimäen opinnäytetyö osoittaa, että nämä lainkohdat sivuutetaan tulkkeina toimivien kuurojen henkilöiden kohdalla.

Lähteet

Aitolehti, Anni-Veera 2021. Taistelu sosiaalisen taiteen puolesta: Sosiaalinen taide osaksi sosiaali- ja terveysalan sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelujärjestelmiä taistelevan tutkimuksen menetelmin. Humanistinen ammattikorkeakoulu, YAMK-opinnäytetyö. Viitattu 27.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202104306495>

Aro, Markus & Uusimäki, Tomas 2021. Kuurot tulkit ja tulkkaukset. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Tulkkaukstoiminnan kehittäminen. YAMK-opinnäytetyö on tulossa Theseukseen joulukuussa 2021.

Rainò, Päivi & Vik, Gun-Viol 2020. Tulkkaukseen tulevaisuudennäkymät. Asiointitulkkauksen, viittomakielen- ja kirjoitustulkkauksen sekä puhevammaisten tulkkauksen koulutustarpeista ja alan tulevaisuudennäkymistä. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisusarja 113. Viitattu 27.11.2021. <https://www.humak.fi/julkaisut/tulkkaukseen-tulevaisuudennakymat/>

Rynnänen, Sanna & Suoranta, Juha 2016. Taisteleva tutkimus. 2. painos. Helsinki: Into kustannus.

Kirjoittaja:

Zita Kóbor-Laitinen lehtori, FM, KM, viittomakielen tulkki (AMK), Humak

Ydinasia-hankkeen testiryhmässä on mukana myös näkövammaisia, joista osa käyttää pistekirjoitusta eli braillekirjoitusta.

Ydinasioiden äärellä

Tanja Gavrilov

Hallinnoimme tulkkauksen ja kielellisen saavutettavuuden vahvuusallalla Ydinasia-hanketta vuosina 2021 ja 2022. Hanke toimii Pohjois-Savon alueella, ja sen tavoitteena on lisätä sosiaali- ja terveystieteiden alan henkilöstön kielellisen saavutettavuuden osaamista. Kielellinen saavutettavuus läpileikkaa koko saavutettavuuden kentän. Kielellisesti saavutettavat sote-palvelut tasa-arvoistavat kaikenlaisten kielikäyttäjien arkea.

Ydinasia-hankkeen nimen valinta on onnistunut. Ydinasia-sana esiintyy usein ihmisten puheissa, kun keskustelun aiheena on jokin oman elämän tärkeä asia. Tärkeät asiat liittyvät usein juuri terveyteen ja hyvinvointiin. Se, tulenko ymmärretyksi lääkärissä, koronapuhelimessa tai sosiaalityöntekijän vastaanotolla, ei ole yhdentekevää. Joskus ydinasiat voivat jäädä selvittämättä.

Tietämättömyys, kiire tai väärinymmärrykset kommunikoinnissa voivat haastaa niin kasvokkaiset kuin digitaalisetkin kohtaamiset. Näihin kohtaamisen haasteisiin me pyrimme Ydinasia-

hankkeessa vastaamaan. Koulutamme henkilöstöä huomaamaan asiakkaat ja potilaat, jotka ovat kielellisesti haavoittuvassa asemassa. Koulutamme osallistujia myös erilaisten kommunikoinnin mahdollisuuksien pariin.

Eväitä etätyöpajoista

Järjestämme hankkeemme koulutukset pääasiassa etätyöpajoina, joissa käsittelemme keskeisiä teemoja kielellisen saavutettavuuden kentältä. Ensimmäisessä työpajassa käymme läpi vuorovaikutuksen perusasioita, kielel-

liseen saavutettavuuteen liittyviä ilmiöitä sekä lainsäädäntöä. Toisessa työpajassa pohdimme erilaisia kieliryhmiä ja kulttuureita niin potilaskohtaamisissa kuin työyhteisöjen sisälläkin. Väärinymmärryksiähän voi syntyä asiakaskohtaamisten lisäksi kollegojen kanssa.

Kolmas työpajamme käsittelee kuvakommunikoinnin mahdollisuuksia sote-alan kohtaamisissa ja neljäs selkokielen periaatteita. Viidennessä työpajassa käymme läpi tulkattuja vuorovaikutustilanteita.

Hanke tuottaa näiden viiden työpajan lisäksi koulutusta digitaalisesta saavutettavuudesta. Järjestämme myös jalkautuvia työpajoja työyhteisöille Kuopiossa ja Siilinjärvellä. Hanketoimintamme keskiössä on herättely kielellisen saavutettavuuden kysymyksiin ja sellaisten taitojen opettelu, jotka vievät kielellistä saavutettavuutta eteenpäin sosiaali- ja terveysalalla. Osaamista tarvitaan lisää, sillä sote-alan asiakaskunta moninaistuu ja palvelut digitalisoituvat.

Hankkeessa syntyvä tieto kootaan koulutus- ja perehdytysmateriaaliksi

Koulutusten lisäksi yksi hankkeemme tärkeistä tavoitteista ja toimenpiteistä on moninaisen asiakaskunnan kuuleminen. Olemme koonneet hankkeessa testiryhmän, joka kokeilee ja testaa sote-palveluja sekä antaa niistä palautetta. Testiryhmässämme on kuuroja, kuurosokeita, näkövammaisia, puhevammaisia, maahanmuuttajia, senioreita ja kehitysvammaisia. Painotus testauksissa on kielellisessä saavutettavuudessa.

Syyslukukaudella 2021 olemme testanneet ryhmän kanssa digitaalisia palveluja. Kevätlukukaudella 2022 siirrymme tarkastelemaan fyysisiä tiloja, joissa myös on paljon kielellistä tietoa; nekin vaikuttavat osaltaan erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Työpaja- ja testiryhmätoiminnan tulokset ja kokemukset jalostuvat edelleen muun hanketyön kanssa kielellisen saavutettavuuden koulutus-

ja perehdytysmateriaaliksi. Tämä materiaali tukee ammattilaisia hankkeen päättymisen jälkeenkin erilaisissa kielellisissä kohtaamisissa. Materiaalit tultaneen jakamaan hankkeen päätöstilaisuudessa. Päätöstilaisuus järjestetään kielellisesti saavutettavalla tavalla niin, että hankkeemme ydinasiat välittyvät kaikenlaisille kielenkäyttäjille mahdollisimman tasavertaisesti.

Ydinasia-hanketta toteuttavat yhteistyössä Humanistinen ammattikorkeakoulu, Savonia-ammattikorkeakoulu, Kuopion kaupunki ja Siilinjärven kunta. Hankkeen rahoittajia ovat Euroopan unioni / Euroopan sosiaalirahastot sekä Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Kirjoittaja:

Tanja Gavrilov, Ydinasia-hankkeen projektipäällikkö, lehtori, Humak

Tutkimus rikostaustaisten nuorten puheen, kielen ja kommunikaation vaikeuksista

Päivi Rainò | Seija Pekkala

Rikosseuraamuslaitokselle toteuttamassamme hankkeessa koottiin rikostaustaisiin nuoriin liittyvä ulkomainen logopedinen tutkimusvidenssi, joka osoittaa, että jopa 60 prosentilla kaikista nuorista rikoksentekijöistä on puheen, kielen ja kommunikaation vaikeuksia. Ne lisäävät nuorten oppimis- ja sosiaalisia vaikeuksia, ongelmakäyttäytymistä sekä riskiä tehdä ja uusia rikoksia. Ne myös vaikuttavat nuorten pärjämiseen kaikissa niissä rikosseuraamusprosessin vaiheissa, joissa keskeisenä toimintamuotona on keskustelu. Tässä hankkeessa olivat mukana Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan psykologian ja logopedian osaston yliopistonlehtori, dosentti Seija Pekkala sekä Humakissa tutkijana toimiva dosentti Päivi Rainò.

Rikostaustaisten nuorten puheen ja kielen tuottamisen ja ymmärtämisen vaikeuksiin sekä vuorovaikutukseen liittyviä haasteita ei ole Suomessa tutkittu logopedisesta eikä kielitieteellisestä näkökulmasta. Käyttäytymistieteiden parissa sen sijaan on tutkittu rikostaustaisten lukemis- ja kirjoittamisvalmiuksia käyttämällä erilaisia kielellisiä mittareita. Tulosten tulkinta on kuitenkin liitetty lähinnä luki- ja oppimisvaikeuksien, ei niinkään perustavanlaatuisien kielellisten vaikeuksien, selittämiseen. Maailmanlaajuisestikin tarkasteltuna aihepiiriin liittyvä tutkimus on toistaiseksi vähäistä. Systemaattista tutkimusta on enemmässä määrin harjoitettu vasta 2010-luvulta lähtien etenkin englanninkielisillä alueilla: Iossa-Britanniassa, Australiassa ja Uudessa-Seelannissa.

Kommunikaation tukipalvelut nuoren avuksi

Kirjallisuuskatsaustemme (Pekkala, Urrio & Rainò [painossa]; Pekkala & Rainò [tulossa]) perusteella voidaan todeta, että rikostaustaisille nuorille tarjottavat puheterapeuttiset ja muut kommunikaation tukipalvelut vahvistavat heidän itsetuntoaan. Ne myös lisäävät nuorten valmiuksia osallistua ja pärjätä oikeusprosessissa, hoitaa omia asioitaan, hyötyä nuorisorangaistuksen ohjelmista, hankkia koulutusta, luoda sosiaalisia suhteita ja sopeutua yhteiskuntaan.

Esimerkiksi virkavallan kanssa tekemisiin joutuneitten nuorten puheen, kielen ja kommunikaation vaikeudet rajoittavat nuorten mahdollisuuksia osallistua keskusteluun. Nuoret eivät myöskään pysty toimimaan odotuksenmukaisesti esimerkiksi kuulusteluissa, joissa heiltä pyydetään mahdollisimman loogisesti ja kronologisesti etenevää kuvausta tapahtuneesta. Heidän on nimittäin vaikea ymmärtää abstrakteja käsitteitä ja sanallisia ohjeita, ja he tulkitsevat usein vertauskuvallisen kielen kirjaimellisesti.

Kerronnan ja ymmärtämisen vaikeudet voivat myös ilmetä yksisanaisina ynähetyinä, huonona kehonkielenä sekä välittelevänä katsekontaktina. Kaikki tämä välittää vaikutelmaa nuoren tahallisuudesta, välinpitämättömyydestä ja asenteellisyydestä. Sen sijaan, että ymmärrettäisiin kysymyksessä olevan heikot kommunikointitaidot, nuoria voidaan pitää käytöshäiriöisinä ja haluttomina yhteistyöhön.

Iossa-Britanniassa ja Uudessa-Seelannissa tehdyt tutkimukset painottavat sitä, että nuoret, joilla on kielellisiä ongelmia, hyötyvät kuulusteluissa tehtävään koulutetun kommunikaatioavustajan (engl. Registered Intermediary tai Communication Assistant) tuesta. Kommunikaatioavustajan tehtävänä on auttaa rikostaustaisia nuoria ilmaistamaan itseään ja ymmärtämään kuulusteluissa käytettävää kieltä, erityisesti abstrakteja termejä ja fraaseja. Suurin osa kommunikaatioavustajista on puheterapeutteja.

Lähteet:

Pekkala, Seija & Urrio, Leena & Rainò, Päivi 2021 (painossa). Rikostaustaisten nuorten puheen, kielen ja kommunikaation vaikeudet. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti.

Pekkala, Seija & Rainò, Päivi (tulossa). Rikostaustaisten nuorten kielellisten ja sosiaalisten taitojen tukeminen.

Kirjoittaja:

Päivi Rainò, dos., FT, tutkija, Humak

Seija Pekkala, dos., FT, yliopiston lehtori, Helsingin yliopisto

Kommunikaatio- asiantuntijuuden osaamiskärjen järjestämä puhevammaisten viikon ohjelma 4.–10.10.2021

Lena Segler-Heikkilä

Kommunikaatioasiantuntijuuden osaamiskärki tarjosi valtakunnallisen puhevammaisten viikon 4.–10.10.2021 kunniaksi runsaan kattauksen aiheeseen liittyviä blogitekstejä, opiskelijoiden kanssa yhdessä tuotettua materiaalia ja infopaketteja (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021). Tässä jutussa esitetään Humakin järjestämän puhevammaisten viikon antia.

Tietopohja puhevammaisuudesta

Tietopohjaksi tarjottiin perustietoa puhevammaisuudesta sekä puhetta korvaavista ja tukevista menetelmistä.

Ihmisoikeuksiin kuuluu oikeus kommunikointiin ja vuorovaikutukseen ihmisten kanssa. Oikeus perustuu lakeihin ja ihmisoikeussopimuksiin. YK:n ihmisoikeuksien julistuksen 19. artiklassa sanotaan: ”Jokaisella on oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen; tähän sisältyy oikeus häiritsemättä pitää mielipiteensä sekä oikeus rajoittaa riippumatta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja kaikkien tiedotusvälineiden kautta.” (Ihmisoikeusliitto 2021.) Suomessa on noin 65 000 ihmistä, joilla on ongelmia puheen tuottamisessa tai ymmärtämisessä (Tikoteekki 2021).

Puhevammaisella ihmisellä on kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen haasteita. Puhevammaisuuden sijasta puhutaan puhevammaisuuden kirjosta. Puhevamma voi johtua eri syistä, kuten sairastumisesta tai vammautumisesta. Syy voi olla myös kehityksellinen tai synnynnäinen. Puhevamman aiheuttaja voi olla esimerkiksi CP-vamma, erilaiset neurologiset sairaudet ja häiriöt, kehitysvamma, MS- ja ALS-taudit, aivoverenkiertohäiriöt ja aivovammat. Syynä puheen tuottamisen pulmiin voivat olla myös ihmisen sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvät ongelmat.

Jos ihmisellä on syystä tai toisesta ongelmia tuottaa puhetta, käytetään kommunikointikeinoja, jotka joko korvaavat, täydentävät tai tukevat puhetta ja sen ymmärtämistä. Näitä keinoja kutsutaan AAC-menetelmiksi (Augmentative and Alternative Communication). AAC-viestinnässä voidaan käyttää esimerkiksi tuki- viittomia, kuvia ja blisskieltä. Kuvien ja blisskielen käytön apuvälineinä toimivat muun muassa kommunikointitaulut ja -kansiot, kommunikointi- ja kuvaohjelmat tai puhelaite. Toimintatavat valitaan aina puhevammaisen ihmisen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. (Papunet 2021.)

Puhevammaisella ihmisellä on oikeus tulkkauspalveluun vähintään 180 tuntia vuodessa. Kela vastaa tulkkauspalvelun kustannuksista ja järjestämisestä. Oikeuden palveluun myöntää Vammaisten tulkkauspalvelukeskus. Se myös välittää asiakkaille tulkkeja. (Kela 2021.)

Tiesitkö puhevammaisuudesta -infopaketti

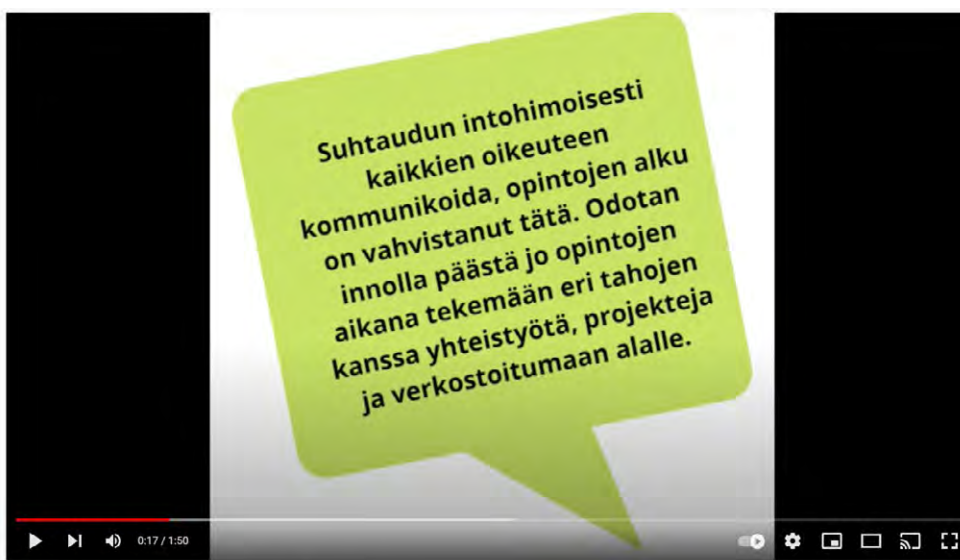
Karoliina Miettinen (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021) laati Humakin puhevammaisten viikon materiaaliksi Tiesitkö puhevammaisuudesta -infopaketin:

Tiesitkö puhevammaisuudesta, että...

- puhevammaisella henkilöllä on lakisääteinen oikeus tulkin käyttöön
- tulkin käyttäminen edellyttää, että henkilöllä on jokin toimiva kommunikointikeino
- tulkkauspalvelun tavoitteena on, että puhevammaisen henkilö voi olla kanssakäymisessä toisten ihmisten kanssa ja tulla kuulluksi ja ymmärretyksi
- tulkkausta voi tarvita työssä, opiskelussa, harrastamisessa, asioimisessa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai muussa arjen toiminnassa
- tulkkauspalvelu voi olla esimerkiksi
 - epäselvän puheen selventämistä
 - kirjoitetun viestin tulkkausta puheeksi
 - puheen tulkkausta kirjoitukseksi
 - blisskielisten viestien tulkkausta
 - erilaisten graafisten merkkien tulkkausta
 - viittomien käyttöä puheen tukena
 - ilmeiden, eleiden ja kehonkielen tulkintaa
- puhevammaisten tulkkaus on ainutlaatuinen järjestelmä koko maailmassa; samanlaista lakisääteistä palvelua ei ole missään muualla?

Kuopion 2. vuoden tulkkiopiskelijoiden ensimietteitä puhetulkkauksessa tarvittavista taidoista.

Tulkkaus ja kommunikaation ohjaus, Humak (Kuopio)

Humakin tulkkauksen ja kommunikaation ohjauksen (Kuopio) ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kommentit opintokokemuksistaan muutaman opiskelukuukauden jälkeen.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=B6SuuGpt-gw8>

Blogit ja videot

Puhevammaisten viikon aikana opiskelijat osallistuivat ahkerasti materiaalin tuottamiseen. Kysimme ensimmäisen vuoden tulkkauksen ja kommunikaation ohjauksen opiskelijoilta, miltä alan opiskelu tuntuu. Sen pohjalta loin Karoliina Miettisen kanssa puhekuplavideon, jossa on esillä opiskelijoiden mietteitä (Segler-Heikkilä 2021a).

Kuopion toisen vuoden tulkkiopiskelijat taas tuottivat sanapilven puhetulkkauksessa tarvittavista taidoista (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021).

Lisäksi haastattelin Keski-Pohjanmaan kansanopiston opettajaa, joka toimii erityistä tukea tarvitsevien yli 16-vuotiaiden kanssa. Hän kertoi niistä puhetta tukevista ja korvaavista menetelmistä, joita henkilökunnalla ja opiskelijoil-

la on toiminnassaan käytössä (Segler-Heikkilä 2021b). Haastattelun pohjalta syntyi myös blogiteksti samasta aiheesta (Segler-Heikkilä 2021c).

Marjukka Nisula (2021) esitteli meneillään olevaa Ydinasia-hanketta omassa blogissaan. Hanna-Kaisa Turja (2021) puolestaan haastatteli puhevammaista Liisa Mertalaa. Tämä kertoi kokemuksistaan ja havainnoistaan vuorovaikutuksesta ja ymmärtämisen haasteista.

Viikko oli onnistunut: täynnä tietoa ja uusia oivalluksia!

Lähteet

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021. Puhevammaisten viikko 4.–10.10.2021. Humak julkaisee päivittäin blogeja, videoita ja kirjoituksia. Viitattu 15.11.2021. <https://www.humak.fi/uutiset/puhevammaisten-viikko-4-10-10-2021-humak-julkaisee-paivittain-blogeja-videoita-ja-kirjoituksia/>

Ihmisoikeusliitto 2021. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Viitattu 15.11.2021. <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>

Kela 2021. Pikaopas vammaisten tulkkaukspalveluihin. Viitattu 15.11.2021. <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkaukspalvelu-pikaopas>

Nisula, Marjukka 2021. Kielellisen saavutettavuuden osaaminen Ydinasia-hankkeen tavoitteena. Blogikirjoitus 8.10.2021. <https://www.humak.fi/blogit/kielellisen-saavutettavuuden-osaaminen-ydinasia-hankkeen-tavoitteena>

Papunet 2021. Puhetta tukeva, täydentävä ja korvaava kommunikointi eli AAC. Viitattu 15.11.2021. <https://papunet.net/tietoa/puhetta-tukeva-taydentava-ja-korvaava-kommunikointi-eli-aac>

Segler-Heikkilä, Lena 2021a. Tulkkaukseen ja kommunikaation ohjaus, Humak (Kuopio). Viitattu 15.11.2021. <https://youtu.be/B6SuuGPTgw8>

Segler-Heikkilä, Lena 2021b. Kommunikointimenetelmät. Viitattu 14.11.2021. https://www.youtube.com/watch?v=kZyE6lfqM_Y

Segler-Heikkilä, Lena 2021c. Puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointimenetelmien käyttö kahden kansanopistolinjan opiskelijoiden kanssa. Blogikirjoitus 5.10.2021. <https://www.humak.fi/blogit/puhetta-tukevien-ja-korvaavien-kommunikointimenetelman-kaytto-kahden-kansanopistolinjan-opiskelijoiden-kanssa/>

Tikoteekki 2021. Puhevammaisuuden kirjo. Viitattu 15.11.2021. <https://www.kehitysvammaliitto.fi/tikoteekki/tietoa/puhevammaisuuden-kirjo/>

Turja, Hanna-Kaisa 2021. Ymmärtäminen on tasavertaisuutta ja hyväksyntää. Liisa Mertala kannustaa kohtaamaan puhevammaisen henkilön omana itsenään. Blogikirjoitus 7.10.2021. <https://www.humak.fi/blogit/ymmartaminen-on-tasavertaisuutta-ja-hyvaksyntaa-liisa-mertala-kannustaa-kohtaamaan-puhevammaisen-henkilon-omana-itsenaan/>

Kirjoittaja:

Lena Segler-Heikkilä, FT, yliopettaja, tulkkaukseen ja kielelliseen saavutettavuuteen, Humak

Mikko Äärynen (toim.)
Väläyksiä Humakista V

ISBN 978-952-456-407-6
ISSN 2343-0664 (painettu)
ISSN 2343-0672 (verkkajulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 132.
© Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2021, Helsinki